

İÇİNDEKİLER

Bakan Sunuşu	2
Kısaltmalar	3
Giriş ve Açıklamalar	4
1. SİYASİ KRİTERLER.....	7
2. EKONOMİK KRİTERLER	43
2.1. İşleyen bir piyasa ekonomisinin varlığı	43
2.2. Birlik içinde rekabetçi baskı ve piyasa güçleri ile baş edebilme kapasitesi.....	55
3. ÜYELİK YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ ÜSTLENEBİLME YETENEĞİ	59
Fasıl 1: Malların Serbest Dolaşımı	59
Fasıl 2: İşçilerin Serbest Dolaşımı	72
Fasıl 3: İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunma Serbestisi.....	73
Fasıl 4: Sermayenin Serbest Dolaşımı	76
Fasıl 5: Kamu Alımları.....	78
Fasıl 6: Şirketler Hukuku	81
Fasıl 7: Fikri Mülkiyet Hukuku	86
Fasıl 8: Rekabet Politikası	91
Fasıl 9: Mali Hizmetler	95
Fasıl 10: Bilgi Toplumu ve Medya	98
Fasıl 11: Tarım ve Kırsal Kalkınma.....	104
Fasıl 12: Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası	111
Fasıl 13: Balıkçılık	125
Fasıl 14: Taşımacılık Politikası.....	128
Fasıl 15: Enerji.....	132
Fasıl 16: Vergilendirme.....	140
Fasıl 17: Ekonomik ve Parasal Politika.....	141
Fasıl 18: İstatistik.....	142
Fasıl 19: Sosyal Politika ve İstihdam.....	146
Fasıl 20: İşletme ve Sanayi Politikası	169
Fasıl 21: Trans-Avrupa Ağları.....	175
Fasıl 22: Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu	176
Fasıl 23: Yargı ve Temel Haklar.....	181
Fasıl 24: Adalet, Özgürlük ve Güvenlik.....	183
Fasıl 25: Bilim ve Araştırma	193
Fasıl 26: Eğitim ve Kültür	196
Fasıl 27: Çevre ve İklim Değişikliği	204
Fasıl 28: Tüketicinin ve Sağlığın Korunması	213
Fasıl 29: Gümrük Birliği	221
Fasıl 30: Dış İlişkiler.....	222
Fasıl 31: Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası	224
Fasıl 32: Mali Kontrol.....	235
Fasıl 33: Mali ve Bütçesel Hükümler.....	238
4. MALİ İŞBİRLİĞİ KAPSAMINDA YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR.....	239
5. AB BAKANLIĞI TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN PROJELER.....	252
6. AVRUPA BİRLİĞİ İLETİŞİM STRATEJİSİ (ABİS) KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ETKİNLİKLER.....	264

Bakan Sunuşu

Sayın Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın ifadesiyle Avrupa Birliğine katılım sürecini Cumhuriyetin ilanından sonraki en önemli çağdaşlaşma projesi olarak görüyor, bu felsefe doğrultusunda çalışmalarımızı sistemli ve yoğun bir şekilde sürdürüyoruz.

Bizim için önemli olan, AB sürecinin yarattığı ivme sayesinde her alanda çağdaş standartlara ulaşmak ve vatandaşlarımızın temel hak ve özgürlüklerini daha da geliştirmektir. Bu anlayıştan hareketle bir yandan yoğun siyasi ve diplomatik temaslar yoluyla müzakere sürecindeki siyasi engellerin aşılmasına çalışmakta, diğer yandan da kararlılıkla reform sürecini devam ettirmekteyiz.

2002 yılından bu yana AB müktesebatına uyum içeren yaklaşık 2000 adet mevzuat çıkararak gerçekleştirdiğimiz reformlar sessiz bir devrim olarak Türkiye'nin çehresini değiştirmiştir.

Tüm siyasi blokajlara rağmen reform sürecini ısrarla devam ettiren Hükümetimiz Avrupa'nın en reformcu Hükümeti olmuştur. Bu sayededir ki, AB ülkeleri krizle boğuşurken ülkemiz tarihinin en demokratik, en müreffeh, en çağdaş, en şeffaf dönemini yaşamaktadır.

"Türkiye Tarafından Hazırlanan 2012 Yılı İlerleme Raporu", son bir yılda ülkemizde gerçekleştirilen reformları geniş bir perspektiften, en doğru ve objektif şekilde sunan bir kaynaktır. Hiç kuşkusuz ki bu Rapor Türkiye'nin AB yolunda durakladığını iddia edenlere verilebilecek en güzel yanıttır.

Egemen Bağış

Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci

KISALTMALAR

AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AFCOS	Yolsuzlukla Mücadele Koordinasyon Birimi
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
EIPA	Avrupa Kamu Yönetimi Enstitüsü
EUROSTAT	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
MFİB	Merkezi Finans ve İhale Birimi
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PETKİM	Petrokimya Endüstrisi Genel Müdürlüğü
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
TAEK	Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
TAİEX	Teknik Yardım Bilgi Değişim Ofisi
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TEDAŞ	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TPE	Türk Patent Enstitüsü
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
TÜBA	Türkiye Bilimler Akademisi
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRKAK	Türk Akreditasyon Kurumu
YAYFED	Yayımcı Meslek Birlikleri Federasyonu
YOİKK	Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

Giriş ve Açıklamalar

Bu rapor, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) katılım süreci çerçevesinde, "Siyasi Kriterler", "Ekonomik Kriterler" ve "Üyelik Yükümlülüklerini Üstlenebilme Yeteneği" başlıklarına ilişkin olarak son bir yılda yapılan çalışmalar ve kaydedilen gelişmeleri özetlemektedir.

Raporlama dönemi, Ekim 2011- Aralık 2012 tarihleri arasını kapsamaktadır.

3 Ekim 2005 tarihinde müzakerelerin resmen başlamasıyla birlikte kabul edilen Türkiye'nin Müzakere Çerçeve Belgesinde de belirtildiği üzere, müzakerelerin yanı sıra Türkiye-AB Mali İşbirliği ile Sivil Toplum Diyalogu ve İletişim sürecin önemli iki bileşenidir. Bu itibarla raporda, Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından son bir yılda yürütülen Sivil Toplum Diyalogu projelerine ve Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABIS) kapsamındaki etkinliklere de yer verilmiştir. Ayrıca Avrupa Birliği Bakanlığı, Türkiye-AB Mali İşbirliği kapsamında sağlanan hibelerin en etkin şekilde kullanılmasından sorumlu kurumlardan biri olup, bu amaçla yapılan çalışmalar da raporda özetlenmiştir.

Bu rapor, geçmiş yıllarda AB tarafından eleştirilen ve öneri getirilen hususlar da dikkate alınarak, Türkiye'nin son bir yılda kat ettiği mesafeyi ilk elden sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca, AB üyelik sürecinin siyasi kriterlerin yanı sıra, ekonomik ve mali konular, müktesebat uyumu ve sivil toplum diyalogu gibi birçok boyutunun olduğunu ortaya koyarak tüm ilgili tarafları ve kamuoyunu aydınlatmayı amaçlamaktadır.

Raporda yer verilen çalışmaların, müzakere sürecinde yaşanan ve aşağıda özetlenen AB kaynaklı sıkıntılara rağmen gerçekleşmiş olması, Türkiye'nin reform sürecine verdiği önemi ve AB sürecine bağlılığını açıkça ortaya koymaktadır.

Müzakere Sürecinde Mevcut Durum

Türkiye, 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde oybirliği ile Avrupa Birliğine aday ülke olarak kabul edilmiş ve 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'da yapılan Hükümetlerarası Konferans (HAK) ile resmen AB'ye katılım müzakerelerine başlamıştır.

Türkiye'nin katılım müzakerelerinde bugüne kadar 13 fasıl müzakerelere açılmış, bir fasıl geçici olarak kapatılmıştır. 20 fasıldan 17'si AB Konseyi veya bazı üye ülkelerin siyasi nitelikli engellemeleri nedeniyle bloke edilmiş durumdadır.

Öte yandan, tarama süreci 2006 yılında sona ermiş olmasına rağmen, 10 faslın tarama sonu raporu ve bu fasıllardaki muhtemel açılış kriterleri henüz resmi olarak Türkiye'ye iletilmemiştir.

11 Aralık 2006 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyinde alınan karar doğrultusunda Ek Protokol konusu sekiz fasıl için açılış kriteri, tüm fasıllar için ise kapanış kriteri niteliği taşımaktadır.

Ayrıca, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), 8 Aralık 2009 tarihli Genel İşler Konseyi toplantısında 6 fasılda ilerleme kaydedilmesini tek taraflı olarak “normalizasyon” şartına bağladığını beyan etmiştir. Fransa ise 5 faslın açılmasını “üyelikle doğrudan ilgili” olduğu iddiasıyla bloke etmektedir.

Mevcut durumda açılmasının önünde siyasi blokaj olmayan 3 fasıl bulunmaktadır. Ancak bu fasıllar, ülke ekonomisini doğrudan etkiledikleri için, aday ülkelerin genellikle müzakerelerin son aşamasında ele aldıkları fasıllardır.

Türkiye İçin AB Sürecinin Önemi

Müzakerelerin başlamasından bu yana yedi yıl geçmesine ve Türkiye'nin bu yolda kararlılıkla gerekli reformları yerine getirmesine rağmen bazı üye ülkelerin siyasi nitelikli engellemeleri nedeniyle, ne yazık ki süreç arzu edilen noktada değildir. Türkiye, müzakere sürecindeki olumsuzluklardan bağımsız olarak reform sürecindeki çalışmalarına hız kesmeden devam etmektedir. Sadece son bir yılda yapılan çalışmalarını özetleyen bu rapor dikkatle incelendiğinde, sürecin her şeye rağmen ülkemize önemli kazanımlar sağladığı görülmektedir.

AB süreci Türkiye'nin demokratikleşmesini destekleyici ve bu yöndeki reformları hızlandırıcı bir rol oynamaktadır. Siyasi reformlarla vatandaşlarımızın sahip olduğu bireysel hak ve özgürlüklerin kapsamı genişletilmiş, çağdaş demokrasilerin temel ilkeleri olan şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık gibi değerler gündelik hayatımızın bir parçası olmuştur.

AB sürecinde gerçekleştirilen reformların da katkısıyla ülkemiz bir sosyo-ekonomik dönüşüm sürecinden geçmektedir. AB'ye uyum kapsamında atılan her adımda, vatandaşlarımızın refahını ve yaşam standartlarını yükseltmek açısından faydalı olup olmadığının muhasebesi yapılarak hareket edilmektedir.

Bu değişim ve dönüşümün yanı sıra AB süreci, Türkiye'de istikrarlı bir büyüme ortamının devamı açısından önemli bir rol oynamaktadır. Mevcut krize rağmen AB, hala dünyanın en büyük ekonomisi ve Türkiye'nin en önemli ticari ortağıdır. Dış ticaretimizin yaklaşık %40'lık bölümü AB ülkeleriyle gerçekleşmektedir. Türkiye'ye giren doğrudan yabancı yatırımların %85'i, teknolojik sermayenin ise %92'si AB kaynaklıdır. Unutulmamalıdır ki, bu ekonomik faydanın devamlılığını sağlayan husus

Türkiye'nin müzakere eden aday ülke olarak sürece bağlılığı ile bunun yarattığı kolaylıklar ve istikrar ortamıdır.

AB, aday ülkelere müktesebata uyum ve müktesebatı uygulama yönünde almaları gereken siyasi, ekonomik, yasal ve idari tedbirler için mali yardımlar sunmaktadır. Bu mali yardımlar, vatandaşlarımızın ve kamu kurumlarımızın AB sürecine katılımını teşvik eden projeler aracılığıyla, bahsedilen dönüşümün, devlet bütçesine yük getirmeden gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Bu kapsamda, 2002-2006 döneminde, Bakanlıklarımız ve diğer kamu kuruluşları tarafından geliştirilen 166 proje için AB'den 1,3 milyar Avro tahsis edilmiştir. Hibe programları aracılığı ile sivil toplum kuruluşları, odalar, üniversiteler ve yerel yönetimler gibi kuruluşlarımız yaklaşık 2.500 hibe projesini hayata geçirmişlerdir. 2007-2013 bütçe döneminde ise Katılım Öncesi Yardım Aracından (IPA) ülkemizin kullanımı için yaklaşık 4,8 milyar Avro tahsis edilmiştir.

Ülkemizin AB üyeliğine hazırlanmasında büyük önem taşıyan idari yapının güçlendirilmesi için de farklı programlar aracılığıyla kaynak aktarılmaktadır. Bu kapsamda hiçbir bedel ödemeksizin elde ettiğimiz eğitim, teknik destek, mal ve hizmet alımı gibi imkânlar sayesinde kamu kurumlarımızın idari kapasiteleri güçlenmektedir. Tüm bu süreçte AB'nin ülkemize bila ücret danışmanlık hizmeti verdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

1. Siyasi Kriterler

Giriş

1999 AB Helsinki Zirvesinde AB'ye üyelik için resmi adaylık statüsü alan Türkiye, geçtiğimiz on yılda demokrasinin kökleşmesi ve hukukun üstünlüğü ilkesinin kurumsallaşması amacıyla önemli reformları hayata geçirmiştir.

1999 yılından günümüze kadar devam eden süreçte, insan hakları ve temel özgürlükler alanlarında hukuki ve idari reformlar yapılmış, hukuk sistemi güçlendirilmiş, uluslararası anlaşmaların hukuk sistemindeki yeri kuvvetlendirilmiş, işkence ve kötü muamelenin önlenmesi, kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesi gibi konularda önemli düzenlemeler yapılmış, daha katılımcı bir demokrasi adına, dernek ve vakıfların faaliyetleri kolaylaştırılmıştır. Bu reformlarla ayrıca, düşünce ve ifade özgürlüğünün alanlarının genişletilmesi, cemaat vakıflarının mal edinmeleri ve malları üzerinde tasarrufta bulunmalarının kolaylaştırılması, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde yayın ve bu dillerin öğrenilmesi yönünde önemli adımlar atılmıştır.

Siyasi partilerin kapatılmasının zorlaştırılması, yargının etkinliğinin artırılması, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılması, Milli Güvenlik Kurulu'nun bir danışma organı niteliğiyle uyumlu hale getirilmesi, idam cezasının Anayasadan ve mevzuattan tamamen çıkarılması, TBMM'de AB Uyum Komisyonu'nun kurulması siyasi reform süreci kapsamında hayata geçirilen önemli reformlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, işkenceye sıfır tolerans prensibinin benimsenmesi, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmaları amacıyla Bilgi Edinme Hakkı Kanununun yürürlüğe girmesi gibi geniş bir yelpazede gerçekleştirilen reformların toplumsal mutabakatla yapılmasının ve çok yönlülük arz etmesinin siyasi yaşama olumlu etkileri olmuştur.

Temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvencelerin güçlendirilmesi amacıyla, Anayasanın 90. maddesinde yapılan değişiklik sonucunda temel hak ve özgürlüklerle ilgili uluslararası antlaşmaların ulusal mevzuatın üzerinde olduğu hükme bağlanmıştır. Düşünce ve ifade özgürlüğünün güçlendirilmesi için önemli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, başta Türk Ceza Kanunu olmak üzere ilgili mevzuat yenilenmiştir.

AB'ye uyum süreci çerçevesinde 2001, 2004 ve 2010 yıllarında gerçekleşen kapsamlı Anayasa değişiklikleri çerçevesinde 1982 Anayasasının yaklaşık üçte biri değiştirilerek demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi konularında önemli bir mesafe kaydedilmiştir.

Müzakerelerin açılması ve tarama toplantıları sonrasında da siyasi reform çalışmalarına büyük bir hızla devam edilmiştir.

Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci, Adalet, İçişleri ve Dışişleri Bakanlarının katılımıyla bugüne kadar 27 kez toplanan ve siyasi reformlara yönelik olarak önemli kararlar alan Reform İzleme Grubu, 2012 yılında 3 kez toplanmış olup, 11 Kasım 2012 tarihinde Bursa’da gerçekleşen son toplantısında farklı inanç gruplarına mensup vatandaşların sorunları ve Vakıflar Kanununun uygulanması konuları öncelikli gündem maddesi olarak ele almıştır.

2001 yılından günümüze kadar Kopenhag Siyasi Kriterleri ile 23 ve 24. Fasıl kapsamında uyum paketleri hariç olmak üzere, 187 birincil, 147 ikincil düzenleme yapılmıştır. Siyasi mülahazalarla açılmayan bu fasıllar kapsamında reformlar müzakerelerin yedinci yılında da aynı hızla devam etmektedir.

Son iki yıldır hayata geçirilen siyasi reformlar, esas olarak 12 Eylül 2010 tarihinde gerçekleşen referandum sonucunda yürürlüğe giren Anayasa Değişikliğinin getirdiği perspektif temelinde hazırlanmıştır. Bu değişiklikler, ülkemizin siyasi ve hukuki sisteminin çağdaş standartlara kavuşturulması ve evrensel ilkelerle uyumlaştırılması sağlanmıştır. Bu değişiklikler her ne kadar 1982 Anayasasını günümüz değerlerine yaklaştırsa da bir bütün olarak incelendiğinde, Anayasa hala hazırlandığı dönemin ruhunu ve karakterini barındırmaktadır.

Bu nedenle, toplumsal mutabakata dayalı yeni bir Anayasanın hazırlanması, Türkiye’nin öncelikli ve ilk gündem maddesidir. Bu amaçla, TBMM bünyesinde temsil edilen dört siyasi partinin eşit katılımıyla oluşturulan Anayasa Uzlaşma Komisyonu çerçevesinde çalışmalar devam etmektedir. Gerçekleştirilen reformların sürekliliğini sağlamak ve çağımızın evrensel değerlerini Anayasanın bütününe yansıtılabilmek amacıyla geniş katılımlı bir istişare süreci¹ çerçevesinde yeni Anayasanın yazım sürecine 2012 yılının Mayıs ayı itibarıyla başlamıştır. Çoğulcu demokratik toplumların temel standart ve ilkelerinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında yer alması, Türk insanının hak ettiği çağdaş standartlarda yaşamasını sağlayacağı gibi Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecine de olumlu katkıda bulunacaktır.

2010 Anayasa değişikliğini takiben siyasi reform niteliğinde pek çok mevzuat değişikliği ve destekleyici uygulamalar hayata geçmiştir. Bu kapsamda,

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) doğrultusunda demokratikleşmeyi güçlendirmek ve yargılama sürelerini hızlandırarak yargının iş yükünü azaltmak amacıyla hazırlanan 3. Yargı Reformu Paketi yürürlüğe girdi.
- 3. Yargı Reformu Paketiyle ifade ve basın özgürlüğünün güçlendirilmesine ilişkin olarak, basın ve yayın yoluyla ya da sair düşünce açıklama yöntemleriyle işlenmiş suçlara ilişkin dava ve cezaların infazının ertelenmesi imkânı getirildi.

¹ Anayasa Uzlaşma Komisyonuna 104 üniversite, 5 enstitü, 58 vakıf, 102 dernek, 32 platform, 19 diğer STK, 21 kamu kurumu, 21 siyasi parti, 34 meslek örgütü, 30 sendika olmak üzere 426 kurum görüşlerini iletmıştır. Ayrıca, çok sayıda vatandaş görüşlerini yazılı olarak Komisyona iletmıştır.

Terörle Mücadele Kanununun süreli yayınları durdurma cezasını düzenleyen hükmü kaldırıldı. Basın ve ifade özgürlüğünü daha güçlendirecek 4. Yargı Reformu Paketinin çalışmalarına da hızla devam edilmektedir.

- Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılabilmesi olanağı, 23 Eylül 2012 tarihinde başladı.
- Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile "arabuluculuk" müessesesi oluşturuldu.
- İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü onaylandı.
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ve Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu yürürlüğe girdi.
- Öğrencilerde hukuk bilincinin geliştirilmesi uygulamaları ve “Hukuk ve Adalet” dersi öğretim programı geliştirmek için Adalet Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında 3 Aralık 2012 tarihinde İşbirliği Protokolü imzalandı.
- 4+4+4 olarak yeniden düzenlenen 12 yıllık eğitim sistemi ile yeterli talep olması durumunda öğrencilere 5.sınıftan itibaren seçmeli ders olarak “Yaşayan Diller ve Lehçeler” dersi verilmeye başlandı.
- Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yürürlüğe girdi.
- Sendikalar Kanunu ile Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununu yürürlükten kaldırılarak, işçi ve işveren sendikaları ile konfederasyonların işleyişlerini düzenleyen ve toplu iş sözleşmeleri ile ilgili hususları belirleyen Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu yürürlüğe girdi.
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun² yürürlüğe girdi.
- Denetimli serbestlik uygulamasının kapsamı genişletildi.
- Farklı inanç gruplarına mensup vatandaşlarımızla sürekli diyalog tesis edildi.
- Ülkemizde hoşgörü ve karşılıklı anlayış ortamı güçlenerek devam etti.

² Kanun, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirleri ayrıntılı olarak düzenlemektedir.

- Farklı inanç grubuna mensup vatandaşlarımızın vakıf mülklerinin iade edilebilmesinin yolu açıldı.
- İnsan Hakları İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı hazırlıkları sürdürülmektedir.
- Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi (2010-2014) 2010 yılında uygulamaya geçti. Uygulama takvimi 2010-2014 dönemini kapsayan Strateji ve Eylem Planı çalışmaları hızla devam etmektedir.
- 2009 yılında uygulanmasına başlanılan Yargı Reformu Stratejisi ve Eylem Planı çerçevesinde yargı alanında önemli reformlar gerçekleştirildi. Strateji'nin önemli bir bölümü gerçekleştirildiğinden, Adalet Bakanlığı koordinasyonunda şeffaf ve katılımcı bir anlayışla Stratejiyi güncelleme çalışmaları devam etmektedir.
- 11 Nisan 2012 tarihinde TBMM Genel Kurulunda, Meclis'te grubu bulunan siyasi partilerin ayrı ayrı verdikleri önergeler birlikte değerlendirilerek darbe ve muhtıralarla ilgili Meclis araştırması açılmasına karar verildi. Bu çerçevede, 1013 sayılı TBMM Kararı ile Ülkemizde Demokrasiye Müdahale Eden Tüm Darbe ve Muhtıralar İle Demokrasiyi İşlevsiz Kılan Diğer Bütün Girişim ve Süreçlerin Tüm Boyutları İle Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Komisyonu kuruldu. Komisyon raporunu, 28 Kasım 2012 tarihinde tamamladı.

Türkiye geçmişte olduğu gibi, AB üyelik hedefi doğrultusunda ve Türk vatandaşlarının hak ettiği çağdaş standartlarda yaşaması amacıyla siyasi reformlarına devam etmektedir.

Bu çerçevede, Hükümet on yıl vadeli bir planla gelecek nesillere bırakacağı Avrupa Birliği üyesi bir Türkiye'yi ve gelecek on yılda gerçekleştireceği reformları 2023 Vizyonu ile kamuoyuna duyurmuştur.

2023 Vizyonu, yargının hızlandırılması, yargının etkinliğinin ve şeffaflığının artırılması, adil yargılanma hakkının güçlendirilmesi, sivil-asker ilişkilerinin demokratik standartlarda ele alınması, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve temel hak ve hürriyetlerin güçlendirilmesi amaçlarını ihtiva etmektedir. Ayrıca, siyasete katılımın önündeki engellerin kaldırılması, vatandaşlarımızın ayrıma tabi tutulmadan kamu hizmetlerine ve adalete erişiminin tam olarak sağlanması, kolluk kuvvetlerinin tamamının sivil bir yapıya kavuşturulması ile kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engelliler gibi sosyal bakımdan korunması gereken kişilere yönelik tedbirler gibi Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde siyasi kriterler açısından önemli olan pek çok hedef ve yeniliği de öngörmektedir.

Öngörülen reformlar, daha önce olduğu gibi 2023'e kadar da AIHS, AB müktesebatı ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM) içtihadı da dikkate alınarak şekillendirilecektir.

Türkiye'nin her türlü vesayetten arınmış demokrasisi ve güçlenen ekonomisi, 21.Yüzyılda bölgesel ve uluslararası barış ve istikrarın tesisi için değer biçilmez bir fırsat olduğu kadar, içinde yaşadığımız çalkantılı bölgede ve daha ötesinde çağdaşlaşma arayışı içinde olanlara da eşsiz bir ilham kaynağıdır. AB ile bütünleşme projesinin sonuca ulaşması, sadece Türkiye için değil AB'nin temel değerlerinin evrenselliğinin kanıtlanması ve küresel istikrarın sağlanması açısından da tarihi bir dönüm noktası olacaktır.

Demokrasi, hukukun üstünlüğü ve temel hak ve özgürlükler için atılan her adım, öncelikle vatandaşlarımız içindir. Sadece mevzuat değişikliğini değil, toplumda köklü bir zihniyet dönüşümünü de ifade eden siyasi reformların olumlu sonuçlarının doğal olarak Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecine yansması gerekirken, müzakere süreci AB üye ülkelerinin siyasi mülahazaları nedeniyle ilerleyememektedir.

AB ile Türkiye arasındaki katılım müzakerelerinin 3 Ekim 2005 tarihinde açılması, Kopenhag siyasi kriterlerinin yeterli ölçüde karşılanması ile mümkün olmuştur. Müzakere sürecinin ilk aşaması olan tarama toplantıları 20 Ekim 2005 tarihinde yapılan 25. Bilim ve Araştırma Faslı tanıtıcı tarama toplantısı ile başlamış ve 13 Ekim 2006 tarihinde yapılan 23. Yargı ve Temel Haklar Faslı ayrıntılı tarama toplantısı ile sona ermiştir.

Siyasi reform süreciyle doğrudan ilgili olan 23. Yargı ve Temel Haklar ile 24. Adalet, Özgürlük ve Güvenlik Fasıllarının tarama toplantıları 2006 yılı itibariyle tamamlanmasına ve söz konusu tarama toplantılarından bu yana 6 yıl geçmiş olmasına rağmen, fasıllara ait açılış kriterlerinin aday ülkelere bildirildiği tarama raporları, henüz Türkiye'ye iletilmemiştir. Bununla birlikte, söz konusu fasıllara Güney Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından 2009 yılında konulan siyasi engellemeye rağmen, Türkiye'nin siyasi kriterler, 23. Yargı ve Temel Haklar ile 24. Adalet, Özgürlük ve Güvenlik Fasıllarında kaydettiği gelişmeler Raporun ilgili kısımlarında detaylı olarak değerlendirilmektedir.

Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü

İnsan hakları alanında kurumsallaşma

2012 yılı içerisinde kamu yönetiminde insan hakları alanında kurumsallaşmaya ilişkin yasama çalışmaları kapsamında kayda değer bir mesafe kaydedilmiş olup, insan haklarının kurumsal güvencelere kavuşturulabilmesi amacıyla önemli kurumlar ihdas edilmiştir. Söz konusu kurumların teşkilat kanunlarının hazırlanması sürecinde ilgili tüm taraflarla geniş kapsamlı bir istişare süreci yürütülmüştür.

30 Haziran 2012 tarihinde Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu yürürlüğe girmiş ve Birleşmiş Milletler (BM) Paris Prensipleri ile uyumlu Türkiye İnsan Hakları Kurumunun kurulma süreci başlamıştır.³ Kurumun karar alma organı olan insan hakları kurulu üyelerinin seçim süreci 2012 Eylül ayı itibariyle tamamlanmıştır. Söz konusu Kanunda, kurumun görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getireceği düzenlenmiştir. Kurum, insan haklarını korumak ve geliştirmeye yönelik çalışmalarda bulunmak, bu çerçevede inceleme ve araştırmalar yapmak, raporlar hazırlamak, görüş, tavsiye ve önerilerde bulunmak, bilgilendirme, bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleri gerçekleştirmek ve insan hakları ihlal iddialarını incelemek ve araştırmakla görevlidir.

Türkiye İnsan Hakları Kurumu kamu tüzel kişiliğine ve idari-mali özerkliğe sahiptir. Görev ve yetkilerinde bağımsızdır, kimse görevleriyle ilgili konularda Kuruma emir ve talimat veremez, tavsiye ve telkinde bulunamaz. İdari ve mali özerkliğin sonucu olarak Kurum kendi bütçe ve personeline ve malvarlığına sahip olup bu konularda ve görev alanına giren diğer hususlarda kendi idari düzenlemelerini yapmaya yetkilidir.

2011 yılında yürürlüğe giren İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) kapsamında kurulacak **bağımsız ulusal izleme mekanizması görevinin Türkiye İnsan Hakları Kurumu tarafından üstlenilmesi öngörülmektedir.**

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu 29 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanunla, TBMM Başkanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğine sahip, özel bütçeli Kamu Denetçiliği Kurumu kurulmuştur. Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarının;⁴ insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.

³ Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanununun BM Paris Prensipleri ile uyumlu olmadığı yönündeki eleştiriler, var olan önyargıların tezahürüdür. AB üye ülkelerindeki uygulamalar göz önüne alındığında, Kurumun karar alma organı olan İnsan Hakları Kurulu üyelerinin atama usulüne ilişkin yapılan bu eleştirilerin temelsiz olduğu açıkça görülmektedir. Zira, Kurulun üyelerinden 7'si Bakanlar Kurulu, 2'si Cumhurbaşkanı, 1'i Türkiye Barolar Birliği ve 1'i de Yüksek Öğretim Kurulu tarafından belirlenmekteyken, bazı AB üyesi ülkelerde benzer kurumların tüm üyeleri doğrudan Başbakan veya ilgili Bakan tarafından atanmaktadır.

⁴ Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile resen imzaladığı kararlar ve emirler, Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar, Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri hariç olmak üzere.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Kamu Başdenetçisine ve Kamu Denetçilerine görevleriyle ilgili olarak emir ve talimat veremez.

Kamu denetçiliği sisteminin işler hale getirilmesi Türkiye için bir ilktir ve kamu yönetiminin hesap verebilir, adil ve şeffaf hale gelmesi yönünde atılmış önemli adımlardan biridir. Kamu Denetçiliği Kurumu aracılığıyla bireyin kamu hizmetlerinden kaynaklanan şikâyetlerini hızlıca, ücretsiz, adil, hakkaniyete ve hukuka uygun şekilde sonuçlandırmak, kamu hizmetlerinin daha etkin ve kaliteli sunulmasını sağlayacaktır.

27 Kasım 2012 tarihinde TBMM Genel Kurulunda yapılan oylamayla Mehmet Nihat Ömeroğlu Kamu Başdenetçisi olarak seçilmiştir. 29 Kasım 2012 tarihinde, TBMM Dilekçe ve İnsan Haklarını İnceleme Karma Komisyonu üyelerinin oylaması sonucunda kamu denetçileri seçilmiştir.

12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandum ile kabul edilen 2010 Anayasa Değişiklik Paketi kapsamında, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı getirilmiştir. Bireysel başvuru mekanizmasının kabul edilmesindeki en önemli amaç, temel hak ihlallerinin iç hukukta ortadan kaldırılması ve buna bağlı olarak Türkiye aleyhine AİHM'ye yapılan başvuruların sayısının azaltılmasıdır. Ayrıca bireysel başvuru, Türkiye'de insan haklarının etkin bir şekilde korunması suretiyle hukuk ve demokrasi standartlarının yükseltilmesine imkân sağlamıştır.

Bu çerçevede, Anayasa ve AİHS ile güvence altına alınan bireysel hak ve özgürlüklerin, kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali sonucu ihlal edilmesine karşı istisnai bir iç hukuk yolu olarak oluşturulan **Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru sistemi 23 Eylül 2012 tarihi itibarıyla** uygulanmaya başlamıştır. Sistem işlemeye başlamış ve 2012 yılı Aralık ayı itibarıyla, Anayasa Mahkemesine 1.615 bireysel başvuru yapılmıştır.

Öte yandan, işkence ve kötü muamele gibi şikâyetleri, kolluk kuvvetlerinden bağımsız olarak incelemek ve soruşturmak üzere kolluk gözetim komisyonu kurulmasını düzenleyen **Kolluk Gözetim Komisyonu Kurulması** ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı **TBMM gündemindedir**.

Ayrıca, ayrımcılığın her türüyle mücadele etmek üzere, İçişleri Bakanlığı koordinasyonunda ilgili tüm paydaşların katılımıyla hazırlanan **Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kanun Tasarısı çalışmalarını tamamlanmış ve Tasarı Başbakanlığa sevk edilmiştir**.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, kuruluş kanununda yapılan değişiklik ile kanun teklif ve tasarılarını esas veya tali komisyon olarak inceleyebilme yetkisi almıştır. Komisyon böylece, temel hak ve özgürlüklere ilişkin yasama metinleri üzerinde de ilk elden inceleme yapma yetkisine sahip olmuştur. Yapılan değişiklik sonrasında Komisyona 4 kanun tasarısı ve 20 kanun teklifi havale edilmiştir.

Yargı Sistemi Reformu

Türkiye’de yargı sistemi, özellikle katılım müzakerelerinin başlamasıyla birlikte kapsamlı bir reform sürecine girmiştir.

23. Yargı ve Temel Haklar Faslıının öncelikli konularından olan ve yargının bağımsızlığı, tarafsızlığı ve etkinliğinin güçlendirilmesine yönelik bir **Yargı Reformu Stratejisi** Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanarak 2009 yılında kabul edilmiştir.

Strateji kapsamında, Yargı Reformu Paketleri, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu başta olmak üzere, reform niteliğinde birçok kanun yürürlüğe girmiş ve çok sayıda kanunda değişiklik yapılmıştır.

Strateji kapsamında öngörülen hedefler büyük ölçüde gerçekleştirilmiş olup, 2011 yılının Aralık ayından itibaren Stratejiyi güncelleme çalışmalarına başlanmıştır. Bu çerçevede, Avrupa Komisyonunun Türkiye hakkında yayımladığı İlerleme Raporları ve AİHM’nin Türkiye aleyhine verdiği ihlal kararları da göz önünde bulundurularak yürütülen güncelleme çalışmaları, şeffaf ve katılımcı bir anlayışla ilgili tüm paydaşların katkılarıyla sürmektedir.

Bahsekonu katkılar doğrultusunda Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan, yargının bağımsızlığı, tarafsızlığı, etkinliği başta olmak üzere yargı sisteminin tüm alanlarında iyileştirmeler içeren yeni Yargı Reformu Stratejisi taslağı, Adalet Bakanlığının internet sitesinde yayımlanarak kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. 11 amaç ve 103 hedefin bulunduğu Taslakla önemli yenilikler getirilmektedir; Strateji Belgesinin düşünsel arka planında yer alan insan hakları uygulamalarının geliştirilmesi bu defa ayrı bir disiplin olarak ele alınmış, yargı alanında uluslararası ilişkilerin etkinleştirilmesi, adalet örgütünün etkinleştirilmesi, insan kaynaklarının daha kapsamlı bir anlayışla ele alınması ve yargılamaların hızlandırılması için adli zaman yönetimi sistemi oluşturulması hedeflenmiştir. İlgili paydaşların görüş ve katkıları çerçevesinde Stratejiye son hali verilerek en kısa zamanda kabul edilmesi beklenmektedir.

Yargı Reformu Stratejisi çerçevesinde, yargı hizmetlerinin hızlandırılması, süratli, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesi, mahkemelerin iş yükünün azaltılması amacıyla 2011 yılında yürürlüğe giren 1. ve 2. Yargı Reformu Paketleriyle⁵ kapsamlı yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

2. Yargı Reformu Paketiyle Adalet Bakanlığı bünyesinde “İnsan Hakları Daire Başkanlığı” kurularak, özellikle AİHM kararlarına yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Söz

⁵ 1. Yargı Reformu Paketi: 31 Mart 2011 tarihli ve 6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

2. Yargı Reformu Paketi: 26 Ağustos 2011 tarihli ve 650 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname

konusu çalışmaların daha etkin şekilde yürütülmesini temin etmek üzere Adalet Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı arasında 14 Kasım 2011 tarihinde bir işbirliği protokolü imzalanmıştır.

1. ve 2. Yargı Reformu Paketlerinin devamı niteliğinde olan 3. Yargı Reformu Paketi,⁶ AİHS hükümleri ve AİHM kararları doğrultusunda demokratikleşmeyi ve insan haklarının korunmasını güçlendirmek, ayrıca yargının iş yükünü azaltmak amacıyla 5 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

3. Yargı Reformu Paketiyle yargı sistemine getirilen en önemli yeniliklerden biri, Ceza Muhakemesi Kanununun 250. Maddesi kapsamında görevlendirilen Ağır Ceza Mahkemelerinin⁷ kaldırılarak, yerine Terörle Mücadele Kanununun 10. Maddesi kapsamında yetkilendirilen **Bölge Ağır Ceza Mahkemelerinin kurulmasıdır**. Öte yandan, diğer bir önemli değişiklik olarak, yargılanan kişilere yönelik koruma tedbirlerine (arama, el koyma, yakalama, gözaltına alma, tutuklama, vb.) ilişkin karar yetkisi, yargılamayı yapan hâkimlerden alınarak sadece koruma tedbirleri konusu ile görevlendirilen hâkimlere⁸ devredilmiştir.

Ceza Muhakemesi Kanununda yapılan değişikliklerle, başta tutukluluk olmak üzere koruma tedbirleriyle ilgili kararların somut olgularla gerekçelendirilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Bu düzenleme ile tutukluluk oranları önemli ölçüde düşürülmüştür.

Nitekim 3. Yargı Reformu Paketi başta olmak üzere, **tutukluluk oranlarını** düşürmek amacıyla gerçekleştirilen diğer reformlarla birlikte, 2006 yılında %49,2 olan tutukluluk oranı, 2012 Aralık ayı itibariyle %23,5'e düşmüştür. Bu oranla Türkiye, AB üye ülkeleri ile karşılaştırıldığında 17. sırada bulunmaktadır.

Öte yandan, şüphelinin tutuklanarak cezaevine konması yerine kanunda belirtilen yurt dışına çıkamama, hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak gibi bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulmasını içeren **adli kontrol** için öngörülen mahkûmiyet süresinin üst sınırı tamamen kaldırılarak adli kontrolün kapsamı genişletilmiştir.

Denetimli serbestlik uygulamasının kapsamını genişletmek ve tutuklu sayısını azaltmak amacıyla hazırlanan **6291 sayılı Kanun**⁹ 11 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun kapsamında, açık ceza infaz kurumunda geçirilen sürenin son bir yılının, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle dışarıda infaz edileceği yeni bir infaz rejimi öngörülmekte; şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplumda elektronik cihazlarla takip edilmesi düzenlenmektedir. Kanunla, hükümlülerin dış dünyayla uyumlu olmaları, aileleriyle bağlarını sürdürmeleri ve güçlendirmeleri amaçlanmıştır.

⁶ 3. Yargı Reformu Paketi: 2 Temmuz 2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun

⁷ Söz konusu mahkemeler kamuoyunda "Özel Yetkili Mahkemeler" olarak da bilinmektedir.

⁸ Söz konusu hâkimler kamuoyunda "Özgürlük Hâkimi" olarak da bilinmektedir.

⁹ Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Denetimli serbestlik uygulamasının kapsamının genişletilmesiyle birlikte, 6291 sayılı Kanun ve 3. Yargı Reformu Paketiyle yapılan düzenlemeler sonucunda yaklaşık 33.500 kişi cezaevlerinden tahliye edilmiştir.

Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçlardan mahkûmiyet durumunda verilen cezaların, genel hükümler çerçevesinde ertelenmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve diğer yaptırım seçeneklerine çevrilmesi imkânı getirilmiştir.

Ayrıca, Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanununda yapılan değişikliklerle, basın ve ifade özgürlüğünün genişletilmesi yönünde önemli adımlar atılmıştır.

Paket kapsamında, icra-iflas, ceza ve idari yargı alanındaki mevzuatta yapılan değişikliklerle yargının iş yükü önemli ölçüde azaltılmış ve yargı hizmetleri daha etkin hale getirilmiştir.

4. Yargı Reformu Paketi hazırlıkları Adalet Bakanlığı tarafından sürdürülmektedir. 4. Yargı Reformu Paketi ile özellikle AİHM kararları ışığında, ifade ve basın özgürlüğüyle ilgili iyileştirmeler başta olmak üzere insan hakları standartlarının yükseltilmesine yönelik değişiklikler yapılması planlanmaktadır. Böylece, AİHM tarafından Türkiye aleyhine verilen ihlal kararı sayısının asgari seviyeye indirilmesi hedeflenmektedir.

Adalet Bakanlığı tarafından kurulan Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) sayesinde ifade alma ve sorgu işlemleri ile duruşmaların video kaydına alınması; Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemenin yargı çevresi dışında bulunan veya mahkemede hazır bulunamayan (hastanede, ceza infaz kurumunda bulunanlar yahut geçerli bir mazereti nedeniyle hazır bulunamayanlar) kişilerin (şüpheli, sanık, tanık, şikâyetçi, katılan vs.) video konferans yoluyla dinlenilmesi ve ifadelerinin kayda alınması imkânı sağlanmıştır.¹⁰

SEGBİS'in kullanımıyla, ülkemizin de taraf olduğu AİHS'nin 5. Maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen "makul sürede hâkim önüne çıkarılma", 6. Maddesinin birinci fıkrasında belirtilen "kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan mahkeme önünde makul sürede yargılanma" ilkeleri daha da iyi gözetilerek olabilecek insan hakları ihlallerinin önleneyecektir.

Ayrıca, ceza adaleti sisteminin Avrupa standartları bakımından geliştirilmesi; insan hakları uygulamalarının iyileştirilmesi ve Türk ceza adalet sistemine duyulan güvenin artırılması amacıyla Adalet Bakanlığı, Türkiye Adalet Akademisi ile Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Avrupa Konseyi işbirliği ile "Türk Ceza Adalet Sisteminin

¹⁰ SEGBİS'in kullanılması sonucunda, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 52, 58, 94, 147/1-h, 180, 196 ve 219. Maddelerinde öngörülen ifade alma, sorgu ve duruşma işlemlerinde teknik imkânlardan yararlanma, sesli görüntülü iletişim tekniğini kullanma ve teknik araçlarla kayda almaya dair düzenlemelerin etkin bir şekilde uygulanması; ifadesi ya da savunması alınacak kişilerin bizzat mahkemesince dinlenilmesi ya da sorgulanması, bunun sonucu olarak dosyaya, kişiye ve olaya göre daha sağlıklı ifade alınması; mahkemece duruşmaların daha etkin yönetimi ve mahkemenin, duruşma sırasında gerçekleşen olaylara ve tarafların beyanlarına daha iyi vakıf olması; yol tutuklaması uygulamasından kaynaklanan mağduriyetlerin ortadan kaldırılması gibi faydalar sağlanabilecektir.

Etkinliğinin Geliştirilmesi Projesi” uygulanmaktadır. Mahkeme ve savcılık kurumlarının ceza adaleti hizmetinin verilmesi bakımından AİHS’nin uygulama kapasitesinin güçlendirilmesi, Adalet Akademisinin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim müfredatının AİHS’ye göre yeniden düzenlenmesi ve karşılıklı uluslararası adli yardımlaşma için hukuki işbirliğinin güçlendirilmesi proje faaliyetleri arasındadır.

Ülke genelinde örgütlenmesini tamamlayan **denetimli serbestlik**¹¹ teşkilatı, hizmetlerini her geçen gün daha da geliştirmektedir. Bu kapsamda, hakkında denetimli serbestlik kararı verilen kişi sayısı, 2010 yılında 104.662, 2011 yılında 130.402 ve 2012 yılı Aralık ayı itibariyle 197.400 olmuştur. Halen 155.758 şüpheli, sanık ve hükümlünün denetim, takip ve iyileştirme çalışmaları yapılmaktadır.

22 Haziran 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan **Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk** Kanunuyla, özel hukuk ilişkilerinden doğan uyuşmazlıklarda, tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilecekleri bir “arabuluculuk” sistemi oluşturulmuştur. Böylece, yabancı uyruklular dâhil olmak üzere, tarafların kendi seçtikleri bir “arabulucu” vasıtasıyla mahkemelere başvurmadan uyuşmazlıkların çözümlenmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda, 22 Haziran 2013 tarihinde arabulucuların eğitimlerine başlanacak ve yıl sonu itibariyle arabuluculuk sistemi yürürlüğe girmiş olacaktır. Bu sistemle, mahkemelerin iş yükü önemli ölçüde azalacak, uyuşmazlıklar çok daha hızlı ve etkili şekilde çözümlenecektir.

Son yıllarda hızla sürdürülen yargı reformu çalışmalarına rağmen, çeşitli sebeplerle yargılama süreleri bazen uzayabilmekte ve makul sürelerin dışına taşabilmektedir. Bu konuda yaşanan mağduriyetleri gidermek amacıyla, AİHM’ye yapılmış başvuruların tazminat yoluyla çözümüne ilişkin esas ve usulleri belirlemek üzere Kanun Tasarısı¹² hazırlanmıştır. Bu Tasarı çerçevesinde AİHM’de görülen Ümmühan Kaplan-Türkiye davası¹³ pilot dava olarak belirlenmiş olup, benzer nedenlerle yapılacak başvurulara yönelik bir iç hukuk yöntemi oluşturulması öngörülmektedir.

Söz konusu Kanun Tasarısının yürürlüğe girmesiyle, yargılama sürelerinin uzunluğu, mahkeme kararlarının geç veya eksik ya da hiç uygulanmaması gerekçeleriyle AİHM’ye yapılan başvurulara, Tasarıyla kurulması öngörülen Komisyon tarafından tazminat ödenebilecektir. Böylece, AİHM nezdinde Türkiye aleyhine bahsekonu nedenlerle açılan yaklaşık 3.600 davanın iç hukuk yoluyla çözüme kavuşturulması imkânı getirilecektir.

İnsan Hakları İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planının hazırlanmasına yönelik çalışmalar, Adalet Bakanlığı tarafından ilgili tüm kurumların katkılarıyla

¹¹ Denetimli serbestlik, "Mahkemece belirtilen koşullar ve süre içinde, denetim ve denetleme planı doğrultusunda şüpheli, sanık veya hükümlünün toplumla bütünleşmesi açısından ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı topluma temelli bir uygulamayı" ifade etmektedir.

¹² Yargılama Sürelerinin Uzunluğu ile Mahkeme Kararlarının Geç veya Kısmen İcra Edilmesi ya da İcra Edilmemesi Nedeniyle Tazminat Ödenmesine Dair Kanun Tasarısı

¹³ AİHM, uzun yargılama iddiasıyla Ümmühan Kaplan’ın 2007 yılında Türkiye aleyhine açtığı davayı pilot dava olarak belirleyerek, 20 Mart 2012 tarihinde karara bağlamıştır.

yürütülmektedir. Eylem Planıyla insan hakları standartlarının yükseltilmesi ve özellikle AIHM nezdinde Türkiye aleyhine yapılan başvuruların en aza indirilmesi hedeflenmektedir.

Yargıya ayrılan kaynaklar, adalet sisteminde gerçekleştirilen reformlara paralel olarak artırılmaktadır. Adalet Bakanlığı için merkezi bütçeden ayrılan miktar 2010 yılında 3,78 milyar TL, 2011 yılında 4,88 milyar TL, 2012 yılında 5.27 milyar TL iken, 2013 yılı için ise %25’lik bir artışla yaklaşık 6.83 milyar TL olarak belirlenmiştir. Buna ilaveten, ayrı bütçelere sahip olan yüksek mahkemeler ile Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) için ayrılan bütçede de önemli artışlar olmuştur.

Yargının iş yükünün azaltılması konusuna yönelik, gerek 2010 Anayasa Değişikliği, gerekse yargı reformu çalışmalarıyla mevzuatta yapılan iyileştirmelerle, yüksek mahkemelerin iş yükü önemli ölçüde azalmış ve dosyaların sonuçlandırılma hızı artmıştır. 2010 ve 2011 yılı verileri karşılaştırıldığında, Yargıtay’ın iş yükü 1/3 oranında azalmış, karara bağlanan dosya sayısı %40 oranında artmıştır. Danıştay’da ise sonuçlandırılan dosya sayısında da 1/3 oranında artış kaydedilmiştir. 2012 yılında bu oranların daha da fazla artacağı öngörülmektedir.

Diğer yandan, mahkeme sayıları da iş yükünün azaltılması amacıyla istikrarlı şekilde artırılmaktadır. 2002 yılından bu yana ilk derece mahkemelerinin sayısında %30’luk bir artış sağlanmıştır. Ayrıca yargıda uzmanlaşmanın güçlendirilmesi çerçevesinde, ihtisas mahkemelerinin belli alanlarda daha etkin yargılama yaptığı gerçeğinden hareketle ihtisas mahkemelerinin sayısı giderek artırılmaktadır. Bu alanda, son on yılda yaklaşık %100’lük bir artış kaydedilmiştir.

Yargının iş yükünü azaltmak amacıyla yasal altyapısı 2004 yılında oluşturulan “Bölge Adliye Mahkemelerinin” faaliyete geçmesi için yürütülen çalışmalar hızla devam etmektedir.

Bölge Adliye Mahkemeleri Ankara, Bursa, İstanbul, İzmir, Samsun, Antalya, Gaziantep, Kayseri, Sakarya, Trabzon, Van, Adana, Diyarbakır, Erzurum ve Konya olmak üzere 15 ilde kurulmuş olup, altyapı çalışmaları ve personel atamaları devam etmektedir. Bugüne kadar, 2.296 personel Bölge Adliye Mahkemelerinde görev almak üzere atanmıştır.

5941 sayılı Çek Kanununda 3 Şubat 2012 tarihinde yapılan değişiklik ile mahkemelerin iş yükünün önemli ölçüde azaltılması ve adli nitelikteki yaptırımın idari yaptırıma dönüştürülmesi amacıyla Kanunda yer alan bir yıla kadar hapis cezası idarî para cezası şeklinde düzenlenmiştir.¹⁴

¹⁴ 6273 Sayılı Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun:

MADDE 5 – 5941 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin dokuzuncu fıkrasında yer alan “bir yıla kadar hapis” ibaresi “Cumhuriyet savcısı tarafından üçyüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para” şeklinde değiştirilmiştir.

Hâkim sayılarının yeterli seviyeye getirilmesine ilişkin çalışmalar devam etmektedir. Avrupa Adalet Etkililiği Komisyonu'nun (The European Commission for the Efficiency of Justice - CEPEJ) 20 Eylül 2012 tarihinde yayımladığı ve 47 ülkenin karşılaştırıldığı Raporda yer alan bilgilere göre Türkiye, 2008-2010 yılları arasında Avrupa Konseyi'ne üye ülkeler içerisinde hâkim sayısını en çok artıran 12 ülkeden biri olmuştur. Türkiye'de 2002 yılında yüz bin kişiye düşen hâkim sayısı 7,5 iken 2010 yılında 10,6 ve 2012 yılında 11,6 olmuştur.

Yargıda mesleki yetkinliğin artırılması amacıyla, Adalet Bakanlığı, HSYK ve Türkiye Adalet Akademisi tarafından hâkim ve savcılar ile diğer yargı hizmeti çalışanlarına verilen hizmet öncesi ve hizmet içi olmak üzere mevzuat, AİHS, AİHM kararları, insan hakları, kadına karşı şiddetle mücadele gibi alanlarda eğitim, seminer, çalıştay gibi faaliyetler artarak devam etmektedir.

Bunun yanında, Türkiye-AB mali işbirliği kapsamındaki yürütülen projeler ve Teknik Destek ve Bilgi Değişimi (Technical Assistance and Information Exchange Instrument - TAIEX) mekanizması çerçevesinde yapılan uzman talebi, çalıştay ve çalışma ziyaretleri başta olmak üzere, çeşitli işbirliği faaliyetleri kapsamında birçok hâkim ve savcının yargı ve temel haklar alanındaki eğitimlere ve diğer faaliyetlere katılımı sağlanmaktadır.

Diğer yandan, her yıl artan sayıda hâkim ve savcı, yabancı dil, mesleki bilgi ve deneyimlerinin artırılması amacıyla, yurtdışında çeşitli seviyelerde eğitim almaktadır.

Avukatların mesleki yetkinliğini artırmak üzere, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile müzakerelerinde büyük öneme sahip 23. Yargı ve Temel Haklar Faslına ilişkin kapsamlı bir bilgilendirme programı içeren Avukatlar için Yargı ve Temel Haklar Projesi hazırlanmıştır. Proje, Avrupa Birliği Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Türkiye Barolar Birliği'nin işbirliğiyle ve İngiltere Büyükelçiliği'nin Avrupa'yı Birleştirme Programı kapsamındaki desteği ile hazırlanmış olup, 2012 yılı Kasım ayı itibarıyla uygulanmaya başlamıştır.

Ceza infaz sistemine ilişkin insan haklarının korunması ve topluma yeniden kazandırma amacı doğrultusunda birçok reform hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda kaydedilen gelişmeler arasında cezaevlerindeki uygulamalarla ilgili düzenlemeler, denetimli serbestlik ve adli kontrol uygulamalarının kapsamını genişletici mevzuat değişiklikleri, cezaevlerinin kapasitesinin geliştirilmesi ve modernizasyonu yer almaktadır.

Son yıllarda, ceza infaz alanında ön plana çıkan çalışmalar aşağıda sıralanmaktadır.

- 11 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6291 sayılı Kanun ile tutukluluk dışında alternatif koruma tedbirleri öngören denetimli serbestlik uygulamasının kapsamı genişletilmiştir. Kanunla ayrıca şüpheli, sanık ve hükümlülerin izlenmesi ve gözetimi amacıyla elektronik cihazların kullanılabilmesi seçeneği getirilmiştir.

- 3. Yargı Reformu Paketi ile adli kontrolün kapsamı genişletilerek, adli kontrol tedbirinin uygulanabilmesi için öngörülen üç yıllık üst sınır kaldırılmış, tüm suçlar yönünden adli kontrol uygulama imkânı getirilmiştir.
- Son on yılda BM ve Avrupa Konseyi standartlarını karşılamayan 208 ceza infaz kurumu kapatılmıştır.
- Son on yılda 14.509 kişi kapasiteli 68 ceza infaz kurumu açılmıştır. 2012 yılı içerisinde ise toplam 13 yeni ceza infaz kurumu açılmış, 7 ek binanın yapımı tamamlanmıştır.
- Ceza infaz kurumunda çalışan personel sayısı 2002 yılında 25.405 iken, 2 Kasım 2012 tarihi itibarıyla bu sayı 41.759'a ulaşmıştır. 2012 yılının Kasım ayı itibarıyla toplam 76.063 personele çeşitli alanlarda eğitim verilmiştir.
- 2002'den bu yana toplam 73 adet ceza infaz kurumu tamamen oda sistemine dönüştürülmüştür. Ceza infaz kurumlarında geniş çaplı tadilatlar yapılarak sıhhi ve fiziki altyapı yenilenmiştir. 20 adet ceza infaz kurumuna iş atölyesi, kapalı ve açık spor alanları ve kültürel faaliyet sahaları olan ek üniteler inşa edilerek faaliyete geçirilmiştir.
- Adalet Bakanlığı, cezaevlerindeki uygulamaların geliştirilmesi, tutuklu ve hükümlülerin sosyal, tıbbi ve eğitim ihtiyaçlarının daha iyi bir şekilde karşılanması ve genel olarak cezaevlerindeki yaşam şartlarının iyileştirilmesi amacıyla birçok kurum ve kuruluş ile işbirliği protokolü imzalamıştır.
- Çocuk infaz sistemine yönelik olarak Adalet Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetler Genel Müdürlüğü ile İşbirliği protokolü imzalanmıştır.
- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununda yapılan değişikliklerle, tutuklu ve hükümlülerin ikinci derece dâhil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü nedeniyle cenazesine katılması için yol süresi hariç 2 gün, birinci derecede yakınların ağır hastalık durumlarında ise ziyaret için yol süresi hariç 1 gün izin verilmesi imkânı sağlanmıştır.
- İnancı gereği ya da vegan/vejetaryen türü özel bir beslenme şeklini benimsemiş tutukluların taleplerinin imkânlar çerçevesinde karşılanacağı düzenlenmiştir.

Diğer yandan, cezaevi uygulamalarının daha modern bir çerçeveye kavuşmasını ve tutuklu ile hükümlülerin durumlarının iyileştirilmesini amaçlayan Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı TBMM gündemindedir. Tasarı, sanıkların kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunma yapması imkânını getirmektedir. Ayrıca hayatını tek

başına idame ettiremeyen ağır hasta veya sakat olan mahkûmların infazının ertelenmesi, hükümlü ve tutuklarının eşleri ile bir araya gelmeleri ve çocuk hükümlülerin ebeveynleriyle daha çok vakit geçirmelerine gibi yeni uygulamalar öngörmektedir.

Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurullarına ilişkin reform çalışmalarının izlenmesi, en az yapılan reformlar kadar önem arz etmektedir. Bu çerçevede, ceza infaz kurumlarındaki uygulamaları bağımsız ve tarafsız olarak izlemek ve bunlar hakkında rapor hazırlamak suretiyle, ceza infaz kurumlarındaki koşulların iyileştirilmesi ve standartların yükseltilmesi amacıyla 2001 yılında ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları¹⁵ kurulmuştur. Cezaevi izleme kurulları kendi bölgelerindeki ceza infaz kurumları hakkındaki incelemelerini ve bu doğrultudaki tavsiyelerini yıllık raporlarla cezaevi yönetimine sunmaktadır. Cezaevi yönetimleri, söz konusu raporlarda yer alan tavsiyeleri giderek artan bir şekilde uygulamaktadır. Örneğin, 2011 yılında cezaevi izleme kurulları raporlarında yer alan tavsiyelerin %73'ü uygulanırken, bu oran 2012 yılında %77'ye yükselmiştir.

“Türkiye’de Model Cezaevi Uygulamasının Yaygınlaştırılması ve Cezaevi Reformunun Geliştirilmesi Projesi” ile Türkiye’de ceza infaz kurumları reformunun geliştirilmesi ve model cezaevi uygulamalarının yaygınlaştırılması yoluyla profesyonel, verimli ve etkili bir cezaevi hizmeti sağlanması amaçlanmıştır.¹⁶

“Ceza İnfaz Sisteminde Eğitim ve Çalışma Projesi” ile Türkiye ve Hollanda ceza infaz kurumları arasında iş yuruları sisteminin karşılaştırması yapılmış ve hassas gruplar olarak kabul edilen kadın ve çocukların bulunduğu dört ceza infaz kurumunda çeşitli atölyeler kurularak, cezaevi personeline kadın ve çocuk hakları ile insan hakları ve ideal cezaevi yönetimi konularında eğitimler verilmiştir.

“Ceza İnfaz Kurumlarında Madde Bağımlılığı Tedavisinde Zararın Azaltılması Projesi” ile Türkiye’de ceza infaz kurumlarında madde bağımlılığında zararın azaltılması uygulamalarını geliştirmek üzere çalışmalar yapılmıştır.

“Çocuklar için Adalet Projesi” ile Çocuk Koruma Kanununun etkin bir şekilde uygulanması ve çocukların adil yargılanma standartlarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.¹⁷

Ayrıca, “Ceza İnfaz Kurumlarında Ruh Sağlığı ve Bağımlılık Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi”, “Ceza İnfaz Kurumlarında İnfaz Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi”, “Türk Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Çocuklar İçin Etkin Bir Risk Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi ve Elektronik İzleme Sistemine Geçişte Denetimli Serbestlik Hizmetlerinin Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi

¹⁵ Söz konusu Kurullar kamuoyunda “Cezaevi İzleme Kurulları” olarak da bilinmektedir.

¹⁶ Proje çerçevesinde, 90 ceza infaz kurumuna 270 mesleki eğitim atölyesinin teslimatına ve kurulmasına devam edilmektedir.

¹⁷ Projenin faaliyetleri çerçevesinde çocuk adaleti sisteminde etkin sektörler arası işbirliği ve özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocuklara sağlanan yüksek standartlara uygun hizmetler yoluyla yasa çerçevesinde çocukların bütün haklarının tam olarak hayata geçirilmesi sağlanacaktır.

Projelerinin” uygulama aşamasına geçmesi için hazırlıklar devam etmekte olup, söz konusu projelerle ceza infaz sistemi standartlarının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye, yargı reformu alanında kapsamlı çalışmalarını bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır. Yargının bağımsızlığı, tarafsızlığı, etkinliği gibi alanlar başta olmak üzere iyileştirmeler içeren Yargı Reformu Stratejisini güncelleyerek, yargı sistemini vatandaşlarımızın ve günümüzün ihtiyaçlarına cevap verecek hale getirmek amacıyla çalışmalar kararlılıkla devam ettirilmektedir.

Kamu Yönetimi ve Yolsuzlukla Mücadele

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu 29 Haziran 2012 tarihinde, Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu ise 30 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

İnsan hakları alanındaki yeni kurumsal yapılanma ile kamu yönetiminin daha hesap verebilir ve daha şeffaf hale gelmesi ve insan hakları ihlalleri konusunda kamu yönetiminin duyarlılığının artması amaçlanmaktadır.

Büyükşehir belediyelerine ilişkin 6 Aralık 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla kamu hizmetlerinin daha etkin ve verimli şekilde sağlanması amacıyla büyükşehir belediye sınırları yeniden düzenlenmiştir. Kanunla, Türkiye’de demokrasiyi yerel düzeyde güçlendirmek, belediye hizmetlerinde verimliliği sağlamak ve belediyelerin daha iyi hizmet sunması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda önceden 16 olan büyükşehir belediye sayısı 29’a çıkmıştır. Büyükşehir Belediyelerin sorumluluk ve görev alanı ilin mülki sınırlarını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Ayrıca büyükşehir belediyelerinin mali gelir kaynakları artmıştır.

Söz konusu Kanunla, büyükşehirlerde özel idareler kapatılmakta, beldeler ve köyler mahalleye dönüşmektedir. İl Özel İdarelerinin yerel hizmetlere ilişkin görevleri belediyelere devredilmektedir. Bu değişikliklerle, daha etkili bir yerel yönetim yapılanması inşa edilerek, yerel demokrasinin daha da güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Ayrıca büyükşehir belediyesi olan illerde Valiye bağlı olarak Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları kurulacaktır. Söz konusu başkanlıkların başlıca görevleri arasında:

- Kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu,
- Acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi,

- İlin tanıtımı,
- Gerekğinde merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi,
- Temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi,
- İldeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesi bulunmaktadır.

Türkiye, Avrupa Konseyi Yerel Özerklik Şartına uyum sürecine bu yeni Kanunla devam etmektedir.

Yolsuzlukla mücadele kapsamında adil, hesap verebilir, saydam ve güvenilir bir yönetim anlayışının geliştirilmesi ve yolsuzluğa karşı toplumsal bilincin artırılması amacıyla çalışmalar kararlılıkla devam etmektedir.

Başbakanlık Teftiş Kurulu koordinasyonunda hazırlanan **Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi ve Eylem Planı** 2010 yılında onaylanmıştır. 2002 yılından bu yana kararlılıkla sürdürülen reformların bir devamı niteliğinde olan bu Stratejinin amacı, gelişen ve değişen şartları da göz önünde bulundurarak, saydamlığı engelleyen ve yolsuzluğu besleyen faktörlerin ortadan kaldırılması suretiyle daha adil, hesap verebilir, saydam ve güvenilir bir yönetim anlayışının geliştirilmesidir.

Strateji ve Eylem Planı'nın uygulamasından sorumlu Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Yürütme Kurulu, ilgili Bakanlıklar ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden oluşmaktadır.

Strateji kapsamında Sayıştay Kanunu 19 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Siyasi partilerin ve seçim kampanyalarının finansmanında açıklık ve şeffaflığa ilişkin uygulamaların geliştirilmesine yönelik çalışmalar sürmektedir.

Ayrıca, 8 Mayıs 2012 tarihinde TBMM'de grubu bulunan tüm siyasi partilerin eşit şekilde temsil edildiği **Siyasi Etik Uzlaşma Komisyonu** kurulmuştur. Söz konusu komisyon aracılığıyla, siyasette açık, dürüst ve hesap verebilir bir anlayışın yerleştirilmesi ve siyasi etik konusunun ayrıntılı olarak incelenip etik ilkelerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

3. Yargı Reformu Paketiyle Türk Ceza Kanununun "Rüşvet" başlıklı 252. Maddesinde değişiklik yapılmıştır. Bu kapsamda görevinin gereklerine uygun davranması için kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlamak fiili, görevi kötüye kullanma suçu kapsamında çıkartılarak rüşvet suçuna dönüştürülmüştür. Bu düzenlemeyle, Avrupa Konseyi bünyesindeki Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu'nun (Group of States

Against Corruption - GRECO) 19-23 Ekim 2009 tarihlerinde ülkemizde gerçekleştirdikleri çalışma ziyareti sonrasındaki tavsiye kararı karşılanmıştır.

Bilgi Edinme Hakkının Kullanılması Bakımından 2011 Yılına İlişkin Değerlendirme Raporu, Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu tarafından 27 Nisan 2012 tarihinde TBMM'ye sunulmuştur. 2011 yılında yapılan bilgi edinme başvuruları raporda aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

Tablo 1: 2011 yılında yapılan bilgi edinme başvuruları

Toplam Başvuru	1.423.636
Kabul Edilen Başvuru	1.244.995
Kısmen Kabul Edilen Başvuru	86.507
Reddedilen Başvuru	87.500
Gizli ya da sır niteliğindeki bilgiler çıkarılarak bilgi ve belgeye erişim sağlanan başvuru	4.606
Reddedilenlerden yargıya itiraz edenlerin toplam sayısı	720

Türkiye’de bilgi edinme kapsamında gerçekleştirilen başvurular her yıl artış göstermektedir. Benzer şekilde, başvurulara yönelik kamu kurumları tarafından da artan oranda bilgi sağlanmaktadır. 2011 yılında, başvuruların yaklaşık %87,5’i olumlu cevaplanmıştır.

Eğitim faaliyetleri kapsamında Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından, İçişleri Bakanlığı mensubu, 96. ve 97. Dönem Kaymakam Adaylarına (124 kişi) yönelik olarak üç gün süren temel AB eğitimi düzenlenmiştir.

Güvenlik Güçlerinin Sivil Denetimi

2010 Anayasa Değişiklik Paketi kapsamında, askeri mahkemelerin görev alanıyla ilgili önemli değişiklikler yapılmıştır. Buna göre askeri mahkemelerin yargılama yetkisi artık sadece asker kişilerin, askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri askerî suçlara ait davalarla sınırlandırılmıştır. Bu çerçevede, devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her durumda adliye mahkemelerinde görülmektedir. Ayrıca Anayasaya, savaş hali haricinde, asker olmayan kişilerin askerî mahkemelerde yargılanamayacağı hükmü getirilmiştir.

Söz konusu Anayasa değişiklikleri çerçevesinde, Anayasa Mahkemesinin 2012 yılında verdiği üç iptal kararıyla, ilgili Kanunlarda askeri mahkemelerin yargılama yetkisine ilişkin olarak yer alan Anayasaya aykırı hükümler kaldırılmıştır.

26 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 2011/30 Esas ve 2012/36 Karar Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı uyarınca, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun Genel Görev başlıklı 9. maddesinde¹⁸ yer alan “...askeri

¹⁸ Genel görev:

Madde 9 – Askeri mahkemeler kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, asker kişilerin askeri olan suçları ile bunların asker kişileri aleyhine veya askeri mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler.

mahallerde...” ibaresi, Anayasa’nın 145. maddesine aykırılığı gerekçesiyle iptal edilmiştir. Söz konusu iptal kararı sonucunda, askeri olmayan bir suçun askeri mahallerde işlenmesi durumunda, suçu işleyen kişilerin yargılanmaları, suçu işleyenlerin asker olması durumu dâhil olmak üzere, askeri mahkemeler yerine sivil mahkemeler tarafından gerçekleştirilecektir.

1 Aralık 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 2011/80 Esas ve 2012/122 Karar Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı uyarınca, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun Müsterek Suçlar başlıklı 12. Maddesi,¹⁹ Anayasa’nın 145. maddesine aykırılığı gerekçesiyle iptal edilmiştir. Söz konusu iptal kararıyla, Anayasa Mahkemesi 2010 yılında Anayasanın 145. Maddesinde yapılan değişikliği hatırlatarak, savaş hali dışında asker olmayan kişilerin işledikleri suçlar nedeniyle askeri mahkemelerde yargılanamayacağını anayasal olarak teminat altına alındığını belirtmiştir.

1 Aralık 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 2012/45 Esas ve 2012/125 Karar Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı uyarınca, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun Asker Kişiler başlıklı 10. maddesinin birinci fıkrasının (C) bendi,²⁰ Anayasa’nın 145. maddesine aykırılığı gerekçesiyle iptal edilmiştir. Söz konusu iptal kararıyla Milli Savunma Bakanlığı veya Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel “asker kişi” sayılmayacağından artık askeri mahkemelerde yargılanmayacaktır.

19 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe giren **Sayıştay Kanunu**, sivil-asker ilişkileri yönünden ve özellikle de Sayıştay’ın Türk Silahlı Kuvvetlerinin sahip olduğu mallar üzerindeki denetimi bakımından çok olumlu bir adım olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, Milli Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin Sayıştay tarafından denetimine devam edilmektedir.

Milli Güvenlik Bilgisi Öğretimi Yönetmeliği 25 Ocak 2012 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır. 33 yıldır ortaöğretim müfredatında bulunan ve askeri personel tarafından verilen **Milli Güvenlik Bilgisi Dersi**, 2012-2013 eğitim ve öğretim yılı itibariyle müfredattan çıkarılmıştır. Söz konusu ders içeriğinde bulunan bazı konular, 2012-2013 yılından itibaren vatandaşlık bilgisi ve benzeri derslerin içinde ilgili branş öğretmenleri

¹⁹ Müsterek suçlar:

Madde 12 – Askeri mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müstereken işlenmesi halinde eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askeri mahkemelere; eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı olmayan bir suç ise adliye mahkemelerine aittir.

²⁰ Asker Kişiler:

Madde 10 – (Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)

Bu Kanunun uygulanmasında aşağıda yazılı olanlar asker kişi sayılırlar:

A) (Değişik: 29/6/2006 – 5530/2 md.) Muvazzaf askerler; subaylar, astsubaylar, askeri öğrenciler, uzman jandarmalar, uzman erbaşlar, sözleşmeli erbaş ve erler, erbaş ve erler, (2)

B) Yedek askerler (Askeri hizmette buldukları sürece),

C) Milli Savunma Bakanlığı veya Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel,

D) Askeri işyerlerinde çalışan ve İş Kanununa tabi bulunan işçiler,

E) Rızası ile Türk Silahlı Kuvvetlerine katılanlar,

F) (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

tarafından işlenecektir. Bu gelişme, eğitim sisteminin ve müfredatın sivilleşmesi yolunda atılan önemli bir adımdır.

Farklı İnanç Gruplarıyla Diyalog

Türkiye, AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Ulusal Program çerçevesinde, farklı inanç gruplarıyla diyalog konusunda kapsamlı bir reform süreci yürütmektedir. Özellikle 2008 yılında 5737 sayılı yeni Vakıflar Kanununun yürürlüğe girmesiyle, cemaat vakıfları ile ilgili mevzuat güncellenmiş ve bu alanda mevcut sorunların giderilmesine yönelik bir yaklaşım hâkim kılınmıştır. Yeni Vakıflar Kanunu, cemaat vakıfları açısından; mülkiyet haklarının kullanımı, yurtdışında faaliyette bulunma ve yurtdışından mali yardım alma, amaç ve işlev değişikliği hakkı ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün karar alma organı Vakıflar Meclisinde temsil edilme gibi konularda önemli yenilikler getirmektedir.

Azınlıkların korunması ve saygı gösterilmesinin teşvik edilmesi konusunda, 13 Mayıs 2010 tarihli Başbakanlık Genelgesiyle farklı inanç gruplarına mensup vatandaşların Türkiye'nin ayrılmaz parçası oldukları vurgulanarak, yasalar gereği bu vatandaşların kamu kurumları önündeki iş ve işlemlerinde kendilerine güçlük çıkarılmaması ve haklarına hanel getirilmemesi gerektiği tüm devlet kurumlarına hatırlatılmıştır. Genelgenin uygulanmasına 2012 yılında da titizlikle devam edilmiştir.

Farklı inanç gruplarına mensup vatandaşlar, Türkiye'nin tarihi dokusuna da işlemiş olan hoşgörü kültüründe kimliklerini rahatça yaşamaktadırlar.

2012 yılı Şubat ve Mart aylarında, yeni Anayasa çalışmaları çerçevesinde, farklı inanç grupları temsilcileri, Anayasa çalışmaları konusunda görüş ve önerilerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Uzlaşma Komisyonu'na sunmuşlardır.

Avrupa Birliği Bakanlığı Sivil Toplumla Diyalog Toplantılarının beşincisi, Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış'ın himayelerinde 14 Şubat 2012 tarihinde farklı inanç gruplarına mensup vatandaşları temsil eden 300'e yakın sivil toplum kuruluşu, dernek ve vakıf temsilcisi ile cemaatlerin ruhani liderlerinin de katılımıyla İstanbul'da düzenlenmiştir. Toplantıda, farklı inanç gruplarına mensup vatandaşların karşılaştığı sorunlar ile bu sorunların çözümüne yönelik olarak sivil toplum kuruluşlarının görüş ve önerileri dile getirilmiş ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

3 Mart 2012 tarihinde İstanbul'da, Dışişleri Bakanı Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu, farklı inanç grubu ruhani liderlerine nezaket ziyaretinde bulunmuştur.

5 Temmuz 2012 tarihinde, Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez, Fener Rum Patriği Bartholomeos'u Fener Rum Patrikhanesinde ziyaret etmiştir.

Mülkiyet haklarına ilişkin olarak, 2008 yılında yürürlüğe giren Vakıflar Kanununun Geçici 7. Maddesi uyarınca 181 taşınmaz, başvuruları üzerine cemaat vakıfları adına kaydedilmiştir.

29 Kasım 2010 tarihinde Büyükaada Rum Yetimhanesi, AİHM kararına uygun olarak Fener Rum Patrikhanesine devredilmiştir.

Ayrıca 27 Ağustos 2011 tarihinde, Vakıflar Kanununa eklenen Geçici 11. Madde kapsamında, farklı inanç grubuna mensup vatandaşların mensubu olduğu cemaat vakıflarının çeşitli sebeplerle daha önce el konulan vakıf mülklerinin iade edilebilmesinin yolu açılmıştır. 1 Ekim 2011 tarihinde Geçici 11. Maddenin uygulanmasına ilişkin olarak bir yönetmelik yayımlanmıştır.

Söz konusu Geçici 11. Madde kapsamında cemaat vakıflarının taşınmaz iadesi başvuruları 27 Ağustos 2012 tarihine kadar alınmıştır. Bu kapsamda, toplam 116 cemaat vakfı tarafından 1.560 adet taşınmaz için başvuru yapılmıştır. Yapılan başvurulara ilişkin Vakıflar Meclisinin değerlendirmeleri sonucunda, 111 taşınmaz vakfı adına tescil edilmiş ve 15 taşınmaz için ilgili vakfa tazminat ödenmesi kararı alınmıştır.²¹ 1.220 taşınmaza ilişkin değerlendirmeler ise Vakıflar Meclisi tarafından peyderpey gündeme alınarak devam etmektedir.

Vakıflar Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra okul vasıflı 17 hayrat taşınmazın gelir getirici akara dönüştürülmesine izin verilmiştir.

Geçici 11. Madde dışında, Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıflar Meclisi tarafından, İzmir Musevi Cemaati, “İzmir Musevi Cemaati Vakfı” adıyla, Surp Haç Tıbrevank Lisesine Surp Haç Tıbrevank Lisesi Vakfı adıyla, Beyoğlu Merkez Rum Kız Mektebine Beyoğlu Merkez Rum Kız Mektebi Vakfı adıyla vakıf statüsü tanınmıştır.

Vakıflar Kanununda yapılan hukuki düzenlemeler çerçevesinde cemaat vakıflarına taşınmaz iadesi yapılmasının yanı sıra farklı inanç grubuna mensup vatandaşlar tarafından kullanılan ibadethanelerin onarılmasına devam edilmiştir.

19 Temmuz 2003 tarihinde yürürlüğe giren 4928 sayılı Kanun yoluyla, 3194 sayılı İmar Kanununda farklı din ve inançlara sahip bireylerin ibadet yerlerine ilişkin özgürlüklerinin genişletilmesi amacıyla değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliğe paralel olarak ve aynı anlayış çerçevesinde, 12 Aralık 2012 tarihinde 5393 sayılı Belediye Kanununa “mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir” ibaresi eklenmiş ve böylece

²¹Örnek olarak, Kandilli Metemorfosis Hz. İsa Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı adına, İstanbul-Beykoz ilçesi, Anadoluhisarı'nda 98.072 m² yüzölçümlü Ayazma ve arazisi, Bulgar Ekzarklığı Ortodoks Kiliseleri Vakfı adına, İstanbul-Şişli ilçesi, Kaptanpaşa Mahallesi'nde 59.442 m² yüzölçümlü arsa, Ortaköy Surp Astvazazin Meryemana Ermeni Kilisesi ve Mektebi Vakfı adına, İstanbul-Beyoğlu ilçesi, Mecidiye Mahallesi, 11.763 m² yüzölçümlü, kargir bina ve arsa, Galata Rum İlkokulu Vakfı adına, İstanbul-Beyoğlu ilçesi Hacmini Mahallesi'nde 800 m² yüzölçümlü kargir okul ve bunlar gibi pek çok taşınmaz ile, hayrat niteliğindeki mezarlıklar ve çeşmelerden oluşan 111 adet taşınmazın tesciline, üçüncü şahıslara geçen 15 adet taşınmazın da tazminatının ödenmesine 2012 sonu itibari ile karar verilmiştir.

Belediyelerin, sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yanı sıra mabetlerin de yapım, bakım ve onarımını sağlayabileceği hükme bağlanmıştır.

Buna ilaveten, eğitim ve kültür alanında da farklı inanç gruplarına yönelik olumlu adımlar atılmaya devam edilmiştir. 20 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinin 51. Maddesi 5. Fıkrası ile özel öğretim kurumlarında kurum kontenjanı dikkate alınarak yabancı uyruklu misafir öğrencilerin de öğrenim görebilmelerine olanak sağlanmıştır.

28 Şubat 2012 tarihinde yayımlanan Basın İlan Kurumu Genel Kurul Kararı çerçevesinde, Lozan Antlaşması uyarınca belirlenen azınlıklara ait gazetelerin yazılı olarak başvurmaları halinde resmi reklam yayımlayabilmeleri mümkün olmuştur. Söz konusu gelişme, azınlık gazetelerinin ekonomik durumunu güçlendirmeye yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

4 Haziran 2012 tarihinde, yaklaşık elli yıllık bir aradan sonra bir Rum yayınevi faaliyetlerine başlamıştır.

İbadet özgürlüğü kapsamında, cemaat vakıflarına taşınmaz iadesi yapılmasının yanı sıra farklı inanç grubuna mensup vatandaşlar tarafından kullanılan ibadethaneler onarılmaya devam edilmiştir. 2011 yılı Ekim ayında, Diyarbakır’da, yaklaşık 2 yıldır restorasyon çalışmaları süren Surp Giragos Kilisesi ibadete açılmıştır.

Kumkapı Meryemana Kilisesi ve Mektebi Vakfına ait olan Vortvoks Vorodman Kilisesi, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti programı kapsamında başlayan restorasyon çalışmalarının sonucunda 28 Aralık 2011 tarihinde gerçekleştirilen törenle ibadete açılmıştır.

Hoşgörü ve karşılıklı anlayış ortamının güçlendirilmesi bakımından yaşanan önemli gelişmeler kapsamında:

- 15 Ağustos 2010, 15 Ağustos 2011 ve 15 Ağustos 2012 tarihlerinde Trabzon’un Maçka ilçesindeki tarihi Sümela Manastırı’nda,
- 19 Eylül 2010, 11 Eylül 2011 ve 9 Eylül 2012 tarihlerinde Van’ın Akdamar Adası’ndaki Surp Haç Ermeni Kilisesi’nde,
- 28 Mayıs 2011 tarihinde İzmir’in Çeşme İlçesi Alaçatı Beldesi’nde 88 yıl önce kilise olan Pazar Yeri Camii’nde,
- 23 Ekim 2011 tarihinde Diyarbakır İli Sur İlçesinde bulunan Surp Giragos Ermeni Ortodoks Kilisesi’nde

dini törenler gerçekleştirilmiştir.

Temel Hak ve Özgürlükler

İfade Özgürlüğü

2008 yılında Türk Ceza Kanununun 301. Maddesinde yapılan değişiklikle, bu madde kapsamında dava açılması, Adalet Bakanının iznine bağlanmıştır. Bunun sonucu olarak, söz konusu madde kapsamında açılan dava sayısında ciddi bir düşüş olmuş, 2010 yılında 403 başvurudan sadece 10'u için dava izni verilmiş, 2011 yılında bu sayı 8'e düşmüştür.

5 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 3. Yargı Reformu Paketi²² ile ifade özgürlüğünün korunması daha da güçlendirilmiştir.

Söz konusu Paketle, basın ve yayın yoluyla ya da sair düşünce açıklama yöntemleriyle işlenmiş suçlara ilişkin dava ve cezaların infazının ertelenmesi imkânı getirilmiştir.

Türk Ceza Kanununun 132, 133 ve 134. Maddelerinde yapılan değişikliklerle, ifade ve basın özgürlüğü kapsamında, suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde cezaların artırılacağına ilişkin hükümler kaldırılmış, hukuka uygun olarak yapılan dinlemelerin, hukuka aykırı olarak ifşa edilmesi de suç olarak düzenlenmiştir.

Türk Ceza Kanununun 285 ve 288. Maddelerinde yapılan değişikliklerle, soruşturmanın gizliliğini ihlal ve adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçlarıyla ilgili olarak dile getirilen “basın mensupları hakkında, suçun unsurlarının belirgin olmaması nedeniyle çok sayıda soruşturma ve kovuşturma yapıldığı ve bu hususun basın ve ifade özgürlüğünü olumsuz yönde etkilediği” şeklindeki eleştirilerin giderilmesi amacıyla düzenleme yapılmıştır.

Türk Ceza Kanununun gizliliğin ihlali başlıklı 285. Maddesiyle ilgili olarak, suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâli, artırım nedeni olmaktan çıkarılmakta ve soruşturma ve kovuşturma işlemleriyle ilgili olarak haber verme sınırları aşılmaksızın yapılan haberlerin, suç teşkil etmeyeceği düzenlenmiştir.

Türk Ceza Kanununun adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs başlıklı 288. Maddesiyle ilgili olarak, suçun unsurları daha somut hâle getirilmek suretiyle yeniden belirlenmekte ve hapis cezası yerine adlî para cezası verilmesi öngörülmektedir. Böylece suç, ön ödeme kapsamına alınmıştır.

5187 sayılı Basın Kanununa geçici madde eklenerek, farklı tarihlerde çeşitli mahkemelerce verilen ve bir kısmı da sonradan ortadan kaldırılan basılı eserler hakkında çok sayıda verilen toplatma kararları, AİHS hükümleri ile AİHM kararları

²² Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun

doğrultusunda, basın ve ifade özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılması amacıyla hükümsüz kılınmıştır.

Ayrıca, Terörle Mücadele Kanununun 6. Maddesi ile düzenlenen “Açıklama ve Yayınlama” başlıklı maddede yer alan süreli yayın durdurma cezası yürürlükten kaldırılmıştır.

Hazırlıkları süren 4. Yargı Reformu Paketiyle de özellikle ifade ve basın özgürlüğü başta olmak üzere insan hakları standartlarının yükseltilmesine yönelik önemli değişiklikler yapılması öngörülmektedir.

Adalet Bakanlığı, Yargı Paketlerindeki hükümlerin yanı sıra ifade özgürlüğünü daha da güçlendirmeye yönelik bazı çalışmaları “İfade Özgürlüğü Eylem Planı” çerçevesinde yürütmektedir.

Kadın Hakları ve Cinsiyet Eşitliği

2010 Anayasa Değişikliğiyle, kadın-erkek eşitliğinin yaşama geçmesi maksadıyla alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayacağı belirtilerek kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık uygulamaları anayasal dayanağa kavuşmuştur.

2011 yılının Haziran ayında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulmasıyla, engelliler, çocuklar, aileler, yoksullar ve kadınlara yönelik politika geliştiren ve hizmet sunan birimlerin bir araya toplandığı bir yapı oluşturulmuştur.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla yaşamın tüm alanlarında kadınların konumlarının güçlendirilmesi, tüm imkânlardan eşit bir şekilde yararlanmalarının sağlanması ve toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının kamu politikalarının oluşturulmasında dikkate alınması yönünde çalışmalar kararlılıkla sürdürülmektedir.

Kadınların toplumda eşit ve özgür bireyler olarak yer almalarını güvence altına almaya yönelik çalışmaların yanı sıra “sıfır tolerans” ilkesi temelinde, aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla 2012 yılında Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun dâhil olmak üzere mevzuat çalışmaları yürütülmüş ve gerekli destekleyici mekanizmalar oluşturulmuştur.

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne 14 Mart 2012 tarihi itibarıyla taraf olunmuştur. Söz konusu Sözleşme, bu alanda yasal çerçeve oluşturan ve uluslararası bağlayıcılığa sahip ilk düzenleme olması açısından önemlidir. Ayrıca Sözleşme, fiziksel, cinsel, psikolojik şiddetin yanı sıra, zorla evlendirme ve farklı şiddet türlerini tanımlamakta ve bunlara yaptırımlar getirmektedir.

Türkiye, söz konusu Sözleşmenin hazırlıklarına öncülük etmiş ve Sözleşmeyi imzalayan ve onaylayan ilk ülke olmuştur.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun, fiziksel, psikolojik, cinsel içerikli ve ekonomik şiddet dâhil şiddetin tüm biçimlerini yok etmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca Kanun, polis, mülki idare amirleri ve Aile Mahkemelerine, şiddet mağdurları ya da şiddete uğrama riski olanlara, destek ve koruma hizmeti sunulması imkânını tanımaktadır.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun tanıtılması amacıyla Nisan-Haziran 2012'de 16 ilde seminerler düzenlenmiştir. Söz konusu seminerlerle 81 ilde, şiddete maruz kalan kadınlara doğrudan hizmet sunan kamu kurum/kuruluşlarındaki uygulayıcılara ulaşılarak, hizmet sunumunda uygulama birliği ve standartların sağlanması amaçlanmıştır.

2012 yılında, Adalet Bakanlığı bünyesinde, psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanından oluşan 442 personel, şiddet mağdurları ve aile ile görüşme teknikleri konusunda hizmet içi eğitim görmüştür.

2012 yılı Haziran ayı süresince 62 savcı, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında hizmet içi eğitim görmüştür.

Ankara, Sincan, Samsun, İskenderun, Tekirdağ, Gebze ve Adana'daki Cumhuriyet Başsavcılıkları bünyesinde kadın hakları ve kadına karşı şiddet konusunda uzmanlaşmış özel bürolar kurulmuştur. Bazı illerimize bu davalara bakan özel savcılar atanmıştır. Bu sistemi tüm ülke geneline yaymak için bir yol haritası oluşturulması çalışmaları sürmektedir.

"Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015", 10 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ulusal Eylem Planı ile yasal düzenlemeler, farkındalık yaratma ve zihinsel dönüşüm, kadının güçlendirilmesi ve koruyucu hizmet sunumu, sağlık hizmetlerinin sunumu ve kurum/kuruluşlar arası işbirliği olmak üzere 5 temel alanda iyileştirmeler hedeflenmektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddet ile mücadelede en önemli mekanizmaların başında kadın konukevleri gelmektedir. Türkiye'de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı 78, belediyelere bağlı 31, STK'lara bağlı 2 olmak üzere toplam 111 kadın konukevi bulunmaktadır. Nisan-Temmuz 2012 tarihleri arasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı 8 kadın konukevi kurulmuştur. Ayrıca, kadın konukevlerinin yatak sayısı 1.253'ten 1.418'e yükseltilmiştir.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında **KOZA Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri** kurulmaya başlanmıştır.²³KOZA Şiddet

²³KOZA Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), şiddet olgusunun nedenleri, varlığı ve sonuçları ile tek elden ve çok yönlü mücadelede önemli mekanizmalardır. Merkezler, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik olarak, şiddete uğramış ya da şiddete uğrama riski bulunan kadınların başvurabileceği, danışmanlık, rehberlik ve yönlendirme hizmetleriyle, ihtiyaç duydukları konularda güçlendirici ve destekleyici hizmetleri veren ve izleme çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esaslı ile yürüten merkezlerdir.

Önleme ve İzleme Merkezlerinin kurulması için tespit edilen 14 pilot ilden²⁴ 13 pilot ilde merkezler açılmış olup 1 ilde açılış çalışmaları devam etmektedir. 2013 yılı sonuna kadar KOZA Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi bulunmayan illerde de açılış çalışmaları tamamlanacaktır. Kadın Konukevleri ve Koza Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri dışında 13 ilde 14 İlk Kabul Merkezi bulunmaktadır.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında 2012 yılı içinde şiddet mağdurlarına yönelik koruyucu tedbir karar sayısı ve şiddet uygulayanlara yönelik önleyici tedbir karar sayısı önemli ölçüde artmıştır.²⁵

“Alo 183” Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İletişim Merkezi Hattı revizyon çalışmaları tamamlanmış olup Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmet alanında hizmet veren hatlar tek çatı altında birleştirilmiş ve istihdam edilen personel sayısı artırılmıştır. Hat, Temmuz 2012 itibariyle günlük ortalama 4.436 çağrı almaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi amacıyla “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı (2008-2013)” hazırlanmıştır. Söz konusu Eylem Planında belirlenen “Kadının Eğitimi ve Öğretimi”, “Kadın ve Ekonomi”, “Kadın ve Yoksulluk”, “Kadın ve Sağlık”, “Yetki ve Karar Alma Süreçlerine Katılım”, “Kadın ve Çevre”, “Kadın ve Medya”, “Kadının İnsan Hakları”, “Kız Çocukları” ve “Kadının İlerlemesinde Kurumsal Mekanizmalar” konularına ilişkin olarak yürütülen çalışmalar devam etmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, kurulmasını takiben aktif bir şekilde çalışmalara başlamış ve bu kapsamda ilgili birçok Bakanlıkla toplumun tüm kesimlerini kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlendirmeye ve kadınların sosyal ve çalışma hayatına katılımlarını artırmaya yönelik protokoller imzalamıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında "Kadınlar, Engelliler, Gazi ve Şehit Yakınlarına Yönelik Girişimcilik Faaliyetlerinin Geliştirilmesi ve Kadın İstihdamının Artırılmasını Öngören İşbirliği Protokolü" 10 Şubat 2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokol kapsamında kadın girişimciliğini desteklemeye yönelik stratejiler belirlenmiş olup organize sanayi bölgelerinde çalışan kadınların çocuklarını bırakabilecekleri kreşlerin açılmasının teşvik edilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması hedeflenmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında “İstihdam, Çocuk İşçiliği ve Sosyal Yardımlar Konularında İşbirliği Protokolü” 17

²⁴ Bu illerin belirlenmesinde bu illerin nüfus yoğunluğu, kadın konukevi ve ilk kabul birimlerinin bulunması, verilere göre aile içi şiddetin yoğun olarak yaşanması ve emniyet teknik alt yapısının yeterli olması kriter olarak değerlendirilmiştir.

²⁵ Kolluk birimleri tarafından verilen koruyucu tedbir karar sayısı 1.634, hakim tarafından verilen koruyucu tedbir karar sayısı 4.256 ve mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbir karar sayısı 502'dir. Şiddet uygulayanlara yönelik kolluk birimleri tarafından verilen önleyici tedbir karar sayısı 2.353, hakim tarafından önleyici tedbir karar sayısı verilen ise 45.588'dir. Türkiye genelinde şiddet mağduruna verilen koruyucu tedbir karar sayısı toplam 6.392 olup, şiddet uygulayana verilen önleyici tedbir karar sayısı da toplam 47.941'dir.

Şubat 2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokolde, İŞKUR tarafından uygulanan işgücü yetiştirme kurslarına toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının insan hakları, kadına yönelik şiddetin önlenmesi gibi eğitim konularının dâhil edilmesi, mevsimlik gezici tarım işçileri olarak çalışan kadınların çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi ile şiddet mağduru veya boşanmış kadınların İŞKUR'a erişiminin sağlanması gibi kadınların ekonomik yaşama katılımlarının artırılmasına ve güçlendirilmesine önemli katkı sağlayacak hususlara yer verilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği arasında “Kadın Çiftçi Eğitimi İşbirliği Protokolü” 14 Mayıs 2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokol ile kırsal alanda yaşayan ve çiftçilikle uğraşan kadınların tarım, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, kişi hak ve özgürlükleri konularında eğitilmesi ve kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesi amaçlanmakta olup çalışmalar sürdürülmektedir.

İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü arasında “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Sunulan Hizmetlerde Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine, İşbirliği Yapılmasına ve Eşgüdümün Artırılmasına İlişkin Protokol” 12 Nisan 2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokol ile Jandarma personelinin “toplumsal cinsiyet eşitliği” ve “kadına yönelik şiddet” konularına ilişkin duyarlılığının ve farkındalığının artırılması amaçlanmaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından Eylül 2010 - Mart 2012 döneminde “Çalışma Hayatında Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi” yürütülmüştür. Proje kapsamında, çalışma hayatında cinsiyet eşitliğine yönelik direktifler ile Avrupa Birliği Adalet Divanı kararları incelenmiş ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı uzman personeli ve müfettişlerine toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinde iş mevzuatı konusunda eğitimler verilmiştir.

2012 yılında, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından ilgili kamu kurum ve kuruluşlar, STK'lar, üniversiteler ve uluslararası mali kuruluşlar işbirliği ile 5 yıllık dönemi içeren “Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Ulusal Eylem Planı” hazırlanmıştır.

“Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu” çerçevesinde, 2012 yılının Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında 1.050 kişinin iştirak ettiği farkındalık artırılması faaliyetleri yürütülmüştür.

Ülkemizin toplumsal cinsiyet eşitliğinin tesisi yönünde yürüttüğü farkındalık artırma ve teşvik faaliyetleri neticesinde kadınlarımızın işgücüne katılım ve istihdam oranlarında artış gerçekleşmiştir. (bkz: 19. Sosyal Politika ve İstihdam Fash).

Kadınların siyasi yaşama katılımı ve karar alma mekanizmalarında temsili son yıllarda önemli bir artış göstermiştir. 2007 genel seçimleri sonucunda parlamentodaki kadın milletvekili oranı %4 seviyesinde iken, 2011 genel seçimlerinde bu oran %14,4'e yükselmiştir.

Kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi, kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik olarak ülkemizde ve uluslararası alandaki gelişmeleri izlemek, bu gelişmeler konusunda TBMM'yi bilgilendirmek, istenildiğinde TBMM'ye sunulan kanun tasarısı ve teklifleriyle kanun hükmünde kararnameler hakkında ihtisas komisyonlarına görüş sunmak üzere kurulan "Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu" 2012 yılında 29 kanun tasarısını görüşmüştür.

Kadınlar arasında okur-yazarlığın en yüksek orana ulaştırılması amacıyla başlatılan "Ana Kız Okuldayız Okuma Yazma Kampanyası" kapsamında 8 Eylül 2008-1 Ağustos 2012 döneminde okuma-yazma kurslarına 2,5 milyon kişi katılmış olup, toplam 1,8 milyon kadın okur-yazarlık belgesi almıştır. Proje kapsamında okuma-yazma bilmeyen en az 3 milyon kadının okur-yazar hale getirilmesi hedeflenmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye kadın hakları konusunda uluslararası çalışmalara öncülük etmektedir. Bu alanda gerçekleştirdiği çalışmaların koordinasyonunu tek bir çatı altında toplayarak, kadın haklarının toplumun tüm kesimlerince gözetilmesini temin etmek üzere Anayasa dâhil tüm mevzuatını kapsamlı bir şekilde gözden geçirmiştir. Mevzuatın etkin bir şekilde uygulanması doğrultusunda, kadınların toplumsal hayata katılımlarını destekleyecek proje, protokol ve çeşitli tedbirler vasıtasıyla bu amaca odaklı üstyapı ve altyapı çalışmaları hızla sürdürülmektedir.

Çocuk Hakları

2010 yılı Anayasa Değişikliğiyle, Anayasanın 10. Maddesinde değişiklik yapılarak çocuklar için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı belirtilmiş ve çocuklar için "pozitif ayrımcılık" ilkesi Anayasal zemine kavuşmuştur.

Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi Türkiye tarafından imzalanmış ve 1 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

BM Çocuk Hakları Komitesi'nin bireysel başvuru yetkisini tanıyan BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne ek Üçüncü İhtiyari Protokol 24 Eylül 2012 tarihinde imzalanmıştır.

5 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6291 sayılı "Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" kapsamında çocuğun yüksek yararı ilkesinden hareketle, 0-6 yaş grubunda çocuğu bulunan ve koşullu salıverilmesine iki yıl veya daha az süre kalan kadın hükümlülere kalan cezalarını denetimli serbestlik

tedbiri uygulanmak suretiyle ceza infaz kurumu dışında geçirmesine olanak sağlanmıştır.

Cezaevi uygulamalarının daha modern bir çerçeveye kavuşmasını ve tutuklu ile hükümlülerin durumlarının iyileştirilmesini amaçlayan ve TBMM gündeminde bulunan Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısıyla çocuk hükümlülerin ebeveynleriyle daha çok vakit geçirmelerine imkân tanınacaktır.

4 Nisan 2012 tarihli Başbakanlık Genelgesi ile **Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu** oluşturulmuştur. Bu Kurul, çocuk haklarının korunması, kullandırılması ve geliştirilmesine ilişkin konularda idari ve yasal düzenlemelere ilişkin çalışmalar yapmak, önerilerde bulunmak, kaydedilen gelişmeler hakkında kamuoyunun aydınlatılması amacıyla yapılacak çalışmaları değerlendirmek, çocuk hakları konusunda alınabilecek önlemlere ilişkin tavsiyelerde bulunmak, bu konuya ilişkin strateji belgesi ve eylem planları hazırlamak ve onaylamak, çocuk hakları konusunda kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevlendirilmiştir.

Çocuk istismarının önlenmesi ve istismara uğrayan çocuklara bilinçli ve etkin bir şekilde müdahale edilmesi amacıyla, 4 Ekim 2012 tarihli Başbakanlık Genelgesiyle, Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler ve kurumlar bünyesinde “çocuk izlem merkezleri” kurulması ve bu merkezlerin işleyişinin Sağlık Bakanlığınca koordine edilmesi düzenlenmiştir. Pilot uygulama olarak, çocuk izlem merkezi ilk olarak Ankara’da hizmet vermeye başlamıştır. Söz konusu merkez, hastanelerin bünyesinde, ilgili kurumların koordinasyon içinde çalışacağı, çocuğun tekrar örselenmesini engelleyecek biçimde, bütün adli ve tıbbi işlemlerin tek merkezde ve tek seferde yapılmasına imkân verecek şekilde oluşturulmuştur. Çocuk İzlem Merkezleri halihazırda dokuz ilde hizmet vermektedir.

Öte yandan, okul öncesi eğitime ilişkin olarak, gerekli kalite standartlarına sahip ulusal bir modelin geliştirilmesi çabalarına devam edilmiş ve okul öncesi öğretmenlerinin sayısı artırılmıştır.

Çocuk işçiliği ile mücadele konusunda ülkemizde mevzuat çalışmalarının yanı sıra bu çalışmaları destekleyecek çok sayıda önemli gelişme yaşanmıştır.

17 Şubat 2012 tarihinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında çocuk işçiliğinin engellenmesi, zorunlu eğitimini tamamlamış ancak sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara yönelik rehber niteliğinde olacak şekilde mesleki eğitimin verilmesi ve sosyal hizmetlerden faydalandırılmalarına yönelik bir protokol imzalanmıştır. Çocukların işgücü piyasasından uzak tutulmaları için özellikle çocukların yoğun olarak çalıştıkları tarım sektöründe çalışmalar yapılmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile ilgili Bakanlıklar arasında uygulamaya yönelik imzalanan protokoller ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının yürüttüğü ulusal projeler ile çalışan çocuklar ve bunların ailelerine ilişkin çalışmalar yoğun bir şekilde yürütülmüştür (bkz: 19. Sosyal Politika ve İstihdam Faslı)

2012 yılı içerisinde de, çocuk hakları alanında yaşanan tüm bu gelişmeler, çocuk haklarının Türkiye'nin en büyük önceliklerinden biri olduğunu, çocuk hizmetlerinde yapısal bir dönüşümün hedeflendiğini göstermektedir.

Sosyal Bakımdan Korunmaya Muhtaç ve/veya Engelli Kişiler

Engelli kişilere ilişkin 2010 yılı Anayasa Değişikliğiyle, Anayasanın 10. Maddesinde düzenleme yapılarak engelliler için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı belirtilmiş ve “pozitif ayrımcılık” anayasal zemine kavuşmuştur.

12 Kasım 2010 tarihinde yürürlüğe giren Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Ulusal Eylem Planı, 31 Ocak 2012 tarihinde başarıyla tamamlanmıştır.

2011 yılı Temmuz ayı içerisinde kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çatısı altında “Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü” faaliyet göstermeye başlamıştır.

Yerel dinamikleri harekete geçirerek engelliliğin önlenmesine katkıda bulunmayı, engellilik konusunda engelliler ve toplumun engelli olmayan kesimlerinde farkındalık oluşturmayı amaçlayan Özürlüler Destek Programı (ÖDES), Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesinde pilot uygulama olarak 11 ilde uygulanmaya başlamıştır.

Sosyal bakımdan korunmaya muhtaç ve/veya engelli kişilere yönelik sunulan hizmetlerin iyileştirilmesi, çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması yönündeki çalışmalar sürdürülmüştür. Engelli kişilere sunulan bakım hizmetleri dikkate alındığında, 2012 yılında hizmet sunulan merkez ve hizmetten faydalanan engelli kişilerin sayısı artmıştır. (bkz: 19. Sosyal Politika ve İstihdam Faslı)

Sosyal bakımdan korunmaya muhtaç ve/veya engelli kişilere yönelik ayrımcılık içeren uygulamalar konusunda, özel veya resmi tüm hizmetlere engellilerin tam erişiminin sağlanması ve işyerinde ve meslekte eşit muamele konusunda AB müktesebatına tam uyumun gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu kapsamda, 2012 yılı içerisinde engelliler için şehirleri, kamu binalarını, kamuya açık yerleri ve toplu taşıma araçlarını uygun hale getirmek ve tüm engellilerin eğitimini ve istihdamını sağlamak amacıyla çalışmalara kararlılıkla devam edilmiştir.

Engelli bireylerin istihdam edilmesine yönelik çabalar sürdürülmektedir. Engelliler, kadınlar, şehit yakınları ve gazilere yönelik girişimcilik faaliyetlerinin geliştirilmesi

amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında 10 Şubat 2012 tarihinde protokol imzalanmıştır.²⁶

İŞKUR tarafından verilen mesleki danışmanlık hizmetlerinin engelli bireylere yönelik olarak yaygınlaştırılması, İş ve Meslek Danışmanlarının eğitim modülüne “engelliler modülü” eklenmiş ve tüm iş ve meslek danışmanlarına bu eğitimin verilmesinin sağlanması konusunda çalışmalara başlanmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İŞKUR, korumalı işyerlerinin desteklenmesi amacına yönelik mevzuat çalışmaları kapsamında ortak düzenleme çerçeveleri oluşturmuştur.

İŞKUR tarafından işe yerleştirilen engelli kişilerin sayısı önemli ölçüde artış göstermiştir. (bkz: 19. Sosyal Politika ve İstihdam Faslı)

Demokrasi, özgürlükler, insan hakları ve hukukun üstünlüğü alanlarında en üst seviyeye erişilmesi amacıyla yürütülen çalışmalar kapsamında sosyal bakımdan korunmaya muhtaç kişilere ilişkin atılan adımlarla birlikte **Roman vatandaşların** sorunları da ayrıca ele alınmaktadır.

Roman vatandaşların eğitim, istihdam ve sağlık hizmetlerine tam olarak ulaşabilmesi, barınma koşulları konusunda karşılaştıkları sorunların çözülmesi amacıyla çalışmalar yürütülmektedir.

Roman vatandaşlara yönelik olarak ilk kez 10 Aralık 2009 tarihinde, İstanbul’da dönemin Roman Açılımından sorumlu Devlet Bakanı Faruk Çelik başkanlığında bir çalıştay düzenlenmiştir. Söz konusu çalıştay, Roman vatandaşların sorunlarının çözümü konusundaki ilk çalışma olarak kabul edilmektedir.

Buna ilaveten, 15-16 Aralık 2010 tarihlerinde, Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından Avrupa Komisyonu’nun işbirliği ile “Türkiye’deki Roman Vatandaşlar” konusunda bir TAİEX semineri düzenlenmiştir. İlgili kamu kurumlarından, üniversitelerden, sivil toplum örgütlerinden, uluslararası kuruluşların Türkiye temsilciliklerinden, Avrupa Komisyonu ve AB üyesi ülkelerden toplam 220 temsilcinin katılım sağladığı seminerde, Roman vatandaşların temel sorunları ve beklentileri ortaya konulmuş, Roman vatandaşların sorunlarına yönelik toplumda farkındalık yaratılmasına katkıda bulunulmuştur.

Öte yandan, eğitimde dezavantajlı olarak nitelendirilen mevsimlik tarım işçisi ve Roman çocukların eğitiminde ortaya çıkan sorunlara çözümler geliştirmek ve bir yol haritası belirlemek üzere, “Risk Altındaki Çocukların Kaliteli Eğitime Erişimi: Roman

²⁶Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın, kendi işini kurmak ve üretime dâhil olmak amacıyla engellileri, engelli yakınlarını girişimcilik alanında eğitmek, kendi işini kurma konusunda rehberlik hizmeti sunmak, KOSGEB Girişimcilik Hibe Programından yararlandırmak ve iş ortamlarının kurulması sonrasında izleme çalışmasıyla sürdürülebilirliği teşvik etmek amacıyla protokol imzalamıştır. Protokol kapsamında, engelli vatandaşlarımızın iş gücü piyasasına dahil olmalarını sağlayarak ekonomik ve sosyal yönden güçlendirilmesini amaçlayan "Girişimci Engel Tanımaz" projesi hayata geçirilmiştir.

Çocuklar ve Eğitim Çalıştayı” 18-19 Şubat 2011 tarihlerinde UNICEF ve Milli Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda icra edilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün eğitime erişim ve devamın izlenmesi konusundaki çalışmaları kapsamında, Roman çocukların eğitime erişim ve devamının sağlanması ile kaliteli eğitim olanaklarından daha iyi yararlanabilmeleri için stratejiler belirlemek ve çocukların okullarda karşılaştıkları problemlere işbirliği içerisinde çözümler üretmek amacıyla, 10-11 Ağustos 2011 tarihlerinde Roman Çocuklar ve Eğitim Eylem Planı Hazırlama Toplantısı, kamu kurumu temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

TAIEX mekanizması çerçevesinde, 15-16 Eylül 2011 tarihlerinde Roman vatandaşlarımızın işgücü piyasasına daha fazla entegre olabilmeleri için yapılabilecekler konusunda “Roman Vatandaşlarımızın Türk İşgücü Piyasasına Entegrasyonunun Sağlanması için Çözüm Önerileri” konulu bir çalıştay düzenlenmiştir.

Roman vatandaşların sorunlarına çözüm üretmek ve toplumda Roman vatandaşların sorunlarına karşı farkındalık yaratmak, kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasında bir diyalog ortamı oluşturmak amacıyla 2011 yılı Ekim ayından itibaren çalışmalara kararlılıkla devam edilmiştir.

Roman vatandaşların sorunlarının tespit edilmesi ve söz konusu sorunlara yönelik politika önerileri geliştirilmesi amacıyla strateji ve eylem planı hazırlanması çalışmaları yürütülmüştür. Bu çerçevede, konunun koordinasyonundan sorumlu olan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yürütmekte olduğu çalışmalar çerçevesinde ulusal eylem planı ve strateji hazırlanmasına yönelik adımlar atılmaya başlanmıştır.

Buna ilaveten, “Roman Vatandaşlar İçin Kamu-Sivil Toplum Kuruluşları Diyalogunun Geliştirilmesi Projesi” kapsamında kamu kurumları ve Roman vatandaşların mensup olduğu sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği geliştirilmiştir.

Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) IV. Bileşeni çerçevesinde, Roman vatandaşların yoğun olarak yaşadığı bölgelerde sosyal içermenin artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür.

16 Nisan 2012 tarihinde, yeni Anayasa çalışmaları çerçevesinde, Roman vatandaşların mensubu olduğu çeşitli Sivil Toplum Kuruluşları, Anayasa çalışmaları konusunda görüş ve önerilerini TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonuna sunmuşlardır.

Ayrımcılıkla Mücadele

Ayrımcılıkla mücadele konusundaki çalışmalar, kararlılıkla sürdürülmektedir. 2010 yılı Anayasa Değişikliğiyle yeniden düzenlenen Anayasanın 10. Maddesinde yer alan kanun

önünde eşitlik ilkesiyle, ayrımcılık yasağının etkili bir şekilde uygulanabilmesi ve ayrımcılık nedeniyle oluşan mağduriyetlerin önlenmesi güvence altına alınmaktadır.

Ayrımcılığın her türüyle mücadele etmek üzere ilgili tüm paydaşların katılımıyla İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kanun Tasarısı bu alandaki çalışmaların somut örneğidir.

İlgili AB direktifleri dikkate alınarak hazırlanmış olan söz konusu Tasarının yasalaşması neticesinde ırk veya etnik köken, din veya inanç, engellilik ve yaş temelinde ayrımcılıkla ilgili AB müktesebatı iç hukuka aktarılarak Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletlerin çeşitli uluslararası sözleşmelerinden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi bakımından önemli bir adım atılmış olacaktır.

Buna ilaveten, ayrımcılıkla mücadele alanındaki AB düzenlemeleri ve uygulamaları ile Türkiye'deki kurumsallaşma çalışmalarını paylaşmak ve bu alanda var olan farkındalığı artırmak amacıyla, Avrupa Birliği Bakanlığı ve Avrupa Komisyonu koordinasyonunda, 13-14 Kasım 2012 tarihlerinde Ankara'da "Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kurulu" başlıklı bir TAİEX Siyasi Kriterler Semineri düzenlenmiştir.

Söz konusu seminer kapsamında, AB müktesebatında ayrımcılıkla mücadele ve Türkiye'deki uygulamalar, ayrımcılıkla mücadelede karşılaşılan temel sorunlar, eşitlik kurulunun yapısı, uyuşmazlıkların çözümü mekanizmalarının işleyişi, dezavantajlı gruplara yönelik ayrımcılığın önlenmesi ve ayrımcılıkla mücadelede sivil toplumun rolü konularında çalıştaylar düzenlenmiş, hâlihazırda Başbakanlıkta bulunan Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kanun Tasarısına yönelik görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Kültürel Haklar

Türk vatandaşlarının geleneksel olarak günlük yaşamlarında kullandıkları dil ve lehçelere ilişkin olarak, geçtiğimiz yıllarda gerçekleştirilen reformlara yakın dönemde de devam edilmiştir.

Hükümlü veya tutukluların ziyaret edilmeleri esnasında Türkçe'den başka bir dilde görüşme yapılması önündeki engeller kaldırılmıştır.

Ayrıca, Türkçe'den başka dilde yazılı ve sözlü olarak seçim propagandası yapılabilmesi olanaklı hale gelmiştir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı TBMM gündemindedir. Tasarı ile sanıkların kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunma yapması öngörülmektedir.

4+4+4 olarak yeniden düzenlenen 12 yıllık eğitim sistemi ile yeterli talep olması durumunda öğrencilere 5. sınıftan itibaren seçmeli ders olarak "Yaşayan Diller ve Lehçeler" dersi verilmeye başlanmıştır.

Üniversitelerde Türk vatandaşlarının kullandığı farklı dil ve lehçelerle ilgili akademik araştırma yapılması, seçmeli ders konması ve bölüm/enstitü kurulması gibi uygulamalar mümkün hale gelmiştir.

Bu kapsamda, 2011 yılında Mardin Artuklu Üniversitesi'nde Kürt Dili ve Edebiyatı bölümü açılarak, 2011-2012 öğretim yılında 4 yıllık lisans programına öğrenci kabul edilmeye başlamıştır.

Kürtçe öğretmeni yetiştirmek amacıyla Mardin Artuklu Üniversitesi'nde Türkiye'de Yaşayan Diller Enstitüsü Kürt Dili ve Kültürü Anabilim Dalı kurulmuştur. Söz konusu anabilim dalı bünyesinde 2012-2013 öğretim yılında 250 Tezsiz Yüksek Lisans öğrencisi öğrenimini sürdürmektedir. Bir yıl süreli bu programdan mezun olacak adayların Kürtçe öğretmeni olarak atanması öngörülmektedir.

2010 yılından beri faaliyet gösteren ve lisans eğitimi verilen Muş Alparslan Üniversitesi Kürt Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 2012-2013 yılı itibarıyla yüksek lisans eğitimine başlanmış, 300 kişiden fazla başvuru yapılan bölüme 50 kişi yerleştirilmiştir.

Tunceli Üniversitesi'nde Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde Zaza Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı kurulmuştur.

Sendikal Haklar

Anayasada sendikal haklarla ilgili olarak yapılan değişikliklerin ilgili kanunlara yansıtılabilmesi amacıyla Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ve Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanunlar sendikal hakların genişletilmesi noktasında getirdiği değişiklikler ile reform niteliği taşımaktadır.

18 Ekim 2012 tarihinde kabul edilen 6356 sayılı **Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu** ile 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu yürürlükten kaldırılarak işçi ve işveren sendikaları ile konfederasyonların işleyişlerinin düzenlenmesini ve toplu iş sözleşmeleri ile ilgili hususların belirlenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu Kanun, işçi ve işveren sendikaları ile konfederasyonların kuruluş esaslarının, organlarının, gelirlerinin, denetim esaslarının belirlenmesini; bu kuruluşlara üyelikle ilgili hususların, sendikal faaliyetler ile ilgili güvence ve faaliyetlerin, toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavtın genel esaslarının hükme bağlanmaktadır. (bkz: 19. Sosyal Politika ve İstihdam Faslı)

2010 Anayasa değişikliği doğrultusunda 4688 sayılı **Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu**nu değiştiren Kanun, 11 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanun ile memurlar ve diğer kamu görevlilerine tanınan toplu sözleşme hakkının kullanımı, kapsamı ve toplu sözleşmeden yararlanacak olan kişilere ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Ayrıca toplu sözleşme hükümlerinin emeklilere

yansıtılması ve Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun teşkili ile çalışma usul ve esaslarının belirlenmesine yönelik düzenlemeler de getirilmiştir. (bkz: 19. Sosyal Politika ve İstihdam Faslı)

2. Ekonomik Kriterler

Haziran 1993 tarihli Kopenhag Zirvesi sonuçları çerçevesinde, aday ülkenin Avrupa Birliğine üyeliği, işleyen bir piyasa ekonomisinin mevcudiyetini ve Birlik içinde rekabet baskısı ve piyasa güçleriyle baş edebilme kapasitesini gerektirir. Komisyon da Türkiye'deki ekonomik gelişmeleri bu kapsamda benimsediği yaklaşımla tahlil eder.

2.1 İşleyen bir Piyasa Ekonomisinin Varlığı

Makroekonomik İstikrar

Küresel belirsizlik ortamına rağmen Türkiye ekonomisi 2012 yılında da yüksek performans göstermeye devam etmiştir. Kredibilitesi yüksek Orta Vadeli Programların (OVP) ve Katılım Öncesi Ekonomik Programın (KEP) kararlılıkla uygulanması bu duruma büyük katkı sağlamıştır. Türkiye'nin ekonomi politikasının temel amacı potansiyel büyüme hızına ulaşmak, cari işlemler açığını daha da azaltmak, enflasyonu düşürmek, kamu mali dengelerini iyileştirmek ve böylece makroekonomik ve finansal istikrarı güçlendirmektir.

Katılım Öncesi Ekonomik Program ve Orta Vadeli Programda (2013-2015) öngörülen politikalar güçlü mali çerçeve, finansal istikrar ortamı ve sağlam bankacılık sisteminin sürdürülerek, özel sektör kaynaklı dengeli bir büyüme ortamı oluşturulmasına devam etmeyi hedeflemektedir. Küresel ekonomideki ve potansiyel dış ticaret pazarlarımızdaki gelişmeler yakından izlenerek, yukarıda bahsedilen ana plan dokümanlarının temel çerçevesi korunmak şartıyla, konjonktürel bakımdan gerekli olan politika uyarlamaları hızlı ve kararlı bir şekilde uygulamaya koyulmaktadır.

Kriz döneminde ekonominin farklı veçhelerinden sorumlu kurumlar arasında Ekonomi Koordinasyon Kurulu, Yüksek Planlama Kurulu ve Ekonomik ve Sosyal Konsey gibi yapılar vasıtasıyla son derece etkin bir koordinasyon sağlanmış, başarılı ve pek çok ülke açısından örnek teşkil edebilecek bir kriz yönetimi sergilenmiştir. Ekonomi politikasının temel unsurlarına ilişkin uyum, kriz döneminde dahi korunmuştur.

Büyüme ve İstihdam

Türkiye ekonomisi 2010 ve 2011 yıllarında, gerçekleştirdiği yüksek büyüme performansı ve istihdam artışının yanında, kamu açığı ve borçların sürdürülebilirliği açısından da AB ülkelerinden önemli ölçüde ayrılmıştır. Güçlü mali yapısı ve bankacılık sektörü sayesinde dayanıklılığı artmış olan Türkiye ekonomisi, zamanında alınan ve kararlılıkla uygulanan politikalar sonucunda küresel krizin olumsuz etkilerinden hızla uzaklaşmış ve güçlü bir büyüme sürecine girmiştir.

Türkiye'de uygulanan makroekonomik ve yapısal politikalar ülke ekonomisinin güçlenerek yeniden yükselişe geçmesinde etkili olmuştur. Türkiye, 2011 yılında göstermiş olduğu % 8,5 oranındaki büyüme ile, dünyada büyüme hızı en yüksek olan ülkeler arasında yer almış, Avrupa'nın en büyük 6. ekonomisi konumuna gelmiştir. 2011 yılında büyüme esas olarak özel tüketim ve sabit sermaye yatırımları kaynaklı olmuştur. Yurtiçi talepteki canlanma özellikle imalat sanayii, inşaat, ticaret ve ulaştırma sektörlerinde yüksek katma değer artışlarını beraberinde getirmiştir.

Sürdürülebilir bir büyüme temel hedefi çerçevesinde, küresel ölçekteki belirsizlikler ve cari işlemler açığındaki artış karşısında alınan önlemlerin etkilerini göstermesi sonucunda, ekonomik faaliyetler özellikle yılın son çeyreğinden itibaren yavaşlama eğilimine girmiştir. Söz konusu yavaşlama 2012 yılının ilk yarısında da devam etmiştir. Son bir yılda net mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısının giderek artması sonucunda iç talep yavaşlamasının büyüme üzerindeki olumsuz etkisi sınırlı kalmıştır.

Ancak sanayi üretimi ve kredi artışı, zayıf seyirli iki çeyreğin ardından, 2012 ortasında hızlanmıştır. 2012 yılı Ekim sonu itibarıyla, geçen yılın aynı dönemine göre ihracat % 13 artmış, ithalat % 3 azalmış, dış ticaret açığı ise 20 milyar dolar azalarak 55,4 milyar dolara gerilemiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı % 70,8'e ulaşmıştır. 2012 yılı sonunda net mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısının azalması, iç talebin ise nispi olarak toparlanması öngörülmektedir. Büyüme hızının 2013 yılında % 4 olarak gerçekleşeceği, 2014-2015 döneminde ise artarak % 5'lere ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Dünyada en büyük sorunlardan biri yüksek işsizlik ve zayıflayan istihdamken, Türkiye'de uygulanan etkin politikalar ve ekonominin yüksek büyüme performansı sayesinde, istihdam artışı güçlenerek devam etmiştir. Türkiye 2009 yılının başından bu yana işsizlik oranını en hızlı düşüren ülkelerden biri olmuştur.

Ayrıca, 2012 yılı Mayıs döneminde Türkiye'de işsizlik oranı ilk kez OECD ortalamasının altına gerilemiştir. Türkiye'nin işgücü piyasası reformu ve uygulamaları Dünya Bankası ve ILO'nun raporlarında örnek uygulama olarak gösterilir hale gelmiştir. İşsizliğin azaltılmasını en temel önceliklerden biri olarak gören hükümetin, attığı kararlı adımların ve aldığı önlemlerin başında, Türkiye'de istihdamı korumak ve artırmak amacıyla hazırlanan ve "istihdam paketleri" olarak da bilinen beş yasal düzenleme gelmektedir.

Bu düzenlemelerle prim indirimi teşvikleri uygulanmış ve işverenin ödediği sigorta prim payında 5 puanlık indirim yapılmıştır. 18-29 yaş arası erkekler ile 18 yaş ve üzeri kadınların istihdamları durumunda 5 yıl süreyle kademeli olarak işveren sigorta prim payı devlet tarafından karşılanmıştır. İlave istihdam sağlayan işverenlerimizin işveren sigorta prim payı karşılanarak ilave istihdam teşvik edilmiştir. Aynı zamanda işsizlik ödeneği miktarında artış sağlanmıştır.

Yüksek büyüme ve işsizlikle mücadele kapsamında alınan tedbirlerin etkisiyle, küresel kriz sürecinde, 2009 yılı Nisan döneminde % 14,9'a kadar yükselen işsizlik oranı, 2012 yılı Ağustos ayı itibarıyla % 8,8 seviyesine gerilemiştir. İşsizlik oranının geldiği bu seviye kriz öncesi oranların da altındadır. Ekonomideki güçlü büyüme, istihdamda ciddi bir artışı ve işsizlik oranında kayda değer gerilemeyi beraberinde getirmiştir. Üstelik işgücü piyasalarındaki bu başarı işgücüne katılma oranındaki 2,4 puan artışa rağmen sağlanmıştır. İşsizlik oranındaki düşüğe paralel olarak istihdam oranı da artmış, 2012 yılı Ağustos sonu itibarıyla % 46,3'e yükselmiştir. Son bir yılda toplam istihdam 483 bin kişi artmıştır. Tarım dışı istihdamdaki artış ise 623 bin kişi olmuştur. Böylece, Nisan 2009 döneminden bu yana istihdam edilen kişi sayısında 4 milyonun üzerinde bir artış sağlanmıştır. Bu pozitif verilere ilave olarak Türkiye'nin önümüzdeki döneme ilişkin olarak taşıdığı potansiyeli de oldukça önemlidir. Türkiye genç ve dinamik bir nüfus yapısına sahip olup, nüfusunun yarısından fazlası 30 yaşın altındadır. AB üyesi bir Türkiye'nin işgücü potansiyeli, Birliğin küresel ölçekte rekabet gücünün artırılması açısından da büyük önem arz etmektedir. Dinamik ve genç işgücüne sahip Türkiye bu niteliklerinin yanına artık kalifiye işgücüne erişme imkânını da koymuştur. Kalifiye işgücüne erişme açısından 7 puan üzerinden yapılan değerlendirmelerde Türkiye 5,7 puan ile Çek Cumhuriyeti, Polonya, Romanya gibi birçok AB ülkesinden ileri konumdadır²⁷.

AB ortalamasına göre düşük seviyede olmakla birlikte artış eğiliminde olan işgücüne katılma oranı, cinsiyet bazında incelendiğinde, bu oranların erkeklerde % 71,9 ile AB ortalamasından (% 71,2) daha yüksek, kadınlarda ise daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2012 yılında kadınların işgücüne katılma oranı ülkemizde artış eğilimine girerek % 30,1'e yükselmiştir. Kadınlarda istihdam oranı ise ülkemizde 2012 Ağustos sonu itibarıyla % 26,8'e yükselmiştir.

Enflasyon ve Para Politikası

Para politikasının temel amacı fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmektir. Destekleyici bir amaç olarak finansal istikrar da gözetilmeye devam edilmektedir. Türkiye, para ve maliye politikası bileşimini kriz süresince başarılı bir şekilde yürütmüş ve olası dengesizlikleri önlemekte son derece başarılı olmuştur. Katılım Öncesi Ekonomik Programda da ifade edildiği üzere, enflasyon oranının nihai olarak Maastricht Kriterlerine uygun seviyelere düşürülmesi hedeflenmektedir. Ekonomideki yapısal dönüşüm, gelişmiş ülkelere yakınsama süreci ve yüksek enflasyon döneminden kalma fiyatlama davranışları göz önüne alınarak, fiyat istikrarına doğru kademeli olarak ilerlenmesini sağlayacak bir hedef patikası öngörülmektedir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) 2010 yılının sonlarından itibaren makro finansal riskleri de gözetilen yeni bir para politikası çerçevesi tasarlamıştır. Bu kapsamda,

²⁷ T.C. Ekonomi Bakanlığı, (2012), "Ekonomik Görünüm Raporu" Kasım 2012, http://www.ekonomi.gov.tr/files/Ekonomik_Gorunum.ppt

enflasyon hedeflemesinin genel çerçevesi gözden geçirilmiş ve finansal istikrar destekleyici bir amaç olarak benimsenerek bu amaca yönelik ek politika araçları geliştirilmiştir. Uygulanan politikalar orta vadede fiyat istikrarından ödün vermeden makro finansal riskleri dengelemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, kredi büyümesi kontrol altına alınırken döviz kurunun iktisadi temellerle daha uyumlu hareket etmesi sağlanmıştır. Türkiye ekonomisinin son dönemdeki göz dolduran performansı uygulanan politikaların büyük ölçüde amacına ulaştığını göstermektedir. Büyüme kompozisyonu giderek daha sağlıklı bir görünüme kavuşurken, ekonomideki dengelenme süreci belirginleşmiştir.

TCMB, finansal istikrara yönelik olarak 2010 yılı Kasım ayından bu yana uygulamakta olduğu politikaları, temelde özel sektörün yükümlülüklerinde gözlenen aşırı hızlı artışın yavaşlatılması ve bu yükümlülüklerin kalitesinin iyileştirilmesi çerçevesinde belirlemektedir. Bu doğrultuda, cari işlemler açığında beklenen azalmanın ve cari açığın finansman kalitesinde gözlenen istikrarlı iyileşmenin yakından takip edilmesi de önem arz etmektedir.

TCMB, gelişmiş ülkelerin niceliksel genişleme paketlerini uygulamaya başladığı dönemde, bir yandan kısa vadeli sermaye akımlarının sınırlanması ve döviz kurundaki aşırı değerlenmenin önlenmesini amaçlamış, diğer yandan da yurt içinde krediler ve talebin daha kontrollü biçimde büyümesinin sağlanması ile iç ve dış talep arasındaki ayrışmanın dengelenmesine odaklanmıştır. Küresel ekonomiye dair belirsizliklerin yüksek seviyelerde seyretmesi ve risk iştahındaki aşırı oynaklık para politikasında esnek bir yaklaşımı gerektirmiştir. Uygulanan faiz koridoru sistemi, sermaye akımlarındaki dalgalanmaların döviz kuru ve ekonomi geneli üzerindeki olumsuz yansımalarının yumuşatılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu doğrultuda, küresel görünümdeki belirsizlik ve sermaye akımlarındaki oynaklığa yönelik olarak faiz koridorunu aktif bir politika aracı olarak kullanmaktadır.

2011 yılında Türk Lirasında gözlenen belirgin değer kaybının yanı sıra dolar bazında ithalat fiyatlarında kaydedilen artışlar temel mal fiyatları artış hızını ivmelendirmiştir. Ayrıca toplam talep koşullarının enflasyona verdiği düşüş yönündeki katkının önceki iki yıla göre önemli oranda azalması da çekirdek enflasyon olarak adlandırılan I göstergesinin yıllık değişiminin 2011 yılı sonunda % 8,1'e yükselmesinde etkili olmuştur. Gıda fiyatları yıl boyunca dalgalı bir seyir izlemiş ve yılın son çeyreğinde kayda değer artış göstermiştir. Enerji fiyatlarındaki değişim ise petrol fiyatlarında yaşanan artışa paralel olarak yıl genelinde yüksek seyretmiştir. Altın fiyatlarındaki hızlı yükselme, elektrik ve doğal gazda yapılan fiyat ayarlamaları ile tütün mamullerine yönelik ÖTV düzenlemeleri TÜFE yıllık artış hızını yaklaşık 2 puan yükseltmiştir. Böylece, 2011 yılı sonunda TÜFE yıllık artış hızı, önceki yıla göre 4 puanlık bir artışla, % 10,5 olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılının Ocak-Eylül döneminde TÜFE birikimli artış hızı bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,2 puan azalarak % 3,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, yurtiçi talepte kaydedilen yavaşlama, petrol dışı emtia fiyatlarının gerilemesi ve işlenmemiş gıda ürünleri fiyatlarında kaydedilen azalma etkili olmuştur. 2011 yılının son çeyreğinde TÜFE'deki yüksek artışın oluşturduğu baz etkisi nedeniyle yıllık enflasyon 2012 yılında yüksek seyretmiş ancak Kasım ayı itibarıyla % 6,37'ye gerilemiştir. Bu düşüş daha çok işlenmemiş gıda fiyatlarından kaynaklanmıştır. Maliyet ve talep yönlü gelişmelerin etkisiyle temel enflasyon göstergeleri aşağı yönlü eğilimini sürdürürken hizmet fiyatları ılımlı seyrini korumuştur.

TCMB, 2011 yılında enflasyondaki belirgin yükselişin fiyatlama davranışlarını bozmasını engellemek amacıyla Ekim ayında gecelik vade borç verme faiz oranını artırarak faiz koridorunu yukarı doğru genişletmiştir. Ayrıca, TCMB 2012 yılının ortalarına kadar risk iştahındaki dalgalanmalar ve enflasyon görünümüne dair yukarı yönlü riskler nedeniyle belli aralıklarla ek parasal sıkılaştırmaya gitmiştir. Esnek para politikası çerçevesinde, TCMB ortalama fonlama maliyetini belirgin bir şekilde artırarak politika faiz oranının üzerinde seyretmesine izin verilmiştir. Bu duruş, arz yönlü olumsuz etkilerin belirginleştiği ve enflasyonun çift hanelere çıktığı bir ortamda orta vadeli beklentilerin bozulmasını engellemiştir. 2012 yılının ortalarından itibaren para politikası kademeli olarak daha destekleyici bir konuma gelmiştir.

Artan küresel riskler, enflasyon kaygıları ve yüksek cari işlemler açığının ortaya koyduğu bir ekonomik görünümde TCMB'nin para politikası uygulaması, özellikle kredi büyümesinin sınırlanması ve dolayısıyla cari işlemler açığının azaltılmasındaki rolüyle son derece başarılı ve etkin olmuştur. Gerek küresel risk iştahının yeniden iyileşme eğilimine girmesi, gerekse cari dengeye ve büyümenin kompozisyonuna ilişkin açıklanan verilerin ekonomideki dengelenme sürecinin güçlendiğine işaret etmesi, Türkiye'ye yönelik risk algılamalarını olumlu etkilemiştir. Öte yandan, bu dönemde yurt içi talebin enflasyona düşüş yönünde verdiği katkı belirginleşmiştir. Bütün bu gelişmeler sonucunda TCMB, Haziran ayı ortalarından itibaren piyasaya verdiği likiditeyi artırarak ortalama fonlama maliyetini kademeli olarak düşürmüştür.

TCMB, Eylül ayından itibaren küresel finans piyasalarında risk algılamasının kısmen iyileşmesini ve kredilerdeki artışın ılımlı seyrini göz önüne alarak gecelik vade borç verme faiz oranını Eylül, Ekim ve Kasım aylarında azaltarak faiz koridorunu kademeli olarak daraltmıştır. TCMB'nin uyguladığı likidite politikasına bağlı olarak 2012 yılının ikinci yarısında kısa ve uzun vadeli faizlerde belirgin bir düşüş gözlenmiştir. Bu gelişmeler sonucunda getiri eğrisi bir önceki rapor dönemine göre her vadede aşağı yönlü kayarken, eğimi yukarı yönlü olmuştur. TCMB, Aralık ayında finansal istikrara katkı amacıyla ölçülü bir indirim giderek politika faiz oranını % 5,50 seviyesinde belirlemiştir. Uzun vadeli faizler ise risk primindeki azalışın da etkisiyle gerilemiştir. Bu gelişmeler sonucunda piyasa faizleri ikinci çeyreğe göre her vadede aşağı kayarken, getiri eğrisinin eğimi yukarı yönlü olmuştur.

2012 yılının üçüncü çeyreğinde para politikasının finansal istikrar kanadında öne çıkan bir diğer gelişme TCMB'nin Rezerv Opsiyon Mekanizmasına (ROM) dair attığı adımlar olmuştur. Bankalara Türk lirası cinsinden zorunlu karşılıklarının bir bölümünü döviz ve altın cinsinden tutma imkânı tanıyan ROM, temelde dış finansal şoklara karşı ekonominin dayanıklılığını artırmak amacıyla geliştirilen yeni bir araçtır. Bu sistemin sermaye akımlarındaki değişimlere bağlı olarak döviz arz ve talebi arasında oluşabilecek dengesizlikleri azaltması öngörülmektedir. Mekanizmanın inşa süreci tamamlandıktan sonra esas olarak otomatik dengeleyici olarak işlemesi hedeflenmektedir.

Tüm bu gelişmeler ışığında özellikle AB başta olmak üzere küresel ölçekte hala devam etmekte olan istikrarsızlıklar dikkate alındığında Merkez Bankasının, temel hedefleri ve ekonominin genel hedef ve politikaları çerçevesinde son derece başarılı bir para politikası uygulaması gösterdiğini söylemek mümkündür.

Ödemeler Dengesi

Son iki yıldır ekonomideki ısınmanın bir sonucu olan ve Türkiye ekonomisindeki temel kırılma olarak vurgulanan cari işlemler açığı, hükümetin konuya ilişkin olarak attığı kararlı adımların ve uyguladığı politikaların başarıya ulaşması sonucunda 2012 yılı Ekim ayında bir önceki yılın aynı ayına göre % 56,5 oranında azalarak 1.960 milyon dolara gerilemiştir. Ocak-Ekim dönemi itibarıyla cari açık % 36,7 oranında azalarak 41.095 milyon dolar olmuştur.

2011 yılı sonunda 76.986 milyon dolara ulaşan 12 aylık kümülatif cari açık, Ekim ayı itibarıyla 53.114 milyon dolara gerilemiştir. Hükümet tarafından bu yönde uygulanan politikaların amacı, istikrarlı büyümeyi sağlamak amacıyla cari açığın sürdürülebilir bir seviyeye indirilmesi ve finansmanının mümkün olduğunca doğrudan yatırımlar ve uzun vadeli kaynaklarla karşılanmasıdır.

Bu eğilimin yılın geri kalanında da devam etmesi ve yıl sonu itibarıyla cari açığın daha da düşmesi beklenmektedir. Böylece 2011 yılında % 9,9 olarak gerçekleşen cari işlemler açığının GSYH'ye oranının, 2012 yılı sonunda % 7'nin altına ineceği tahmin edilmektedir.

Özellikle son dönemde açıklanan veriler, uygulanan politikaların büyük ölçüde amacına ulaştığını göstermektedir. Büyüme kompozisyonu giderek daha sağlıklı bir görünüme kavuşurken, ekonomideki dengelenme süreci belirginleşmiştir. Zira bu dönemde, cari işlemler dengesindeki iyileşmenin sürdüğü ve net ihracatın büyümeye katkısının belirgin şekilde arttığı görülmektedir.

Devam eden küresel krize ve Euro/Dolar paritesindeki gerilemenin olumsuz etkisine rağmen 2012 ihracat rakamlarındaki kayda değer artış ciddi bir başarı olmuştur. Ekim 2012 tarihi itibarıyla Türkiye'nin ihracatı 126,2 milyar Dolara ulaşmış, net ihracat

kalemi ekonomik büyümenin en temel itici gücü olmuştur. Yıl sonuna kadar yapılacak ihracat ile OVP hedefi olan 149,5 milyar Dolara ulaşılması beklenmektedir. Yaşanan ihracat artışının en önemli nedeni 2009'dan beri Avrupa'daki kayıpların dünyanın diğer ülke ve bölgeleri ile telafi etmeye çalışılması ve pazar ve ürün çeşitlendirilmesinde gösterilen başarıdır. Bölgesinde gücünü artırarak yıldızı yükselen, bir istikrar ve cazibe merkezi haline gelen Türkiye'nin özellikle Afrika ve Ortadoğu'daki pazar payının bölgedeki politik, ekonomik ve sosyal çalkantılar devam ederken artması büyük bir başarı olarak görülmektedir.

Cari açıkta kaydedilen azalma, öncelikle alınan bütüncül tedbirlere bağlı olarak yurtiçi talebin kontrol altında tutulmasına ve net ihracattaki artışa bağlı olarak gerçekleşmiştir. Kısa vadedeki etkenlerin yanı sıra cari açığın orta ve uzun vadede kalıcı bir şekilde sürdürülebilir düzeye indirilmesine yönelik olarak gerek dış ticaret açığını azaltıcı, gerekse yurtiçi tasarrufları artırıcı ve finansmanın kalitesini iyileştirici adımlar da atılmıştır.

Bu bağlamda yurtiçi tasarrufların artırılmasına yönelik olarak bireysel emeklilik ve hayat sigortası daha cazip hale getirilmiş ve doğal afet sigortasının yaygınlaşmasını sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca şirket tasarruflarının artırılmasına ve uluslararası doğrudan yatırım girişlerine önemli katkı sağlayacak yeni Türk Ticaret Kanunu ile kayıtdışılıkla mücadele stratejisi uygulamaya konulmuştur. Firmalarda borçlanma yerine öz kaynak kullanımının özendirilmesi sağlanmış, bireysel katılım sermayesi ve girişim sermayesi fonlarını destekleyecek düzenlemeler yapılmış, yeni Sermaye Piyasası Kanunu 30 Aralık 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Son dönemlerde hızlı büyüyen ve yüksek teknolojiye dayalı sektörlerin girdi kullanımındaki dışa bağımlılığı, cari açığındaki artışın diğer bir nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Cari açığı daha düşük seviyelere indirmek ve enerjide dışa bağımlılığı azaltmak amacıyla yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji arzı içindeki payının artırılmasına ve nükleer santrallerin kullanılmasına yönelik başlatılan çalışmalara kararlılıkla devam edilmektedir.

Kamu Maliyesi

Türkiye ekonomisinde özellikle 1999 ve 2001 yıllarında yaşanan krizlerin sonrasında uygulanan sağlam ve kararlı ekonomik ve mali politikalar özellikle kamu maliyesinde son derece başarılı sonuçlar alınmasını sağlamış, küresel krizin en ağır dönemlerinde dahi Türkiye kamu maliyesi açısından güçlü pozisyonunu korumuştur.

Maliye politikası, orta vadede kamu dengelerinin iyileştirilmesi ve özel sektörün kullanabileceği kaynakların artırılmasını sağlayarak özel sektör öncülüğünde bir büyüme sürecinin desteklenmesine, makroekonomik istikrarın sürdürülmesine ve cari açıkla mücadele edilmesine yardımcı olacak bir yaklaşımla yürütülmektedir. Bunun yanı sıra mali yönetim sisteminin yapısal olarak da güçlendirilmesine yönelik olarak

saydamlığın, hesap verebilirliğin ve etkinliğin artırılmasını sağlayacak düzenlemelere devam edilmektedir.

Türkiye, krizin en ağır yaşandığı dönemlerde dahi Maastricht Kriterlerine uyum açısından gösterdiği performans bakımından pek çok Avrupa Birliği ve Euro Bölgesi ülkesinden çok daha iyi bir durumda olmuştur. 2011 yılında genel devlet bütçe açığının GSYH'ye oran olarak başlangıçta öngörülenin % 1,8 puan altında gerçekleşmiştir. Bu olumlu performansın % 0,6 puanı gelirlerden, % 0,7 puanı faiz giderlerinden, % 0,5 puanı ise faiz dışı harcamalardan kaynaklanmıştır. Gelirlerde sağlanan performansta, ekonomide yaşanan güçlü toparlanma, istihdamdaki artış ve bazı kamu alacaklarının yeniden yapılandırılması etkili olmuştur.

Nominal tutar olarak, faiz giderleri programlananın altında gerçekleşmiş, faiz dışı harcamalar ise programlananın üzerine çıkmıştır. 2012 yılında genel devlet gelirlerinin GSYH'ye oranının bir önceki yılın % 0,6 puan üzerinde, % 37 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Faiz giderlerinin 2011 yılı seviyesine yakın gerçekleşmesi, faiz dışı harcamaların ise özellikle cari giderler ve transferlerdeki artış nedeniyle bir önceki yıla göre % 1,7 puan artması beklenmektedir. Öte yandan, faiz giderleri ve özelleştirme gelirleri hariç kamu kesimi fazlasının GSYH'ye oranının ise programlanan seviye olan % 1,7'de kalması beklenmektedir.

Piyasa Güçlerinin Etkileşimi

Ekonomide yapılan reformlar sonucunda düzenleyici ve denetleyici kurumlar bütün ana sektörlerde yer almakta ve etkin bir şekilde faaliyet göstermektedir. Doğalgaz ve elektrik sektörlerinde, nihai kullanıcı fiyatlarının maliyet temelli yöntemle ilişkilendirildiği otomatik fiyat endeksleme mekanizmaları uygulanmaktadır.

Küresel ekonomik koşullardaki olumsuz seyre rağmen Kamu İktisadi Teşekküllerinin özelleştirmesine ilişkin çalışmalar devam etmektedir. Orta Vadeli Program'da kamunun elektrik dağıtımını ve şeker üretimi alanlarından tamamen çekilmesi, elektrik üretimi, telekomünikasyon, liman, otoyol ve köprü işletmeciliğindeki payının ise azaltılması hedeflenmektedir. 2012 yılı Kasım sonu itibarıyla toplam kamu özelleştirme geliri, 2011 sonuna göre iki kat artarak 3 milyar dolar olarak kaydedilmiştir. Özelleştirme İdaresinin kurulduğu 1985 yılından bu yana yapılan özelleştirmenin tutarı, 30 Kasım 2012 itibarıyla 46 milyar doları aşmış durumdadır.

Hala özelleştirme kapsam ve programında 22 kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşların 11 tanesinde % 50'nin üzerinde kamu payı vardır. Bunun yanı sıra, özelleştirme kapsamında 513 taşınmaz, 51 tesis, 2 liman, 8 otoyol, 2 boğaz köprüsü ile şans oyunları lisans hakkı da yer almaktadır.

Sekiz elektrik dağıtım şirketinin (Aras, Vangölü, Boğaziçi, Trakya, Dicle, İstanbul Anadolu Yakası, Toroslar, Akdeniz), bazı akarsu santrallerinin, TCDD İskenderun

Limanının, Türkiye Şeker Fabrikalarının (Portföy B ve C) ve Doğusan A.Ş. ile Acıpayam Selüloz A.Ş.’deki kamu paylarının da içinde bulunduğu onay/sözleşme aşamasında bulunan özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 9,7 milyar dolardır. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.’ye ait Portföy-B içerisinde yer alan Malatya, Erzincan, Elazığ ve Elbistan Şeker Fabrikaları ile Portföy-C içerisinde yer alan Kastamonu, Kırşehir, Turhal, Yozgat, Çorum ve Çarşamba Şeker Fabrikalarının özelleştirme ihalesi tamamlanmıştır.

2012 yılında belli başlı elektrik üretim tesisleri, otoyollar, köprü ve birçok limanın özelleştirilmesi çalışması devam etmektedir. PETKİM’in % 11 hissesinin satışı (168 Milyon Dolar) tamamlanmıştır. Halk Bankası’nın toplam sermayenin % 24’üne tekabül eden kısmının (2,5 milyar dolar) halka arz yöntemiyle özelleştirilmesi tamamlanmıştır. TEDAŞ ve EÜAŞ’a ait termik santrallerden bir kısmının özelleştirme çalışmalarına 2012 yılında başlanmış olup ihale süreci devam etmektedir. Önümüzdeki yıllarda elektrik dağıtım ve üretim özelleştirmelerinin, piyasada oluşacak fiyat yapısı ve diğer sektörel öncelikler göz önünde bulundurularak yürütülmesine devam edilecektir. Enerji özelleştirmelerinde yatırımcı lehine iyileştirmeleri amaçlayan Enerji Piyasası Kanun Tasarısı Bakanlar Kurulu’nda Eylül 2012’de imzaya açılmıştır.

Karayolları Genel Müdürlüğü’nün sorumluluğunda olan bazı otoyol ve köprülerin işletme haklarının verilmesi yöntemiyle özelleştirilmesi amacıyla açılan ihale için teklifler alınmıştır. Ayrıca, Başkent Doğalgaz Dağıtım A.Ş.’nin hisselerinin tamamının özelleştirilmesi süreci devam etmektedir. Doğusan Boru Sanayii ve Ticaret A.Ş. sermayesinde İdare hissesinin özelleştirilmesi amacıyla ihale açılmıştır. Kayseri Şeker Fabrikası sermayesinde % 9,9993 oranındaki hissesinin özelleştirilmesi amacıyla ihale açılmıştır.

TEDAŞ’a ait elektrik dağıtım bölgelerinden kamunun elinde kalanların özelleştirmesinin 2013 yılının ilk yarısında tamamlaması beklenmektedir. 2013 yılında Türk Telekom, Halk Bankası’nın kalan sermayesinin ve Türk Hava Yolları’nın özelleştirme çalışmalarına ağırlık verilecektir.

Piyasaya Giriş-Çıkış

Geçmişte yatırımcının ülkemize gelmesinin önündeki en büyük engellerden olan “işyeri açma süresinde” Türkiye 6 günlük ortalama ile 13 gün olan OECD ülkeleri ortalamasının oldukça ilerisindedir. Dünya Bankası’nın iş yapma ortamı araştırmasına göre Türkiye 2012 yılında “işe başlama” ve “iş yapma kolaylığı” kategorilerinde ilerleme kaydetmiştir. İşe başlamaya ilişkin olarak şirket sözleşmeleri ve diğer dokümanlar için noter ücretleri kaldırılmış ve işe başlama maliyeti düşürülmüştür. Vergi ödemeleri başlığında ise, şirketlerin sosyal güvenlik primi oranlarında % 5’lik indirim yapılmıştır. Dünya çapında iş yapma kolaylığı açısından iyi uygulama örnekleri içerisinde Türkiye’nin iki uygulaması yer almaktadır. Birincisi, vergi ödemelerini

kolaylaştıran mükellefin kendi beyanına imkân tanınması, ikincisi ise uluslararası ticareti kolaylaştıran elektronik veri değişiminin kullanılmasıdır.

Öte yandan, Uluslararası Şeffaflık Derneği'nin raporuna göre 2012 yılında Türkiye, uzmanlar ve iş çevrelerinin ülkelerindeki yolsuzlukları nasıl algıladığının bir göstergesi olan yolsuzluk algı endeksinde büyük bir ilerleme kaydederek 54. sıraya yükselmiş ve pek çok AB ülkesini geride bırakmıştır.

Hukuk Sistemi

Hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkeleri çerçevesinde adalet hizmetlerinin daha adil, hızlı, etkin, güvenli ve isabetli şekilde sunulması, yargılamanın işleyişinde ve temel unsurlarında hizmet kalitesini artırıcı çabaların sürdürülmesi, ekonomik ve sosyal düzenin korunması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde hukuk kurallarının araç olarak kullanılması Türkiye'nin temel politikasıdır. Mülkiyet hakları da dahil olmak üzere, iyi işleyen bir hukuk sistemi mevcudiyetini sürdürmektedir.

Yeni uluslararası maddi hukuk kuralları ve hukuk rejimlerinin ortaya çıkması, çok taraflı uluslararası ticaretin ve elektronik ticaretin gelişmesi, sorumluluk hukukundaki gelişmeler ile AB müktesebatını ve Ticaret Kanununu etkileyen yeni çıkan diğer kanunlarla uyum sağlanması ihtiyacı karşısında Türk Ticaret Kanunu yenilenmiştir. Yenilenen Türk Ticaret Kanunu, ikincil mevzuatı ve diğer hazırlıklarının tamamlanmasını müteakip 1 Ocak 2013 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Borçlar hukuku ve özellikle sözleşmeler hukuku alanında meydana gelen gelişmeler ile günümüzün sosyal ve ekonomik koşulları göz önünde tutularak hazırlanan yeni Türk Borçlar Kanunu 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun ile günümüz iş yapma şekillerine uyum açısından hukuki altyapının geliştirilmesi ve dolayısıyla Borçlar Kanununun günümüz itibarıyla toplumsal, sınai, ekonomik ve teknik gelişmelere cevap verecek bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir. Ayrıca, Borçlar Kanunu ile yeni Ticaret Kanunu arasında uyum artırılarak yatırım ortamının iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.

Finans Sektöründeki Gelişmeler

Dünyada finans krizinden çıkış yolları aranırken Türkiye, gözetim ve denetim otoritelerinin başarısı sayesinde sahip olduğu istikrarlı finans sistemi ile dünyaya örnek olmaktadır. Küresel finansal kriz sonrası gelişmiş ülkelerin uyguladığı para, maliye ve finans politikaları, makroekonomik temelleri sağlam olan, dışa açık gelişmekte olan ülkelerde dahi finansal istikrarsızlık ihtimalini doğurmuştur. 2010 yılının sonlarından itibaren uygulanan esnek para politikasının yanı sıra BDDK'nın yerinde önlemleri ve mali disiplinin korunmasıyla, hem fiyat istikrarı hem de finansal istikrar açısından son derece olumlu sonuçlar alınmaya başlanmıştır. Avrupa'daki bankacılık sistemindeki

sorunların yeni yapılanmaları gündeme getirdiği bir ortamda Türkiye’de bankacılık sektörünün kârlılığı sürmekte olup sektörde sermaye yeterlilik oranı Ağustos 2012 itibarıyla Basel II kriterinin çok üstünde, % 16 olarak gerçekleşmiştir. AB’de pek çok banka stres testlerinden geçemezken, Türk bankalarının sağlam bilançoları, sermaye yeterliliği ve yüksek kârlılığı göz doldurmuştur. 2010 yılında % 3,7 olarak gerçekleşen geri ödenmeyen kredilerin toplam krediler içindeki payı, 2011 yılı sonunda % 2,7 düzeyine gerilemiştir. 2010 yılında % 19 olan sermaye yeterlilik oranı, Eylül 2012 tarihinde % 16,5 seviyesine gerilemiştir.

Türk Finans Sektörü küresel kriz öncesi gerçekleştirilen kapsamlı reformlar sayesinde dinamizm kazanmış ve güçlü seyrini sürdürmüştür. 2011 yılında da sermaye piyasası ve merkez bankası hariç finans sektöründeki iyi gidişat devam etmiş ve toplam finansal varlıklar neredeyse % 20 oranında artmıştır. Finans sektörüne ilişkin risk göstergeleri sağlamlığını korumaya devam etmiştir. Finans sektörü toplam varlıkları içerisinde 2012 yılı Eylül ayı itibarıyla % 90’lık bir paya sahip olan bankacılık, sektör içindeki baskın konumunu sürdürmüştür. Bankacılık sektörü varlıklarının değeri GSYH’nin yaklaşık % 94’üne ulaşmıştır. 2011 yılında % 30,3 olan toplam bankacılık sektörü varlıkları içerisindeki kamu bankaları varlıklarının payı, Eylül 2012 itibarıyla % 29,8’e gerilemiş, yurtiçi özel bankaların payı % 53,5, yabancı bankaların payı ise % 16,7 olarak gerçekleşmiştir. Büyük ölçüde ekonomik büyüme performansına bağlı olarak, 2012 yılında kredi genişlemesinde tedrici bir yavaşlama görülmüş ve 2011 yılı ortasında yıllık bazda % 40 olan kredi hacmi genişlemesi, 2012 yılı Eylül ayı itibarıyla % 14’e gerilemiştir. Bankacılık sektöründeki kredi ve mevduat stoku 2012 Eylül ayı itibarıyla GSYH’nin % 54’üne ulaşmıştır. 2010’da % 85,2 olan toplam kredilerin toplam mevduata oranı, aşamalı olarak artarak 2012 yılının üçüncü çeyreğinde % 102,4 seviyesine yükselmiştir.

Bankacılık sektörüne yönelik temel alt düzenlemeler önceki yıllarda büyük ölçüde tamamlanmış olduğundan, 2011 yılı düzenlemeleri önceki yıllarda yapılanları tamamlayıcı nitelikte olmuştur. 2011 yılında gerçekleştirilen düzenlemelerle genel olarak yeni ihtiyaçlar ışığında bankaların kurumsal yönetimine, iç sistemlerine, karşılık uygulamalarına, muhasebe kurallarına, faiz oranı riskinin ölçümüne ilişkin mevcut düzenlemelerde değişiklikler yapılması yoluna gidilmiştir. Ulusal Program ve AB Müktesebatına Uyum Programı çerçevesinde Basel II düzenlemeleri 1 Temmuz 2012 itibarıyla uygulamaya konulmuştur. Basel II düzenlemeleri; sermaye yeterliliği, öz kaynak, iç sistemler, kamuya açıklanacak finansal tablolar ile bunlara ilişkin açıklama ve dipnotlar ile derecelendirme kuruluşlarının yetkilendirilmesine ve faaliyetlerine ilişkin konuları kapsamaktadır.

BDDK, bankacılık sektörüne yönelik düzenli olarak stres testleri uygulamaktadır. Stres testleri, kredi riski, faiz oranı riski ve kur riski gibi risk faktörlerindeki değişimlerin bankacılık sektörü üzerindeki etkilerini ölçmektedir. Makroekonomik değişkenlerin risk faktörleri üzerinden Bankacılık sektörüne olası etkilerini tahmin eden senaryo analizleri

BDDK bünyesinde geliştirilen ekonometrik modeller kullanılarak uygulanmaktadır. Makroekonomik senaryolara bağlı stres testi analizlerinde, ekonomik aktivite, tüketici fiyatları, faiz oranı ve kur gibi çeşitli ekonomik ve finansal değişkenler kullanılmaktadır. Stres testi sonuçları BDDK tarafından 3 ayda bir kamuoyuna açıklanmaktadır. Karşılık oranlarında ve kredilerin yeniden yapılandırılması kurallarında yapılan değişiklikler ile küresel krizin ekonomik etkilerinin azaltılması amaçlanmıştır ve Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uyum sağlanması amacıyla bankaların konsolide finansal tablo hazırlamalarına ilişkin istisnalarda değişiklik yapılmıştır. Ayrıca, son dönemlerde çıkarılan uluslararası muhasebe standartlarına uyumlu finansal raporlama yapılabilmesini teminen bankaların finansal tablo formatlarında değişiklik yapılmıştır.

Öte yandan AB'nin 2006/48/AT sayılı direktifine uygun olacak şekilde bankaların alım-satım işlemleri dışındaki işlemlerinden kaynaklanan faiz oranı riskinin ölçümü ve değerlendirilmesine ilişkin düzenleme çalışmaları tamamlanmıştır. Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı Riskinin Standart Şok Yöntemiyle Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik 1 Temmuz 2012 tarihinden itibaren zorunlu hale gelmiştir.

Finans sektörü, daha önce gerçekleştirilen kapsamlı reformlar sayesinde dinamik ve güçlü gidişatını sürdürmüştür. Sistemik risklerin izlenmesi ve yönetilmesi ile gerekli politika tedbirlerinin belirlenmesi amacıyla Ekonomiden Sorumlu Başbakan Yardımcısı başkanlığında Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, TMSF ve TCMB'nin iştirakiyle bir Finansal İstikrar Komitesi kurulmuştur. Komite, kuruluş tarihi olan Haziran 2011'den bu yana on bir defa toplanmıştır. Finansal İstikrar Komitesinin çalışmalarına teknik düzeyde katkı sağlanması ve sistemik risk konusunda ilgili Kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyonun artırılması amacıyla Hazine Müsteşarlığı, BDDK, TMSF, SPK ve TCMB arasında 30 Ekim 2012 tarihinde imzalanan protokol ile BDDK koordinasyonunda çalışmak üzere bir Sistemik Risk Değerlendirme Grubu kurulmuştur. Sistemik Risk Değerlendirme Grubunun üç ayda bir toplanması öngörülmektedir. Tahvil piyasasındaki başlıca borçlanma araçlarının toplam değeri GSYH'nin % 31'ine tekabül etmektedir. 2011 yılında toplam tahvil piyasasının % 3,8'i olan özel sektör borçlanma senetlerinin değeri ciddi biçimde artarak, 2012 yılı ortası itibarıyla % 6,4'e ulaşmıştır. 2012-2014 döneminde, finansal hizmetlerin AB müktesebatı çerçevesinde sınıflandırılması ve finansal araçlara esneklik tanınarak müşterilerin ihtiyaçlarına cevap vermek üzere yapılanmalarına yönelik düzenlemeler gerçekleştirilecektir. Gayrimenkul yatırım fonu ile girişim sermayesi yatırım fonu gibi yeni ürünlere ve konut finansmanı piyasasına işlerlik kazandırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır. Sermaye piyasalarının gelişmesine katkıda bulunmak üzere yatırımcı tabanının genişletilmesine ilişkin olarak Eğitim için Ulusal Strateji ve Eylem Planı dokümanının tamamlanması, yatırımcılara yönelik Sermaye Piyasası Kurulu İletişim Merkezi kurulması hedeflenmektedir.

Sigortacılık ve özel emeklilik piyasalarında 2011 yılı içerisinde de önemli gelişmeler yaşanmış, vatandaşlara sunulan hizmetin kalitesinde sağlanan iyileştirmeler devam etmiştir.

Türkiye’de finansal istikrarın sürdürülmesi ekonomi politikasının temel amaçlarından biridir. Ayrıca, İstanbul’un uluslararası bir finans merkezi haline getirilmesi hedefi doğrultusunda finansal işlemlerin çeşitlendirilmesi ve derinleştirilmesi ile sektörün uluslararası alanda rekabet gücünün artırılması öncelikli konu olarak ele alınmaktadır.

2.2 Birlik İçerisindeki Rekabet Baskısı ve Piyasa Güçleriyle Baş Edebilme Kapasitesi

İşleyen Bir Piyasa Ekonomisinin Varlığı

Küresel ölçekte önemli dalgalanmaların yaşandığı bir ortamda Türkiye’nin gösterdiği güçlü büyüme performansı, ekonominin temel unsurlarındaki iyileşmeyi ve şoklara karşı dayanıklılığın arttığını teyit etmektedir.

Beşeri ve fiziki sermaye

Dokuzuncu Kalkınma Planı’nın (2007-2013) kilit unsurlarından biri olan Eğitim Reformu Programında sona yaklaşmıştır. Söz konusu programda eğitimde modernizasyon ve reform için iki kilit öncelik belirlenmiştir; eğitimin talebe cevap verebilir hale getirilmesi ve eğitim sisteminin kalitesinin geliştirilmesi. Orta Vadeli Programda (2013-2015) iş dünyasının talep ettiği nitelikteki işgücünün yetiştirilmesi, Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programlarının ulusal meslek standartlarına göre güncellenmesi, aktif işgücü piyasası politikalarının geliştirilmesi konularında çalışmaların sürdürüleceği ve eğitimin kamu yatırımı yapılacak öncelikli alanlardan biri olduğu ifade edilmiştir.

2001 yılında GSYH’ye oranı % 3,1 olan eğitim harcamalarının GSYH’den aldığı payın 2012 yılında % 4 olacağı tahmin edilmektedir. Son dönemlerde eğitim alanında yapılan reformlar ve eğitim harcamalarındaki artış, eğitime ulaşım ve okullaşma oranlarını olumlu yönde etkilemiştir. 2010 yılında % 9,2 olan 15 yaş ve üstü üniversite mezunu nüfusun toplam nüfusa oranı 2011 yılında % 10,8’e yükselmiştir. Aynı dönemde ortaöğretimdeki net okullaşma oranı % 65’ten % 69’ e yükselirken, ilköğretimde net okullaşma oranı da artış göstermiştir.

2012-2013 eğitim-öğretim döneminde zorunlu eğitim 8 yıldan 12 yıla çıkarılmıştır. 2010 yılında % 7 olan 15 yaş ve üstü nüfusta okur-yazar olmayanların, toplam nüfusa oranı 2011 yılında % 5,7’ye gerilemiştir. Ayrıca Türkiye’de aktif işgücü piyasası politikasına ayrılan kaynaklar önemli ölçüde artırılmıştır. Hükümet, aktif işgücü programları için her yıl ortalama 1,5 milyar TL kaynak ayırma kararı almış olup 2013 yılından itibaren her yıl 400 bin işsizin bu programlardan yararlanmasını hedeflemiştir.

Aktif işgücü programlarının etkin uygulanması amacıyla, İŞKUR'un kurumsal kapasitesini geliştirme çalışmaları ile özel kesim ve ilgili meslek kuruluşlarıyla işbirliği sürdürülmektedir. Ayrıca, işsizlere mesleki beceri kazandırmak amacıyla Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Projesi başlatılmış, kamu-özel sektör ve üniversite işbirliğiyle beş yıl devam edecek olan bu proje ile her yıl 200 bin işsiz olmak üzere toplam 1 milyon işsiz mesleki eğitimden geçirilerek ve işe yerleştirilmesi amaçlanmıştır.

Orta Vadeli Programda (2013-2015) sağlık, kamu yatırımı yapılacak öncelikli alanlardan biri olarak belirlenmiştir. Kamu sağlık harcamalarının GSYH'ye oranı 2001 yılında % 3,2 iken, bu oranın 2012 yılında % 4,3'e çıkacağı tahmin edilmektedir. Ülkemizde başta hekim olmak üzere sağlık personeli açığını azaltmak amacıyla 2008-2011 döneminde tıp fakültesi kontenjanlarında % 80, hemşire kontenjanlarında ise % 60,5 oranında artış kaydedilmiştir. Halihazırda 120 bin olan doktor sayısının 2015'te 130 bine, 163 bin olan ebe hemşire sayısının ise 2015'te 238 bine çıkarılması hedeflenmektedir.

2010 yılında GSYH'nin % 15'i olan özel sektör yatırımlarının 2011 yılında GSYH'nin % 18,1'ine yükselmesi neticesinde, 2010 yılında % 18,9 olan yatırımların GSYH'ye oranı, 2011 yılında % 21,9'a çıkmıştır. 2010 yılında 9 milyon Dolar olan doğrudan yabancı yatırım girişi 2011 yılında 15,9 milyon Dolara tırmanmış, Ocak-Eylül 2012 dönemi için meblağ 8,3 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Ar-Ge için ayrılan kamu yatırım miktarı 2003 yılında 319 milyon TL iken, 2012 yılında % 455 artışla 1.770 milyon TL'ye çıkarılmıştır. 2010 yılı itibarıyla % 0,84 olan Ar-Ge Harcamaları/GSYH oranının, 2013 yılında % 2'ye çıkarılması hedeflenmiştir. Özel sektörde yürütülen Ar-Ge faaliyetlerinin artırılması desteklenecek ve KOBİ'lere sağlanan Ar-Ge destekleri etkinleştirilerek yaygınlaştırılacaktır.

Sektör ve İşletme Yapısı

2010 yılında % 2,4 büyüyen tarım sektörü 2011 yılında % 5,6 büyürken, hizmetler sektörü için bu oran bahse konu yıllar itibarıyla % 8,6'dan % 8,9'a yükselmiştir. Ekonomik büyüme yeni iş olanakları yaratılmasını desteklemiş ve 2010 yılında % 6,2 olan istihdam artışı, 2011 yılında % 6,7'ye yükselmiştir. 2011 yılının üçüncü çeyreğinde 24.110 kişi olan sivil istihdam 2012 yılı üçüncü çeyrek verilerine göre 25.884 kişi olarak kaydedilmiştir. 2011 yılında % 9,8 olan işsizlik oranı 2012 yılı Ağustos dönemi itibarıyla % 8,8'e gerilemiştir. Ayrıca, 2011 yılında tarım ve sanayi sektörlerinin GSYH'ye katkısı artmış ve sırasıyla % 8 ve % 26 olarak kaydedilmiştir.

Türkiye'nin elektrik sektöründe 2000'li yılların başından itibaren başlatılan serbestleştirme girişimlerinde önemli bir aşamaya gelinmiştir. 2012 ve 2013 yıllarında da özelleştirme enerji sektörünün ana gündemlerinden birini oluşturacaktır. Önümüzdeki dönemde enerji üretiminde yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının

payının artırılması için gerekli tedbirler alınacak ve elektrik üretiminde doğalgazın ve ithal kömürün payı azaltılacaktır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanan Strateji Belgesi'nde 2020 yılı enerji üretiminde nükleer enerjinin payının en az % 5, yenilenebilir enerji kaynaklarının ise en az % 30 olması hedeflenmektedir. Enerji özelleştirmelerinde yatırımcı lehine iyileştirmeleri amaçlayan Enerji Piyasası Kanun Tasarısı Bakanlar Kurulu'nda Eylül 2012'de imzaya açılmıştır.

Telekomünikasyon piyasasında rekabeti artırıcı adımlar sürdürülmüştür. Şubat 2012 tarihinde başlatılan toptan hat kiralama uygulamaları, özellikle geniş bant ve sabit hatlı telefon piyasalarında rekabeti daha da artırmış, şebeke endüstrilerinde serbestleşme devam etmiştir.

Türkiye sağlık sektörü, Sağlık Bakanlığı tarafından yürürlüğe konan politikalar sonucunda son on yılda yaklaşık olarak dört kat büyümüş olup, önemli bir "piyasa" yaratılmıştır. Bu büyümede Sosyal Güvenlik Kurumu'nun sağlık giderlerindeki artış ve kamu bütçesinden sağlık alanına aktarılan tutardaki yükselme belirleyici olmuştur.

Sağlık hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu kurumları yeniden yapılandırmayı amaçlayan Sağlıkta Dönüşüm Programı kapsamında Dünya Bankası ile yürütülmekte olan Sağlıkta Dönüşüm Projesinin ilk kısmı 2009 yılında tamamlanmış, akabinde 2009 yılının ikinci yarısı ile 2013 yılları arasında yürütülmek üzere, 81,1 milyon dolar tutarındaki Sağlıkta Dönüşüm ve Sosyal Güvenlik Reformu Projesi başlatılmıştır.

Sağlıkta Dönüşüm Programı çerçevesinde, hizmet kalitesini ve verimliliğini artırmak için kamu hastaneleri idari ve mali açıdan kademeli olarak özertleştirilecektir. Ayrıca, kronik hastalıklara sebep olan risklerin azaltılması amacıyla ülkemizde artan obeziteyle mücadele çerçevesinde Sağlık Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde Türkiye Obezite ile Mücadele ve Kontrol Programı (2010-2014) hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan Kalp ve Damar Hastalıklarının Önleme ve Kontrol Programı 2011 yılında uygulamaya sokulmuştur.

Devletin Rekabet Edebilirlik Üzerindeki Etkisi

661 sayılı KHK'da yer alan düzenlemeye paralel olarak Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanunu'na ilişkin uygulama yönetmelikleri en geç 2013 yılı Haziran ayı sonuna kadar yürürlüğe girecektir. 2009 yılında çıkarılan teşvik paketinin yerine Nisan ayı başında yeni ve kapsamlı bir teşvik paketi açıklanmış olup, söz konusu paket Haziran ayında uygulamaya konulmuştur.

Yeni teşvik paketi ile uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma- geliştirme içeriği yüksek bölgesel ve büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımların özendirilmesine, uluslararası doğrudan yatırımların artırılmasına, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasına, kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımlar ile ise araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesine ilişkin esaslar belirlenmiştir.

Devlet Desteklerini İzleme ve Denetleme Kurulu kapsamlı bir devlet destekleri envanteri oluşturacak ve tüm devlet desteği uygulamalarının 6015 sayılı Kanun ile öngörülen usul ve süreler çerçevesinde AB müktesebatı ile uyumlaştırılmasını temin edecektir. Devlet desteklerine ilişkin izleme ve değerlendirme sistemleri oluşturularak kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon güçlendirilecektir.

AB ile Ekonomik Bütünleşme

Ekonomik ilişkilerimiz ve dolayısıyla karşılıklı bağımlılıklarımız dolayısıyla ekonomik açıdan güçlü bir Avrupa Birliği Türkiye açısından son derece önemlidir. Hâlihazırda iktisadi entegrasyonun son derece ileri durumda olduğu Avrupa açısından Türkiye, siyasi nedenlerle tıkanan müzakerelerin seyri ne olursa olsun Avrupa'nın önemli bir ekonomik ortağı ve cazibe merkezi olmaya devam edecektir. AB Türkiye'nin birinci ticari ortağıdır.

Türkiye, serbest piyasa kurallarının oldukça iyi işlediği bir pazardır. Mal ve hizmet ithalat ve ihracatının toplam değerinin GSYH'ye oranı olarak ölçülen ekonominin açıklığı, önemli ölçüde artarak 2010 yılındaki % 48,1 seviyesinden 2011 yılında % 56,2 seviyesine yükselmiştir. 2011 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı içerisinde AB'nin payı, 2010 yılındaki seviyesini koruyarak % 46 olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında % 38,9 olan AB'nin toplam ithalat içerisindeki payı 2011'de % 37,8'e gerilemiştir. 2012 yılının ilk yarısına ait veriler, AB'deki düşük talep nedeniyle söz konusu payın azalmaya devam ettiğini göstermektedir.

Türkiye'ye yapılan doğrudan yatırımların toplam stok değeri, Ekim 2012 itibarıyla 171 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Doğrudan yabancı yatırımlar kaynak ülke grupları açısından ele alındığında, AB ülkelerinin toplam doğrudan yatırımlar içindeki payının % 80 olduğu görülmektedir. Söz konusu oranın yüksekliği AB sürecinin yabancı yatırımlar anlamında ne kadar önemli olduğunun başka bir göstergesidir (2011 itibarıyla AB kaynaklı yatırımlar: 108,7 Milyar Dolar).

Türkiye'nin AB ile ekonomik ve ticari entegrasyon potansiyeli geçtiğimiz Haziran ayında Avrupa Birliği üyesi 16 ülkenin Dışişleri Bakanlarının "AB ve Türkiye: Birlikte Daha Güçlü" başlıklı bildirisinde de açıkça vurgulanmıştır. Bildiride, yaşanan zorlu dönemde Türkiye ile ticaretin artırılmasının AB iş dünyası için çeşitli fırsatlar sunduğu, % 8,5'lik GSYİH büyüme oranı ile Türkiye'nin Çin'in ardından G20'nin en hızlı büyüyen ikinci ülkesi olduğu ve AB'nin beşinci en büyük ihracat pazarını oluşturduğu da ifade edilmiştir. Ayrıca, Avrupa'daki Türk girişimcilerin iş hacminin büyüklüğü, havacılık, otomobil ve elektronik eşya gibi sektörlerde ekonomilerimizin her geçen gün daha da bütünleşmekte olduğu belirtilmiştir.

3. Üyelik Yükümlülüklerini Üstlenebilme Yeteneği

Fasıl 1: Malların Serbest Dolaşımı

Malların Serbest Dolaşımı Faslı, Ek Protokolün tam olarak uygulanması şartına bağlı olarak askıya alınan fasıllardan biridir. Ek Protokol konusu, 11 Aralık 2006 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyinde alınan karar doğrultusunda sekiz fasıl için açılış kriteri, tüm fasıllar için ise kapanış kriteri niteliği taşımaktadır.

Türkiye'nin bu fasıl kapsamında AB mevzuatına uyumu, Gümrük Birliğinin nihai aşamasının uygulanmasına ilişkin 1/95 sayılı Türkiye-AB Ortaklık Konseyi Kararından (OKK) kaynaklanan bir yükümlülüktür ve bu alandaki Türk mevzuatının AB müktesebatına uyumu oldukça yüksektir. Bu durum, AB kurumları tarafından da teyit edilmektedir.

Müktesebat Uyumu Kapsamındaki Çalışmalar

4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Çerçeve Kanununun değiştirilmesine ve güncellenmesine yönelik çalışmalar, AB'nin Genel Ürün Güvenliği mevzuatı ile ilgili hâlihazırda yürüttüğü değişiklik çalışmaları da takip edilerek sürdürülmektedir.

2011 yılının son çeyreğinden günümüze kadar gerçekleştirilen mevzuat uyum çalışmaları kapsamında, özellikle Motorlu Araçlar, Kimyasal Gübreler, Ürünlerin Enerji Etiketlemesi, Beşeri Tıbbi Ürünler, Ölçü Aletleri ve Kozmetik Ürünler, vb. alanlarda çok sayıda ikincil mevzuat yayımlanmıştır.

- İki veya Üç Tekerlekli Motorlu Araçların Frenleri ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliğinde (93/14/AT) Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (19 Kasım 2011 tarihli ve 28117 sayılı Resmi Gazete)
- Tarım veya Orman Traktörlerini Tahrik Etmek Üzere Tasarlanan Motorlardan Çıkan Gaz Emisyonları ve Parçacık Kirleticilere Karşı Alınacak Tedbirlerle İlgili Tip Onayı Yönetmeliğinde (2000/25/AT) Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (19 Kasım 2011 tarihli ve 28117 sayılı Resmi Gazete)
- Hafif Yolcu ve Ticari Araçlardan Çıkan Emisyonlar (Euro 5 ve Euro 6) Bakımından ve Araç Tamir ve Bakım Bilgilerine Erişim Konusunda Motorlu Araçların Tip Onayına İlişkin Yönetmelikte ((AT) 715/2007) Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (5 Ocak 2012 tarihli ve 28164 sayılı Resmi Gazete)

- Motorlu Araçların ve Bunlar İçin Tasarlanan Römorklar, Sistemler, Aksamlar ve Ayrı Teknik Ünitelerin Genel Güvenliği ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (661/2009/AT) (25 Ocak 2012 tarihli ve 28184 sayılı Resmi Gazete)
- Hafif Yolcu ve Ticari Araçlardan Çıkan Emisyonlar (Euro 5 ve Euro 6) Bakımından ve Araç Tamir ve Bakım Bilgilerine Erişim Konusunda Motorlu Araçların Tip Onayı ile İlgili Uygulama Usul ve Esaslarına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: SGM-2009/22)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: SGM-2012/3) (25 Ocak 2012 tarihli ve 28184 sayılı Resmi Gazete)
- Motorlu Araçların Elektromanyetik Uyumluluk (Radyo Paraziti) ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliğinde (72/245/AT) Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (27 Temmuz 2012 tarihli ve 28366 sayılı Resmi Gazete)
- Motorlu Araçların Çekme Tertibatları ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (AB/1005/2010) (31 Temmuz 2012 tarihli ve 28370 sayılı Resmi Gazete)
- Belirli Motorlu Araçların Çamurlukları ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (AB/1009/2010) (31 Temmuz 2012 tarihli ve 28370 sayılı Resmi Gazete)
- Motorlu Araçların ve Römorklarının Araç Tanıtım Numarası ve İmalatçının Zorunlu Levhaları ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (AB/19/2011) (31 Temmuz 2012 tarihli ve 28370 sayılı Resmi Gazete)
- Motorlu Araçların Ön Cam Silme ve Yıkama Sistemleri ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (AB/1008/2010) (4 Ağustos 2012 tarihli ve 28374 sayılı Resmi Gazete)
- Motorlu Araçların ve Römorklarının Lastiklerinin Yerleştirilmesi ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (AB/458/2011) (18 Ağustos 2012 tarihli ve 28388 sayılı Resmi Gazete) Motorlu Araçların ve Römorklarının Arka Tescil Plakasının Takıldığı ve Sabitlendiği Alan ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (AB/1003/2010) (14 Ağustos 2012 tarihli ve 28384 sayılı Resmi Gazete)
- Motorlu Araçlarda İklimlendirme Sistemlerinden Çıkan Emisyonlarla İlgili Tip Onayı Yönetmeliği'nde (2006/40/AT) Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (1 Aralık 2012 tarihli ve 28484 sayılı Resmi Gazete)
- Motorlu Araçların Ön Cam Buz Çözme ve Buğu Giderme Sistemleri ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (AB/672/2010) (1 Aralık 2012 tarihli ve 28484 sayılı Resmi Gazete)

- Motorlu Araçların ve Römorklarının Belirli Sınıflarına Ait Paçalık Sistemleri ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (AB/109/2011)(1 Aralık 2012 tarihli ve 28484 sayılı Resmi Gazete)
- Motorlu Araçlarda Araç Girişi ve Manevra Özelliği ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (AB/130/2012)(1 Aralık 2012 tarihli ve 28484 sayılı Resmi Gazete)
- Motorlu Araçların Vites Değiştirme Göstergeleri ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (AB/65/2012)(1 Aralık 2012 tarihli ve 28484 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Yolcu Oturakları ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (76/763/AT)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Çalıştırma Alanı Sürüş Konumuna Geçiş, Kapıları ve Pencereleri ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (80/720/AT)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Kuyruk Mili ve Koruyucusu ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (86/297/AT)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Dar İzli Tekerlekli Tarım ve Orman Traktörlerinin Arkaya Monte Edilmiş Devrilmeye Karşı Koruma Çerçevesi ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (86/298/AT)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Kumandalarının Takılması, Konumu, Çalışması ve Tanınması ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (86/415/AT)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Dar İzli Tekerlekli Tarım ve Orman Traktörlerinin Sürücü Koltuğu Önüne Monte Edilmiş Devrilmeye Karşı Koruma Çerçevesi ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (87/402/AT)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- İki veya Üç Tekerlekli Motorlu Araçların Tip Onayı Yönetmeliği (2002/24/AT)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tarım veya Orman Traktörleri, Bunların Römorkları ve Birbiriyle Değiştirilebilir Çekilen Makinaları ile Sistemleri, Aksamları, Ayrı Teknik

Üniteleri ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2003/37/AT)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)

- Motorlu Araçlar ve Römorkları Tip Onayı Yönetmeliği (2007/46/AT)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Görüş Alanı ve Ön Cam Silecekleri ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2008/2/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Devrilmeye Karşı Koruyucu Yapısı ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/57/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Çeki Kancası ve Geri Hareket Tertibatı ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/58/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Geri Görüş Aynaları ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/59/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Azami Tasarım Hızı ve Yük Platformu ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/60/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Aydınlatma ve Işıklı Sinyal Cihazlarının Yerleştirilmesi ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/61/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- İki veya Üç Tekerlekli Motorlu Araçların Arka Tescil Plakasının Takılma Yeri ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/62/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Bazı Parçaları ve Özellikleri ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/63/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tarım veya Orman Traktörlerinin Elektromanyetik Uyumluluğu ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/64/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)

- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Direksiyon Donanımı ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/66/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- İki veya Üç Tekerlekli Motorlu Araçlara Aydınlatma ve Işıklı Sinyal Cihazlarının Yerleştirilmesi ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/67/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Aydınlatma ve Işıklı Sinyal Cihazları ile İlgili Aksam Tip Onayı Yönetmeliği (2009/68/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Devrilmeye Karşı Koruyucu Yapısı ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/75/AT) (Statik Deney) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Sürücüsü Tarafından Algılanan Gürültü Seviyesi ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/76/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- İki Tekerlekli Motorlu Araçların Park Ayakları ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/78/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- İki Tekerlekli Motorlu Araçların Yolcu El Tutamakları ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/79/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- İki veya Üç Tekerlekli Motorlu Araçların Kumandaları, İkazları ve Göstergelerinin Tanıtımı ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/80/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- İki veya Üç Tekerlekli Motorlu Araçlar İçin Zorunlu İşaretlemeler ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/139/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Bazı Aksamları ve Karakteristikleri ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği (2009/144/AT) (21 Aralık 2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete)
- Veteriner Tıbbi Ürünler Hakkında Yönetmelik (24 Aralık 2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmi Gazete)
- Tıbbi Olmayan Veteriner Sağlık Ürünleri Yönetmeliği (17 Aralık 2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmi Gazete)

- Veteriner Tıbbi Ürünlerde Yapılacak Değişikliklerle İlgili Yönetmelik (24 Aralık 2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmi Gazete)
- Tarımda Kullanılan Kimyevi Gübrelere Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (9 Mart 2012 tarihli ve 28228 sayılı Resmi Gazete)
- Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik(9 Mart 2012 tarihli ve 28228 sayılı Resmi Gazete)
- Ev Tipi Soğutma Cihazlarının Enerji Etiketlemesine Dair Tebliğ (SGM-2012/4) (22 Haziran 2012 tarihli ve 28331 sayılı Resmi Gazete)
- Ev Tipi Bulaşık Makinelerinin Enerji Etiketlemesine Dair Tebliğ (SGM-2012/5)(22 Haziran 2012 tarihli ve 28331 sayılı Resmi Gazete)
- Ev Tipi Çamaşır Makinelerinin Enerji Etiketlemesine Dair Tebliğ (SGM-2012/6)(22 Haziran 2012 tarihli ve 28331 sayılı Resmi Gazete)
- Televizyonların Enerji Etiketlemesine Dair Tebliğ (SGM-2012/7)(22 Haziran 2012 tarihli ve 28331 sayılı Resmi Gazete)
- Ev ve Büro Tipi Elektrikli ve Elektronik Cihazların Hazır Bekleme ve Kapalı Moddaki Elektrik Enerjisi Tüketimleri ile İlgili Çevreye Duyarlı Tasarım Gereklere Dair Tebliğde (SGM-2011/7) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (22 Ağustos 2012 tarihli ve 28389 sayılı Resmi Gazete)
- Ölçü ve Ölçü Aletleri Muayene Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (30 Kasım 2012 tarihli ve 28483 sayılı Resmi Gazete)
- Beşerî Tıbbi Ürünlerin Tanıtım Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (14 Ekim 2012 tarihli ve 28441 sayılı Resmi Gazete)
- Kozmetik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (18 Ağustos 2012 tarihli ve 28388 sayılı Resmi Gazete)
- 2011/2368 Beşeri İlaçların Fiyatlandırılmasına Dair kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar (10 Kasım 2011 tarihli ve 28108 sayılı Resmi Gazete-Mükerrer)
- Beşeri Tıbbi Ürünler Ambalaj ve Etiketleme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (31 Aralık 2011 tarihli ve 28159 sayılı Resmi Gazete)

- Beşeri Tıbbi Ürünlerin Tanıtım Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (30 Eylül 2012 tarihli ve 28427 sayılı Resmi Gazete)
- Beşeri İlaçların Fiyatlandırılması Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 14 Nisan 2012 tarih ve 28264 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Standardizasyon konusunda da önemli ilerleme kaydedilmiştir. 2 Kasım 2011 tarihli ve 28103 sayılı mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan 662 Sayılı “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname” kapsamında 18 Kasım 1960 tarihli ve 132 sayılı Türk Standartları Enstitüsü Kuruluş Kanunu değiştirilmiştir.

Bu mevzuat değişikliği sonrası, Türk Standartları Enstitüsü (TSE), 1 Ocak 2012'den itibaren, Avrupa Standardizasyon Komitesi (CEN) ve Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesinin (CENELEC) tam üyesi olarak, Avrupa sistemine tam anlamıyla dahil olmuştur. Kanun değişikliği ile zorunlu standartlara yapılan atıflar kaldırılmış ve standartların yayımı fikri mülkiyet hakları kanununa tabi tutulmuştur.

Avrupa Birliği 2008 yılında yayımladığı ve Yeni Yasal Çerçeve olarak adlandırılan mevzuat paketi ile akreditasyon, piyasa gözetimi ve denetimi ile ürünlerin pazarlanmasına ilişkin ortak kurallara birtakım değişiklikler getirmiştir.

AB mevzuatında meydana gelen bu değişikliklerin ardından 2002 yılında yürürlüğe giren ve AB mevzuatına uyumu amaçlayan ulusal mevzuatımızda revizyon ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla, “CE İşareti Yönetmeliği” ve “Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ve Onaylanmış Kuruluşlar Yönetmeliği” 23 Şubat 2012 tarihli ve 28213 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan “Tüketici Ürünlerinin Güvenlik Risklerinin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ”, 20 Nisan 2012 tarihli ve 28270 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Ocak 2013'te yürürlüğe girecek olan Tebliğ ile önümüzdeki dönemde düzenlenmemiş alanda yer alan riskli tüketici ürünlerinin denetimine ağırlık verilecektir.

Ayrıca, “Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği” de 19 Temmuz 2012 tarihli ve 28358 sayılı Resmi Gazete'de, “Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği” ise 2 Ekim 2012 tarihli ve 28429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Müktesebat uyumu anlamında gerçekleştirilen en önemli ilerlemelerden birisi, “4457 sayılı Türk Akreditasyon Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair 6337 Sayılı Kanun”un 5 Temmuz 2012 tarihli ve 28344

sayılı Resmi Gazete’de yayımlanması olmuştur. Kanunda yapılan değişikliklerin temel amacı Avrupa Akreditasyon Birliğinin (EA) eleştirilerini giderecek düzenlemeleri gerçekleştirmektir. Yapılan değişiklikler ile Kurumun ilgili taraflardan bağımsız olması, kararlarını tarafsız bir şekilde alması, kar amacı gütmemesi sağlanmıştır.

Yeni Kanun, Türk Akreditasyon Kurumunun (TÜRKAK) 2008 yılından beri eleştirilen yapısını AB gereklerine uygun hale getirmiştir.

TÜRKAK Kanunundaki temel değişiklikler aşağıda özetlenmiştir:

- Genel Kurul, Danışma Kuruluna dönüştürülmüştür. Temel politika ve stratejilere yönelik tavsiyelerde bulunma görevi olan Danışma Kurulu, özel sektör ve kamu sektörünün eşit sayıda temsil edildiği toplam 90 kişiden oluşan bir yapıya kavuşmuştur. Yönetim Kurulu üyelerinin Danışma Kurulu üyeleri arasından atanması hükmü getirilmiştir.
- Yeni Yönetim Kuruluna temel politika ve stratejileri belirlemek, çalışma programını ve bütçeyi onaylamak, Kurumun vereceği hizmetlerin ücretlerini belirlemek gibi görevler verilmiştir. Yönetim Kurulunun, Danışma Kurulu üyeleri arasından atanan kamu ve özel sektör gruplarını temsil eden üçer üye ve Genel Sekreter ile birlikte toplam yedi üyeden oluşması sağlanmıştır.
- Yönetim Kurulu üyelerinin, bir uygunluk değerlendirme kuruluşu ile idari ve mali ilişkisinin bulunmaması, bir uygunluk değerlendirme kuruluşunun bağlı, ilgili veya ilişkili olduğu kurum ve kuruluşların temsilcilerinin Yönetim Kurulunda yer alamayacak olması hükmüne bağlanmıştır.
- Akreditasyon faaliyetlerinde doğrudan rolü olan tek organın Genel Sekreterlik olduğu, Danışma Kurulunun akreditasyon kararlarında herhangi bir rolü bulunmadığı, Yönetim Kurulunun akreditasyon kararlarına müdahale imkanı olmadığı, sadece akreditasyona yönelik kararlara ilişkin usul ve esasları onaylama yetkisi olduğu hükmüne bağlanarak, karar alma süreçlerine netlik kazandırılmıştır.
- Yapılan yeni düzenleme ile TÜRKAK’ın kar amacı gütmeyen bir tüzel kişilik olduğu netleştirilmiştir. Kurumun kar bazlı çalışmamasını teminen, kurumun gelirleri arasında yer alan bağış ve yardımlar kurumun gelirlerinden çıkartılmıştır. Akreditasyonun kullanım ücreti olarak şirketlerin akreditasyonla ilgili cirolarından tahsil edilen %1’lik payın miktarının her mali yılbaşında çıkarılacak tebliğle belirlenmesi esası benimsenmiştir.

Faslın açılış kriterlerinden birisinin karşılanmasına yönelik önemli bir adım olan “Düzenlenmemiş Alanda Karşılıklı Tanıma Yönetmeliği” 23 Haziran 2012 tarihli ve 28332 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. 1 Ocak 2013 tarihinde yürürlüğe girecek

söz konusu mevzuat ile Türkiye ile AB arasında malların serbest dolaşımı çok daha ileri bir seviyeye ulaşacaktır.

Avrupa Komisyonu ve Türkiye, AB'nin ticarete teknik engellerin kaldırılması konusundaki teknik mevzuatının listesi ile bu mevzuatın Türkiye tarafından uygulanma koşul ve kurallarını belirleyen 2/97 sayılı Ortaklık Konseyi Kararının (OKK) 2 No'lu ekinin güncellenmesine yönelik bir mekanizma yaratmak için ortak bir çalışma yapmıştır. Çalışma neticesinde, taslak bir OKK üzerinde mutabakata varılmıştır. Taslak hakkındaki Türkiye'nin resmi oluru ve OKK'nın kabul işlemlerinin başlatılması yönündeki talebi 2011 Eylül ayında Komisyona iletilmiş olmasına rağmen AB'deki süreç henüz tamamlanmamıştır.

İdari Kapasite Çalışmaları

Türkiye 2012 yılında özellikle piyasa gözetimi ve denetimi, uygunluk değerlendirmesi ve akreditasyon gibi alanlarda mevcut idari kapasitesini daha da geliştirecek adımlar atmıştır.

Ürün güvenliği alanında Türkiye'de piyasa gözetimi ve denetimi kurumlarının sektörel piyasa gözetimi ve denetimi programlarını içeren "Türkiye'nin 2012 Yılı Ulusal Piyasa Gözetimi ve Denetimi Programı" hazırlanmış ve 2012 yılı Şubat ayında Avrupa Komisyonuna iletilmiştir.

"2011 Yılı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Raporu" Ekonomi Bakanlığı tarafından Temmuz 2012'de yayımlanmıştır. Söz konusu Rapor, piyasa gözetimi faaliyetlerinin verimliliğinin iyileşmeye devam ettiğini ortaya koymaktadır.

"Ulusal Piyasa Gözetimi ve Denetimi Strateji Belgesi", 2012-2014 yılları için güncellenerek Piyasa Gözetimi, Denetimi ve Ürün Güvenliği Değerlendirme Kurulunun 4 Temmuz 2012 tarihinde gerçekleştirilen ilk toplantısında kabul edilmiştir.

Malların Serbest Dolaşımı Faslı'nın açılış kriterlerinden birisi olan ve Avrupa Komisyonuna da iletilen yeni belge ile yasal çerçevenin revizyonu ve iyileştirilmesi, idari ve teknik altyapının güçlendirilmesi, uygulamanın güçlendirilmesi, uluslararası işbirliğinin ve paydaşlar ile iletişimin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2012 yılı başında, piyasa gözetimi ve denetimi usul ve esaslarını, eylem planlarını ve Bakanlığın önceliklerini içeren "Piyasa Gözetimi ve Denetimi Uygulama Kılavuzu"nu hazırlamıştır. Bu kılavuz ile denetçilerin uygulamalarının yeknesaklaştırılması, aynı ilkelerle denetim gerçekleştirmeleri hedeflenmektedir.

"Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin (2 Kasım 2011 tarihli ve 28103 sayılı mükerrer Resmi

Gazete) yayımlanmasıyla Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu kurulmuş ve Ulusal Program taahhüdü yerine getirilmiştir. Kozmetik ürün piyasaya arz eden üreticiler ve denetimle görevli personel için hazırlanan, “Kozmetik Ürünlerde Güvenlik Değerlendirmesi Kılavuzu”, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından 26 Haziran 2012 tarihinde hazırlanmıştır.

Türk piyasa gözetimi ve denetimi kurumları, AB üyesi ülkelerin bu alandaki uygulamalarını ve deneyimlerini paylaşmak üzere, Avrupa Ürün Güvenliği Forumu (PROSAFE) tarafından koordine edilen bazı projelerde gözlemci olarak yer almaya devam etmiştir.

Ekonomi Bakanlığı tarafından yürütülen, “Ulusal Piyasa Gözetimi ve Denetimi Veri Tabanı” ve Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen, “Ulusal Kaza-Yaralanma Veri Tabanı” için teknik çalışmalar tamamlanmıştır. Bu veri tabanları şu an pilot aşamadır. Ulusal Kaza-Yaralanma Veri Tabanının ülke çapında 15 hastanede uygulamaya geçirilebilmesi için 2012 yılı Haziran ayında Türkiye Halk Sağlığı Kurumu tarafından bu hastanelerin acil servislerinde çalışan 56 personele eğitim verilmiştir. Ayrıca, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu gözlemci olarak “Avrupa’da Yaralanmaların İzlenmesi için Ortak Eylem Projesi (JAMIE Project)” toplantılarına katılmayı sürdürmüştür.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2012 yılında, piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesini teminen 329 denetçi adayına teknik ve yasal eğitim verilmiştir.

Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından yürütülen piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetleri için Temmuz 2012’de 250 denetçi kadrosu ihdas edilmiştir. “Sağlık Bakanlığı Ürün Denetmenlerinin Atanma, Yetiştirilme, Görev, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” taslağı hazırlanmış olup bu konudaki çalışmalar devam etmektedir.

İthalatta ürün güvenliği denetimlerinin AB’deki gibi risk esaslı olarak, elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla Dış Ticarete Risk Esaslı Veri Sistemi (TAREKS) kurulmuş olup, halihazırda 8, 10, 11, 14, 15, 16 ve 30 sayılı Ürün Güvenliği ve Denetimi (ÜGD) Tebliğleri kapsamındaki ürünlerin denetimi TAREKS üzerinden yürütülmektedir. TAREKS üzerinden gerçekleştirilen denetimlerin kapsamı 15 Şubat 2013 tarihi itibarıyla 2012/1 sayılı Tebliğ kapsamı ürünler ile 2012/9 sayılı Tebliğ ekinde yer alan 9 adet Yönetmelik kapsamı ürüne de genişletilecektir.

Bunun yanı sıra, A.TR belgeli olduğu beyan edilen ürünlerin ithalatına TAREKS vasıtasıyla doğrudan izin verilmesi uygulamasının; AB ve üçüncü ülke menşeli olan ürünleri kapsayacak şekilde 2012/1 sayılı Tebliğ Temmuz 2013 tarihi itibarıyla yansıtılmasına ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir. Öte yandan, A.TR belgeli AB menşeli ürünler hâlihazırda 2012/9 sayılı Tebliğ kapsamında denetime tabi tutulmamakla birlikte, Temmuz 2013 tarihi itibarıyla, üçüncü ülke menşeli ve A.TR

belgeli ürünlerin ithalatına da TAREKS vasıtasıyla doğrudan izin verilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda A.TR belgeli olduğu beyan edilen ürünler sadece riskli görülmeleri halinde ithalat denetimlerine konu olabilecektir.

Uygunluk değerlendirmesi alanında, 2012 yılı sonu itibariyle ülkemizin onaylanmış kuruluş sayısı 26'dır. Mevcut onaylanmış kuruluşlar, kişisel koruyucu ekipmanlar, asansörler, sıcak su kazanları, gaz yakan cihazlar, yapı malzemeleri, basit basınçlı kaplar, basınçlı ekipmanlar, alçak gerilim cihazları, tıbbi cihazlar, vücut dışında kullanılan tıbbi tanı cihazları, otomatik olmayan tartı aletleri, gezi tekneleri, makineler ve muhtemel patlayıcı ortamlarda kullanılan ekipmanlar gibi alanlarda faaliyet göstermektedir.

Türkiye 2012 yılında idari kapasite anlamında TÜRKAK'ı daha etkin ve tarafsız bir yapıya kavuşturan 6337 sayılı Kanunu yayımlamıştır. 2001 yılında hizmet vermeye başlayan ve 2008 yılı itibarı ile tüm akreditasyon alanlarında Avrupa Akreditasyon Birliği ile karşılıklı tanıma anlaşmaları imzalayan TÜRKAK, Avrupa Akreditasyon Birliği'nin (EA), Uluslararası Akreditasyon Forumu'nun (IAF) ve Uluslararası Laboratuvar Akreditasyonu Birliği'nin (ILAC) tam üyesidir.

TÜRKAK, Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile 10 Nisan 2012 tarihinden itibaren bünyesinde herhangi bir uygunluk değerlendirme kuruluşu bulunmayan Avrupa Birliği Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak belirlenmiştir.

TÜRKAK'ın yeni oluşturulan Danışma Kurulunun ilk toplantısı 27 Temmuz 2012 tarihinde Ankara'da, ikinci toplantısını ise 11 Aralık 2012 tarihinde Konya'da yapılmıştır. TÜRKAK Yönetim Kurulu üyeleri ise Ağustos 2012 tarihinde göreve başlamıştır.

Gıdadan sanayiye, tarımdan hizmetlere kadar çok geniş bir yelpazede hemen her sektörde faaliyet gösteren TÜRKAK'ın çağın gereklerine göre gelişmekte olan akreditasyon uygulamalarına uyum sağlayabilmesi için 6337 sayılı Kanun ile 153'ü uzman kadrosu olmak üzere, kadro sayısı toplam 198'e çıkarılmıştır.

Dünya ekonomisindeki gelişme ve büyümeye paralel olarak gündeme gelen yeni faaliyet konularının da akredite edilmesi için kapasite geliştirici tedbirler alınmaya devam edilmiştir. Bu bağlamda İyi Laboratuvar Uygulamaları, Helal Gıda, GLOBALGAP, Sera Gazları Salınımının Düzenlenmesi gibi yeni akreditasyon alanlarında çalışmalar sürdürülmüştür.

TÜRKAK'ın çalışma programı kapsamındaki en önemli konulardan birisi helal gıda olarak belirlenmiştir. Helal belgelendirme faaliyetlerinin akreditasyonu konusunda uluslararası kabul görmüş bir akreditasyon faaliyeti bulunmaması nedeniyle TÜRKAK bu konuya özel bir önem atfederek, İslam ülkeleri nezdinde öncü bir rol üstlenmiştir. Uluslararası kabul gören bir akreditasyon mekanizmasının oluşturulması için İslam

İşbirliği Teşkilatı üye ülkeleri akreditasyon kuruluşlarının üye olabilecekleri İslam Ülkeleri Standardizasyon ve Metroloji Kuruluşları Birliği (SMIIC) bünyesinde Nisan 2012’de kurulan Akreditasyon Komitesinin ilk toplantısında TÜRKAK bu komitenin başkanlığına seçilmiştir. TÜRKAK bu çalışmaları hızla sonuçlandırarak bu konudaki beklentileri karşılamayı hedeflemektedir.

Önümüzdeki dönemde TÜRKAK’ın özellikle uluslararası platformlarda daha aktif, daha çok bilim üreten bir kuruluş haline getirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, ilgili paydaşları bir araya getiren sektör bazlı interaktif toplantılar yapılarak, TÜRKAK tarafından verilen hizmetin Türkiye’yi uluslararası hedeflere ulaştıracak nitelikte olması sağlanacaktır.

Türkiye 2012 yılında Malların Serbest Dolaşımı faslında yer alan 7 adet proje ile idari kapasitesini daha da güçlendirmiştir. 2007-2010 yılı programlamalarına ait 20 milyon Avro’nun üzerinde bütçesi bulunan bu projeler halihazırda güçlü olan ülkemiz kalite altyapısını desteklemektedir. Bu alandaki projeler bağımsız uzmanlar tarafından da başarılı örnekler olarak görülmektedir.

Söz konusu projeler aşağıda özetlenmiştir:

- 1- *Akredite Kalibrasyon Laboratuvarının Kurulması Projesi* ile Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı tarafından sunulan hizmetlerin kalite ve etkililiğinin 17025 kalite standartlarıyla uyumlu olarak artırılması amaçlanmıştır. Halen devam etmekte olan projenin bütçesi 1.130.000 avrodur.
- 2- *Kişisel Koruyucu Ekipmanlara yönelik Piyasa Gözetimi ve Denetimi Destek Laboratuvarının Kurulması Projesi* ile Kişisel Koruyucu Ekipmanlar Direktifine uygun ürünlerin piyasada yer almasını sağlayacak şekilde piyasa gözetimi ve denetimine dair test hizmetlerinin yürütülmesi için laboratuvarların ekipman ve kapasitesinin temin edilmesi hedeflenmiştir. Halen devam etmekte olan projenin bütçesi 1.200.000 avrodur.
- 3- *Türkiye’de Kalite Altyapısının Güçlendirilmesine Destek Projesi* ile akreditasyon, standardizasyon, uygunluk değerlendirme ve metroloji/kalibrasyon konularında teknik know-how sağlanarak, TÜRKAK, TSE, UME, Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları, Üniversiteler, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Tüketici Birliklerinin kalite altyapısı ile piyasa gözetimi ve denetiminin doğru uygulanmasına ilişkin rolleri ve sorumluluklarına dair kapasitelerini arttıracak faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bütçesi 5.555.000 avro olan proje başarıyla tamamlanmıştır.
- 4- *Kimyasal ve İyonize Edici Radyasyon Metrolojisini Geliştirme Projesi* kapsamında, TÜBİTAK – Ulusal Metroloji Enstitüsü’nün ve Türkiye Atom

Enerjisi Kurumunun kurumsal kapasitelerinin artırılması, bilgi transferi sağlanarak insan kaynaklarının geliştirilmesi, Avrupa kuruluşları ile gerekli ağların kurulması ve bu kuruluşlar arasında TÜBİTAK ÜME ile TAİK'e ilişkin farkındalık düzeyinin artırılmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Başarıyla tamamlanan projenin bütçesi 3.930.000 avrodur.

- 5- TÜBİTAK-ÜME'ye Kimyasal Metroloji Ekipmanı Temini Projesi ile karşılaştırılabilir ve izlenebilir ölçüm sonuçlarının üretilmesi için çevresel ve gıda analizi yapan Türk laboratuvarlarına yardım edecek şekilde TÜBİTAK ÜME'nin kurumsal kapasitesinin iyileştirilmesi amaçlanmıştır. Proje ile sertifikalandırılmış referans malzeme üretimi için TÜBİTAK-ÜME'nin ekipman açısından desteklenmesi, uzmanların eğitilmesi ve laboratuvarlara yönelik olarak Türkiye'ye özgü yeni sertifikalandırılmış referans malzemelerin kullanımı ile yeni uzmanlık test programlarının başlatılması beklenmektedir. Halen devam etmekte olan projenin bütçesi 3.000.000 avrodur.
- 6- Aşı ve Serum Kalite Kontrol Testi Projesi ile Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığının Biyolojik Kontrol ve Araştırma Laboratuvarının AB Resmi İlaç Kontrol Laboratuvarı (OMCL) olarak atanması için yapılacak başvuruya yönelik olarak akreditasyon hazırlıkları yapılmaktadır. Halen devam etmekte olan projenin bütçesi 3.587.200 avrodur.
- 7- Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sektöründe Piyasa Gözetimi ve Denetiminin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında, bilgi ve iletişim teknolojileri alanında çalışan veya Telekom piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetinde bulunan benzer bir kuruluşla bir eşleştirme projesi gerçekleştirilecektir. Ayrıca sektörün piyasa gözetimi ve denetimi bilgi sistemine ilişkin spesifikasyonların ve platformun geliştirilmesi için ekipman satın alınacak ve eğitimler gerçekleştirilecektir. Halen devam etmekte olan projenin bütçesi 2.850.000 avrodur.

Fasıl 2: İşçilerin Serbest Dolaşımı

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Henüz resmi olarak tarafımıza ileilmeyen, Avrupa Komisyonunun taslak tarama raporunda, Türkiye'nin bu fasıl kapsamında AB müktesebatına yüksek uyum düzeyine sahip olduğu belirtilmektedir.

İdari Kapasite Çalışmaları

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü (İŞKUR), veri tabanı ve internet sitesinin tüm ulusal istihdam olanaklarını içerecek biçimde ve “Avrupa İstihdam Hizmetleri” (EURES) altyapısı ile uyumlu çalışacak şekilde revizyonuna ve sorumlu personelin/ tarafların eğitimi ve geliştirilmesine devam edilmiştir.

Türkiye-AB Mali İşbirliği Programı altında, sosyal güvenlik sistemlerinin koordinasyonu kapsamında geliştirilen TR0702.22 referans numaralı “Sosyal Güvenlik Kurumu'nun Kapasitesinin Artırılması Projesi” 2011 yılı Kasım ayında tamamlamıştır. Proje ile temel olarak, AB sosyal güvenlik müktesebatına uyum konusunda SGK'nın idari ve kurumsal kapasitesinin artırılması amaçlanmıştır. SGK'nın ana faydalanıcı olduğu projede ayrıca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İŞKUR ve sendikalar paydaş olarak yer almışlardır.

Proje temel olarak eğitim ve farkındalık yaratma bileşenlerinden oluşmaktadır. Projenin eğitim bileşeni kapsamında “Türk mevzuatının AB müktesebatına uyumlaştırılması”, “Avrupa Birliği sosyal güvenlik müktesebatı kapsamındaki yönelimler” ve “AB Ülkelerinde Primsiz Ödeme Sistemi” hakkında raporlar hazırlanmıştır. Ayrıca, “Mesleki Emeklilik”, “Sosyal Güvenlik alanında eşitlik” ve “Sosyal Güvenlik ve Esnek Güvence” konularında çalıştaylar düzenlenmiştir.

Projenin farkındalık artırma bileşeni kapsamında ise üç konferans ve çeşitli AB üye ülkelere çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Sosyal Güvenlik Terimleri Sözlüğü ve el kitabı ile proje çıktılarının bulunduğu bir internet sitesi oluşturulmuştur.

Proje çıktılarının ilgili kamu kurumları, üniversiteler ve sosyal taraflara dağıtılması yoluyla yaygınlaştırma faaliyetleri devam etmektedir.

Fasıl 3: İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi Faslı, Ek Protokolün tam olarak uygulanması şartına bağlı olarak askıya alınan fasıllardan biridir. Ek Protokol konusu, 11 Aralık 2006 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyinde alınan karar doğrultusunda sekiz fasıl için açılış kriteri, tüm fasıllar için ise kapanış kriteri niteliği taşımaktadır.

Fasılın tek teknik açılış kriteri kurumsal kapasite ve mevzuat uyumu açısından gerekli tüm adımlarla ilgili detaylı bir stratejinin hazırlanmasıdır. AB Bakanlığı, bu açılış kriterinin karşılanmasına yönelik çalışmaların sağlıklı bir zeminde yürütülmesi amacıyla, ilgili tüm tarafların talep ve ihtiyaçlarını dikkate alarak kapsamlı bir teknik destek projesi hazırlamıştır. İhale süreci başlamış olan bahse konu projenin uygulanmasına 2013 yılı içerisinde başlanması ve gelecek 2 yıl içerisinde tamamlanması hedeflenmektedir.

AB Bakanlığı, proje ile hem iş kurma hakkı ve hizmet sunumu serbestisi, hem de mesleki yeterliliklerin karşılıklı tanınması konularında AB müktesebatı çerçevesinde mevzuat taramaları ve eksiklik analizleri gerçekleştirecektir. Bakanlık, bu kapsamda elde edilecek bulgular ışığında müktesebat uyumuna yönelik eylem planları ve mevzuat taslaklarının hazırlanmasını öngörmektedir.

Proje sonunda ortaya çıkacak belgeler Fasılın açılış kriteri olan stratejinin hazırlanmasına büyük katkı sağlayacaktır. Özellikle proje çıktılarında faydalanarak oluşturulması planlanan “Hizmetler Çerçeve Kanunu” ve “Mesleki Yeterliliklerin Karşılıklı Tanınmasını Düzenleyen Kanun” Taslakları bu alanlarda AB müktesebatı ile tam uyumun sağlanmasına yönelik son derece önemli adımlar olacaktır. Fasıl, Türkiye ile AB arasında tesis edilen “Pozitif Gündem” kapsamında ele alınacak alanlardan birisidir. Teknik destek projesinin uygulanmaya başlaması ve çıktı üretmesi sürecini müteakip ilk çalışma grubu toplantısının 2013 yılı içerisinde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK), mesleki yeterlilikler alanında Ulusal Yeterlilik Sisteminin ilk adımı olarak nitelendirilebilecek mesleki standartların hazırlanması çalışmaları kapsamında, 2012 yılında 13 sektörde 18 kuruluşla işbirliği protokolleri imzalamıştır. 2012 yılında 135 adet Ulusal Meslek Standardı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

MYK’nın imzaladığı işbirliği protokolleriyle hazırlanması planlanan 729 meslek standardının bugüne kadar 360’ı Resmi Gazete’de yayımlanarak uygulamaya konmuştur.

103'ü 2012 yılında olmak üzere toplam 153 adet Ulusal Yeterlilik MYK Yönetim Kurulunca onaylanarak yürürlüğe konulmuştur.

Kurum, hem kendi kurumsal yapısının hem de oluşturulan Ulusal Yeterlilik Sisteminin güçlendirilmesine yönelik AB kaynaklı TR070213 referans numaralı “Türkiye’de Mesleki Yeterlilik Kurumunun ve Ulusal Yeterlilik Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi”ni uygulamaya devam etmektedir. Proje, mesleki yeterliliklerin karşılıklı tanınması alanında da ilgili kurum ve kuruluşların kapasitelerinin geliştirilmesine katkı sağlamaya devam etmektedir.

2011 yılında yürürlüğe giren 663 Sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’ hükümleri doğrultusunda 22 Şubat 2012 tarihli ve 28212 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Yabancı Sağlık Meslek Mensuplarının Türkiye’de Özel Sağlık Kuruluşlarında Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik” aracılığıyla, Türkiye’deki özel sağlık kurumlarında yabancı uyruklu doktorların ve hemşirelerin istihdam edilmesinin önündeki yasal engeller ortadan kaldırılmıştır.

Yönetmelik:

- diplomaları yetkili makamlar tarafından onaylanmış,
- Türkçe’ye yeterli derecede hakim,
- mesleki sorumluluk sigortasına ve Türkiye’de oturma iznine sahip

doktor ile hemşirelerin mesleklerini özel sağlık kurumlarında icra edebilmelerine olanak sağlamaktadır. Bu gelişme ile mesleğin icrasının Türk vatandaşlığı şartına bağlı olması uygulaması kaldırılmış ve AB müktesebatına uyuma yönelik önemli bir adım atılmıştır.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, posta hizmetleri müktesebatına uyum kapsamında, AB prensipleri ve yaklaşımlarını dikkate alarak çerçeve nitelikli bir “Posta Hizmetleri Kanun Tasarısı” taslağı hazırlamıştır.

Posta sektörünü bütünüyle düzenlemesi ve 5584 sayılı Posta Kanununun yerini alması öngörülen “Posta Hizmetleri Kanun Tasarısı Taslağı” ile sektörün serbestleştirilmesi, düzenleme ve denetlemeye ilişkin özerk yapının tesis edilmesi, evrensel posta hizmeti ilke ve kurallarının ulusal mevzuatımıza aktarılması mümkün olacak ve Tasarının yasalaşması ile AB müktesebatına uyum yönünde çok önemli bir adım atılacaktır.

Fasıl 4: Sermayenin Serbest Dolaşımı

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Yabancıların taşınmaz edinimine ilişkin hususlarda değişiklik içeren “Tapu Kanunu ve Kadastro Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” 18 Mayıs 2012 tarihli ve 28296 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu değişiklik ile ülkemizde taşınmaz edinmek isteyenler için geçerli olan mütekabiliyet (karşılıklılık) şartı kaldırılarak, taşınmaz edinimi uygun görülen ülke sayısı 183’e çıkarılmıştır. Böylece dört temel serbestiden birini teşkil eden Sermayenin Serbest Dolaşımı konusunda gerek AB ülkelerinden gerekse de üçüncü ülkelere yatırım yapmak isteyen yabancıların önü açılarak önemli bir serbestleşme sağlanmıştır.

TCMB tarafından yürütülmekte olan Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun (ÖSK) Tasarısı Taslağına ve ilgili ikincil düzenlemelere ilişkin çalışmaların önümüzdeki dönemde neticelenmesiyle Mutabakatın Nihailiğine İlişkin 1998/26/AT sayılı Direktif, Ödeme Hizmetlerine İlişkin 2007/64/AT sayılı Direktif, E-para Kuruluşlarına İlişkin 2009/110/AT sayılı Direktif ile ulusal mevzuatımız uyumlaştırılmış olacaktır.

Söz konusu Tasarı hazırlanırken gerek kamu gerekse de özel sektördeki ilgili paydaşlar ile istişare edilerek yönetim ilkelerine uygun katılımcı bir süreç izlenmiştir. AB mevzuatına uyum dikkate alınarak ve üye ülke uygulamalarından istifade edilerek hazırlanan Tasarı, Bankacılık Kanununa tabi olmayan kurum ve kuruluşların ödemeler alanındaki yerinin düzenlenmesi ve bu konularda gelen taleplerin karşılanması, farklı kurum ve kuruluşlarca yürütülen ödeme sistemlerine ilişkin mevcut mevzuatın tek bir kanunla organize edilmesi ve ödeme hizmetleri alanında müşterilerin korunması için hizmet sağlayıcıların bu alandaki faaliyetlerinin düzenlenmesi amaçlarını göz önünde bulundurmaktadır.

“Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı” TBMM’nin ilgili Komisyonlarında görüşülmekte olup, Tasarının Mali Eylem Görev Gücü(FATF) tavsiyelerini de dikkate alacak şekilde yasalaşması beklenmektedir. 2012 yılı Mart ayı sonunda “Terörün Finansmanı ile Mücadele Eylem Planı” hazırlanarak terörün finansmanına ilişkin kaynakların belirlenmesi, kurumlararası bilgi paylaşımının sağlanması ve terörün finansmanı ile mücadele gibi konularda uygulama etkinliğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

İdari Kapasite Çalışmaları

Suç gelirlerinin takibi ve tespit işlemleri ile sınıraşan suçlarla uluslararası mücadeleyi kolaylaştırmak üzere Adalet Bakanlığı bünyesinde merkezi "Suç Gelirleri Geri Alım Merkezi" kurulması yönünde çalışmalara başlanmış olup, idari ve adli yapılanmanın bu yıl içerisinde tamamlanması beklenmektedir.

Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK), karaparanın aklanması ile mücadele ve terörizmin finansmanının önlenmesi konularında çalışmalarına devam etmekte olup, bu doğrultuda “Karaparanın Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelede Verimlilik” konulu bir proje IPA 2012 programlamasına dâhil edilmiştir. MASAK ayrıca bilgi değişimi konusunda 2012 yılında altı ülkeyle daha mutabakat zaptı imzalamış, denetim elemanları, hâkimler, savcılar ve yükümlü gruplarına eğitim vermeyi sürdürmüştür.

Fasıl 5: Kamu Alımları

İdari Kapasite Çalışmaları

İdari kapasitenin geliştirilmesini teminen yürütülen çalışmalar devam etmektedir. Bu kapsamda,

- Bazı ikincil mevzuatlarda, düzenlemelerin daha iyi anlaşılması ve uygulamanın etkinliğinin artırılması amacıyla değişiklikler yapılmıştır. Bu çerçevede:
 - ✓ “Çerçeve Anlaşma İhaleleri Uygulama Yönetmeliği”, 08 Eylül 2011 tarihli ve 28048 sayılı Resmi Gazete ile 14 Kasım 2012 tarihli ve 28467 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Çerçeve Anlaşma İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile,
 - ✓ “Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği”, 02 Ekim 2011 tarihli ve 28072 sayılı Resmi Gazete ile 13 Ağustos 2012 tarihli ve 28383 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile,
 - ✓ “Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliği”, 14 Kasım 2012 tarihli ve 28467 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile,
 - ✓ “Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği”, 15 Temmuz 2012 tarihli ve 28354 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile,
 - ✓ “Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği”, 15 Temmuz 2012 tarihli ve 28354 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile

revize edilmiştir.

- Kamu alımlarında ülkemizin genel politika ve stratejisini belirlemede koordinasyon görevini yürüten Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Kamu Alımları Koordinasyon Dairesinin personel sayısında artış sağlamıştır. Böylece ilgili birim, hem yabancı dil hem de mesleki kapasite açısından daha iyi bir seviyeye ulaşmıştır.
- İdari kapasitenin geliştirilmesine yönelik olarak, Kamu İhale Kurumu 2011-2012 dönemi içinde 24 uzman yardımcısı istihdam etmiştir.
- 2 Kasım 2011 tarihli ve 28103 Mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 661 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun bazı

maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik ile Kamu İhale Kurumu ve Kamu İhale Kurulu yeniden yapılandırılarak, görev ve yetkileri daha açık bir şekilde düzenlenmiştir. Böylece Kurul, Kamu İhale Kurumu'nun günlük işlerinin bir parçası olmaktan çıkmıştır.

- “Kamu Alımları Teknik Destek Projesi” kapsamında, Maliye Bakanlığı, OECD-SIGMA işbirliğinde, 10 Mayıs 2012 tarihinde “AB’de Eşik Altı Alımlar”, 19-21 Haziran 2012 tarihleri arasında “AB Şikâyet İnceleme Sistemi ve İhtilafların Çözümü Mekanizması”, “Çerçeve Anlaşmalar”, “Merkezi Satın Alma” ve “E-ihale Uygulamaları” konularında, 13-14 Aralık 2012 tarihlerinde ise “AB Mevzuatında ve Üye Devletlerde Yeterlik Kuralları” konusunda çalıştaylar düzenlemiştir.
- Bölgesel Çevre Merkezi (REC) Türkiye ofisinin yürüttüğü ve temel yararlanıcısı Kamu İhale Kurumu olan “Yeşil Alım Projesi” kapsamındaki faaliyetlere devam edilmiştir. AB’ye uyum sürecinde, çevre alanındaki önemli paydaşlara destek olmak amacıyla 2012 yılı Temmuz ayında başlayan ve İngiliz Büyükelçiliği Refah Fonunun desteklediği proje kapsamında, idarelerin yeşil satın alım konusundaki ihtiyaçlarına cevap veren eğitimler, seminerler, çalıştaylar düzenlenmekte, güncel bilginin ilgili tüm paydaşlara ulaşmasını sağlayacak e-bültenler ve veri tabanları hazırlanmaktadır. Proje kapsamında ayrıca, AB üyesi ülkelerin deneyimleri ışığında ve Türkiye’nin ihtiyaçları doğrultusunda, ilgili paydaşlarla birlikte bir eylem planı ve mevzuat taslağı hazırlanması da hedeflenmektedir.
- Kamu İhale Kurumu ilgili paydaşlara eğitim sağlamaya devam etmektedir. Kurum, 2011 yılında Türkiye’nin çeşitli şehirlerinde 47 farklı idareden toplam 4407 kişiye eğitim sağlamıştır. Bu eğitimlere yaygın bir şekilde devam etmektedir. Ayrıca, Kamu İhale Kurumu kamu alımları konularında İzmir Ekonomi Üniversitesi ve TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi ile birlikte sertifika programları düzenlemektedir.
- Kamu ihalelerinin sonuçlandırılması alanında, Elektronik Kamu Alımları Platformu (EKAP) 01 Eylül 2010 tarihinden bu yana işlemektedir. EKAP’ı düzenleyen “Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliği” ise 25 Şubat 2011 tarihinden bu yana yürürlüktedir.
- Kamu İhale Kurumu, ihtiyaçların tespitinden sözleşmenin imzalanmasına kadar tüm ihale prosedürlerinin dijital ortama aktarılmasını hedeflemektedir. EKAP bu hedefin gerçekleştirilmesi için en önemli araç olma durumundadır. EKAP ile ihale sürecinin hem mevzuata daha uygun hem de daha hızlı ve etkin şekilde gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Böylece, ihale sürecine ilişkin maliyetlerde %20’ye varan tasarruf imkânı elde edilmektedir.

EKAP sayesinde mevzuat değişiklikleri sisteme zamanında ve doğru bir şekilde yansımakta ve sistemin ihale dokümanlarının en az hatayla tamamlanmasını sağlamaktadır.

Sisteme kayıtlı istekliler e-imzaları ile ihale dokümanını temin edebilmekte, ayrıca idareye giderek satın almak durumunda kalmamaktadırlar. Sadece ihale dokümanı bedeli baz alındığında, EKAP'a kayıtlı istekliler 2011 yılında 27,75 milyon TL tasarruf etmişlerdir. İsteklilerin idarelere gitmek için harcadıkları zaman ve diğer maliyetler de göz önüne alındığında tasarruf edilen rakam yükselmektedir.

EKAP'a kayıtlı olmayan istekliler ise tüm Türkiye'deki ihale dokümanına ve her iş günü yayımlanan Kamu İhale Bülteni'ne ulaşabilmektedir.

2012 yılında "mobil EKAP" uygulaması da başlatılarak, dünyanın herhangi bir yerinden cep telefonu ile ihale bilgilerine ulaşabilmesi sağlanmıştır.

EKAP'ın kullanımına ilişkin sorunların anında çözümünü teminen tesis edilen Çağrı Merkezi etkin bir şekilde çalışmaya devam etmektedir. Halen, Çağrı Merkezinde 34 personel çalışmaktadır.

EKAP, Hacettepe Üniversitesi Teknokent Kampüsü'nde Elektronik İhale Ar-Ge Merkezindeki yeni yerinde hizmet vermektedir. Platform, yürürlüğe girdiği tarihten bu yana özellikle 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında alım yapan tüm idareler ve istekliler tarafından yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. 31 Aralık 2011 itibarıyla kayıtlı kullanıcı sayısı toplam 302.868'i bulmaktadır. Benzer e-devlet uygulamaları ile karşılaştırıldığında bu rakam diğerlerinin oldukça ileri düzeydedir.

EKAP uygulaması, Avrupa Birliği'nin 2016 yılına kadar tüm kamu alımlarını elektronik ortamda gerçekleştirme hedefi göz önüne alındığında, ülkemiz için önemli bir adım teşkil etmektedir.

Başbakanlık, EKAP'ı Türkiye'deki en stratejik 11 e-devlet projesinden biri olarak seçmiştir.

- Kamu İhale Kurumu, ihale prosedürlerine ilişkin alınan kararlara yönelik şikâyetlerin sınıflandırılması çalışmasına devam etmiştir. İlâveten şikâyetlerin de elektronik ortamda yapılmasını sağlayacak hukuki çerçeve üzerindeki çalışmalar sürdürülmüştür.

Fasıl 6: Şirketler Hukuku

Şirketler Hukuku faslı kapsamında 2012 yılında gerek müktesebat uyumu, gerekse idari kapasite anlamında önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Fasıl “Pozitif Gündem” kapsamında ele alınan fasıllardan birisidir. Bu kapsamda oluşturulan Şirketler Hukuku Faslı Çalışma Grubu toplantısı 19 Haziran 2012 tarihinde Brüksel’de gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantıda fasıla ilişkin 5 adet teknik kapanış kriteri değerlendirilmek suretiyle sonuç odaklı bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede Avrupa Komisyonu, Türk Ticaret Kanunu’nun kabulünün önemli bir adım olduğunu bir kez daha teyit etmiştir. Toplantıda ayrıca, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun kurulması ile Fasılın ilgili kapanış kriterinin²⁸ karşılandığını da kayıt altına alınmıştır.

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Fasıl kapsamında gerçekleştirilen en önemli düzenlemeler, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu” ile “6103 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun” dur. Her iki Kanun da 14 Şubat 2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu ile, eşitlik, şeffaflık ve adillik ilkeleri çerçevesinde Türk ekonomisinin ve şirketlerinin AB üyesi ülke ekonomileri ve şirketleri ile rekabetinin sağlanması ve tüm taraflar için fayda sağlayabilecek bir piyasa sisteminin oluşturulması amaçlanmıştır.

Ancak, Kanunun daha verimli bir yapıda hizmet vermesi amacıyla ve özellikle bazı maddeler hakkında kamuoyunda oluşan değişiklik talebi nedeniyle yürütülen çalışma çerçevesinde yeni bir düzenleme hazırlanmış ve bu çerçevede “6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 30 Haziran 2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Söz konusu Kanun ile:

- muhasebe standartlarının hazırlanmasına ve denetimine ilişkin maddelerde değişiklikler yapılmış,
- hapis cezalarının önemli bir kısmı para cezasına dönüştürülmüş,

²⁸Türkiye, denetim standartlarının ve etğin belirlenmesinde, kamu gözetimi sistemi kapsamında bağımsız denetçilerin ve denetim şirketlerinin yetkilendirilmesinde ve kalite güvencesi çerçevesinde faaliyetlerinin izlenmesinde tek başına en üst yetkili otorite olarak Türkiye Denetim Standartları Kurumu’nu kurmalıdır.

- şirketlerin internet sayfalarında yayımlamaları gereken bilgilerin kapsamı daraltılmış,
- bağımsız denetçi olmaya ilişkin düzenlemeler yapılmış,
- “6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun”un yürürlüğe ilişkin maddeleri değiştirilmiştir.

Ayrıca, faslın kapanış kriterlerinden biri olan, Sermaye Piyasası Kanununda değişiklik yapılması hususunda önemli bir gelişme kaydedilmiştir. Sermaye Piyasası Kanunu 30 Aralık 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir

Yeni Kanun, sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişini ve gelişmesi amacıyla gerekli düzenlemeleri içermektedir. Kanun ile aynı zamanda yatırımcıların haklarının korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesi amaçlanmaktadır. Kanun değişikliği ile birlikte Şirketler Hukuku Faslının kapanış kriterlerinden birinin karşılanması hedeflenmiştir.

Şirketler Hukuku ile ilgili olarak 2012 yılında yayımlanan ikincil mevzuat aşağıda listelenmiştir.

- Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik (28 Ağustos 2012 tarihli ve 28395 sayılı Resmi Gazete)
- Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik (28 Ağustos 2012 tarihli ve 28395 sayılı Resmi Gazete)
- Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik (28 Kasım 2012 tarihli ve 28481 sayılı Resmi Gazete)
- Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ (29 Ağustos 2012 tarihli ve 28396 sayılı Resmi Gazete)
- Kar Payı Avansı Dağıtımı Hakkında Tebliğ (9 Ağustos 2012 tarihli ve 28379 sayılı Resmi Gazete)
- Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ (15 Kasım 2012 tarihli ve 28468 sayılı Resmi Gazete)
- Halka Açık Olmayan Şirketlerde Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (19 Ekim 2012 tarihli ve 28446 sayılı Resmi Gazete)

- Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (29 Ağustos 2012 tarihli ve 28396 sayılı Resmi Gazete)
- Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ (29 Ağustos 2012 tarihli ve 28396 sayılı Resmi Gazete)
- Birleşme İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına dair Tebliğ (Seri:1, No:44) (4 Kasım 2011 tarihli ve 28105 sayılı Resmi Gazete)
- Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına ilişkin Tebliğ (Seri: IV, No: 56) (30 Aralık 2011 tarihli ve 28158 sayılı Resmi Gazete)
- Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına ilişkin Tebliğ (Seri: IV, No: 56)'de Değişiklik Yapılmasına dair Tebliğ (Seri: IV, No: 57) (11 Şubat 2012 tarihli ve 28201 sayılı Resmi Gazete)
- Türkiye Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğlerde Değişiklik Yapılmasına ilişkin Tebliğ (Sıra No: 1) (29 Haziran 2012 tarihli ve 28338 sayılı Resmi Gazete)
- Bireysel Finansal Tablolara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 27) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 214) (28 Ekim 2011 tarihli ve 28098 sayılı Resmi Gazete)
- İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 28) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 215) (28 Ekim 2011 tarihli ve 28098 sayılı Resmi Gazete)
- Konsolide Finansal Tablolara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 10) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 216) (28 Ekim 2011 tarihli ve 28098 sayılı Resmi Gazete)
- Müşterek Anlaşmalara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 11) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 217) (28 Ekim 2011 tarihli ve 28098 sayılı Resmi Gazete)
- Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalarla İlgili Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 12) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 218) (28 Ekim 2011 tarihli ve 28098 sayılı Resmi Gazete)

İdari Kapasite Çalışmaları

2 Kasım 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde

Kararname” ile Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu kurulmuştur. Bu kurumun kurulması ile Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu lağvedilmiştir.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun kurulması ile faslın kapanış kriterlerinden olan, “Türkiye, denetim standartlarının ve etiğin belirlenmesinde, kamu gözetimi sistemi kapsamında bağımsız denetçilerin ve denetim şirketlerinin yetkilendirilmesinde ve kalite güvencesi çerçevesinde faaliyetlerinin izlenmesinde tek başına en üst yetkili otorite olarak Türkiye Denetim Standartları Kurumunu kurmalıdır” şeklindeki kapanış kriteri yerine getirilmiştir.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, Türkiye’de muhasebe ve denetim standartlarını düzenleme yetkisine sahip tek otorite olup, uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak ve yayımlamak, bağımsız denetimde uygulama birliğini, gerekli güveni ve kaliteyi sağlamak, denetim standartlarını belirlemek, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve bunların faaliyetlerini denetlemek ve bağımsız denetim alanında kamu gözetimi yapmak gibi yetkilere sahiptir. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu halihazırda 65 kişiyle çalışmalarını yürütmekle birlikte, kadrosunu toplam 198 kişiye çıkarmayı planlamaktadır. Kurum idari kapasitesini geliştirmek amacıyla personel ve teşkilat yapılanmasına ilişkin yönetmelikler çıkarmıştır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ortaklığında fasıl kapsamında idari kapasiteyi güçlendirmek amacıyla eğitim faaliyetleri düzenlemiştir. Bu çerçevede Yeni Türk Ticaret Kanunu’nu tanıtmak amacıyla Ankara, İstanbul, Malatya, Rize ve Konya’da eğitimler gerçekleştirilmiştir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından idari kapasiteyi güçlendirmek amacıyla gerçekleştirilen bir diğer faaliyet ise şirket işlemlerinin çevrimiçi (online) yapılmasına ilişkin Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) Projesi’dir. Projeyle, ticaret sicili kapsamındaki işletmelerin bilgilerine hızlı, kolay ve güvenli bir şekilde ulaşılması, zaman ve maliyet açısından tasarruf sağlanması amaçlanmaktadır.

Pilot uygulaması, Mersin Ticaret Odası tarafından gerçekleştirilen projenin, ticaret sicil müdürlüklerinin verilerinin aktarılması ve uygulamaya yönelik yaygınlaştırma çalışmaları kapsamında; Mersin Tarsus, Silifke, Erdemli, Mut, İzmir Merkez, Bergama, Torbalı, Tire, Ödemiş, Denizli, Samsun, Sakarya, Akyazı, Konya, Kayseri, Bursa, Trabzon, Kahramanmaraş Ticaret Sicil Müdürlükleri verileri sisteme aktararak hizmet vermeye başlanmıştır.

1 Ocak 2013 tarihinden itibaren tüm sicil müdürlüklerinde şirket ve ticari işletme kuruluşları sistem üzerinden gerçekleştirilecektir. Sistemin 2013 yılı itibarıyla ülke genelinde uygulanması ile birlikte ticari alanda faaliyet gösterecek gerçek ve tüzel kişilere tekil, benzersiz bir anahtar numara verilecek ve yeni şirketlerin kuruluşları

elektronik ortamda yapılabilecektir. Mevcut şirketler ise bilgilerinin elektronik ortama aktarılmasının ardından sözleşme değişikliği ve sermaye artırımını gibi değişiklik işlemlerini sistem üzerinden yapabileceklerdir.

Diğer taraftan, SPK tarafından hazırlanan ve AB Komisyonu tarafından kabul edilen SPK'nın kapasitesinin güçlendirilmesi konulu proje önerisindeki bileşenler "muhasabe ve denetim alanında eğitim" ve "SPK'nın idari kapasitesinin iyileştirilmesi ve uygulama önlemlerinin kurulması"na ilişkin faaliyetleri içermektedir

SPK, ayrıca, Avrupa Komisyonunun Teknik Yardım Bilgi Değişim Ofisi (TAIEX) tarafından sağlanan teknik yardımlar kapsamında 2011 yılında Şirketler Hukuku alanında bir adet çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.

Fasıl 7: Fikri Mülkiyet Hukuku

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Türkiye'nin, Fikri Mülkiyet Hukuku başlığı altında yer alan telif haklarına ve sınai mülkiyet haklarına ilişkin AB mevzuatına uyumu, Gümrük Birliğinin nihai aşamasının uygulanmasına ilişkin 1/95 sayılı Türkiye-AB Ortaklık Konseyi Kararından (OKK) kaynaklanan bir yükümlülüktür. Bu alandaki Türk mevzuatının AB müktesebatına uyum düzeyi oldukça yüksek seviyede olup, bu durum AB tarafından da teyit edilmektedir.

Öte yandan, sınai mülkiyet mevzuatının suç ve cezalara ilişkin hükümlerinin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile uyumlu olmasını, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen hükümler neticesinde ortaya çıkan yasal boşluğun giderilmesini ve AB müktesebatına uyum düzeyinin artırılmasını teminen Türk Patent Enstitüsü tarafından “551, 554, 555 ve 556 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler ile 5000 ve 5147 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı” hazırlanmıştır.

Taslağa ilişkin olarak ilgili kurumların görüşleri alınmış olup, Taslak halihazırda Başbakanlıkta bulunmaktadır.

Benzer şekilde, dijital dünyadaki gelişmelerden kaynaklanan ihlallerin önüne geçilmesini, telif birliklerinin daha şeffaf ve etkili bir sistem içinde faaliyet göstermelerinin sağlanmasını ve kullanıcıların lisanslamaya ilişkin problemlerinin çözülebilmesini teminen, hem uluslararası anlaşmalara hem de AB müktesebatına uyum düzeyinin artırılması amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı” hazırlanmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, değişiklik öngören Kanun Tasarısı Taslağını Türkiye’de faaliyet gösteren telif birlikleri, ihtisas mahkemeleri hâkim ve savcılar, kamu kurumları, akademisyenler, odalar ve diğer meslek birlikleri gibi çeşitli paydaşlarla işbirliği içinde hazırlamıştır. Bakanlık, taslağı kısa bir süre içerisinde Başbakanlığa sevk etmeyi öngörmektedir.

İdari Kapasite Çalışmaları

Fikri mülkiyet hakları alanındaki uygulamaların güçlendirilmesini teminen yürütülen çalışmalara devam edilmiştir.

Türk Patent Enstitüsü (TPE), TR 2007.02.14 referans numaralı “Sınaî Mülkiyet Haklarının Uygulanması ve Yürütülmesinin Güçlendirilmesinin Desteklenmesi” konusunda bir Eşleştirme Projesi gerçekleştirmiştir. Söz konusu proje kapsamında,

- Alman Federal Patent Mahkemesi hâkimleri ile birlikte, sınai mülkiyet alanında mevzuat uyumunun arttırılmasını teminen tavsiyeler içeren mevzuat uyum raporları hazırlanmıştır.
- Eğitim programları ve paydaşlar arasındaki diyalogu geliştiren ortak etkinliklerle TPE hem kendi idari kapasitesini güçlendirmiş hem de diğer uygulama birimlerinin bu alandaki çalışmalarına katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda, ilgili kesimlerin farkındalığını arttırmak adına çeşitli seminer ve çalıştaylar düzenlenmiştir.
- TPE kararları ile Fikri Mülkiyet Hukuku İhtisas Mahkemelerinin kararları arasındaki tutarlılık oranı arttırılmış ve markaların tescil edilme süreci hızlandırılmıştır.
- Ek olarak, OHIM (Avrupa Birliği İç Pazar Uyum Ofisi) ve Alman Federal Patent Mahkemesi ile işbirliği içerisinde marka, patent ve endüstriyel tasarımlara ilişkin inceleme kılavuzları hazırlanmış ve söz konusu kılavuzlar kamuoyuna sunulmuştur. Böylelikle, hem TPE tarafından sağlanan hizmetlerin şeffaflığının ve öngörülebilirliğinin arttırılmasına hem de alınan kararların tutarlılığının ve bütünlüğünün geliştirilmesine katkı sağlanmıştır.
- Yabancı hâkimler, icracı kurumlar ve özel sektörün işbirliğinde “Türkiye’de Fikri Mülkiyet Haklarının İdari ve Cezai Uygulamasına İlişkin Rapor” hazırlanmıştır.

Türk Patent Enstitüsü ve Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı (WIPO) arasında markaların uluslararası tescili kapsamında Uzman Değişimi Programı başlatılmış ve ilk ulusal uzmanımız bir yıl süre ile görevlendirilerek 2012 yılı Ocak ayında WIPO’da göreve başlamıştır. Program düzenli olarak müteakip yıllarda da sürdürülecek olup, 2013 yılından itibaren Topluluk İç Pazar ve Uyum Ofisi’nde (OHIM) de benzer şekilde uygulanabilmesi için gerekli mutabakat sağlanmıştır.

Fikri ve Sınaî Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulunun kararı doğrultusunda Ulusal Fikri Mülkiyet Strateji Belgesi hazırlanması için Mevcut Durum Analizi çalışmasına başlanmıştır. Türk Patent Enstitüsü koordinasyonunda yürütülen bu çalışmada Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı’nın örnek anketi temel alınmıştır.

5 Aralık 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 2012/3784 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Türk Patent Enstitüsüne 80 marka uzmanı ve 70 patent uzmanı olmak üzere toplam 150 yeni uzman alınmasına imkan sağlanmıştır. İdari kapasite ve karar kalitesinin artırılmasına yardımcı olacak bu personel artışı aynı zamanda Faslın açılış kriterine yönelik olarak hazırlanan Eylem Planında belirlenen personel alımı hedefini de karşılamaktadır.

Fas'ın birinci kapanış kriteri olan "Komisyonun 3 Nisan 2008 tarihinde Türkiye'ye sunduğu işleyiş esasları çerçevesinde Fikri Mülkiyet Hakları alanındaki konularda Türkiye'nin başarılı bir diyalog tesis etmesi" çerçevesinde oluşturulan Türkiye-AB Fikri Mülkiyet Hukuku Çalışma Grubu ikinci toplantısını 18 Ocak 2012 tarihinde gerçekleştirmiştir.

TPE ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında 9 Ocak 2012 tarihinde "Fikri Mülkiyet Akademisi Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı" imzalanmıştır. Bahse konu Akademinin kurulması ile fikri mülkiyet sistemi yürütücüleri ve kullanıcılarının uluslararası standartlarda çalışabilmesi için ihtiyaç duydukları temel ve uzmanlık eğitimlerinin sağlanması, Türkiye'de fikri mülkiyet bilgisinin bilimsel yollarla öğretilmesi, üretilmesi ve paylaşılmasına katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, telif hakları ve bağlantılı haklar alanında daha ileri seviyede uzmanlaşmış bir idari yapı oluşturmak adına yeniden yapılandırma sürecine gitmiştir. Bu çerçevede, 2 Kasım 2011 tarihli ve 662 sayılı KHK ile Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü, Telif Hakları Genel Müdürlüğü ve Sinema Genel Müdürlüğü olmak üzere iki ayrı birim olarak yeniden yapılandırılmıştır. Bu yeni idari yapıyı güçlendirmek adına 18 uzman yardımcısı istihdam edilmiş ve eğitim almaları sağlanmıştır.

Korsanla mücadelede hak sahiplerinin de dahil olmasını sağlamak amacıyla, "Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile meslek birlikleri/federasyonlar aracılığıyla bandrol satışı yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yayımcı Meslek Birlikleri Federasyonu (YAYFED) ile 6 Nisan 2011 tarihinde, süreli olmayan yayın bandrolünün satışının YAYFED tarafından yapılmasını öngören bir protokol imzalamıştır. Bu itibarla, YAYFED, 2011 yılından itibaren İstanbul'da, Nisan 2012'den itibaren Ankara'da, Haziran 2012'den itibaren ise tüm Türkiye'de süreli olmayan yayın bandrolünün satışında tek yetkili birim haline gelmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, bandrollerin orijinal olup olmadığını tespit etmek ve eserle ilgili tüm bilgilere ulaşmak amacıyla kitap, sinema ve müzik eserlerindeki bandrollerde "QR Kod" sistemine geçmiştir. Bu sistemle esasen korsanla mücadele edilmesini hedeflemektedir. "QR Kod" okuyucular hâlihazırda korsanlığın yoğun olarak görüldüğü illerdeki İl Denetim Komisyonlarına dağıtılmış bulunmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü, İl Denetim Komisyonlarındaki yetkililer ile polis memurlarını, bandrol ve sertifikalandırma ile korsanla mücadelede yeni yöntemler konusunda bilgilendirmek amacıyla, 2012 yılı içerisinde, 6 farklı ilimizde (81 ili kapsayan) bölgesel seminerler düzenlemişlerdir. AB, İl Denetim Komisyonlarının etkili bir şekilde çalıştığını dile getirmektedir.

Uluslararası Ticaret Odası tarafından başlatılan “Sahtecilik ve Korsanı Durdurmaya Yönelik İş Eylemi” kapsamında, fikri mülkiyet haklarına ilişkin bir Çalışma Grubu oluşturmuştur. Çalışma Grubunun ilk toplantısı kamu ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla 6 Mart 2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Görsel işitsel eserlerin telif haklarının korunmasının geliştirilmesi amacıyla, İstanbul Kalkınma Ajansı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı desteği ile başlatılan “Telif Hakkı Kimde? Projesi” kapsamında, üye ülke uygulamalarını gözlemlemek amacıyla 2012 yılı içerisinde İngiltere, Almanya ve Fransa’ya çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Avrupa Birliği Bakanlığı, öncülüğünde ve Kültür ve Turizm Bakanlığı desteğiyle telif haklarına ilişkin farkındalığı artırmak adına, Mayıs 2012’de, “Korsanla Mücadele ve Telif Hakları” temalı liselerarası kısa film yarışması düzenlenmiştir.

Kamuoyunda ve özellikle genç iletişimciler arasında, fikri hak ihlallerinin önlenmesi ile ilgili olarak toplumsal duyarlılığın artırılması amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Radyo ve Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği (RATEM) tarafından her yıl düzenlenen "Aklıma Bir Fikir Geldi İletişim Fikirleri Yarışması"nın dördüncüsü 2012 yılında gerçekleştirilmiştir.

Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (İLESAM) tarafından “Esere Saygılı, Korsana Karşıyız” Projesi kapsamında, Gölbaşı Milli Eğitim Müdürlüğü ve Gölbaşı Anadolu Lisesi'nin işbirliği ile eser kavramını öğrencilere öğretmek, halkın, Ankara'da eğitim gören ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri ile eğitim-öğretim çalışanlarının korsanla mücadele konusunda bilinçlendirilmesini hedefleyen seminerler yapılması ve seminerleri takiben "korsanla mücadele" temalı slogan ve logo yarışması düzenlenmesi projesine destek sağlanmıştır.

Telif haklarına dayalı yaratıcı endüstriler alanında uluslararası kabul edilebilir parametrelerin belirlenmesi ve bunların GSMH içindeki payı, bu sektörlerin yarattıkları istihdam ve dış ticaretteki payının ölçülmesi amaçlarıyla Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nün (WIPO) üye ülkelere metodoloji ve finansman konusunda destek sağladığı bir projenin (Yaratıcı Endüstrilerin Ölçümlendirilmesi Projesi) ülkemizde hayata geçirilmesine yönelik çalışmalara başlanmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının desteği ile 20. Kuşadası Altın Güvercin Müzik Festivali kapsamında, fikir ve sanat eserlerinin uluslararası düzeyde korunması ve korsanla mücadele konusunda bugüne kadar atılmış ve bundan sonra atılacak olan adımların ele alındığı “Müzik Sektöründe Telif Hakları Mevcut Durum ve Dünyadaki Gelişmeler Sempozyumu” düzenlenmiştir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ise gümrük uygulamaları konusunda, merkezi gümrük veri tabanını daha etkin bir şekilde kullanabilmek için veri tabanını güncelleme

çalışmalarını sürdürmektedir. Veri tabanının güncellenmiş hali fikri mülkiyet hakkı sahiplerinin elektronik başvuru yapmasına imkân tanıyacaktır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ayrıca, Türkiye-AB Mali İşbirliği kapsamında, TR2012/0329.06 referans numaralı “Türk Gümrük İdaresinin Modernizasyonu VIII” adlı IPA projesini de yürütmekte olup bahse konu projenin bileşenlerinden biri de fikri mülkiyet hukuku (FMH) alanında geliştirilmiş eğitimi ve kapasite geliştirme faaliyetlerini kapsamaktadır.

Diğer taraftan, fikri mülkiyet hukuku alanında yeknesak uygulama sağlamak, taklitçilik ve korsanla daha etkin mücadele etmek, hak sahipleri (ve vekilleri) ile uygulama birimleri arasındaki iletişim problemlerini ortadan kaldırmak ve en önemlisi bu konuda çalışan Emniyet Genel Müdürlüğü çalışanlarının uzmanlaşmasını sağlamak için 81 ilde Fikri Mülkiyet Suçları Büro Amirliği kurulmuştur.

Interpol tarafından başlatılan, Türkiye, Ukrayna ve Doğu Avrupa’yı kapsayan ve sahte malları yakalamayı hedefleyen uluslararası “Black Poseidon” operasyonu Mayıs 2012’de Türkiye’de gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 43 ilde toplam 544 operasyon düzenlenerek 1.847.027 adet sahte mala ilişkin hukuki işlem başlatılmıştır. Sonuç olarak, piyasa fiyatı toplam 266.761.428 TL olan, 640.001 adedi korsan kitap, CD, DVD olmak üzere 2.487.028 adet mala el konulmuştur.

İlaveten, Emniyet Genel Müdürlüğü, korsan yazılımla mücadeleyi amaçlayan uluslararası bir örgüt olan “Business Software Alliance” ile birlikte, lisanssız yazılım kullanımına ilişkin bir farkındalık yaratma faaliyeti gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda, Emniyet Genel Müdürlüğü logolu broşürler ve posterler hazırlanıp dağıtılmıştır. Mart 2012’den itibaren ise güncellenmiş broşürlerin çeşitli illerde dağıtımını devam ettirmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü yetkilileri ayrıca fikri mülkiyet suçları ile ilgili çeşitli seminer ve çalıştaylara katılım sağlamışlardır. Bu etkinliklerin bir kısmında Adalet Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı temsilcileri de yer almıştır.

Özellikle yargıya ilişkin olmak üzere, fikri mülkiyet hukuku ihlallerine dair istatistiki bilgiler Şubat 2012’de Avrupa Komisyonuna iletilmiştir.

Türkiye’nin fikri mülkiyet haklarına ilişkin istatistiklerinin daha doğru bir şekilde oluşturulmakta olduğu ve fikri ve sınaî haklar hukuk ve ceza mahkemelerinde karar alınması için gerekli olan ortalama sürenin belirgin şekilde azaldığı AB tarafından da teyit edilmektedir.

Fasıl 8: Rekabet Politikası

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Anti-tröst ve birleşmeler alanında Türkiye'nin mevzuat uyumu ileri düzeydedir. Bu husus, ilgili AB kurumları tarafından da defaatle teyit edilmektedir.

Rekabet Kurumu, kurumun yeniden yapılandırılması kapsamında yaptığı değişiklikler ve rekabet ihlalleri alanında aldığı birçok kararla uygulama sicilini ve kapasitesini güçlendirmeyi sürdürmüştür.

Rekabet Kurumu, 2 Kasım 2011 tarihli ve 661 sayılı KHK ile yapılan değişiklikle, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının ilişkili kuruluşu haline gelmiştir. Söz konusu KHK değişikliğiyle Rekabet Kurulunun Başkan ve İkinci Başkanını seçme görevi Bakanlar Kuruluna verilmiştir.

İlaveten, Kurul Başkanı, İkinci Başkan ve Kurul Başkan Yardımcılarından oluşan Başkanlığa, Rekabet Kurulunun onayını almaksızın, Başkan Yardımcıları ve Baş Hukuk Müşaviri hariç, kurum personelini atama yetkisi verilmiştir.

Yukarıda anılan değişiklikler ile Rekabet Kurumunun daha etkin çalışması hedeflenmiştir. 5 Temmuz 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 6352 sayılı Kanunla²⁹, Kurul kararlarına karşı başvurulacak yargı mercii değiştirilmiştir. Bu değişiklikle, Rekabet Kurulu kararlarına karşı ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da değil, yetkili idare mahkemesinde dava açılabilceği hükme bağlanmıştır. İdare mahkemelerinin kararlarının temyizi için ise Danıştay'a başvurma hakkı saklı kalmıştır.

Rekabet Kurulunun nihai kararlarına ilişkin istatistikî bilgiler Tablo 2 ve Tablo 3'de yer almaktadır.

Devlet destekleri ilgili olarak ise 6015 sayılı Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun kapsamında çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çerçevede, AB'nin devlet desteklerine ilişkin mevzuatı Türkçeye çevrilmiştir. Devlet Desteklerini İzleme ve Denetleme Kurulu tarafından AB mevzuatına uyumu gözetilen yönetmelik taslakları hazırlanmıştır.

Bununla birlikte, Genel Müdürlüğün kurumsal kapasitesinin arttırılmasına zaman tanımak adına 661 sayılı KHK'da yer alan düzenleme doğrultusunda ikincil mevzuatın 30 Haziran 2013 tarihine kadar yürürlüğe girmesi karara bağlanmıştır. Böylece, devlet desteği veren kurumların desteğe ilişkin olarak hazırladıkları mevzuat taslaklarına dair bildirimler alınmaya başlanmadan önce yeterli yetkinliğe erişilmesine ve değerlendirmeler sırasında daha doğru kararlar alınmasına imkan sağlanmıştır.

²⁹ Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Erteleme Hakkında Kanun

İdari Kapasite Çalışmaları

Rekabet Kurumunun genel idari kapasitesi yüksek olup Kurum, personeline yüksek seviyede eğitim verme ve idari ve operasyonel bağımsızlığını sürdürme konusundaki kararlılığını devam ettirmektedir.

Kurum, hâlihazırda yeniden yapılanma sürecine girmiş olup uygulama birimlerinin sayısını beşe yükseltmiştir. Bu çerçevede, “kararlar” konusunda ayrı bir birimin kurulması Rekabet Kurulu kararlarının yeknesaklığının sağlanması gibi hedeflere ulaşılması açısından önem arz etmektedir.

Yine bu kapsamda, “rekabet savunuculuğu” konusunda ayrı bir birimin kurulmuş olması da rekabetin faydaları konusunda kamuoyunun farkındalığını artırmayı hedeflemesi açısından oldukça önemlidir.

Kurum, “rekabet savunuculuğu” görevi kapsamında rekabet kültürünü yaygınlaştırma yönündeki faaliyetlere atfettiği önem çerçevesinde 2012 yılı içerisinde üç ayrı rapor yayımlamıştır. Bunlardan ilki, 11 sanayi sektöründe rekabetin önündeki düzenleyici engelleri ve diğer engelleri ortaya koymakta, diğerleri ise Hızlı Tüketim Malları Perakendeciliği Sektörü ve Doğalgaz Sektörüne ilişkin kapsamlı araştırmaları içermektedir.

Diğer taraftan, Devlet Destekleri Genel Müdürlüğü kurumsal kapasitesini artırma çalışmalarını sürdürmektedir.

Bu kapsamda, Genel Müdürlük çalışanları, 2011 yılının ikinci yarısında AB tarafından finanse edilen TAIEX programı kapsamında bir aktivite gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte, “Avrupa Kamu Yönetimi Enstitüsü” (EIPA), “Avrupa Hukuk Akademisi” (ERA) ve Avrupa Akademisi tarafından düzenlenen 8 farklı eğitim programına katılım sağlamıştır.

Ayrıca, 2012 yılı Eylül ayında, hem uygulayıcı kurumlar hem de Genel Müdürlük çalışanları EIPA tarafından düzenlenen kapsamlı bir devlet destekleri eğitim programına katılım sağlamışlardır. Öte yandan, Genel Müdürlüğün deneyimli uzmanları tarafından verilen hizmet içi eğitimler devam etmektedir.

Tablo 2 : Rekabet Kurulunun Nihai Kararlarına İlişkin İstatistikî Bilgi Kararların Türlerine Göre Dağılımı (Kasım 2012)

Rekabet İhlallerine İlişkin Kararlar (4. ve 6. maddeler)	36
- Red kararı verilenler *	32
- Ceza verilenler	1
- 9/3. madde uygulananlar	3
* Red ile birlikte muafiyet verilenler ve/veya görüş yazısı gönderilenleri de kapsamaktadır.	
Devam eden soruşturma sayısı	23
1998-2012 yılları arasında sonuçlandırılan soruşturma sayısı	186
Birleşme / Devralma / Ortak Girişim Kararları	29
- İzin verilen	25
- İşlemden vazgeçilen	-
- Kapsam dışı veya izne tabi olmayan	4
• Devralma	22
• Birleşme	1
• Ortak Girişim	6
Özelleştirme Kararları	9
- İzin verilen(Koşullu)	6
- Kapsam dışı veya izne tabi olmayan	3
• Ön Bildirime İlişkin Kurul Görüşleri	-
Menfi Tespit ve Muafiyet Kararları	6
- Grup Muafiyeti tanınan	-
- Bireysel muafiyet verilen	4
- Bireysel ve grup muafiyeti birlikte değerlendirilen	-
- Koşullu bireysel muafiyet verilen	1
- Menfi tespit belgesi verilen	1
- Diğer	-
Danıştay Kararları Üzerine Alınan Kararlar	-
Diğer (Kararın yeniden gözden geçirilmesi talepleri vb)	2
TOPLAM	82

Tablo 3: Ceza Türü (TL)

16/3 uyarınca esastan verilen ceza	3.942.906.72
16/3 uyarınca esastan verilen ceza (Danıştay kararı sonrası değerlendirilen)	-
16/4 uyarınca verilen ceza (Belirleyici etkisi saptanan teşebbüs yöneticileri/çalışanları)	-
16/1(a) uyarınca verilen ceza (Muafiyet ve menfi tespit başvuruları ile birleşme ve devralmalar için izin başvurularında yanlış, yanıltıcı bilgi/belge)	-
16/1(b) uyarınca verilen ceza (İzne tabi birleşme ve devralmaların Kurul izni olmaksızın gerçekleştirilmesi)	-
16/1(c) uyarınca verilen ceza (Kanunun 14 ve 15'inci maddelerinin uygulanmasında yanlış, yanıltıcı bilgi/belge)	-
16/1(d) uyarınca verilen ceza (Yerinde incelemenin engellenmesi)	-
TOPLAM	3.942.906.72

Fasıl 9 : Mali Hizmetler

Mali Hizmetler Faslı, Ek Protokolün tam olarak uygulanması şartına bağlı olarak askıya alınan fasıllardan biridir. Ek Protokol konusu, 11 Aralık 2006 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyinde alınan karar doğrultusunda sekiz fasıl için açılış kriteri, tüm fasıllar için ise kapanış kriteri niteliği taşımaktadır.

Öte yandan, Mali hizmetler alanındaki uyum çalışmaları AB müktesebatı ve uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak piyasa ihtiyaçlarına ve güncel gelişmelere cevap verir nitelikte sürdürülmekte olup, Fasıl kapsamındaki uyum düzeyi oldukça yüksek seviyededir.

1 Temmuz 2012 itibarıyla Basel II standartları bankacılık sektörü için zorunlu hale gelmiştir. Basel II uygulamalarını tamamlayıcı özellikte bazı Yönetmelik ve Tebliğler Haziran ayı içerisinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu kapsamda bankaların sermaye yeterliliğinin ölçülmesine ve değerlendirilmesine, bankaların iç sistemlerine, kredi riski azaltım tekniklerine, bankalarca kamuya açıklanacak finansal tablolara, yapısal pozisyona, risk ölçüm modellerine, piyasa riskinin hesaplanmasına, menkul kıymetleştirmeye ilişkin risk ağırlıklı tutarların hesaplanmasına yönelik usul ve esaslar belirlenmiştir. Söz konusu düzenlemelerin kapsamı sadece Basel II ile sınırlı kalmamış aynı zamanda bankacılık alanındaki AB müktesebatı kapsamında yer alan ve Basel 2,5 hükümlerini içeren CRD-III Direktifi’ne de uyum içerir nitelikte olmuştur.

2012 yılı içerisinde bankacılık alanında dış denetleyici kurumlar ile paylaşılan bilgilerin gizliliğine ilişkin kurallarda AB standartları ile uyum sağlanmış olup, önümüzdeki dönemde AB üyesi devletlerin bankacılık denetleme birimleriyle daha rahat işbirliği yapılabilmesinin yolu açılmıştır. Ayrıca mutabakat zaptı imzalanan toplam ülke sayısı 33’e yükselmiştir.

TCMB tarafından yürütülmekte olan Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun (ÖSK) Tasarısı Taslağına ve ilgili ikincil düzenlemelere ilişkin çalışmaların önümüzdeki dönemde neticelenmesiyle Mutabakatın Nihailiğine İlişkin 1998/26/AT sayılı Direktif, Ödeme Hizmetlerine İlişkin 2007/64/AT sayılı Direktif, E-para Kuruluşlarına İlişkin 2009/110/AT sayılı Direktif ile ulusal mevzuatımız uyumlaştırılmış olacaktır.

Söz konusu Tasarı hazırlanırken gerek kamu gerekse de özel sektördeki ilgili paydaşlar ile istişare edilerek yönetim ilkelerine uygun katılımcı bir süreç izlenmiştir. AB mevzuatına uyum dikkate alınarak ve üye ülke uygulamalarından istifade edilerek hazırlanan Tasarı, Bankacılık Kanununa tabi olmayan kurum ve kuruluşların ödemeler alanındaki yerinin düzenlenmesi ve bu konularda gelen taleplerin karşılanması, farklı kurum ve kuruluşlarca yürütülen ödeme sistemlerine ilişkin mevcut mevzuatın tek bir kanunla organize edilmesi ve ödeme hizmetleri alanında müşterilerin korunmasını sağlamak amacıyla hizmet sağlayıcıların bu alandaki faaliyetlerinin düzenlenmesi amaçlarını göz önünde bulundurmaktadır.

Sigortacılık alanında uyuşmazlıkların mahkemeye gitmeden çözülmesi (tahkim) sistemi, prim üretimi bazında hayat-dışı sigorta sektörünün % 97,5'ine, hayat sigortası sektörünün ise % 95,6'sına hizmet etmektedir. Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nda gerçekleştirilen değişiklikler ile bireysel emeklilikte vergi teşvikleri kaldırılmış, bunun yerine doğrudan devlet katkısı getirilerek sektörün daha fazla büyümesi ve derinleşmesi hedeflenmiştir. 18 Mayıs 2012'de çıkarılan Afet Sigortası Kanunu ile mevcut zorunlu deprem sigortası uygulaması güçlendirilmekte olup, aynı zamanda diğer afetler için çalışmalar yapılması öngörülmektedir. Hazine Müsteşarlığı 2012 yılında AB kaynaklı fonlardan yararlanarak sigortacılık alanındaki AB müktesebatı ile Türk sigortacılık mevzuatını değerlendiren bir hukuki boşluk çalışması ve sektördeki paydaşların AB sigortacılık müktesebatına ilişkin bilgilerini güncelleyen seminerler içeren kısa süreli bir proje yürütmüştür.

AB müktesebatına tam uyum perspektifi, İstanbul Finans Merkezi Projesi ve piyasa ihtiyaçları dikkate alınarak, tüm paydaşların görüşleri ve katkıları da göz önünde bulundurularak hazırlanan yeni Sermaye Piyasası Kanunu 30 Aralık 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun, Türkiye'nin sermaye piyasaları alanında AB müktesebatıyla olan uyum düzeyini bir üst seviyeye çıkarmaktadır. Özellikle kolektif yatırım kuruluşları, piyasanın kötüye kullanımı, yatırım hizmetleri, yatırımcı tazmin sistemleri ve izahname gereklilikleri konularında AB müktesebatı ile Türk mevzuatı arasında bulunan uyumsuzluklar Kanunun ortaya koyduğu yasal çerçeve aracılığıyla ortadan kaldırılmaktadır. Kanunla, sermaye piyasası araçlarının kurul kaydına alınma sistemi kaldırılmış, bunun yerine AB müktesebatına paralel bir biçimde, izahnamelerin kurulca onaylanması sistemine geçilmiştir. Kanun, AB uygulamalarına paralel olarak sermaye piyasası faaliyetleri alanında, bir önceki Kanunda yer alan kurum bazlı düzenleme prensibi yerine, faaliyet bazlı düzenleme esasını benimsemiştir. AB müktesebatında da kendine yer bulan merkezi takas, merkezi saklama ve veri depolama kuruluşları ile merkezi karşı taraf yapıları Kanun aracılığı ile Türk mevzuatına da aktarılmıştır.

Yine benzer bir şekilde AB müktesebatıyla paralel olarak, sermaye piyasası faaliyetinde bulunan kuruluşların mali açıdan sıkıntıya düşmeleri durumunda yatırımcıların tazminine yönelik "Yatırımcıları Tazmin Merkezi" oluşturulmuştur. Kanun ile yatırım fonu ve yatırım ortaklığı sektörü daha rekabetçi ve AB düzenlemeleri ile uyumlu bir yapıya kavuşturulmuştur. AB düzenlemeleri çerçevesinde piyasa suçları ve yaptırımları ile ilgili değişiklikler yapılmış ve bazı yeni suçlar düzenlenmiştir. Kanunun sağladığı bu yeni yasal çerçeve aracılığıyla yatırım ortamının iyileştirilmesi sayesinde sermaye piyasalarının altyapısının ve rekabet potansiyelinin güçlendirilmesine katkı sağlanacaktır.

SPK koordinasyonunda yürütülen finansal okur-yazarlığı geliştirmeye yönelik çalışmalar 2012 yılında da devam etmiştir. Bu kapsamda çeşitli kamuoyu araştırmaları yapılmış, raporlar hazırlanmış, eğitimler ve konferanslar düzenlenmiştir.

SPK tarafından “Halka Arz Seferberliği” kapsamında yürütülen çalışmalar devam etmiştir. Türkiye’de 2009 yılında sadece 1 halka arz işlemi gerçekleşmişken “Halka Arz Seferberliği” sayesinde bu sayı 2012 yılı Kasım ayı sonu itibarıyla 27’ye çıkmıştır.

Sermaye piyasaları kapsamında mutabakat zaptı imzalanan yabancı makam sayısı, 11’i AB üyesi devletlerin sermaye piyasası düzenleme ve denetleme makamı olmak üzere, 31’e çıkmıştır.

Fasıl 10: Bilgi Toplumu ve Medya

Bilgi Toplumu ve Medya Faslı kapsamında telekomünikasyon, bilişim ve radyo-televizyon yayıncılığı sektörlerinin AB standartlarına ulaştırılması amaçlanmaktadır.

Bahse konu sektörler, bilgi iletişim alanında son yıllarda meydana gelen hızlı gelişmeler sonucunda birbirinden ayrılamayacak hale gelmiş durumdadır. İnternet ve cep telefonu üzerinden televizyon yayınlarını izlemek ya da internet üzerinden telefon görüşmeleri yapabilmek bu yakınsamanın en belirgin örneklerindedir.

Fasıl kapsamında Türkiye'nin uyumluluğunu artırmayı amaçlayan çalışmalar müzakere sürecinde hız kazanmıştır. Fasılla ilgili olarak AB'ye uyum amacı ile çıkarılmış temel birincil mevzuat aşağıdaki kanunlardan oluşmaktadır:

- 23 Ocak 2004 tarihli ve 5070 sayılı “Elektronik İmza Kanunu”,
- 25 Haziran 2005 tarihli ve 5369 sayılı “Evrensel Hizmet Kanunu”,
- 10 Kasım 2008 tarihli ve 5809 sayılı “Elektronik Haberleşme Kanunu”,
- 3 Mart 2011 tarihli ve 6112 sayılı “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun”.

Fasıl kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar, vatandaşlarımıza temel olarak aşağıdaki şekillerde yansımaktadır:

- Ucuz ve ulaşılabilir iletişim olanakları,
- Ucuz ve yüksek hızda internet,
- Modern ve ulaşılabilir televizyon ve radyo yayınları,
- Türkçe ve diğer dillerde yayıncılığın gelişmesi.

Elektronik Haberleşme ile Bilgi ve İletişim Teknolojilerine ilişkin olarak uyum kapsamında çıkarılması gereken birincil mevzuatın önemli bir bölümü hali hazırda uyumlulaştırılmış bulunmaktadır.

Fasıl kapsamındaki uyum düzeyini arttırması beklenen “Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı” TBMM Genel Kurul gündemindedir ve kısa sürede çıkarılması beklenmektedir. Bu kanun tasarısı ile vatandaşlarımızın cep telefonlarına izinsiz gönderilen ticari içerikli kısa mesajların, elektronik postaların ve yapılan aramaların önüne geçilmesi de sağlanmış olacaktır.

“Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Yetkilendirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” 14 Temmuz 2012 tarihli ve 28353 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, söz konusu Yönetmelik değişikliği ile işletmecilerin Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK)’na sunmaları gereken bilgi ve belgelerin kapsamı daraltılarak, işletmecilere getirilen idari külfetin azaltılması hedeflenmektedir.

“İnternet Servis Sağlayıcılığı Hizmeti Sunan İşletmecilere İlişkin Hizmet Kalitesi Tebliği” 17 Şubat 2012 tarihli ve 28207 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tebliğ ile internet servis sağlayıcılığı işletmecilerinin hizmetlerine yönelik ölçütler ve hedef değerler belirlenmiş ve internet hizmetlerinin sunumunda şeffaflık ve hizmet kalitesinin artırılması amaçlanmıştır. Böylece Türkiye’nin her noktasından belli bir kalitede internet hizmetine ulaşılması amaçlanmaktadır.

“Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik”, 24 Temmuz 2012 tarihli ve 28363 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik, elektronik haberleşme sektöründe kişisel verilerin işlenmesi, saklanması ve gizliliğinin korunması için işletmecilerin tabi olacağı esasları düzenlemektedir.

“Elektronik Haberleşme Sektöründe Acil Yardım Çağrı Hizmetlerine İlişkin Yönetmelik”, 5 Haziran 2012 tarihli ve 28314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Elektronik haberleşme sektöründe zaman içinde yaşanan gelişmeler, Avrupa Birliği (AB) mevzuatındaki değişiklikler ile bunlara paralel olarak ortaya çıkan düzenleme gereksinimleri sonucunda hazırlanan “Pazar Analizi Yönetmeliği” 27 Kasım 2012 tarihli ve 28480 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, 1 Eylül 2009 tarih ve 27336 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Elektronik Haberleşme Sektöründe Etkin Piyasa Gücüne Sahip İşletmeciler ile Bu İşletmecilere Getirilecek Yükümlülüklerin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik” yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu dönem içerisinde Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu , üçüncü tur pazar analizlerini de başlatmış bulunmaktadır. Gerçekleştirilen pazar analizleri belirlenen pazarlarda Etkin Piyasa Güçleri (EPG) belirlenmekte ve bu EPG’lere çeşitli yükümlülükler getirebilmektedir.

EPG sahibi olan işletmecilere erişim ve arabağlantı yükümlülüğü de getirilebilmekte olup, bu yükümlülük kapsamında işletmecilerin diğer işletmecilere sundukları çağrı sonlandırma hizmetleri karşılığında aldıkları toptan ücretlere üst sınır getirilebilmektedir³⁰. Bu yükümlülük çerçevesinde bir işletmecinin diğer işletmeciden talep edeceği toptan seviyedeki ücretlere üst sınır konabilmektedir. Toptan seviyedeki ücretleri ifade eden arabağlantı ücretleri 2006 yılında dakika başına 15,2 Kr. ile 17,5 Kr. arasında iken yıllar içinde yapılan düzenlemeler ile bu ücretler düşürülerek 2012 yılı itibari 3,13 Kr. ile 3,70 Kr. seviyelerinde uygulanmaktadır³¹. Bunun sonucu olarak

³⁰ Bir işletmeci abonesi tarafından diğer işletmeci abonesi arandığı durumda arama yapılan işletmeciye aramanın yapıldığı işletmecinin 1 dakika için ödediği toptan seviyedeki ücret.

³¹ http://www.tk.gov.tr/elektronik_haberlesme_sektoru/tarifeler_ve_erisim/arabaglanti_ucretleri/index.php

perakende seviyede sunulan şebekeler arası elektronik haberleşme hizmetleri için girdi niteliğinde olan sonlandırma ücretlerindeki indirimler tüketicilerin ödedikleri mobil tarifelerin de ucuzlamasına imkân sağlamıştır.

AB müktesebatına uyum kapsamında gerçekleştirilen bu düzenlemenin kullanıcılara yansması ise özellikle 2012 yılında oldukça ucuzlamış ve çeşitlenmiş olan “Her Yöne” tarifeleridir.

Yine AB’ye uyum çerçevesinde gerçekleştirilen ve 9 Kasım 2008’de hayata geçirilen “Mobil Numara Taşınabilirliği” çerçevesinde gerçekleştirilen işlem sayısı 2012 yılında 50 milyonu³² geçmiştir. Bu rakamın yaklaşık 6 milyonluk bölümü, 2012 yılının son 6 ayı içerisinde gerçekleşmiştir. “Numara taşıma işlemleri esnasında tüketicilerden herhangi bir ücret alınmamaktadır.

Mobil Numara Taşınabilirliği ve bu konuda AB kapsamında gerçekleştirilen düzenlemenin halkımıza yansması “Ucuz İletişim” olmuştur. Numarayı değiştirmeden operatör seçimi yapabilmek nedeniyle operatörler arasındaki rekabet artmış ve bu da fiyatlara yansmıştır.

Gerçekleştirilen düzenlemelerin etkisi ile halkımız daha düşük fiyatlara telefon hizmeti alabilir hale gelmiştir.³³ 2004 yılında yıllık toplam konuşma miktarı yaklaşık 85 milyar dakika olarak seyrederken 2011 yılı için bu rakam 170 milyar dakikaya ulaşmıştır.

2008 yılı sonunda yaklaşık 6 milyon abonenin erişimi bulunan genişbant internet olanaklarına 2012 yılı 3. çeyreği sonunda 19 milyondan fazla abonenin erişimi bulunmaktadır. Bu rakamın 2003 yılında 20 bin civarında olduğu düşünülünce AB çerçevesindeki düzenlemelerin önemi daha belirgin hale gelmektedir.

BTK, fiber internetin yaygınlaşabilmesi için 2011 yılı Ekim ayından bu yana fiber piyasasına 5 yıllık bir düzenleme getirmeme³⁴ taahhüdünde bulunmuştur. Bu sayede yeni nesil internet olanaklarının da geniş kitlelerle buluşabilmesini hedeflemektedir. Yalnız DSL hizmetinden yararlanan abone sayısı 2012 yılı içerisinde 700 bine yaklaşmıştır³⁵. Ayrıca, DSL hizmetlerine ilişkin İşletmeci Değişikliği sürecinden yoğun şekilde yararlanmış olup, 2012 yılı Kasım sonu itibarıyla 750 binden fazla geçiş işlemi gerçekleşmiştir. 2012 yılında gerçekleştirilen BTK düzenlemeleri ile çağrı merkezleri ve 3 haneli kısa numaralar yönüne gerçekleştirilen çağrılar için işletmecilerin uyguladığı tarifelerin sabit şebeke yönüne yapılan çağrılar için uygulanan tarifelerden daha yüksek olmaması sağlanmıştır. Bu düzenlemeler, sonrasında tüketiciler anılan yönlere doğru aramalarını her yöne arama paketleri kapsamında yapabilir olmuşlardır.

³² 12.12.2012, <http://www.nts.gov.tr/>

³³ Veriler BTK üç aylık pazar verileri raporlarından derlenmiştir.

³⁴ Veya fiber bağlantılı aboneliklerin yüzdesi tüm sabit geniş bant aboneliklerinin % 25’ine ulaşmaya kadar.

³⁵ Telefon aboneliği olmadan gerçekleştirilen ADSL aboneliği.

Avrupa Birliği müktesebatı ile uyum çalışmalarına uygun olarak; BTK ile Rekabet Kurumu arasında elektronik haberleşme sektöründe rekabet ortamının tesisine, geliştirilmesine ve korunmasına yönelik olarak; ilgili mevzuatın yorumlanmasında müşterekliğin sağlanması, karşılıklı işbirliği ve koordinasyonun gerçekleştirilmesini teminen koordineli bir şekilde yapılan çalışmalar neticesinde hazırlanan “Rekabet Kurumu ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Arasındaki İşbirliği Protokolü” 2 Kasım 2011 tarihinde imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 18 inci maddesinin 3 üncü bendinde yer alan hükümler ile Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) sisteminin kanuni dayanağı oluşturulmuştur. Yine mezkûr Kanun’un 1525 inci maddesinin 2 nci bendi ile de KEP sistemine, KEP hizmet sağlayıcılarının hak ve yükümlülüklerine, yetkilendirilmelerine ve denetlenmelerine ilişkin ikincil düzenlemeleri yapmak üzere BTK görevlendirilmiştir. Bu kapsamda; BTK tarafından Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi ile İlgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ ve Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğ hazırlanmış ve bu düzenlemeler 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile birlikte 1 Temmuz 2012’de yürürlüğe girmiştir.

Bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde, bilgi ve iletişim teknolojilerinin daha büyük kitleler tarafından etkin, kaliteli, uygun ve maliyetle kullanılmasının sağlanmasının yanı sıra, söz konusu teknolojilere dayalı bilişim sistemlerinin kullanımında güven ve güvenliğin tesis edilmesi de son derece önemlidir. Bu görüşten hareketle, son birkaç yıldır gündeme gelen siber güvenliğin ulusal düzeyde koordinasyonunun sağlanması konusunda 2012 yılında çalışmalara başlanmıştır.

Bu kapsamda, Bakanlar Kurulunca alınan 2012/3842 sayılı “Ulusal Siber Güvenlik Çalışmalarının Yürütülmesi, Yönetilmesi ve Koordinasyonuna İlişkin Karar” 20 Ekim 2012 tarihli ve 28447 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Bakanlar Kurulu kararı uyarınca siber güvenlikle ilgili alınacak önlemleri belirlemek, hazırlanan plan, program, rapor, usul, esas ve standartları onaylamak ve bunların uygulanmasını ve koordinasyonunu sağlamak amacıyla Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı’nın başkanlığında Siber Güvenlik Kurulu kurulmuştur. Aynı Bakanlar Kurulu kararı ile ulusal siber güvenliğin sağlanmasına ilişkin politika, strateji ve eylem planlarını hazırlama görevi Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı’na verilmiştir. Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler Siber Güvenlik Kurulu tarafından belirlenen politika, strateji ve eylem planları çerçevesinde kendilerine verilen görevleri yerine getirmek ve belirlenen usul, esas ve standartlara uymakla yükümlüdür.

Bu karar ile Türkiye’de siber güvenliğin ulusal düzeyde koordinasyonunun sağlanması konusunda son derece önemli bir adım atılmıştır. Bundan sonraki aşamada, Siber

Güvenlik Kurulu'nun liderliğinde politika, strateji ve eylem planları oluşturularak somut faaliyetler yürütülecektir.

Görsel İşitsel Politikaya ilişkin olarak temel düzenleme, 3 Mart 2011 tarihli ve 6112 sayılı “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun”dur. Bu kanun kapsamında hazırlanmış olan “Yayın Hizmeti Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” 2 Kasım 2011 tarihli ve 28103 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2011 yılının son çeyreğinde ve 2012 yılında bu alanda çıkarılmış olan diğer ikincil mevzuatlar aşağıda yer almaktadır:

- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Uydu Yayın Yönetmeliği (15 Haziran 2011 tarihli ve 27965 sayılı Resmi Gazete)
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Kablolu Yayın Yönetmeliği (15 Haziran 2011 tarihli ve 27965 sayılı Resmi Gazete)
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Karasal Yayın ve Sıralama İhalesi Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (9 Aralık 2012 tarihli ve 28462 sayılı Resmi Gazete)
- Birden Çok Medya Hizmet Sağlayıcıya Ortaklıkla İlgili Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (16 Aralık 2011 tarihli ve 28144 sayılı Resmi Gazete)

2012 yılı sonu itibariyle 6112 sayılı Kanun kapsamında çıkarılması gereken ikincil düzenlemeler tamamlanmış bulunmaktadır.

“Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Karasal Yayın ve Sıralama İhalesi Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” karasal yayın ve sıralama ihalesinin gerçekleştirilmesine ilişkindir. Bu ihalenin 2013 yılı Mart ayında sonuçlanması hedeflenmektedir. Bu ihale, 1990’ların ortalarından bu yana devam eden lisanssız karasal yayıncılık anlayışını sona erdirmeyi ve alana belirli bir uyum ve düzen getirmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmalar çerçevesinde analog yayınların da 3 Mart 2015 tarihine kadar kapatılması ve tamamen sayısal yayıncılığa geçilmesi öngörülmektedir.

Tamamen sayısal yayıncılığa geçişin sağlanması ile, daha üst düzeyde ve kalitede yayıncılığın sağlanması mümkün olacak ve analog yayınların kapatılmasından ortaya çıkacak olan spektrumun da çeşitli amaçlar ile kullanılması mümkün olabilecektir.

Yayıncılık alanındaki diğer bir önemli gelişme de Türkçe dışındaki dillerdeki yayıncılıkta kaydedilmiştir. Bu yayıncıların sayısı 2012 yılı içerisinde 25’e yükselmiştir. Bu yayıncılar içerik, zaman kısıtlamaları veya altyazı/ardıl çeviri gereklilikleri ile ilgili kısıtlamalar olmaksızın yayınlarını özgürce yapabilmektedir.

Sonuç olarak, faslın “Bilgi Toplumu” bölümünde çıkartılan çeşitli ikincil düzenlemeler ile internet hizmetlerinde kalite artışının sağlanması, iletişim kalitesinin artırılması ve kullanıcıların ucuz ve kaliteli iletişime ulaşmasının kolaylaştırılması hedeflenmiştir.

Özellikle numara taşınabilirliği uygulaması, AB nezdinde en iyi uygulama örneği olmuş ve Türkiye’de operatörler arasındaki rekabetin üst düzeyde sürdürülmesine zemin oluşturmaya devam etmiştir. AB’ye yönelik uyum düzenlemelerinin etkisi ile Türkiye’de geniş bant abone sayısı ve geniş bant hızı, yüksek bir büyüme oranı kaydetmeye devam etmiştir. Yeni dönemin internet teknolojisi olan fiberin yaygınlaştırılması için de çalışmalar sürdürülmüştür.

2011 yılı içerisinde çıkarılan 6112 sayılı “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun”u takiben 2012 yılı sonuna kadar gerçekleştirilen ikincil mevzuat düzenlemeleri ile faslın medya bölümünde uyum sağlanmıştır. 2013 yılı başında gerçekleştirilmesi öngörülen “Karasal Yayın ve Sıralama İhalesi”nin hazırlıkları da bu yıl gerçekleştirilen önemli çalışmalardan olmuştur. Tamamen sayısal yayıncılığa geçişle birlikte daha üst düzeyde ve kalitede yayıncılığın sağlanması mümkün olacak ve analog yayınların kapatılmasından ortaya çıkacak olan spektrumun da çeşitli amaçlar ile kullanılması mümkün olabilecektir.

Fasıl 11: Tarım ve Kırsal Kalkınma

Tarım ve Kırsal Kalkınma Faslı, Ek Protokolün tam olarak uygulanması şartına bağlı olarak askıya alınan fasıllardan biridir. Ek Protokol konusu, 11 Aralık 2006 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi'nde alınan karar doğrultusunda sekiz fasıl için açılış kriteri, tüm fasıllar için ise kapanış kriteri niteliği taşımaktadır.

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler ve İdari Kapasite Çalışmaları

2012 yılı içerisinde bu fasıl altında müktesebat uyum ve uygulamalarının gözden geçirildiği Türkiye-AB 1 No'lu Tarım ve Balıkçılık Alt-komitesinin 11'inci toplantısı 15-16 Şubat 2012 tarihlerinde, Avrupa Komisyonu ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı başta olmak üzere, ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla gerçekleşmiştir.

Söz konusu Alt-komite altında oluşturulan ve 11 No'lu Tarım ve Kırsal Kalkınma Faslına ilişkin ilk özelleşmiş çalışma grubu olan "Tarım Politikaları ve Uygulama Mekanizmaları Çalışma Grubu" ilk toplantısını 14 Şubat 2012 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirmiştir.

Tarımsal destekler çerçevesinde, 14 Şubat 2012 tarihinde gerçekleştirilen "Tarım Politikaları ve Uygulama Mekanizmaları Çalışma Grubu" toplantısında, fasılın üçüncü açılış kriteri için hazırlanacak olan tarımsal destekleme stratejisi öncesinde yapılacak etki analizinde izlenecek çalışma yöntemi ve bu amaca yönelik olarak Türkiye'nin AB fonlarından yararlanma olanağı ele alınmıştır.

Yatay konular çerçevesinde, Çiftlik Muhasebe Veri Ağı (ÇMVA) Sistemi 12 ilde 800 tarımsal işletmeye genişletilmiştir. Merkez ve yerel düzeyde farkındalık artırılmıştır. Çiftçilere kapsamlı geribildirim raporları ve TÜİK 2006 verileri kullanılarak seçim planı hazırlanmıştır. 2012 yılı programlama çalışmaları kapsamında, ESEI (Genişletilmiş SEI-AB'ye Entegrasyon Sürecini Destekleme Faaliyetleri) paketi içerisinde, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, ÇMVA ve istatistik konulu bir proje teklifi sunmuştur. Başvuruya ilişkin değerlendirme süreci devam etmektedir.

Türkiye-AB Mali İşbirliği 2010 yılı programlamasında yer alan Arazi Parseli Tanımlama Sistemi Projesinin ihale süreci başlamıştır.

Tarım istatistikleri konusunda, Türkiye ile AB arasında tesis edilen Pozitif Gündem kapsamındaki 8 çalışma grubundan biri olan 18 No'lu İstatistik Faslı Çalışma Grubu toplantısında, 11 No'lu Tarım ve Kırsal Kalkınma faslının beşinci açılış kriterini karşılayacak olan "Tarım İstatistikleri Sisteminin İyileştirilmesine Yönelik Taslak Strateji Belgesi"nin güncellenmiş metni Avrupa Komisyonuna iletilmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu, 2-3 Kasım 2012 tarihlerinde Antalya'da Tarım Sayımı ve Tarımsal İşletmeler Kayıt Sistemi konulu bir çalıştay düzenlemiştir.

“Tarım İstatistikleri Sisteminin İyileştirilmesine Yönelik Taslak Strateji Belgesi” için Avrupa Komisyonundan alınan görüşlerin değerlendirilmesi ve çalışma takvimi belirlenmesi amacıyla, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu ve Avrupa Birliği Bakanlığı temsilcilerinden müteşekkil bir çalışma grubu oluşturulmuştur.

AB tarafından finanse edilen “Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının İstatistik Kapasitesinin Geliştirilmesi İçin Teknik Destek ve Veri Toplama” projesinin kapanış toplantısı 31 Mayıs 2012 tarihinde gerçekleşmiştir. Proje kapsamında, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumunun tarımsal istatistik altyapısı güçlendirilmiştir. Ayrıca, Manisa-Gölmarmara bölgesindeki zeytin ağaçlarının sayımı gerçekleştirilmiştir. Tarımsal İşletme Kayıt Sistemi'nin (TİKAS) oluşturulmasına yönelik çalışmalar başlamıştır.

Kalite politikası çerçevesinde, **coğrafi işaretler** alanında hâlihazırda Avrupa Komisyonuna yapılmış 4 adet başvuru bulunmaktadır. *Korunmuş Mahreç İşareti* kapsamında, *Antep Baklavası* için 10 Temmuz 2009'da ve *Korunmuş Menşe Adı* kapsamında ise *Aydın İnciri* için 24 Ağustos 2010'da yapılan başvurulara ilaveten *Afyon Sucuğu* ve *Afyon Pastırması* için 13 Ağustos 2012'de *Korunmuş Mahreç İşareti* başvurusu yapılmıştır.

Türkiye, **organik tarım** konusunda AB üçüncü ülkeler listesine dâhil edilmesine ilişkin başvuru dosyasının (teknik dosya) 2003 yılında Avrupa Komisyonuna sunulmasının ardından, organik tarımla ilgili mevzuatımızda yapılan güncelleme ve değişiklikler düzenli olarak Komisyona iletilmiştir. Bu çerçevede, “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”, 6 Ekim 2011 tarihli ve 28076 sayılı Resmi Gazete ile 14 Ağustos 2012 tarihli ve 28384 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmeliklerle tadil edilmiştir.

4-6 Aralık 2012 tarihlerinde Bosna Hersek'in Saraybosna kentinde düzenlenen “Organik Tarım Alanında AB Politikaları, Mevzuatı ve Üye Ülke Tecrübeleri Konulu Çoklu Ülke Çalıştayı”na Avrupa Birliği Bakanlığı ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı katılım sağlamıştır.

15-18 Şubat 2012 tarihleri arasında Almanya'nın Nürnberg kentinde düzenlenen Biofach Organik Ürünleri Fuarı'nda, “Türkiye'de Organik Tarım ve İşbirliği Fırsatları” başlıklı oturuma Avrupa Birliği Bakanlığı ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yetkilileri katılarak, Türkiye'de organik tarım konusunda katılımcılara bilgi vermişlerdir.

Kırsal kalkınma alanında, “Kırsal Kalkınma Programı Yönetim Otoritesinin Görevleri ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik” 22 Haziran 2012 tarihli ve 28331 sayılı Resmi Gazete'de; “Kırsal Kalkınma Programı İzleme Komitesinin Teşekkülü ve

Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik” 5 Temmuz 2012 tarihli ve 28344 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Katılım Öncesi Yardım Aracı – Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD) çerçevesinde Türkiye’ye tahsis edilen fonlar, 29 Ağustos 2011 (17 il) ve 2 Mart 2012 (3 il) tarihlerinde Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan yönetim yetkileri devri kararlarıyla birlikte, IPARD Programının birinci uygulama döneminde yer alan 20 ilde³⁶ üç tedbir³⁷ faydalanıcıların kullanımına açılmıştır. IPARD Yönetim Otoritesi (Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü), fonların kullanım oranlarını artırmaya yönelik olarak Programda kolaylaştırıcı değişiklikler yapmaktadır. 6 Haziran 2012 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilen IPARD İzleme Komitesi Yedinci Resmi Toplantısı’nda alınan karar doğrultusunda, birinci uygulama dönemi illerinden (Afyon, Erzurum, Isparta, Kahramanmaraş, Malatya, Ordu, Şanlıurfa, Van ve Yozgat) bazılarında uygulanmayan tedbirlerin de söz konusu illerde uygulanabilmesi yönünde yapılan “IPARD Program Değişikliği Önerisi” Avrupa Komisyonuna iletilmiştir.

Buna istinaden Komisyon tarafından gerçekleştirilen yetki devri denetimleri sonucunda, 103 ve 302 No’lu tedbirler dâhilinde yer alan bazı alt-tedbirlere yönelik fonların yönetim devri, 17 Ekim 2012 tarih ve C(2012)7143 sayılı Komisyon Uygulama Kararı ile onanmıştır.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından bugüne kadar 8 çağrı ilanına çıkmış olup, bunlardan ilk 6 başvuru çağrı ilanı kapsamında toplam 298 sözleşme imzalanmıştır. Feshi gerçekleşen projeler dışında kalan 269 sözleşme için imzalanan toplam destek tutarı 197.295.251,51 TL’dir (yaklaşık 86 milyon avro). Söz konusu sözleşmeler kapsamında tahakkuku gerçekleşenler dahil olmak üzere toplam ödeme miktarı 23.088.577,03 TL’dir.

IPARD fonlarının kullanım oranının artırılması amacıyla, Avrupa Komisyonu ve Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu ile işbirliği içinde yürütülen IPARD program değişikliği çalışmaları sonucunda 60 değişiklik önerisi üzerinde mutabık kalınmıştır.

Öneriler, 6 Haziran 2012 tarihinde yapılan toplantıda İzleme Komitesi tarafından onaylanarak 9 Ağustos 2012 tarihinde resmi olarak Avrupa Komisyonuna sunulmuştur. Değişiklikler, Kırsal Kalkınma Komitesinin olumlu görüşü dikkate alınarak 7 Eylül 2012 tarihli ve C(2012) 6115 sayılı Komisyon Kararı ile onaylanmıştır.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu yeni değişiklik önerileri hazırlamakta olup, önümüzdeki günlerde Avrupa Komisyonuna sunacaktır.

³⁶ Afyon, Amasya, Balıkesir, Çorum, Diyarbakır, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Kars, Konya, Malatya, Şanlıurfa, Samsun, Sivas, Tokat, Trabzon, Yozgat, Van, Ordu ve Erzurum.

³⁷ 101 no’lu “Tarımsal İşletmelerin Yeniden Yapılandırılması ve Birlik Standartlarına Ulaştırılmasına Yönelik Yatırımlar” tedbiri; 103 no’lu “Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanmasının Yeniden Yapılandırılması ve Birlik Standartlarına Ulaştırılmasına Yönelik Yatırımlar” tedbiri ve 302 no’lu “Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi” tedbiri.

İzleme Komitesi, finansal tablolar ile ilgili değişiklikleri ise 6 Haziran 2012 tarihinde onaylamış ve 16 Ağustos 2012 tarihinde Komisyona sunmuştur. Ayrıca, onaylanan değişikliklerin ve finansal tabloların işlendiği IPARD Programı Komisyona iletilmiştir. Uygun harcama listelerinin revizyonu çalışmaları sürmektedir.

IPARD Programı'nın ikinci uygulama dönemine ilişkin olarak yapılan hazırlıklar çerçevesinde, 22 ilde³⁸ kurulan Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu İl Koordinatörlükleri için ilave 913 personel istihdam edilmesiyle merkez ve il koordinatörlüklerindeki toplam personel sayısı 1812'ye ulaşmıştır.

Ayrıca 22 il koordinatörlüğü, bilgi-işlem temelli akreditasyon hazırlıkları kapsamında altyapı çalışmalarını tamamlamıştır.

Avrupa Komisyonu tarafından ikinci uygulama dönemi yetki devri kapsamında örnekleme ile seçilen 9 il koordinatörlüğünün denetimine yönelik 7. IPARD Yetki Devri Misyonu, 12-23 Kasım 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Denetlenen il koordinatörlüklerinden 5'i Komisyon tarafından yetki devri için uygun olarak değerlendirilmiştir. Kalan 17 il koordinatörlüğünün denetimi henüz gerçekleştirilmemiştir. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, Ocak 2012 tarihinden itibaren 8 ay içerisinde 22 il koordinatörlüğünde fiziki yerleşimi gerçekleştirmiş; 913 personel istihdam ederek eğitimlerini tamamlamış ve ulusal akreditasyonu da alarak yetki devri için gerekli süreci tamamlamıştır. Ancak, kalan 17 il koordinatörlüğünün yetki devri denetimleri için Komisyonun ilgili birimi tarafından net bir tarih verilmemiştir.

501 No'lu Teknik Destek tedbirine ilişkin olarak ise, ulusal akreditasyon tamamlanmış ve Komisyona başvuru yapılmıştır. Doğrulama denetimi ve yetki devri kararının 2013 yılının ilk yarısında açıklanması beklenmektedir.

15-16 Kasım 2012 tarihlerinde, IPARD Programı kapsamında yer alan tedbirlere ve uygulamaya yönelik Ankara'da bir TAIEX çalıştayı düzenlenmiştir.

Altı ay süreli "IPARD Kapsamında Yayım/Danışmanlık Hizmetlerinin Kapasitesinin Artırılması Eşleştirme Projesi" 29 Haziran 2012 tarihinde sona ermiştir. Proje, IPARD Programının etkin uygulanması için kamu ve özel yayım/danışmanlık hizmetlerinin kurumsal kapasitesinin ve operasyonel yeterliliğinin güçlendirilmesini amaçlamaktadır.

Proje kapsamında 900'den fazla danışmana eğitim verilmiş; yerel önceliklerin belirlenmesine yönelik 3 çalıştay ve akredite olacak IPARD illerine yönelik 3 seminer gerçekleştirilmiştir.

³⁸ Ağrı, Aksaray, Ankara, Ardahan, Aydın, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Elazığ, Erzincan, Giresun, Mersin, Kastamonu, Kütahya, Manisa, Mardin, Muş, Nevşehir, Uşak, Karaman.

Proje döneminde edinilen tecrübeler ışığında, 42 IPARD ilinde tanıtım ve yayım faaliyetlerinin yürütülmesi için 5 Haziran 2012 tarihinde Tarım Reformu Genel Müdürlüğü ile Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı arasında bir Protokol imzalanmıştır. Bu Protokol ile IPARD'ın tanıtım faaliyetleri, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu İl Koordinatörlükleri ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl Müdürlüklerinin işbirliğinde yürüyecektir.

Söz konusu faaliyetler, yıllık tanıtım planları çerçevesinde gerçekleştirilecek ve Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı ile Tarım Reformu Genel Müdürlüğüne yılda 4 kez raporlanacaktır.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, iletişim ve tanıtım faaliyetleri kapsamında, rapor döneminde toplam 732 iletişim ve tanıtım etkinliği ile 1029 medya faaliyeti düzenlemiştir. Bu faaliyetlere yaklaşık 12 bin kişi katılım sağlamıştır. Kurum, 200 bin civarında tanıtım materyali hazırlamış ve dağıtmıştır.

Canlı hayvan ve et ithalatı konusunda, 2010 yılından bu yana, Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı (OIE) Kara Hayvanları Kodu dikkate alınarak OIE tarafından sığırların süngerimsi ensefalopatisi (BSE hastalığı) için belirlenen “ihmal edilebilir” ve “kontrol edilebilir” risk kategorisinde yer alan ülkelerden, Türkiye'ye bağlı mevzuat çerçevesinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından ortaya konulan şartlar altında canlı sığır ve sığır eti ithalatı gerçekleştirilmiştir.

AB üye ülkelerinden Türkiye'ye ihraç edilecek canlı sığır ve sığır eti için düzenlenen veteriner sağlık sertifikaları, AB mevzuatı gereklilikleri ile uyumlaştırılmıştır (206/2010/AT sayılı Komisyon Tüzüğü).

2010 yılından bu yana AB üyesi 12 ülkeden Türkiye'ye canlı sığır ve 15 ülkeden sığır eti ithalatı yapılmıştır. Et ithalatına yönelik herhangi bir kota uygulanmamıştır. OIE tarafından BSE hastalığı için belirsiz risk kategorisinde listelenmesi nedeniyle Bulgaristan ve Romanya'dan canlı sığır ve sığır eti ithalatı yapılmamıştır.

Fasıl Kapsamındaki Mali İşbirliği Projeleri

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının İstatistik Altyapısının Geliştirilmesi Projesi

Kapanışı 31 Mayıs 2012 tarihinde gerçekleştirilen projenin toplam bütçesi 1.150.150 avrodur.

Proje kapsamında, mal alımı ve hizmet alımı (teknik yardım) yoluyla, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı personelinin AB yöntemleriyle uyumlu anket tasarımı ve güvenilir veri toplama konularında eğitimi, pilot illerde mısır ve buğdayda erken rekolte tahmini konusunda yeni yöntemlerin kullanılması ve anılan Bakanlık tarafından üretilen tarım istatistiklerinin kalitesinin iyileştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

IPARD Kapsamında Yayım/Danışmanlık Hizmetleri Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi

Kapanışı 30 Haziran 2012 tarihinde gerçekleştirilen kısa süreli eşleştirme projesinin toplam bütçesi 250 bin avrodur. Proje kapsamında, hazırlanan eğitim programı çerçevesinde, kamu sektöründeki ve özel sektördeki yayım/danışmanlık hizmeti sağlayıcıları için eğitimler düzenlenmiştir.

Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sisteminin Kapsamının Genişletilmesi ve Sürdürülebilirliğinin Sağlanması Projesi

Kapanışı 12 Aralık 2012 tarihinde gerçekleştirilen projenin toplam bütçesi 1.450.000 avrodur. Projede, 9 pilot ilde başlatılan Çiftlik Muhasebe Veri Ağı (ÇMVA) uygulamasının 12 ili içine alacak şekilde genişletilmesi için kurumsal yapı gözden geçirilmiş, kurumsal kapasitenin artırılması amacıyla eğitimler düzenlenmiş, ÇMVA uygulamalarının yaygınlaştırılmasına yönelik tanıtım ve özendirme çalışmaları yapılmıştır.

Arazi Parseli Tanımlama Sisteminin Dijitalleştirilmesi Projesi

İhale süreci başlayan projenin toplam bütçesi 46.200.000 avrodur. Proje 3 hizmet sözleşmesi çerçevesinde, Türkiye'nin tamamına yönelik ham görüntüsünün satın alınarak orto-fotoların oluşturulması, bu verilerin kalite kontrollerinin yapılması ve orto-fotolar kullanılarak oluşturulacak dijital referans parsellerden Arazi Parseli Veri Tabanının kurulmasını hedeflemektedir.

Entegre İdare ve Kontrol Sistemi Kapasitesinin Oluşturulması Projesi

Finansman anlaşması imzalanan projenin toplam bütçesi 1.500.000 avrodur. Proje, Türkiye'de Entegre İdare ve Kontrol Sistemi ile bu sistemin bir bileşeni olan Arazi

Parseli Tanımlama Sistemi'nin kurulması ve söz konusu sistemlerin kullanımına yönelik eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasını hedeflemektedir.

2011 yılı içerisinde hazırlanan ve Tarım ve Kırsal Kalkınma Sektörünün AB'ye uyum önceliklerinin yer aldığı Tarım ve Kırsal Kalkınma Sektör Uyum Stratejisi esas alınarak, seçilen sektör ihtiyaçlarının Türkiye-AB Mali İşbirliği Programından karşılanmasına yönelik olarak 2013 IPA-I Sektör Tanımlama Fişi (SIF) hazırlanmıştır.

Fasıl 12: Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

12 No’lu “Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası” Faslıının açılış kriterleri kapsamında, 5996 sayılı “Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu” yürürlüğe konmuş ve bu fasıl altında yer alan AB müktesebatına uyum ve uygulama takvimini de içeren bir Strateji Belgesi hazırlanmıştır.

Strateji Belgesinde yer alan takvime paralel olarak, Eylül 2011-Aralık 2012 tarihleri arasında toplamda 140’ı aşkın ikincil düzenleme Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu düzenlemelerin 73 adedi, alanındaki AB mevzuatına paralel olarak hazırlanmıştır. Diğerleri ise, AB müktesebatının uygulanabilmesi için gerekli olan idari yapılar ile kontrol ve denetim mekanizmalarının oluşturulmasına yönelik olup, AB’de üye devletlerin ulusal düzenlemelerine bırakılan alanlara ilişkin düzenlemeleri içermektedir.

Yine bu fasıl dâhilinde 2013 yılı içerisinde 121 adet AB mevzuatının iç hukuka aktarımı planlanmış ve bu konudaki çalışmalara hız verilmiştir.

2012 yılında fasla ilişkin olarak özellikle müktesebata uyum alanında oldukça önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. AB’nin bu fasıl altında yer alan ve aşağıda listelenen temel mevzuatının önemli bir bölümü, yayımlanan ikincil düzenlemelerle ulusal mevzuata aktarılmıştır. Ancak mevzuatın çok yeni olması münasebeti ile uygulamada bir takım aksaklıklar gözlenmiştir.

Gıda ve Yem Güvenliği

- 882/2004/AT sayılı AB tüzüğü ile uyumlu olarak hazırlanan *Gıda ve Yemin Resmi Kontrollerine Dair Yönetmelik* 17 Aralık 2011 tarihli 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 852/2004/AT sayılı AB tüzüğü ile uyumlu olarak hazırlanan *Gıda Hijyeni Yönetmeliği* 17 Aralık 2011 tarihinde 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 854/2004/AT sayılı AB tüzüğü ile uyumlu olarak hazırlanan *Hayvansal Gıdaların Resmi Kontrollerine İlişkin Özel Kuralları Belirleyen Yönetmelik* 17 Aralık 2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik 17 Aralık 2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- 96/23/AT, 1997/747/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Canlı Hayvanlar ve Hayvansal Ürünlerde Belirli Maddeler ile Bunların Kalıntılarının İzlenmesi İçin Alınacak Önlemlere Dair Yönetmelik* 17 Aralık 2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

- 178/2002/AT Komisyon Tüzüğü ile uyumlu *Risk Değerlendirme Komite ve Komisyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik* 24 Aralık 2011 tarih ve 28152 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 853/2004/AT sayılı AB tüzüğü ile uyumlu olarak hazırlanan *Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği* 27 Aralık 2011 tarih ve 28155 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 152/2009/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Yemlerin Resmî Kontrolü İçin Numune Alma ve Analiz Metotlarına Dair Yönetmelik* 27 Aralık 2011 tarih ve 28155 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 767/2009/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Yemlerin Piyasaya Arzı ve Kullanımı Hakkında Yönetmelik* 27 Aralık 2011 tarih ve 28155 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 183/2005/AT *Yem Hijyeni Yönetmeliği* 27 Aralık 2011 tarih ve 28155 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 882/2004/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Gıda Kontrol Laboratuvarlarının Kuruluş, Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik* 29 Aralık 2011 tarih ve 28157 sayılı Resmi Gazete’de (3.Mükerrer) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 149/2008/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Pestisitlerin Maksimum Kalıntı Limitleri Yönetmeliği* 29 Aralık 2011 tarih ve 28157 sayılı Resmi Gazete’de (3.Mükerrer) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir
- 2073/2005/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Mikrobiyolojik Kriterler Yönetmeliği* 29 Aralık 2011 tarih ve 28157 sayılı Resmi Gazete’de (3.Mükerrer) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 1881/2006/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Bulaşanlar Yönetmeliği* 29 Aralık 2011 tarih ve 28157 sayılı Resmi Gazete’de (3.Mükerrer) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 1935/2004/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeler Yönetmeliği* 29 Aralık 2011 tarih ve 28157 sayılı Resmi Gazete’de (3.Mükerrer) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 2000/13/AET, 2008/5/AT, 1999/10/AT, 2002/67/AT, 608/2004/AT, 90/496/AET, 87/250/AET, 1924/2006/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Etiketleme Yönetmeliği* 29 Aralık 2011 tarih ve 28157 sayılı Resmi Gazete’de (3.Mükerrer) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

- 1333/2008/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği* 29 Aralık 2011 tarih ve 28157 sayılı Resmi Gazete’de (3.Mükerrer) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 1334/2008/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Aroma Vericiler ve Aroma Verme Özelliği Taşıyan Gıda Bileşenleri Yönetmeliği* 29 Aralık 2011 tarih ve 28157 sayılı Resmi Gazete’de (3.Mükerrer) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 41/2009/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Gluten İntoleransı Olan Bireylere Uygun Gıdalar Tebliği* 04 Ocak 2012 tarih ve 28163 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 89/396/AET sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Gıdaların Ait Olduğu Partiyi Tanımlayan İşaretler veya Numaralar Hakkında Tebliğ* 04 Ocak 2012 tarih ve 28163 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 86/424/AET sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Yenilebilir Kazein Ve Kazeinatların Kimyasal Analizi İçin Numune Alma Metotları Tebliği* 04 Ocak 2012 tarih ve 28163 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 1883/2006/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Belirli Gıdalarda Dioksinlerin ve Dioksin Benzeri Poliklorlu Bifenillerin Seviyesinin Resmi Kontrolü İçin Numune Alma, Numune Hazırlama ve Analiz Metodu Kriterleri Tebliği* 04 Ocak 2012 tarih ve 28163 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 87/524/AET sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Koyulaştırılmış Süt ve Süttozlarının Kimyasal Analizi İçin Numune Alma Metotları Tebliği* 04 Ocak 2012 tarih ve 28163 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 2008/84/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Gıdalarda Kullanılan Renklendiriciler ve Tatlandırıcılar Dışındaki Katkı Maddelerinin Sağlık Kriterleri Tebliği* 08 Nisan 2012 tarih ve 28258 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 1895/2005/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Belirli Epoksi Türevlerinin Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemelerde Kullanımının Kısıtlanması Hakkında Tebliği* 12 Nisan 2012 tarih ve 28262 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 84/500/AET sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Gıda ile Temas Eden Seramik Malzemeler Tebliği* 19 Nisan 2012 tarih ve 28269 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

- 2007/42/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Rejenere Selüloz Filmlerden Üretilmiş, Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeler Tebliği* 19 Nisan 2012 tarih ve 28269 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 37/2010/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Hayvansal Gıdalarda Bulunabilecek Farmakolojik Aktif Maddelerin Sınıflandırılması ve Maksimum Kalıntı Limitleri Yönetmeliği* 04 Mayıs 2012 tarih ve 28282 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 2001/110/AT, 2005/396/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Türk Gıda Kodeksi Bal Tebliği* 27 Temmuz 2012 tarih ve 28366 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 2023/2006/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzeme Üreten İşletmelerin Kayıt İşlemleri ile İyi Üretim Uygulamalarına Dair Yönetmelik* 03 Ağustos 2012 tarih ve 28373 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bunlara ilaveten:

- 89/108/AET sayılı AB mevzuatına paralel olarak *Hızlı Dondurulmuş Gıdalar Tebliği* taslağı,
- 37/2005/AT sayılı AB mevzuatına paralel olarak *Hızlı Dondurulmuş Gıdaların Depolanması, Muhafazası ve Taşınması Sırasındaki Sıcaklığın İzlenmesi Hakkında Tebliği* taslağı,
- 80/891/AET sayılı AB mevzuatına paralel olarak *Türk Gıda Kodeksi İnsan Tüketimine Sunulan Katı ve Sıvı Yağlar ile Katı ve Sıvı Yağlar İçeren Gıdalarda Erusik Asit Seviyesinin Resmi Kontrolü İçin Analiz Metodu Tebliği* taslağı,
- 80/777/AET sayılı AB mevzuatına uyumlu olarak yayımlanmış olan 01.12.2004 tarihli, 25657 sayılı Doğal Mineralli Sular Hakkında Yönetmelik’i değiştiren *Doğal Mineralli Sular Hakkında Yönetmelik’te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik* taslağı,
- 853/2004/AT sayılı AB mevzuatınının 1’inci maddesinin 5(b)(ii) paragrafında yer alan hükme ilişkin uygulamalar incelenerek ve Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliğinin 2’nci maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinin iki numaralı alt bendine dayanılarak hazırlanan *Yerel, Marjinal ve Sınırlı Faaliyetlere İlişkin Hususları Düzenleyen Tebliği* taslağı,
- 1831/2003/AT sayılı AB mevzuatına uyumlu olarak hazırlanan *Hayvan Beslemede Kullanılan Yem Katkı Maddeleri Hakkında Yönetmelik* taslağı,

- *Türk Gıda Kodeksi Tuz Tebliği, Türk Gıda Kodeksi Baharat Tebliği ve Türk Gıda Kodeksi Buğday Unu Tebliği taslağı,*
- 10/2011/AB sayılı AB mevzuatına paralel olarak hazırlanan *Türk Gıda Kodeksi Gıda İle Temas Eden Madde ve Malzemeler Tebliği Taslağı,*
- 10/2011/AB ve 85/572/AET sayılı AB mevzuatına paralel olarak hazırlanan *Türk Gıda Kodeksi Gıda ile Temas Eden Plastik Madde ve Malzemelerin Bileşenlerinin Migrasyon Testinde Kullanılan Gıda Benzerleri Listesi Tebliği Taslağı,*
- *Takviye Edici Gıdaların İthalatı, Üretimi, İşlenmesi ve Piyasaya Arzına İlişkin Yönetmelik Taslağı,*

hazırlanmıştır.

Veterinerlik

- 2005/94/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu olarak *Yalancı Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği'nde değişiklik yapan yönetmelik,* 04 Eylül 2011 tarih ve 28044 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 92/66/AET sayılı AB mevzuatı ile uyumlu olarak *Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği,* 04 Eylül 2011 tarih ve 28044 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 94/327 sayılı Komisyon Kararı'na uygun olarak hazırlanan *Yalancı Tavuk Vebası Hastalığında Aşısız Arılık Programına İlişkin Tebliğ* 12 Kasım 2011 tarih ve 28110 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 1760/2000, 494/98, 1082/2003, 911/2004 ve 2006/28 sayılı AB mevzuatıyla uyumlu *Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği* 2 Aralık 2011 tarih ve 28130 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 21/2004/AT, 1782/2003/AT ve 1505/2006/AT sayılı AB mevzuatıyla uyumlu *Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği* 2 Aralık 2011 tarih ve 28130 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 998/2003/AT ve 2004/824/AT sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu *Ev ve Süs Hayvanlarının Ticari Olmayan Hareketlerinde Uygulanacak Hayvan Sağlığı Şartlarına Dair Yönetmelik* 5 Aralık 2011 tarih ve 28133 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

- *Hayvanlarda Soy Kütüğü ve Ön Soy Kütüğü Esasları Hakkında Yönetmelik* 5 Aralık 2011 tarih ve 28133 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 2010/63/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *DeneySEL ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik* 13 Aralık 2011 tarih ve 28141 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 999/2001/AT sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu *Nakledilebilir Süngerimsi Beyin Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği* 15 Aralık 2011 tarih ve 28143 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 91/496/AET ve 97/794/AT sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu *Ülkeye Giriş Yapan Canlı Hayvanlarda Yürütülecek Veteriner Kontrollerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik* 17 Aralık 2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 282/2004/AT ve 136/2004/AT sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu *Hayvan ve Ürünlerin Ülkeye Girişinde Ön Bildirim ve Veteriner Kontrollerine Dair Yönetmelik* 17 Aralık 2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 97/78/AT sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu *Ürünlerin Ülkeye Girişinde Veteriner Kontrollerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik* 17 Aralık 2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 92/35/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Afrika At Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği* 21 Aralık 2011 tarih ve 28149 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 275/2007/AT sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu *Ülkeye Girişte Veteriner Kontrollerine Tabi Olan Hayvan Ve Ürünlere Dair Yönetmelik* 21 Aralık 2011 tarih ve 28149 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 2003/99/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Zoonozlar ve Zoonotik Etkenler, İlgili Antimikrobiyal Direnç ve Gıda Kaynaklı Salgınların İzlenmesi Yönetmeliği* 23 Aralık 2011 tarih ve 28151 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 64/432/AET, 78/52/AET sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu *Sığırlarda Löykoz Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği* 23 Aralık 2011 tarih ve 28151 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 98/58/AT, 1999/74/AT, 2008/119/AT sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu, *Çiftlik Hayvanlarının Refahına İlişkin Yönetmelik* 23 Aralık 2011 tarih ve 28151 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

- 1069/2009/AT sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu *İnsan Tüketimi Amacıyla Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürünler Yönetmeliği* 24 Aralık 2011 tarih ve 28152 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 1/2005/AT, 64/432/AT, 93/119/AT ve 1255/97/AT sayılı AB mevzuatına uyumlu *Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmeliği* 24 Aralık 2011 tarih ve 28152 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 92/119/AT sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu *Sığır Vebası, Koyun ve Keçi Vebası, Domuzların Veziküler Hastalığı, Mavi Dil Hastalığı, Geyiklerin Epizootik Hemorajik Hastalığı, Koyun Keçi Çiçeği, Veziküler Stomatitis, Sığırların Nodüler Ekzantemi, Afrika Domuz Vebası, Klasik Domuz Vebası ve Rift Vadisi Hummasına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği* 04 Ocak 2012 tarih ve 28163 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- *Tazminatlı Hayvan Hastalıkları ve Tazminat Oranlarına Dair Yönetmelik* 14 Ocak 2012 tarih ve 28173 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- *Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği* 14 Ocak 2012 tarih ve 28173 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 64/432/AET, 91/68/AT, 96/23/AT, 85/358/AET, 86/469/AET, 89/187/AET, 91/664/AT ve 98/58/AT sayılı AB mevzuatıyla uyumlu *Canlı Hayvan Ticareti Yapan Satıcıların Çalışma ve Denetlenmesi ile İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik* 18 Ocak 2012 tarih ve 28177 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- *Kuduz Hastalığından Korunma ve Kuduz Hastalığı ile Mücadele Yönetmeliği* 18 Ocak 2012 tarih ve 28177 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- *Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Hükümlere İlişkin Yönetmelik* 20 Ocak 2012 tarih ve 28179 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 2006/88/AT, 2008/946/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Su Hayvanlarının Sağlık Koşulları ile Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği* 31 Ocak 2012 tarih ve 28190 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 206/2009/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Hayvansal Ürünlerin Kişisel Sevkiyatlarının Ülkeye Girişine İlişkin Kurallar Hakkında Tebliğ* 1 Şubat 2012 tarih ve 28191 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

- *Şap Acil Eylem Planı* 16 Nisan 2012 tarihinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün web sayfasında yayımlanmıştır.
- *Yalancı Tavuk Vebası Hastalığı (Newcastle Hastalığı) Acil Eylem Planı* 17 Ağustos 2012 tarihinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün web sayfasında yayımlanmıştır.
- *Koyun ve Keçi Vebası Acil Eylem Planı* 9 Ekim 2012 tarihinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün web sayfasında yayımlanmıştır.

Bunlara ek olarak:

- 1099/2009/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Hayvanların Kesim ve İtlaflı Sırasında Refahına İlişkin Yönetmelik* taslağı,
- *Kedi ve Köpeklerin Kimliklendirilmesi ve Kayıt Altına Alınmasına Dair Yönetmelik*, taslağı,
- 2160/2003/AT, 1177/2006/AT ve 2007/407/AT sayılı AB mevzuatına paralel olarak hazırlanan *Salmonella ve Belirlenmiş Diğer Gıda Kaynaklı Zoonotik Etkenlerin Kontrol Altına Alınması Yönetmeliği* Taslağı,
- Çiftlik Hayvanları Refahına İlişkin Yönetmelikte değişiklik yapmak üzere, 98/58/AT, 1999/74/AT, 2008/119/AT, 2008/120/AT ve 2007/43/AT sayılı AB mevzuatına paralel olarak hazırlanan *Çiftlik Hayvanlarının Refahına İlişkin Yönetmelik Taslağı*,

hazırlanmıştır.

Bitki sağlığı

- 2006/91/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *San-Jose Kabuklu Biti ile Mücadele Hakkında Yönetmelik* 15 Eylül 2011 tarih ve 28055 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 74/647/AET sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Karanfil Yaprak Bükenleri ile Mücadele Hakkında Yönetmelik* 15 Eylül 2011 tarih ve 28055 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 93/85/AET sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Patates Halka Çürüklüğü Hastalığı ile Mücadele Hakkında Yönetmelik* 24 Eylül 2011 tarih ve 28064 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 98/57/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Patates ve Domateste Bakteriyel Solgunluk ve Patateste Kahverengi Çürüklük Hastalığı ile Mücadele Hakkında*

Yönetmelik 24 Eylül 2011 tarih ve 28064 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

- 2007/33/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Patates Kist Nematodları ile Mücadele Hakkında Yönetmelik* 03 Ekim 2011 tarih ve 28073 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 882/2004/AT, 669/2009/AT ve 178/2002/AT sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu *Bitkisel Gıda ve Yemin İhracatında Sağlık Sertifikası Düzenlenmesi ve İhracattan Geri Dönen Ürünler İçin Uygulama Yönetmeliği* 25 Kasım 2011 tarih ve 28123 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 91/414/AET, 2000/29/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Bitkisel Üretimde Kullanılan Bitki Koruma Ürünlerinin Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelik* 25 Kasım 2011 tarih ve 28123 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 2000/29/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Bitki Karantinası Yönetmeliği* 3 Aralık 2011 tarih ve 28131 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 2000/29/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Ahşap Ambalaj Malzemelerinin Isıl İşleme Tabi Tutulması ve İşaretlenmesine Dair Yönetmelik* 4 Aralık 2011 tarih ve 28132 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 882/2004/AT ve 669/2009/AT sayılı AB mevzuatı ile kısmen uyumlu *Bitkisel Gıda ve Yem İthalatının Resmi Kontrollerine Dair Yönetmelik* 17 Aralık 2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 92/34/AET sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Çilek Fidesi Üretimi, Sertifikasyonu ve Pazarlaması Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik* 25 Mayıs 2012 tarih ve 28303 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 68/193/AET sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Asma Fidanı ve Üretim Materyali Sertifikasyonu ile Pazarlaması Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik* 25 Mayıs 2012 tarih ve 28303 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 92/34/AET sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Meyve Fidanı ve Üretim Materyali Sertifikasyon ile Pazarlaması Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik* 25 Mayıs 2012 tarih ve 28303 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 2003/766/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Batı Mısır Kök Kurdu ile Mücadele Hakkında Yönetmelik* 30 Kasım 2012 tarih ve 28483 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

- 2004/200/AT sayılı AB mevzuatı ile uyumlu *Pepino Mozaik Virüsü ile Mücadele Hakkında Yönetmelik* 30 Kasım 2012 tarih ve 28483 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Ayrıca yukarıda sıralanan yayımlanmış mevzuatın uygulanmasına ilişkin ayrıntıların yer aldığı uygulama talimatları, genelgeler ve rehber belgeler Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlığın web sitesinde tüm ilgililere duyurulmuştur.

Bunun yanı sıra, faslın kapanış kriterlerinin karşılanmasına yönelik çalışmalara devam edilmiştir. 2012 yılı içerisinde Türkiye-AB 1 No’lu Tarım ve Balıkçılık Alt-Komitesinin 11’inci toplantısı 15-16 Şubat 2012 tarihlerinde, Avrupa Komisyonu ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı başta olmak üzere, ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Sözü edilen alt-komite kapsamında oluşturulan Gıda Güvenliği, Hayvan ve Bitki Sağlığı Alanında Ticari Sorunlar Çalışma Grubu Toplantısı’nın ilki 17 Şubat 2012 tarihinde Brüksel’de, ikincisi 14 Kasım 2012 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilmiştir.

16 Şubat 2012 tarihinde Brüksel’de faslın kapanış kriterlerinden biri olan gıda işletmelerinin modernizasyonuna ilişkin bir teknik toplantı gerçekleştirilmiştir. Modernizasyona ilişkin ulusal düzenlemelerin ayrıntılarının ele alındığı toplantıda, Komisyon temsilcileri daha önceki tecrübelerinden bahisle Türkiye’nin dikkat etmesi gerektiği noktaları vurgulamıştır.

Yine bu alt-komite altında oluşturulan ve 18-19 Eylül 2012 tarihlerinde Brüksel’de gerçekleştirilen Hayvan Sağlığı Çalışma Grubu Toplantısı’nda IPA I altında, hayvan sağlığı alanında finanse edilen projelerin ayrıntıları görüşülmüştür.

Ek olarak, Avrupa Komisyonu Sağlık ve Tüketicinin Korunması Genel Müdürlüğü (DG - SANCO) Gıda ve Veteriner Ofisi (FVO) tarafından 2012 yılı içerisinde aşağıda listelenen konular dahilinde misyon ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Isıl işlem görmüş süt ve süt ürünlerinin AB’ye ihracatına yönelik olarak gerçekleştirilen çalışma ziyaretinde, süt ve süt ürünleri üretimi yapan 4 adet işletmenin AB’ye ihracata yetkili tesisler listesine girmesi için gerekli olan standartları karşıladığı FVO temsilcileri tarafından belirtilmiştir. Böylelikle, Türk menşeli süt ve süt ürünlerinin AB pazarlarında yer almasının önü açılmıştır.

2012 yılı içerisinde FVO tarafından:

- AB’ye ihracatı hedeflenen su ürünleri ve çift çenetli yumuşakçaların üretimindeki gıda güvenliği kontrol sistemlerini değerlendirmek,
- AB’den ihraç edilen hayvanların sınır geçiş noktalarındaki refahını değerlendirmek,

- AB'ye ihracatı hedeflenen fındık ve kuru incirde aflatoksin bulaşması kontrollerini değerlendirmek,
- 12 No'lu Gıda Güvenliği, Veteriner ve Bitki Sağlığı Politikası Faslı'nın gıda işletmelerinin modernizasyon planına ilişkin 3 No'lu teknik kapanış kriteriyle ilgili olarak, Türkiye'de kanatlı/kanatlı eti işletmelerinin durumlarını değerlendirmek,
- Türkiye'nin gelecekte AB'ye üyeliği durumunda, hayvansal gıdalarda yürütülen veteriner halk sağlığı kontrolleri ile kırmızı et ve süt işleyen gıda işletmelerinin modernizasyonuna ilişkin alınan önlemleri değerlendirmek,
- AB'ye ihracatı hedeflenen insan tüketimine yönelik ısıtılmış süt ve süt ürünlerinin üretimi ile sertifikasyon usullerini değerlendirmek,
- Hayvansal yan ürünler ve bunlardan elde edilen ürünlerde sağlık kurallarının uygulanmasını değerlendirmek,

üzere çalışma ziyaretleri gerçekleştirmiştir.

İdari Kapasite Çalışmaları

Faslıın kapanış kriterlerinde, Türkiye'nin AB müktesebatının gerektirdiği idari yapıları kurması ve geliştirmesini, idari kapasitesini ve alt yapısını daha da güçlendirmesini ve katılım tarihine kadar bu fasıl kapsamındaki tüm müktesebatı doğru şekilde yürütmeye ve uygulamaya ilişkin yeterli idari kapasitesi olduğunu göstermesi beklenmektedir.

Bu bağlamda, 2002 yılından bu yana AB mali yardımları çerçevesinde yapılan projeler dâhilinde kurulan idari yapıların kapasitelerinin yeni ihtiyaçlar karşısında güçlendirilmesine devam edilmiştir. İdari kapasitenin artırılmasına yönelik olarak, 2012 yılı içerisinde gerek merkez teşkilatı, gerekse kontrol ve denetimlerde yer alan laboratuvarlar, sınır kontrol noktaları ile il teşkilatında görevlendirmek üzere personel alımı gerçekleştirilmiştir. Hayvan sağlığı, gıda ve yem güvenliği ile bitki sağlığı alanında yayımlanan yeni mevzuat ve hâlihazırda uygulamada olan ikincil düzenlemeler konusunda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından,

- Hizmet İçi Eğitim Programı kapsamında Merkez Teşkilat ve İl Müdürlüklerinde çalışan personele 2012 yılı içerisinde Gıda Güvenliği alanında 2232 kişinin katılımıyla gerçekleşen 116 eğitim,
- Veterinerlik alanında 7539 kişinin katılımıyla gerçekleşen 251 eğitim faaliyeti,
- Bitki Sağlığı alanında 7256 kişinin katılımıyla gerçekleşen 214 eğitim faaliyeti,
- 12. fasıl geneli ile ilgili 300 kişinin katılımıyla gerçekleşen 3 eğitim olmak üzere toplamda 16434 kişinin katıldığı 503 eğitim faaliyeti gerçekleştirilmiştir.

Gıda ve yem güvenliği alanında kontrol ve denetim faaliyetleri yürüten ve bazı tanı, tayin, tespit metotlarında akredite edilen kamu ve özel laboratuvar sayısı sırasıyla 28 ve 51'dir.

Bunlara ek olarak:

- Yeterli sıklıkta yapılan risk esaslı denetim ve kontrollerin uygulanmasının yanı sıra, denetimler ve kontroller de yıllık denetim ve izleme programı çerçevesinde yürütülmüştür. 2012 yılının ilk 9 ayında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından 400 bin civarında işletme denetlenerek, bu işletmelerden alınan yaklaşık 90 bin ürüne 610 bin analiz yapılmıştır.
- "Canlı Hayvanlar ve Hayvansal Ürünlerde Belirli Maddeler ile Bunların Kalıntılarının İzlenmesi İçin Alınacak Önlemlere Dair Yönetmelik" (17 Aralık 2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete) için genelge güncellenmiş ve 2012 yılı Ulusal Kalıntı İzleme Planı revize edilmiştir.
- Gıda denetimi, resmi kontroller, GDO kontrolleri, hazır yemek sektöründe gıda güvenliği, gıda zehirlenmesi, süt hijyeni ve kontrolü hakkında kurslar ve uzman ziyaretleri düzenlenmiştir.
- 72 ürün kategorisinde denetim programlarının, 27 ürün kategorisinde pestisit kalıntı denetim programlarının ve 8 üründe aflatoksin denetim programının yürütülmesine 2012 Yıllık Denetim ve İzleme Programları kapsamında devam edilmiştir.
- Bu fasıl dâhilinde uyum sağlanan AB müktesebatının taşrada uygulanmasını yaygınlaştırmak üzere, 2007 yılında oluşturulan Bölgesel Eğitim Programları (RTP) kapsamında, 2012 yılında gerçekleştirilen 7 adet çalışmaya 567 kişi katılım sağlamıştır.
- Teknik Destek ve Bilgi Değişimi (TAIEX) kapsamında Türkiye'de gerçekleştirilen 3 çalışmaya toplam 157 kişi, 3 uzman ziyarete 44 kişi ve 1 çalışma ziyarete 4 kişi katılım sağlamıştır.
- TAIEX mekanizması kullanılarak Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı alanında 2012 ve 2013 yılları için planlanan eğitim alanlarının ve faaliyetlerinin belirlenmesi amacıyla 24 Mayıs-20 Haziran 2012 tarihleri arasında Brüksel'de gerçekleştirilen bir dizi toplantıya katılım sağlanmıştır. Toplantılar neticesinde "Eğitim Haritası" hazırlanarak Komisyona sunulmuştur.

Türkiye-Avrupa Birliği Mali İşbirliği Kapsamında Yürütülen/Yürütülmekte Olan Projeler Kapsamında Sağlanan İlerlemeler

Koyun ve Keçilerin Küpelenmesi ve Aşılması Projesi

Toplam bütçesi 29.579.750 avro olan proje kapsamında; toplumsal farkındalığın artırılması ve aşılama ve küpeleme faaliyetlerinin koordinasyonu için teknik destek

alınması, plastik kulak küpesi ve PPR aşısı tedariki, koyun ve keçilerin küpelenmesi ve aşılama ile koyun-keçilerin kayıt altına alınması için bir veritabanı oluşturulması öngörülmüştür. Proje kapsamında 2012 yılı içerisinde, veritabanı işlerlik kazanmış olup, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı taşra teşkilatı personelinin eğitimleri ile aşılama ve küpelenme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Yaban Hayatında Kuduz Hastalığının Kontrolü Projesi

“Yaban Hayatında Kuduz Hastalığının Kontrolü” projesi kapsamında yaban hayatındaki hayvanların kuduz hastalığına karşı ağız yoluyla aşılama için 4 milyon 536 bin adet aşının tedariki planlanmıştır. Toplam bütçesi 2 milyon 200 bin avro olan proje, ihale aşamasındadır.

Türkiye’de Şap Hastalığının Kontrolü ve Eradikasyonu (II. Aşama)

“Türkiye’de Şap Hastalığının Kontrolü ve Eradikasyonu (II. Aşama)” projesi 38 milyon 375 bin avro bütçeye sahip olup, proje kapsamında 2012 yılı içerisinde, Trakya bölgesindeki küçükbaş hayvanlar için 710 bin, büyükbaş hayvanlar içinse 910 bin 950 doz aşı tedarik edilmiş ve aşılama faaliyetleri tamamlanmıştır.

Elektronik Kimliklendirme ve Koyun-Keçi Kayıt Sistemi

2012 yılı IPA-I programlamasına dâhil edilen ve toplam bütçesi 34 milyon 100 bin avro olan “Elektronik Kimliklendirme ve Koyun-Keçi Kayıt Sistemi” projesinin amacı, “AB gerekliliklerine paralel olarak koyun keçi türü hayvanların hareketlerini izleme ve hayvan hastalıklarıyla mücadele amacıyla elektronik kimliklendirme ve kayıt sisteminin oluşturulması” olarak belirlenmiştir. Elektronik ve plastik kulak küpesi ile elle kullanılan küpe okuyucuları tedariki, farkındalığı artırmaya yönelik iletişim faaliyetleri ile küpelenme işlemlerinin koordinasyonu için teknik destek bileşenleri bulunan proje kapsamında,

- (i) 81 il müdürlüğüne, toplamda 24,2 milyon çift kulak küpesi (her hayvana bir elektronik ve bir plastik kulak küpesi takılmak üzere) ve 5 bin elle kullanılan küpe okuyucusunun temini,
- (ii) koyun-keçi yetiştiricilerine yönelik farkındalık artırma faaliyetleri ve resmi ve özel veteriner hekimler ile veteriner sağlık teknisyenlerine yönelik eğitim faaliyetleri,
- (iii) AB gerekliliklerine uygun olarak Türkiye’de bir elektronik kimliklendirme ve kayıt sisteminin kurulması öngörülmektedir.

Avrupa Birliğine Entegrasyon Sürecini Destekleme Faaliyetleri (SEI) kapsamında “Hayvansal Yan Ürünlere İlişkin Avrupa Birliği Mevzuatının Uyumlaştırılması İçin Strateji Geliştirme”, “Bitki Sağlığı Sınır Kontrol Noktalarının Kurulumunun Desteklenmesi” ve “Veteriner Stratejisinin Hazırlanmasının Desteklenmesi” projeleri 2012 yılı içerisinde hazırlanmış ve değerlendirilmek üzere Merkezi Finans ve İhale Birimi’ne gönderilmiştir. Ayrıca, “Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Risk

Değerlendirme Biriminin Kapasitesinin Geliştirilmesi” projesinin tüm aşamaları 2012 yılı içerisinde tamamlanmıştır.

2011 yılı içerisinde hazırlanan ve Tarım ve Kırsal Kalkınma Sektörünün AB’ye uyum önceliklerinin yer aldığı Tarım ve Kırsal Kalkınma Sektör Uyum Stratejisi esas alınarak, seçilen sektör ihtiyaçlarının Türkiye-AB Mali İşbirliği Programından karşılanmasına yönelik olarak 2013 IPA-I Sektör Tanımlama Fişi (SIF) hazırlanmıştır.

Fasıl 13: Balıkçılık

Balıkçılık Faslı, Ek Protokolün tam olarak uygulanması şartına bağlı olarak askıya alınan fasıllardan biridir. Ek Protokol konusu, 11 Aralık 2006 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyinde alınan karar doğrultusunda sekiz fasıl için açılış kriteri, tüm fasıllar için ise kapanış kriteri niteliği taşımaktadır.

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

2012 yılı içerisinde Türkiye-AB 1 No'lu Tarım ve Balıkçılık Alt-komitesinin 11'inci toplantısı 15-16 Şubat 2012 tarihlerinde, Avrupa Komisyonu, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Alt-komite toplantısında, Türkiye tarafından Komisyona, Balıkçılık Faslında mevzuat uyumu ile ilgili bir çalışma grubu kurulması teklif edilmiştir.

Türkiye ve AB arasında balıkçılık alanında işbirliğini geliştirmek ve diyalogu sürekli kılmak, Akdeniz ve Karadeniz'de olası işbirliği alanlarına ilişkin görüş alışverişinde bulunmak üzere oluşturulan "Balıkçılık Diyalog Çalışma Grubu"nun ikinci toplantısı 10 Mayıs 2012 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

AB balıkçılık müktesebatına uyum çerçevesinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından Su Ürünleri Kanunu'nun revizyonuna yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu düzenleme ile koruma ve kullanma dengesi gözetilerek avcılık üretiminde kaynak yönetiminin etkinleştirilmesi ve yetiştiricilikte çevre ile uyumun sağlanması hedeflenmektedir.

1 Eylül 2012-31 Ağustos 2016 tarihleri arasında ticari amaçlı su ürünleri avcılığında uygulanmak üzere; bilimsel, çevresel, ekonomik ve sosyal hususlar göz önüne alınarak, su ürünleri kaynaklarının korunması, sürdürülebilir işletilmesinin sağlanması için su ürünleri avcılığına ilişkin yükümlülük, sınırlama ve yasakları düzenleyen "3/1 Numaralı Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen Tebliğ" yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, ticari amaç dışı veya spor maksadıyla yasak olmayan bölgelerde ufak vasıtalarla su ürünleri istihsal edeceklerin avlanma usul ve esaslarını belirleyen "3/2 Numaralı Amatör Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen Tebliğ" yürürlüğe girmiştir.

Böylece, elde edilen bilimsel veriler ışığında, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından AB'nin "Akdeniz'de balıkçılık kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı için idari tedbirleri içeren 1967/2006/AT sayılı Konsey Tüzüğü" ile paralel koruma amaçlı düzenlemeler uygulamaya konulmuştur.

İdari Kapasite Çalışmaları

İdari kapasite çalışmalarına 2012 yılında devam edilmiştir. Kaynak ve filo yönetimi ile denetim ve kontrol alanlarında birtakım ilerlemeler kaydedilmiştir.

Yirmi dokuzu Türkiye-AB Mali İşbirliği kapsamında sağlanan hibe nitelikli AB fonları ile inşa edilen balıkçılık liman ofislerinin (balıkçı idari binaları) toplam sayısı 2012 yılında 41'e ulaşmıştır. Düzce/Akçakoca ve Sinop/Demirciköy'de iki liman ofisinin inşasına devam edilmektedir.

Balık stoklarının korunması, av baskısının azaltılması ve sürdürülebilir balıkçılığın sağlanması amacıyla çalışmalar başlatılmıştır. Bu çerçevede, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğüne, 19 Haziran 2012 tarihli ve 28328 sayılı Resmi Gazete'de "Balıkçı Gemisini Avcılıktan Çıkaranlara Yapılacak 2012/51 No'lu Destekleme Tebliği" yayımlanarak denizde avcılık faaliyetlerinde bulunmak üzere ruhsatlandırılmış ve ruhsat tezkeresi halen geçerli olan; on iki metre ve üzerinde uzunluğa sahip ve Su Ürünleri Bilgi Sistemi'ne (SÜBİS) kayıtlı gemisini kendi isteği ile avcılıktan çıkaran gemi sahipleri destekleme kapsamına alınmıştır.

Su Ürünleri Bilgi Sistemi'nin işlevselliği ve kapsamı; amatör balıkçıların kaydı, özel balıkçılık izinleri, denetim formlarının düzenlenmesi ve su ürünleri üretim istatistiklerinin toplanmasını kapsayacak şekilde geliştirilmiştir. Sorgulama ve raporlama alt yapısı güçlendirilmiştir. Uzaktan algılama ile coğrafi bilgi sistemlerinin kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalara devam edilmiştir.

TÜBİTAK ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ortaklığında yürütülen ve uygulamasına 2011 yılında başlanan "Ulusal Balıkçılık Veri Toplama Programı için Karadeniz'de Hamsi Stoklarının Akustik Yöntem ile Belirlenmesi ve Sürekli İzleme Modelinin Oluşturulması Projesi" kapsamında Karadeniz'de hamsi stokunun durumunun belirlenmesine yönelik akustik tarama ve balık sayımı çalışmalarına başlanmıştır.

Türkiye ve AB tarafından orkinos av sezonunda gerçekleştirilen denetimlere ilişkin karşılıklı bilgi alışverişinde bulunulması amacıyla "Türkiye-AB 2012 Yılı Orkinos Av Sezonu Değerlendirme Toplantısı" 19 Ekim 2012 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, AB, Türkiye'nin etkin denetim mekanizması ile ilgili olarak bilgilendirilmiştir.

Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından yürütülen ve AB fonları ile desteklenen "Katılım Müzakereleri Bağlamında Kamu Kurum ve Kuruluşlarının İdari Kapasitelerinin Güçlendirilmesine Yönelik Ulusal Bir Eğitim Stratejisi ve Pilot Modüllerin Uygulanmasına İlişkin Teknik Yardım Projesi" kapsamında düzenlenen pilot eğitim ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı bünyesinde çalışan 47 personel AB Ortak Balıkçılık Politikası konusunda eğitilmiştir. Aynı proje kapsamında düzenlenen kapsamlı pilot eğitim ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Avrupa Birliği Bakanlığı bünyesinde çalışan 28 personel Balıkçılık Müzakere Faslına yönelik olarak eğitilmiştir.

Sektörün ihtiyaçlarına daha iyi cevap verilebilmesini teminen Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü'nün personel sayısı artırılmış ve hizmet içi eğitimlere devam edilmiştir.

Türkiye, Fas ve Ukrayna ile ikili balıkçılık anlaşmaları imzalamıştır. Türkiye ayrıca, Orta Asya ve Kafkaslar Bölgesel Balıkçılık ve Su Ürünleri Yetiştiriciliği Komisyonu'na (CACFish) üye olmuştur.

Türkiye-Avrupa Birliği Mali İşbirliği Projeleri Kapsamında Kaydedilen İlerlemeler

Balıkçılık Üretici Örgütleri için Kurumsal Kapasite Oluşturulması Projesi

Toplam bütçesi 1 milyon avro olan projenin yer aldığı 2011 yılı finansman anlaşması imzalanmıştır. Proje ile AB balıkçılık piyasa düzenine uyum amacıyla mevzuat hazırlanması ve politika geliştirilmesi; AB balıkçılık müktesebatında öngörüldüğü şekliyle işlevsel üretici örgütleri kurulmasına yönelik politika ve takvim oluşturulması ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve üretici örgütleri kapasitesinin eğitimler, çalışma ziyaretleri ve iletişim faaliyetleri aracılığıyla artırılması hedeflenmektedir.

2011 yılı içerisinde hazırlanan ve Tarım ve Kırsal Kalkınma Sektörünün AB'ye uyum önceliklerinin yer aldığı Tarım ve Kırsal Kalkınma Sektör Uyum Stratejisi esas alınarak, seçilen sektör ihtiyaçlarının Türkiye-AB Mali İşbirliği Programından karşılanmasına yönelik olarak 2013 IPA-I Sektör Tanımlama Fişi (SIF) hazırlanmıştır.

Fasıl 14: Taşımacılık Politikası

Taşımacılık Politikası Faslı, Ek Protokolün tam olarak uygulanması şartına bağlı olarak askıya alınan fasıllardan biridir. Ek Protokol konusu, 11 Aralık 2006 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyinde alınan karar doğrultusunda sekiz fasıl için açılış kriteri, tüm fasıllar için ise kapanış kriteri niteliği taşımaktadır.

Müktesebat Uyumu Kapsamındaki Çalışmalar

Karayolu taşımacılığı alanında, sürücü belgelerinin AB standartlarıyla uyumlaştırılması amacıyla,

- 10 Mayıs 2012 tarihli ve 28288 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “6299 sayılı Karayolu Trafiki Konvansiyonu ile Bu Konvansiyonu Tamamlayıcı Avrupa Anlaşmasına Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun” ve
- 8 Ağustos 2012 tarihli ve 28378 Mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2012/3346 sayılı “Karayolu Trafiki Konvansiyonu” ile “1968 Karayolu Trafiki Konvansiyonunu Tamamlayıcı Avrupa Anlaşması”na, Konvansiyona Çekince Konulmak Suretiyle Katılmamız Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı

ile Türkiye söz konusu konvansiyonlara taraf olmuştur.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununda gerekli değişikliklerin yapılması konusunda ise gerekli çalışmalar devam etmekte olup, sürecin 2013 yılı içerisinde tamamlanması planlanmaktadır.

Sayısal takograf sistemi, uluslararası yük ve yolcu taşımacılığı yapan araçlarda sorunsuzca uygulanmaktadır. İlaveten, sistemin yurtiçi taşımacılıkta da uygulanabilmesine yönelik hükümleri de ihtiva eden “Takograf Cihazları Muayene ve Damgalama Yönetmeliği” 12 Ocak 2012 tarihli ve 28171 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup, beş yıllık bir süre zarfında yurtiçi taşımacılık yapan araçlarda da dönüşüm tamamlanmış olacaktır.

Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Yapan Taşıtlarda Çalışan Personelin Çalışmalarına İlişkin Avrupa Anlaşması (AETR)’nin 4, 5 ve 6. değişiklik paketlerine taraf olunması için çalışmalar sürmektedir.

Söz konusu sürecin tamamlanması sonrasında çalışma ve dinlenme süreleri de AB ile uyumlu hale getirilecek ve Türkiye bu kapsamda denetleme konusundaki eksikliklerini gidermiş olacaktır.

Ayrıca, karayolu emniyetiyle ilgili olarak 1985 yılı ve öncesinde üretilmiş 76 bin araç trafikten çekilmiştir. 1990 yılı ve öncesinde üretilmiş araçların 2013 yılı sonuna kadar

trafikten çekilmesi amacıyla “Bir Kısım Motorlu Karayolu Taşıtlarının Piyasadan Çekilmesine İlişkin 66 No’lu Tebliğ” 17 Kasım 2012 tarihli ve 28470 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Demiryolu taşımacılığı alanında, her ne kadar ulusal demiryolu yolcu taşımacılığı pazarları Avrupa Birliği uygulamalarında da henüz tam olarak serbestleşmemiş olsa da, Türkiye demiryolu taşımacılığı sistemini yeniden yapılandırarak yük ve yolcu taşımacılığının ayrılması ve pazarın serbestleştirilmesi konusunda çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda, Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun Taslağı hazırlanmış olup kanunlaşması yönündeki çalışmalar devam etmektedir.

Sivil havacılık alanında, “Topluluk Tahsisi”nin tanınması hususunda önemli bir adım olan ve 2010 yılında parafe edilen Yatay Havacılık Anlaşması’nın 2013 yılının ilk çeyreği içerisinde imzalanması planlanmaktadır. Ayrıca, Türkiye ile Avrupa Komisyonu arasında bir “Sivil Havacılık Diyalogu” geliştirilmiştir. Bu bağlamda, havacılık emniyeti ve Türkiye’nin Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı (European Aviation Safety Agency-EASA) yönetiminde temsil edilebilmesi gibi konular başta olmak üzere birçok alanı kapsayacak kapsamlı bir havacılık anlaşması imzalanabilmesi için taraflar arasında görüşmeler başlamıştır.

Bu dönem içerisinde; sivil havacılık alanında aşağıda belirtilen yönetmelik ve talimatlar, AB müktesebatı ile uyumlu şekilde düzenlenerek yürürlüğe girmiştir:

- Havayolu İle Seyahat Eden Yolcuların Haklarına Dair Yönetmelik (SHY-YOLCU) (03 Aralık 2011 tarihli ve 28131 sayılı Resmi Gazete),
- 21 Aralık 2011 tarihli ve 28149 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sürekli Uçuşa Elverişlilik ve Bakım Sorumluluğu Yönetmeliği (SHY-M) yürürlükten kaldıran aynı isimli yönetmelik (20 Aralık 2012 tarihli ve 28503 sayılı Resmi Gazete),
- Hava Aracı Bakım Eğitimi Kuruluşları Yönetmeliği (SHY-147) (18 Ağustos 2012 tarihli ve 28388 sayılı Resmi Gazete),
- Hava Aracı Bakım Eğitimi Kuruluşları Talimatı (SHT-147) (5 Eylül 2012),
- Bilgisayarlı Rezervasyon Sistemleri Talimatı (SHT-CRS) (11 Ekim 2011),
- Temel Asgari Teçhizat Listesi (MMEL) İle Asgari Teçhizat Listesi (MEL) Hazırlanması Ve Onaylanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Talimatı (SHT-MMEL/MEL) (12 Ekim 2011),
- Gerekli Seyrüsefer Performansı Yaklaşımları Operasyonlarına İlişkin Talimat (SHT-RNP 20-27) (27 Ocak 2012),

- CNS Hizmetlerinde Kalite Yönetim Sistemi ve Standardizasyonu Talimatı (SHT-CNS) (1 Mart 2012),
- Helikopter Pilotu Lisans Talimatı (SHT-2) (20 Nisan 2012),
- Uçakla Ticari Hava Taşıma İşletmeciliği Operasyon Usul ve Esasları Talimatı (SHT-OPS 1) (19 Kasım 2012),
- Haberleşme, Seyrüsefer, Gözetim Sistemleri Mania Kriterleri Hakkında Yönetmelik (24 Ekim 2012 tarih ve 28451 sayılı Resmi Gazete),
- SHT 66-01 Dönüşüm Talimatı (14 Kasım 2012).

Deniz taşımacılığı alanında aşağıdaki sözleşme ve protokoller başta olmak üzere çok sayıda uluslararası anlaşmaya taraf olma yönünde adımlar atılmış ve bunlara ilişkin uygun bulma kanunları Meclis gündemine taşınmıştır:

- Gemilerdeki Zararlı Organik Tutunma Önleyici Sistemlerin Kontrolüne İlişkin Uluslararası Sözleşme (AFS 2001),
- Uluslararası Deniz Trafiğinin Kolaylaştırılması Sözleşmesi (FAL 1965),
- Gemilerin Emniyetli ve Çevreye Duyarlı Geri Dönüşümü Hakkında Hong Kong Uluslararası Sözleşmesi (Hong Kong SRC 2009),
- Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesinin (MARPOL) III, IV ve VI'ncı Ekleri,
- Denizde Can Emniyeti Uluslararası Sözleşmesi (SOLAS) 1978 ve 1988 Protokolleri, 2000 Tarihli Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Kirlenme Olaylarına Karşı Hazırlıklı Olma, Müdahale ve İşbirliği Protokolü,
- 2000 Tarihli Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Kirlenme Olaylarına Karşı Hazırlıklı Olma, Müdahale ve İşbirliği Protokolü (OPRC-HNS 2000).

Ayrıca, petrol kirliliğine acil müdahale kapasitesinin artırılması amacıyla müdahale merkezleri kurulması için ulusal kaynaklardan yatırımlar devam etmektedir.

Türkiye, 25 Ekim 2011 tarihinde “Deniz Yoluyla Taşınan Tehlikeli ve Zararlı Maddelerden Kaynaklanan Zararın Tazmini ve Sorumluluğu Hakkındaki Uluslararası Sözleşmeye İlişkin 2010 Tarihli Protokolü” (HNS 2010 Protokolü) imzalamıştır. Denizyoluyla Taşınan Tehlikeli Yüklere İlişkin Uluslararası Kod Kapsamında Eğitim ve Yetkilendirme Yönetmeliği (IMDG Code) de revize edilerek 11 Şubat 2012 tarihli ve 28201 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

İdari Kapasitenin Geliştirilmesi

Ulaştırma Bakanlığı, 1 Kasım 2011 tarihinde Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı olarak yeniden yapılandırılmıştır. Söz konusu yeniden yapılandırma ile başta Demiryolu Düzenleme Genel Müdürlüğü, Karayolu Düzenleme Genel Müdürlüğü, Tehlikeli Mal ve Kombine Taşımacılık Düzenleme Genel Müdürlüğü olmak üzere birçok yeni genel müdürlük ihdas edilmiştir.

Denizcilik Müsteşarlığı ilga edilerek Bakanlık bünyesine katılmış, ayrıca Avrupa Birliğinin de önem atfettiği Kaza Araştırma ve İnceleme Kurulu ve Demiryolu Koordinasyon Kurulu gibi bazı sürekli ve geçici kurullar kurulmuştur.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Yönetim Otoritesinin Ulaştırma Operasyonel Programı kapsamındaki ihale, sözleşme, ödeme ve raporlamaya ilişkin yetkilerini Merkezi Finans ve İhale Biriminden (MFİB) devralmasına yönelik akreditasyon süreci 2012 yılı Kasım ayı içerisinde tamamlanmıştır.

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün idari kapasitesinin artırılması amacıyla AB tarafından finanse edilen ESEI fonları kapsamında “Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün Kurumsal ve İdari Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi”, 2011 yılı programlama paketine dâhil edilmiştir. Bu projenin önümüzdeki dönemde başlaması planlanmaktadır.

Denizcilik alanında 2010 yılı IPA-I. bileşen kapsamında, gemi kaynaklı emisyonların yüksek düzeyde kontrolünün sağlanması için idari kapasitenin güçlendirilmesi amacıyla “Gemi Kaynaklı Emisyonların Azaltılması Projesi” (TR2010/0314.02) ve Türk gemi adamlarının eğitim, öğretim ve sertifikalandırılması sisteminin güçlendirilmesi ve uzun süreli eğitim stratejisinin belirlenmesi, eğiticilerin eğitimi ve mevzuat uyumunun sağlanması amaçlarıyla “Türkiye’de Denizcilik Eğitim ve Öğretiminin İyileştirilmesi Projesi” (TR2010/0314.01) 2012 yılı içerisinde başlamıştır.

Karayolu taşımacılığı alanında ticari araçların yol kenarı denetimlerinde etkinliğin artırılabilmesi amacıyla “Ticari Araçların Ağırlık ve Boyut Kontrolü” (TR2009/0314.01) ve ülkemizde intermodal taşımacılık konusunda kurumsal ve idari altyapının geliştirilebilmesi amacıyla “Türkiye’de İntermodal Taşımacılığın Güçlendirilmesi” (TR2009/0314.02) projeleri de 2009 yılı IPA-I fonları kapsamında finanse edilmekte olup uygulamaları halen devam etmektedir.

“Hareket Kısıtlı Olanların Taşımacılık Hizmetlerine Erişimi Konusunda Paydaş Analizi ve İstişaresi Yapılmasına Yönelik AB Teknik Yardım Projesi” (TR2009/740.01-02) açılış toplantısı 9 Kasım 2012 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, proje kapsamındaki çalışmaların dört ay içerisinde tamamlanması beklenmektedir.

Ayrıca, 2007 yılı IPA programlaması kapsamında finanse edilen “Türkiye’de Demiryollarının Reformuna Yönelik Teknik Yardım” projesi (TR0702.27-01) de halen yürütülmekte olup, 2013 yılının ilk çeyreğinde tamamlanması beklenmektedir.

Fasıl 15: Enerji

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Enerji, “Pozitif Gündem” çerçevesinde AB ile işbirliği yapılan alanlardan biridir. Enerji Pozitif Gündemi alanında yapılan toplantılarda, durum tespiti amacıyla ortak bir çalışma grubu oluşturulması ve bu kapsamda neler yapılabileceğine ilişkin bir yol haritası çıkarılması kararı alınmıştır.

Bu çalışmanın sonucunda ilgili tüm kurum, kuruluşlar ve Avrupa Komisyonu yetkililerinin katkılarıyla “Güçlendirilmiş Türkiye-AB Enerji İşbirliği Belgesi” oluşturulmuştur. 14 Haziran 2012 tarihinde, AB Bakanı ve Başmüzakereci, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ile Avrupa Komisyonunun Genişleme ve Enerjiden Sorumlu üyelerinin katılımıyla gerçekleşen dördümlü Zirve sonucunda enerji işbirliğinin geliştirilmesi için yeni bir süreç başlamıştır.

İleride fasılın açılması durumunda, bu ortak çalışma grubunun yürüteceği çalışmaların çıktılarını yararlı olacaktır.

Türkiye’nin enerji tüketen ve batısında yer alan ülkeler ile petrol ve doğal gaz üreticisi ülkeler arasında bir köprü işlevi gören konumu, enerji arzı güvenliği açısından ülkemizin önemini artırmaktadır.

Bu bağlamda doğal gaz alanında bağlantı çalışmaları yürütülmektedir. Ülkemiz üzerinden doğal gaz sevkiyatına yönelik yasal ve düzenleyici çerçevenin tamamlanmasına ilişkin çalışmalar sürmektedir. Bu kapsamda, Şah Deniz Faz 2 kapsamında üretilecek doğal gazı Türkiye’nin en doğusundan en batısına iletecek olan “Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı”na (TANAP) ilişkin müzakereler tamamlanarak Türkiye’ye satılacak 6 milyar metreküp doğal gaz ile Avrupa’ya transit geçecek 10 milyar metreküp doğal gaza ilişkin koşullar üzerinde mutabık kalınmıştır.

Bu çerçevede 25 Ekim 2011 tarihinde Hükümetlerarası Anlaşma ve 2011 yılı Aralık ayında Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. TANAP ile Avrupa’ya doğalgaz nakli konusundaki anlaşma ise 26 Haziran 2012’de imzalanmıştır. Beş yıl içerisinde gerçekleşmesi öngörülen proje dört aşamada gerçekleştirilecek ve ilk aşaması 2018 yılında sona erecektir. Hattın kapasitesi 2020 yılında 16 milyar metreküpe, 2023 yılında 23 milyar metreküpe, 2026 yılında ise 31 milyar metreküpe ulaşacaktır. Ayrıca temeli bu yıl içinde atılan Karadeniz’in altından döşenecek boru hattı ile Rus gazını doğrudan Avrupa’ya ulaştıracak Güney Akım Doğal Gaz Boru Hattı Projesi için Türkiye, ekonomik münhasır sahasının kullanılmasına izin vermiş ve gerekli teknik çalışmalara katılmıştır.

Türkiye ile AB arasında sınır ötesi elektrik ticaretinin gerçekleşmesine yönelik yasal çerçevenin tamamlanması ve teknik sorunların çözülmesine ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

Deneme paralel işletme dönemi üçüncü aşamadır. 2013 yılında bitmesi planlanmaktadır. Bu aşamada Türkiye ve ENTSO-E'nin Avrupa Ana Kıta Senkron Bölgesi arasında elektrik ticaretini geliştirebilmek için, ENTSO-E uygulamaları ve AB kurallarına uygun olarak Bulgaristan, Yunanistan ve Türkiye arasında imzalanan ortak anlaşma limitli kapasite tahsisine izin vermektedir.

Türk elektrik sisteminin Avrupa elektrik sistemi ile senkron paralel çalıştırılması tam anlamıyla işlerlik kazandığında, Avrupa ile elektrik ticareti yapılabilmesi gündeme gelecektir.

Bu bağlamda, Türk elektrik sisteminin, ENTSO-E ile paralel işleyebilmesi için teknik hazırlıkların yapılması gerekmektedir. TEİAŞ ve EÜAŞ personelinin bilgi ve performans düzeylerinin artırılması amacıyla yürütülen IPA 2007 programlamasında bulunan proje tamamlanmıştır. Projenin 18 Haziran 2012'de kapanış toplantısı gerçekleştirilmiştir.

TEİAŞ, Güneydoğu Avrupa'da oluşturulacak Güneydoğu Avrupa Bölgesel Enerji Piyasası ve Avrupa Birliği İç Enerji Piyasası ile Entegrasyon çalışmaları kapsamında Güneydoğu Avrupa Koordineli İhale Ofisi Proje İhale Şirketine (Project Team Company, PTC) gönüllü katılım sağlamıştır.

Enerji iç piyasasına yönelik çalışmalar 2012 yılında hız kazanmıştır. Türkiye'deki enerji piyasalarının serbestleştirilmesine ilişkin olarak “Elektrik Piyasası Kanunu Tasarısı Taslağı” ve “Doğalgaz Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı” hazırlanmıştır. TBMM'ye sevk edilen “Elektrik Piyasası Kanunu Tasarısı Taslağı” lisanslamaya, ön lisans esaslarına, elektrik piyasası faaliyetlerine, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna, tarifelere, tüketicilerin desteklenmesine, özelleştirme çalışmalarına, arz güvenliğine ve Türk Enerji Borsasının oluşturulmasına yönelik düzenlemeler içermektedir.

“Doğalgaz Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı”, enerji arz güvenliği ve BOTAS'ın yeniden yapılanmasına yönelik değişiklikler içermektedir.

Öngörülen değişiklikler elektrik ve doğalgaz piyasası mevzuatımızın Avrupa Birliği Üçüncü Paketi'ne uyumunu artırmaktadır.

Taslak mevzuat çalışmalarına ek olarak aşağıda belirtilen mevzuat yürürlüğe girmiştir:

- Elektrik Piyasası Kanununda Yapılan Değişiklikler (Resmi Gazete, 12 Temmuz 2012, No. 28351), (Resmi Gazete, 11 Temmuz 2012, No. 28350), (Resmi

Gazete, 5 Temmuz 2012, No. 28344), (Resmi Gazete, 15 Haziran 2012, No. 28324),

- Elektrik Piyasası Serbest Tüketici Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Resmi Gazete, 7 Nisan 2012, No. 28257),
- Elektrik Piyasasında Faaliyet Gösteren Üretim ve Dağıtım Şirketlerinin Lisansları Kapsamındaki Faaliyetlerinin İncelenmesine ve Denetlenmesine İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete, 12 Ekim 2011, No. 28082),
- Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete 3 Nisan 2012, No. 28253),
- Elektrik Piyasası Müşteri Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Resmi Gazete 11 Eylül 2012, No. 28408),
- Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete, 10 Mart 2012, No.28229),
- Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ (Resmi Gazete, 10 Mart 2012, No.28229),
- Dağıtım Lisansı sahibi Tüzel Kişiler ve Görevli Perakende Satış Şirketlerinin Tarife ve Uygulamalarına İlişkin Usul ve Esaslar (18 Aralık 2012 tarih ve 4193 sayılı Kurul Kararı. Resmi Gazete, 28 Aralık 2012, No.28511),
- Dağıtım Ve Perakende Satış Faaliyetlerinin Hukuki Ayrıştırılmasına İlişkin Usul Ve Esaslar (12 Eylül 2012 tarih ve 4019 sayılı Kurul Kararı. Resmi Gazete,27 Eylül 2012, No. 28424),
- Elektrik Dağıtım Ve Perakende Satışına İlişkin Hizmet Kalitesi Yönetmeliği (Resmi Gazete, 21 Aralık 2012, No. 28504),
- Elektrik Piyasası Dağıtım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Resmi Gazete, 11 Eylül 2012, No. 28408),
- Elektrik Piyasası Dengeleme Ve Uzlaştırma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Resmi Gazete,18 Eylül 2012, No. 28415),
- Organize Sanayi Bölgelerinin Elektrik Piyasası Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete 18 Şubat 2012, No. 28208),
- Aynı Yerde Doğal Gaz Depolama Faaliyetinde Bulunmak Üzere Lisans Başvurusunda Bulunan Tüzel Kişilerin Seçimi Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete, 21 Şubat 2012, No. 28211),
- Doğal Gaz Piyasası Dağıtım ve Müşteri Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Resmi Gazete, 3 Mayıs 2012, No. 28281),

- Doğal Gaz Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Resmi Gazete, 3 Nisan 2012, No. 28253),
- Doğal Gaz Piyasası Sertifika Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Resmi Gazete, 12 Haziran 2012, 28321).

Dağıtım ve Perakende Satış Faaliyetlerinin Hukuki Ayrıştırılmasına İlişkin Usul ve Esasların yayımlanması neticesinde, dikey bütünleşik teşebbüslerle ilgili ayrıştırma tanımlaması yapılmış ve uygulamaya yönelik tanımlamalar ile tarifeleri oluşturma usulleri düzenlenmiştir.

Elektrik dağıtım özelleştirmeleri kapsamında 21 bölgenin 13'ü özel sektöre devredilmiş olup, 3 bölge ihale sürecini beklemektedir. 2013 yılının ilk aylarında elektrik dağıtım işlemlerinin tamamen özel sektör eliyle yürütülmesi ve 21 dağıtım bölgesinin özelleştirilmesinin tamamlanması beklenmektedir. Öte yandan, enerji üretim varlıklarının özelleştirme çalışmaları halen devam etmektedir. 2012 yılında Elektrik Üretim A.Ş.'ye ait on gruba ayrılan on yedi adet akarsu santralının özelleştirilmesi amacıyla açılan ihaleler tamamlanmıştır. Özelleştirme kapsamındaki elektrik üretim tesislerinin lisanslarıyla ilgili düzenlemeler yapılarak elektrik üretim özelleştirmelerinin hızlandırılması sağlanmıştır. Bu çalışmaların sonuçlanmasıyla AB'ye uyum açısından da önemli olan enerji özel sektörünün oluşumu süreci büyük ölçüde tamamlanmış olacaktır.

Elektrik piyasalarında 2012 yılı için serbest tüketici eşiği 25 bin kWh'ye düşmüş olup, teorik anlamda piyasanın %77 oranında açılmasına denk gelmektedir. Doğalgaz piyasalarında 2012 yılı için serbest tüketici eşiği 300 bin metreküpe düşürülmüştür.

Enerji Bakanlığı ile Alman Kalkınma Bakanlığı arasında Avrupa Birliği enerji pazarına uyum sağlanması ve Avrupa Birliği enerji piyasaları ile benzer bir piyasanın oluşabilmesi için teknik destek sağlamayı amaçlayan bir anlaşma imzalanmıştır. Ayrıca, Avrupa Enerji Borsası ile teknik işbirliği içeren bir anlaşma imzalanmıştır. Ayrıca Avrupa'daki en önemli borsalardan olan ve Türk elektrik piyasasına en çok benzeyen bir işletime sahip bulunan Nord Pool ile benzeri diğer Avrupa Birliği Enerji Borsaları ile teknik bilgi alışverişi ve piyasa uyumu incelemesi sağlamak üzere teknik görüşmeler sürdürülmektedir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, 28 Mart 2012 tarihinde Silivri Yeraltı Depolama Tesisi Temel Kullanım Prensipleri ve Prosedürlerini belirleyen kurul kararını yayımlamıştır. Bu çerçevede, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) tarafından işletilen yeraltı depolama tesisine üçüncü taraf erişimi sağlanacaktır.

Yenilenebilir enerji alanında aşağıda belirtilen düzenlemeler Resmi Gazete'de yayımlanmıştır:

- Rüzgâr ve Güneş Enerjisine Dayalı Lisans Başvurularına İlişkin Ölçüm Standardı Tebliği (Resmi Gazete, 22 Şubat 2012, No. 28212),
- Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete, 10 Mart 2012, No.28229),
- Rüzgâr ve Güneş Enerjisine Dayalı Lisans Başvurularına İlişkin Ölçüm Standardı Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Resmi Gazete, 31 Mart 2012, No.28250),
- Rüzgâr ve Güneş Enerjisine Dayalı Lisans Başvuruları İçin Yapılacak Rüzgâr ve Güneş Ölçümleri Uygulamalarına Dair Tebliğ No: 2012/01 (Resmi Gazete, 10 Temmuz 2012, No. 28349),
- Benzin Türlerine Etanol Harmanlanması Hakkında Tebliğ (Resmi Gazete, 7 Temmuz 2012, No. 28346).

Yüksek Planlama Kurulu, enerji verimliliği alanında sonuç odaklı ve somut enerji verimliliği hedeflerini ortaya koyan politikaları belirleyen ve stratejiler oluşturan Enerji Verimliliği Strateji Belgesini (2012-2023) 25 Şubat 2012 tarihinde onaylamıştır. Belge, 2023 yılında Türkiye'nin GSYİH başına tüketilen enerji miktarının (enerji yoğunluğunun) 2011 yılı değerine göre en az %20 azaltılmasını hedeflemektedir.

“Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğinin Artırılmasına Dair Yönetmelik”i tadil eden ve sanayi için teşvikler geliştiren ve enerji verimliliği danışmanlık şirketleri yetkilendirmelerini düzenleyen yönetmelik 27 Ekim 2011 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Bu yönetmelik kapsamında 3 Temmuz 2012’de “Enerji Verimliliği Destekleri Hakkında Tebliğ” Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Avrupa Birliği Çevreye Duyarlı Tasarım Direktifi’ne uyum çalışmaları kapsamında bir dizi yeni tebliğ yürürlüğe girmiştir (Ağustos 2011- Şubat 2012).

Avrupa Birliğinin enerji etiketlemesi ile ilgili Direktifi’ne (2010/30/AB) uyum çalışmaları kapsamında “Ürünlerin Enerji ve Diğer Kaynak Tüketimlerinin Etiketleme ve Standart Ürün Bilgileri Yoluyla Gösterilmesi Hakkında Yönetmelik” 2 Aralık 2011 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu kapsamda ev tipi çamaşır makinelerinin, ev tipi bulaşık makinelerinin, ev tipi soğutma cihazlarının ve televizyonların enerji etiketlemesine dair tebliğler yayımlanmıştır (Resmi Gazete, 22 Haziran 2012, No.28331).

Enerji verimliliği hizmetlerine ve enerji yönetim programlarına yönelik yetkilendirmeler devam etmektedir. 2012 yılı Kasım ayı itibarıyla sertifikalı enerji yetkilisi 4600 kişiye verilen enerji performansı sertifikaları ise 45 bine ulaşmıştır.

Nükleer güvenlik ve radyasyondan korunma konusunda mevzuat uyum çalışmaları kapsamında 2013 programlaması için Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK), ülkemizde nükleer güvenlik için düzenleyici altyapıyı oluşturmak üzere bir teknik yardım projesi önermiştir. Ek olarak, TAEK bünyesinde AB mevzuatına tam uyum sağlanabilmesi için çıkartılması veya revize edilmesi gereken yönetmelikler ile ilgili olarak çalışmalar devam etmektedir.

Türkiye, “Kullanılmış Yakıt Yönetimi ve Radyoaktif Atık Yönetimi Güvenliği Birleşik Sözleşmesi”ne taraf olma sürecini başlatmıştır. Sözleşmeye katılımın uygun bulunduğu Kanun Tasarısı Meclis gündemindedir.

“Nükleer Terörizmin Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin Bildirim ve Çekince ile Birlikte Onaylanması Hakkında Karar” 8 Mayıs 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Karar, iyonlaştırıcı radyasyona karşı korunma ve nükleer tesislere lisans verilmesi konularında düzenlemeler yapmaktadır.

Nükleer Madde Sayım ve Kontrol Yönetmeliği 30 Mayıs 2012 tarihli ve 28308 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

2023 yılına kadar iki adet nükleer enerji santralının işletilmeye başlaması ve üçüncü santralin inşasına başlanması öngörülmektedir. Nükleer işbirliği kapsamında, Güney Kore, Japonya, Kanada ve Çin ile görüşmeler devam etmektedir.

AB tarafından gönüllülük ilkesi esasında başlatılan ve AB içinde ve komşu ülkelerde bulunan nükleer santrallerin güvenli olup olmadıklarının sınanması amacıyla bir dizi stres testine tabi tutulmalarını öngören projeye gönüllü olarak iştirak edilmiştir. Bu kapsamda Türkiye’de yapımı öngörülen nükleer santrallerin, inşa edilerek faaliyete geçmelerinin ardından AB’nin stres testlerine tabi olmaları kararlaştırılmıştır.

İdari Kapasite Çalışmaları

Petrol stoku sistemleri açısından Avrupa Birliği ile Uluslararası Enerji Ajansının (UAE) hesaplama metodolojileri farklılık arz etmektedir. Ancak 2009 yılında Avrupa Birliği, UAE’nin standartlarını kabul etmiştir.

Bu süreç içerisinde Türkiye’de kurulması düşünülen Petrol Stok Ajansına ihtiyaç kalmadığı, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü’nün Uluslararası Enerji Ajansının yükümlülüklerini yerine getirebildiği görülmüştür. Bu bağlamda Genel Müdürlüğün görev ve yetkilerini düzenleyen yönetmelikler üzerinde çalışmalar devam etmektedir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesinde Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Genel Müdürlük, yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, enerji bilgi ve teknolojisi yönetiminden sorumludur.

Bakanlık ayrıca, nükleer enerji konusundaki gelişmeleri destekleyecek ve bu alanda çalışmaları yürütecek olan Nükleer Enerji Proje Uygulama Dairesi Başkanlığını kurmuştur.

Bakanlık, 2012 programlama yılında enerji sektöründe sunulan benzer proje önerilerinin birleştirilmesi suretiyle büyük bir sektör projesi oluşturmuştur. Türkiye Enerji Sektörünün AB Enerji Öncelikleri ve Stratejileri Kapsamında Güçlendirilmesi başlıklı Projenin bütçesi 11,8 milyon avrodur. Projenin uygulanması Enerji ve Tabii Bakanlığının kapasitesinin geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır.

Bunlara ek olarak, sektör yaklaşımına geçiş çalışmaları kapsamında 2013 programlama yılı için büyük sektör projeleri tasarlamıştır.

Elektrik ve doğalgaz piyasaları, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji ve nükleer enerji sektörlerinden oluşan projenin geliştirme süreci devam etmektedir. Daha önceki programlamalardan farklı olarak 2013 yılı programlaması, sektörün büyük bir bölümünü kapsamakta, 35-40 milyon avroluk bütçesiyle günümüze kadar Türkiye - AB Mali İşbirliği Programı altında yapılmış olan en kapsamlı enerji projesi olma özelliğini taşımaktadır.

Fasıl 16: Vergilendirme

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Dolaylı vergilendirme alanında, Özel Tüketim Vergisi kapsamında 7 Mayıs 2012 tarihinde yapılan değişiklik ile ithal içkilere uygulanan vergi tutarı azaltılmış, yerli içkiye uygulanan vergi tutarı ise artırılmış olup, böylece Fasılın açılış kriterini karşılamak amacıyla hazırlanan 2009 tarihli Eylem Planına uygun olarak rakı ve viski arasındaki vergi paritesinde düşüş sağlanmıştır.

Yeni bir Gelir Vergisi Kanununun oluşturulması yönünde çalışmalara devam edilmektedir. Mali disiplinden taviz verilmeyecek şekilde hazırlanmaya çalışılan Tasarı ile beyanname veren mükellef sayısında artışın sağlanması ile vergi tabanının genişletilmesi hedeflenmektedir. Muafiyet ve istisnaların da azaltılmasıyla beraber kanundaki madde sayısı da düşürülerek daha basit, anlaşılabilir bir metin hazırlanması hedeflenmektedir.

İdari Kapasite Çalışmaları

İdari kapasite alanında, vergi denetim işlevlerinin “Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı” olarak tek bir kurumda birleştirilmesinin, vergi denetimlerinin planlanması ve uygulanması açısından önemli bir adım olduğu değerlendirilmektedir. Buna ek olarak, denetim yöntemlerinin daha verimli çalışması için Maliye Bakanlığı bünyesindeki analiz sistemlerinin, veri tabanlarının geliştirilmesine devam edilmiştir.

Gelir İdaresi Başkanlığının yürüttüğü “Gelir İdaresinde Kalite Yönetimine Giriş İçin Teknik Destek Projesi” ile Gelir İdaresi Başkanlığının kurumsal kapasitesi arttırılarak mükelleflere sunulan hizmetler gelişmeye devam etmiştir. 2011 yılında kabul edilen Kayıtdışı Ekonomi ile Mücadele Stratejisi Eylem Planı doğrultusunda mükelleflerin elektronik kayıt işlemlerine 2012 yılı Nisan ayında başlanmıştır.

Fasıl 17: Ekonomik ve Parasal Politika**Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler**

Bu fasılda, müktesebata uyum ileri düzeydedir. Herhangi bir teknik açılış kriteri olmayan faslın açılması için Türkiye'ye müzakere pozisyon belgesini hazırlamak üzere davet mektubu iletilmiştir. Ekonomik ve Parasal Politika Faslına ilişkin Türkiye'nin Müzakere Pozisyon Belgesi 9 Mart 2007 tarihinde AB tarafına iletilmiştir.

26 Haziran 2007 tarihindeki AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde, Fransa'nın bu Faslına doğrudan tam üyelikle bağlantısı olduğunu ileri sürmesi üzerine, fasla ilişkin Müzakere Pozisyon Belgesi AB Konseyinde ele alınmamış ve AB tarafı kendi "Ortak Tutum Belgesi"ni hazırlamamıştır. Müzakere sürecindeki bu haksız blokaja rağmen, Pozisyon Belgesinde taahhüt edilen teknik çalışmalara, yaşanan küresel kriz ortamında dahi ilgili kurumlar tarafından devam edilmiş olup, yakalanan ileri uyum düzeyi sebebiyle, siyasi blokajın kalkması durumunda fasıl müzakerelere hızla açılacak durumdadır.

Katılım öncesi ekonomi politikalarının koordinasyonu çerçevesinde, Türkiye 2001 yılından bu yana her yıl düzenli olarak Katılım Öncesi Ekonomik Program ve Mali Bildirim Tabloları hazırlayarak Komisyona sunmaktadır. Türkiye, özellikle Aşırı Açık Prosedürü bildirimlerinin kalitesi açısından oldukça önemli bir ilerleme kaydetmiştir.

25 Şubat 2011 tarihli ve 27857 Mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6111 sayılı Kanun ile 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Kanunu'nda, kamu sektörünün TCMB tarafından finansmanının engellenmesi amacıyla değişiklik yapılarak Merkez Bankasının mali bağımsızlığının güçlendirilmesi yönünde gelişme kaydedilmiştir. Söz konusu değişiklik ile Merkez Bankası kamu sektöründe finansmanın yasaklanması konusunda önemli bir ilerleme kaydetmiştir.

Para politikası alanında Merkez Bankası fiyat istikrarı ve mali istikrarı sağlamak amacıyla farklı araçlar kullanmıştır. Merkez Bankası, faiz oranı koridoru, rezerv gereklilikleri, döviz ihale ve müdahaleleri gibi birçok politika aracını aktif bir biçimde kullanmış ve özellikle kredi genişlemesini baskılaması ve dolayısıyla cari işlemler açığının azaltılması açısından oldukça başarılı ve etkin olmuştur. Merkez Bankası 2012 yıl sonu enflasyon hedefi olan %5'lik orana ulaşmayı hedeflemektedir.

Ekonomi politikası oluşturulması ve eşgüdümün sağlanmasına yönelik kapasite yeterli seviyede, Türkiye'nin genel hazırlık durumu ise ileri seviyededir. 2013-2015 dönemine ait Orta Vadeli Program, büyümenin sürdürülmesi, mali disiplinin devam etmesi, istihdamın ve tasarrufların artırılmasını gözetmekte, 2012 yılında Avrupa Komisyonuna iletilen Katılım Öncesi Ekonomik Program, önemli ölçüde tutarlı ve kapsamlı bir makroekonomik çerçeve sunmaktadır.

Fasıl 18: İstatistik

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

2012 yılında İstatistik Faslı kapsamında AB müktesebatına uyum açısından önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Türkiye'nin bu fasla ilişkin müktesebata uyum düzeyi ileri seviyededir.

İstatistik Faslı Türkiye ile AB arasında 2012 yılı içerisinde oluşturulan “Pozitif Gündem” altında çalışma grubu oluşturulan 8 fasıldan biri olup bu kapsamdaki ilk çalışma grubu toplantısı 12 Temmuz 2012 tarihinde Brüksel’de gerçekleşmiştir.

Toplantıda, faslın tarım istatistikleri ve ulusal hesaplar konularındaki kapanış kriterlerine yönelik bugüne kadar gerçekleştirilmiş olan çalışmalar ve önümüzdeki dönemde yapılacaklara ilişkin yol haritası AB ile paylaşılmıştır.

Sınıflandırmalar ve kayıtlar alanındaki müktesebat uyum çalışmaları kapsamında, tüm sınıflandırmalar için uyum çalışmaları nihai hale getirilmiştir. Avrupa Birliği’nde ekonomik faaliyetlerin istatistiksel olarak sınıflandırılması için kullanılan NACE sisteminin 2. revizyonuna (NACE Rev.2) uygun verilerin yayımlanmasına başlanmıştır. Tarım istatistiklerinin AB standartları ile uyumlu bir şekilde üretilmesine büyük katkı sağlayacak nitelikte bir idari kayıt olması öngörülen Tarımsal İşletme Kayıt Sisteminin kurulmasına yönelik Eylem Planı, Temmuz ayında gerçekleştirilen Pozitif Gündem çalışma grubu toplantısında Komisyon yetkilileri ile paylaşılmıştır. Sınıflandırmalar ve kayıtlar alanındaki genel uyum düzeyi ileri seviyededir.

Sektör istatistikleri alanında, ESA 2010 (Avrupa Birliği Ulusal Hesaplar Sistemi 2010) uygulama çalışmalarına devam edilmekte ve bu doğrultuda üretim, harcama ve gelir yöntemiyle GSYH hesaplamalarında NACE Rev.2 sınıflamasına geçiş çalışmaları sürdürülmektedir. 2012 yılı için Arz ve Kullanım Tablosunun hazırlanması için çalışmalar devam etmektedir. 2013 yılı içerisinde alan uygulaması yapılacaktır.

6 Nisan 2012 tarihli ve 28256 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Genel Yönetim Mali İstatistikleri Genel Tebliği aracılığı ile genel yönetim sektörü kapsamı yeniden belirlenmiştir. Bu çerçevede, 2006-2010 dönemine ait bazı ulusal hesap tabloları (ESA Tablo 2 ve ESA Tablo 9) genel yönetim sektörünün yeni kapsamına uygun olarak Avrupa Birliği İstatistik Ofisine (Eurostat) iletilmiştir. Aşırı bütçe açığı prosedürüne ilişkin tablolar gözden geçirilip güncellenmiştir.

Nüfusa ilişkin olarak Adrese Dayalı Nüfus Kayıt sisteminden elde edilemeyen işgücü ve istihdam, doğurganlık, göç ve göç nedeni, bebek, çocuk ve yetişkin ölümlülüğü, engellilik ile bina ve konutlara ilişkin bilgilerin derlenmesi amacıyla, ilk defa 2011 yılında önceki nüfus sayımlarından farklı olarak idari kayıtlara dayalı “Nüfus ve Konut Araştırması” yapılmıştır. TÜİK, 2011 yılı nüfus ve konut araştırmasıyla ilk kez, kayıt

sistemleri ve alandan toplanan verileri bir araya getirerek cevaplayıcı yükünü azaltan modern veri toplama yöntemlerini kullanmıştır.

Yerleşim yeri nüfusları, 2007 yılından itibaren İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından güncellenen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nden alınan nüfusla birlikte, kurumsal yerlerde kalan nüfus da kapsanarak her yıl 31 Aralık tarihi esas alınmak suretiyle hesaplanmakta ve sonuçları kamuoyuna duyurulmaktadır. Bu doğrultuda, 2011 yılı sonuçları 27 Ocak 2012 tarihinde kamuoyuna açıklanmıştır.

AB yapısal iş istatistikleri tüzükleri ve NACE Rev.2'ye uygun olarak hazırlanan 2010 yılına ait mali aracı kurum istatistikleri ile 2009 yılına ait yabancı kontrollü girişim istatistiklerini açıklamıştır.

TÜİK, Resmi İstatistik Programı (RİP) ikinci planlama döneminin temel vurgusu olan, "üretilen istatistiklerin kalitesi" kapsamında ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu ile kurulan "Veri Kalite Kontrol Kurulu"nun çalışma usul ve esasları doğrultusunda, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından idari kayıtlar yoluyla üretilen verilerin üretim süreci ve elde edilen sonuçların uluslararası standartlara uygunluğunun araştırılması amacıyla "Kurum/Kuruluşlarda Veri Değerlendirme Çalışması"nı yürütmüştür. Bu çalışma ile, RİP kapsamında veri üreten Kurum/Kuruluşlarda, Eurostat tarafından tanımlanmış olan "Avrupa İstatistikleri Uygulama Esasları" ve "Kalite Bileşenleri"ne ilişkin farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Ayrıca, TÜİK'in yeniden yapılanması kapsamında, idari kayıtların iyileştirilmesi amacıyla müstakil bir Daire olarak "Kayıt Sistemleri Daire Başkanlığı" kurulmuştur.

TÜİK, çevre istatistikleri kapsamında su, atık su ve atık ile çevresel gelir ve harcama istatistiklerine ilişkin 2010 yılı verilerini Eurostat tanım ve sınıflamalarına uygun olarak yayımlamış ve Eurostat'a raporlamıştır. Ayrıca 1990-2010 dönemini kapsayan sera gazı emisyon envanteri yayımlanmış ve BM İklim Değişikliği Sekretaryasına gönderilmiştir. Çevresel hesaplar kapsamında ise, Hava Emisyon Hesapları tabloları doldurularak Eurostat'a raporlanmıştır.

Sektör istatistikleri alanında Türkiye'nin AB müktesebatına uyum düzeyi oldukça ileri seviyededir.

İdari Kapasite Çalışmaları

2012-2016 dönemine ait Resmi İstatistik Programı, 5 Ocak 2012 tarihinde 28164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Programın temel amacı resmi istatistiklerin üretimine ve organizasyonuna ilişkin temel ilkeleri ve standartları belirlemektir. Program, Avrupa Komisyonu İstatistik Program Komitesi tarafından belirlenen Avrupa İstatistikleri Uygulama Esaslarına uyumlu olarak

hazırlanmıştır. 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu uyarınca Program kapsamında resmi istatistik üreten tüm kurum ve kuruluşlar görevlerini bu ilkeler çerçevesinde yürütmekle yükümlüdürler. 2012-2016 Resmi İstatistik Programı aracılığıyla istatistik üretim süreci Avrupa İstatistik Sisteminin öngördüğü vizyon ile daha da uyumlu bir nitelik arz etmeye başlamıştır.

TÜİK, Eurostat tarafından 2011 yılında yapılan emsal tarama faaliyeti sonucunda belirlenen önerilere uyum amacıyla 2012 yılında bazı çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bu çalışmaların en önemlisi mikro veriye erişime ilişkin bazı kuralların tesis edilmesi olmuştur. Bahse konu kuralların belirlenmesi sayesinde istatistiki bilgiler daha kullanılabilir ve erişilebilir bir nitelik kazanmıştır.

29 Haziran 2012 tarih ve 28338 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6327 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda yer alan bir madde aracılığıyla TÜİK, Türkiye İstatistik Kanununun 9. maddesi uyarınca talep edilen her türlü kayıt ve verinin otuz gün içinde verilmemesi veya Kurumun kullanımına açılmaması durumunda ilgili kurum ve kuruluşun üst yöneticilerine idari para cezası düzenleme imkanına sahip olmuştur. Bu gelişme TÜİK’in, Türk İstatistik Sistemi içindeki koordinasyon rolünü ve etkinliğini artıran bir niteliğe sahiptir.

2012 yılı içerisinde İstatistik Konseyine katılım sağlayan kurumlara Gelir İdaresi Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB), Vergi Konseyi ve Yükseköğretim Kurulu tarafından farklı anabilim dallarından 3 öğretim üyesi yasal olarak eklenmiş olup Türk İstatistik Sisteminin güçlendirilmesi ve tüm paydaşların sisteme dahil edilmesi yolunda önemli bir adım atılmıştır.

TÜİK, AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) fonundan yararlanarak katılım sağladığı Eurostat Çok Yararlananlı Programlarının yanısıra iki bileşene sahip TR2009/0318.01 referans numaralı “Türk İstatistik Sisteminin Geliştirilmesi Programı Üçüncü Aşaması Projesi”ni de uygulamaktadır.

Projenin eğitim hibesi bileşeni sayesinde Türkiye İstatistik Sistemi içinde yer alan ve resmi istatistik üretim sürecine katkıda bulunan pek çok kurumdan katılımcılar AB üyesi devletlerin resmi istatistik ofislerine çalışma ziyareti yapma imkanı bulmuşlardır. Bu çerçevede AB uygulamalarını daha yakından inceleyebilmişlerdir. Eğitim bileşeni altında resmi istatistiklere ilişkin eğitimler, konferanslar, çalıştaylar, seminerler de düzenlenmiştir. Projenin bir diğer ayağı olan teknik destek bileşeninin ise 2013 yılında faaliyete geçmesi beklenmektedir.

Bu kapsamda iş kayıtları, sosyal istatistikler, çevre istatistikleri, makroekonomik istatistikler, iş istatistikleri konularında, TÜİK’in ve Türkiye İstatistik Sisteminin idari

yapısının ve kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik faaliyetler yürütülmesi amaçlanmaktadır.

Fasıl 19: Sosyal Politika ve İstihdam

2012 yılında 19 No'lu Sosyal Politika ve İstihdam Faslı'nın açılış kriterlerine ilişkin önemli çalışmalar yürütülmüş ve kriterlerin yerine getirilmesi konusunda adımlar atılmıştır. Fasılın açılış kriterlerinden ilki olan sendikal hakların genişletilmesi konusyla ilgili olarak, Anayasa'da sendikal haklarla ilgili olarak yapılan değişikliklerin ilgili kanunlara yansıtılabilmesi amacıyla iki adet kanun tasarısı kabul edilmiştir.

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 7 Kasım 2012 tarihli ve 28460 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak, 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun yerine geçmiştir.

11 Nisan 2012 tarih ve 28261 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ise, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda değişiklik yapmıştır.

Söz konusu kanunlar getirdiği değişiklikler ile reform niteliği taşımaktadır.

18 Ekim 2012 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilen örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılması, çalışma barışının sağlanması, uygulamadan kaynaklanan sorunların giderilmesi, AB normları ve ILO Sözleşmelerine uyum amacıyla Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ile aşağıdaki ilerlemeler sağlanmıştır:

- Endüstri ilişkileri sisteminin iki temel kanunu olarak nitelendirilen, 68 maddeden oluşan 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 84 maddeden oluşan 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu kısa, sade ve daha anlaşılabilir olmasına özen gösterilerek tek bir metin altında birleştirilmiştir.
- Sendika ve konfederasyonların Kanunda belirtilen sınırlamalara uymak ve tüzüklerinde belirtmek kaydıyla faaliyetlerini serbestçe yapmalarına imkân tanınmıştır.
- Kanundaki tanımlar 4857 sayılı İş Kanunundaki tanımlara uygun hale getirilerek çalışma hayatının düzenleyen kanunlar açısından paralellik sağlanmıştır.
- Sendikaya üyelik yaşı, asgari çalışma yaşı olan on beşe indirilmiştir.
- Sendikanın kuruluşu, organların oluşumu, kuruculuk koşullarını ve sendikaların işleyişinin önündeki sınırlamalar kaldırılmıştır. Sendika organlarının oluşturulması ve sendikaların kuruluş usulü kolaylaştırmıştır.
- Sendika kuruculuğu için Türk vatandaşı ve Türkçe okuryazar olma koşulu kaldırılmıştır.
- Aynı işkolunda ve aynı zamanda farklı işyerlerinde çalışan işçilere birden çok sendikaya üye olma hakkı tanınmıştır.

- İşkolu sayısı dünya uygulamaları ve uluslararası standartlar dikkate alınarak azaltılmış ve 28'den 20'ye indirilmiştir.
- İşkollarının hangi işi kapsayacağına ilişkin düzenlemenin ise, işçi ve işveren konfederasyonlarının görüşü alındıktan sonra uluslararası normlar göz önünde bulundurularak yönetmelikte düzenlenmesi öngörülmüştür.
- Sendikaların uluslararası işçi ve işveren kuruluşlarının kurucusu olabilmesi, üye ve temsilci gönderebilmesi, dış temsilcilik açabilmesi düzenlenmiştir.
- Sendikaya üye olmak ve sendika üyeliğinden ayrılmak için, noter onayı şartı kaldırılmıştır. Bunun yerine, basit ve ücretsiz bir şekilde işleyecek e-devlet uygulaması getirilmiştir. Üyelik/üyelikten ayrılma bildiriminin e-devlet kapısı kullanılarak, çalışan tarafından Bakanlığa yapılması gerekmektedir.
- Kanunda Toplu iş sözleşmesi yapabilmek için yetki alınabilmesi için, sendikanın sahip olması gereken üye sayılarına dair, işletme barajı %50'den %40'a düşürülmüştür. İşletme barajında yapılan söz konusu düzenleme ile aynı işkolunda aynı işverene ait olan işyerlerinde sendikaların yetki alabilmesi kolaylaştırılmıştır. İşkolu barajı %10' dan %3 seviyesine düşürülmüştür. Ancak, işkolu barajı için bir geçiş süreci de öngörülmüştür. Bu kapsamda mevcut yetkili sendikaların yapacakları toplu iş sözleşmeleri için işkolu barajı hiç aranmayacak, konfederasyon üyesi sendikalar için ise yüzde üçlük işkolu barajına kademeli olarak 2018 yılı Temmuz ayından itibaren geçilecektir.
- İşkolu tespit talebi ve buna ilişkin açılan davalar, yetki işlemlerinde ve yetki tespit davalarında bekletici sebep olmaktan çıkarılmıştır. Düzenleme ile sendikalara yıllarca süren davaların sonucunu beklemeden toplu iş sözleşmesi yapma imkânı getirilmektedir.
- ILO'nun 135 ve 158 Sayılı Sözleşmelerine paralel olarak işyeri sendika temsilcilerine işe iade güvencesi tanınmıştır.
- İşçilerin sendikal güvenceleri artırılmıştır. Bu kapsamda, tüm işçilere işe girişte, işin devamında ve işten çıkarmada sendikal güvence getirilmiştir.
- Sendika özgürlüğünün güvencesine ilişkin olarak, sendikal nedenlerden dolayı iş sözleşmesinin feshi halinde işçi 4857 sayılı Kanunun, 18, 20 ve 21'inci madde hükümlerine göre dava açabilmektedir.
- Kanunda, özel sektörde işletme toplu iş sözleşmelerinin yanı sıra, grup toplu iş sözleşmeleri ve çerçeve sözleşmeler yapılması imkânı sağlanmıştır.
- Grev ve lokavt yapılamayacak iş ve yerleri zaruri olanlarla sınırlandırılmıştır. Eski kanunda grev yasağı bulunan, noterlik hizmetleri ile aşı ve serum imal eden müesseseler, klinik, sanatoryum, prevantoryum, dispanser ve eczane gibi işyerleri, eğitim ve öğretim kurumları, çocuk bakım yerleri ve huzurevleri, bu kanunda grev/lokavt yasağı kapsamından çıkarılmıştır.

- Sivil havacılık iş kolundaki grev yasağı kaldırılmıştır.
- Sendikaya üyelik aidat miktarında üst sınır kaldırılmıştır. Üyelik aidatının miktarının kuruluşların tüzüklerinde belirtilen usul ve esaslara göre genel kurul tarafından belirlenmesi esası getirilmiştir.
- Greve katılan ancak kendi üyesi olmayan işçilerin neden olduğu zararlardan sendika sorumlu tutulmayacaktır.
- Sendikaların uluslararası kuruluşlardan izinsiz bağış alması, faaliyetinin durdurulma sebebi olmaktan çıkarılmıştır.
- “Siyasi amaçlı grev, genel grev ve dayanışma grevi ile işyeri işgali, işi yavaşlatma, verimi düşürme” türü bazı grev ve grev benzeri eylemleri yasaklayan hüküm Anayasa’da yapılan değişikliklere paralel olarak kanun metninden çıkarılmıştır.

4 Nisan 2012 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilen ve 11 Nisan 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile aşağıdaki ilerlemeler sağlanmıştır:

- 100 ve daha fazla kamu görevlisi olan işyerlerinde en üst amirler ve yardımcıları ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel güvenlik personelleri sendika üyesi olamayan gruptan çıkarılarak kendilerine sendika üyesi olma hakkı tanınmıştır.
- Kamu görevlilerine Anayasa değişikliğine paralel olarak toplu sözleşme hakkı verilmiştir. Yeni düzenlenen toplu sözleşmenin kapsamı, yerine geçtiği toplu görüşmenin kapsamı ile örtüşmektedir. Emekli devlet memurları da yapılacak genel toplu sözleşmeden yararlanabilir hale gelmişlerdir.
- Toplu sözleşme tarafları, sözleşme akdedilmesine ilişkin yöntem ve ilkeler, Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun kuruluş ve işleyiş hükümleri düzenlenmiştir.
- Kamu görevlilerine toplu iş sözleşmesine ilişkin anlaşmazlık hallerinde Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurma hakkı verilmiştir.
- Toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde anlaşmazlık çıkması halinde Kamu Görevlileri Hakem Kurulu kararları geçerlidir ve toplu sözleşme hükmü niteliğindedir.
- Genel toplu sözleşmenin yanı sıra, hizmet kolu düzeyinde sözleşme yapılması da mümkün kılınmıştır. Mahalli idarelerin de prensipte isteğe bağlı olarak sosyal denge tazminatı kapsamında çalışanları için sözleşme yapabilmeleri sağlanmıştır.
- Sendika kurucusu olmak için aranan iki yıllık hizmet süresi kaldırılmıştır.

- Sendika ve konfederasyonların kuruluş ve işleyişine ilişkin prosedürler sadeleştirilmiştir. Sendika ve konfederasyonların kuruluşu için istenen belgelerin sayısı azaltılmış ve bürokratik süreç kolaylaştırılmıştır.
- İşyeri sendika temsilcisinin yasal güvenceleri artırılmış ve işyeri sendika temsilcisinin hak ve görevleri belirlenmiştir.

İş Hukuku

Çok kapsamlı bir konu olması nedeni ile “çocuk işçiliği” sorunun çözümünde sadece mevzuat düzenlemeleri ile sınırlı kalınması yeterli olmamaktadır. Bu çerçevede çocuk işçiliği konusunda son bir yılda mevzuat düzenlemelerini destekleyecek uygulamaya yönelik çok sayıda çalışma yapılmıştır.

17 Şubat 2012 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında bir işbirliği protokolü imzalanmıştır. İşbirliği protokolü ile:

- Çocuk işçiliğinin önlenmesi,
- Sokakta yaşayan/çalıştırılan çocuklardan ilköğretimi veya zorunlu eğitim çağını tamamlamış olanların mesleki eğitime ya da İŞKUR’a yönlendirilmesi,
- Sokakta yaşayan/çalıştırılan çocukların ailelerine uygun sosyal hizmet ve yardımın sağlanması,
- Bu çocukların ailelerinden işsiz olanların belirlenerek İŞKUR’a yönlendirilmesi amaçlanmaktadır.

2012 yılı Mayıs ayında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve 16 STK arasında, sokakta yaşayan/çalıştırılan ve istismara açık olan çocukların, tedavi, rehabilitasyon ve eğitimlerinin sağlanarak topluma kazandırılmaları ve bunun için ilgili tüm sektörlerle etkin işbirliği sağlanması amacıyla bir protokol imzalanmıştır.

2005 yılında yürürlüğe giren “Sokakta Yaşayan/Çalıştırılan Çocuklara Yönelik Hizmet Modeli ile İlgili Başbakanlık Genelgesi” kapsamında ilgili kuruluşlar, idareler, sivil toplum örgütleri ve üniversiteler ile işbirliği halinde faaliyetler yürütülmeye devam edilmiştir. Söz konusu genelgede öngörülen ve meslek elemanlarından (psikolog, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimci, sosyolog), önder çocuk ve emniyet çocuk şubesi sivil polis memurundan oluşan mobil ekipler aracılığıyla çocukların sokaklarda yoğun olarak bulunduğu yer ve saatlerde sokak çalışmaları yapılarak sokaktaki çocukların tespit edilmesi ve uygun kuruluşa yerleştirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Haziran 2012 itibarıyla, sokakta yaşayan/çalıştırılan çocuklardan 294’ü ve sokakta çalışma riski olan çocuklardan 434’ü buldukları durumdan kurtarılarak eğitime erişimleri sağlanmıştır. 1893 çocuk ise eğitim sisteminin içinde, koruyucu ve önleyici hizmetler sunan Çocuk ve Gençlik Merkezleri tarafından desteklenmiştir. 1298 çocuğun

yoksul olduğu tespit edilen aileleri, sosyal yardımlarla desteklenerek çocukların sokakta yaşamaktan veya çalışmaktan kurtarılması sağlanmıştır.

2005 yılında hazırlanan “Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesi”nin uygulanmasına yönelik faaliyetler devam etmiştir. 2012 yatırım programına alınan bir proje ile ÇSGB’nin taşra teşkilatlarında çocuk işçiliğinin önlenmesi çalışmalarında yerelde koordinasyonu sağlamak üzere kurulacak birimlerin hazırlık çalışmalar devam ettirilmiştir. Söz konusu birimler ildeki diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlayarak öncelikle en kötü biçimler olmak üzere çocuk işçiliğini önlemeye yönelik çalışmalar yürütecektir.

Çocuk işçiliği ile mücadele kapsamında özellikle çocukların yoğun olarak çalıştıkları tarım sektöründe önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda, 2011 yılında hazırlanan “Fındık Üretilen İllerde Çocukların Tarladan Uzak Tutulması Eylem Planı” çerçevesinde özellikle fındık üretiminin yoğun olduğu illerde yerel yönetimlerin işbirliği ile denetim ve çocuklara yönelik hizmet faaliyetleri yürütülmüştür. Ayrıca, “Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Stratejisi ve Eylem Planı” çerçevesinde eğitimden uzak kalan çocuklarının eğitim hizmetlerine ulaşmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Önümüzdeki dönemde AB fonlarıyla “Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi” konulu bir AB projesinin uygulanması da söz konusu olabilecektir.

4 Nisan 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan 2012/9 sayılı Genelge ile "Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu" oluşturulmuştur.

2011 yılında yayımlanan “İşyerinde Psikolojik Taciz” Genelgesi, ALO 170 iletişim hattı ve diğer yollarla ÇSGB’ye yapılan başvurulara konu hakkında bilgilendirme, işyerinde psikolojik tacize uğradığını düşünenlere psikolojik destek verme ve çözüm yolları önererek onları yönlendirme gibi yollarla cevap verilmiştir. Ayrıca, işyerlerinde psikolojik tacizin önlenmesine yönelik olarak ülke çapında politikaların belirlenmesine katkı sağlamak, eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerini koordine etmek ve yönlendirmek, ihtiyaç duyulan konularda araştırma ve inceleme yapmak/yaptırmak, rapor, rehber ve bilgilendirme dokümanları hazırlamak ve kamuoyunu bilinçlendirme çalışmaları yapmak üzere Psikolojik Tacizle Mücadele Kurulu oluşturulması çalışmaları devam etmektedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği

2012 Haziran ayında 89/391/ AET sayılı Çerçeve İş Sağlığı ve Güvenliği Direktifi ile tamamen uyumlaştırılan ve ILO’nun 155 ve 161 sayılı Sözleşmeleri ile de uyumlu yeni 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kabul edilmiştir. Ayrıca, söz konusu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler hazırlanmakta, önceki yönetmelikler gözden geçirilmekte, kanunun uygulanması ve tanıtılmasına ilişkin faaliyetler

yürütülmektedir. Kanunun en önemli yeniliklerinden biri tüm işyerlerindeki çalışanlarımızı kapsamaktadır. Bütün çalışanlar, sayı sınırlaması ve işyeri türüne bakılmaksızın iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinden yararlanacaktır. Kanun, risk sınıflarına göre önleme ve koruma dayalı bir yaklaşım benimsemektedir.

2013 yılı sonuna kadar 81 ilde kamu ve özel sektör temsilcileri, çalışanlar, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları dahil olmak üzere tüm paydaşlarla, iş sağlığı ve güvenliği kültürünü oluşturmak ve bilincini artırmak amacıyla eğitim toplantıları yapılacak ve Kanun hakkında bilgi verilecektir.

İlki 2010 yılında gerçekleştirilen “İş Sağlığı ve Güvenliği Strateji Çalıştayı”nın ikincisi 23-24 Mart 2012 tarihlerinde Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konsey Üyesi olan kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ile Danışma Kurulu Üyesi olan akademisyenlerin katılımıyla gerçekleştirilerek taslak haldeki “Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Strateji Belgesi”ne ilişkin çalışmalar yürütülmüştür.

İstihdam

Kayıt dışı istihdam ile mücadele çalışmaları devam ettirilmiştir. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı 4. Bileşeni kapsamındaki İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı istihdam önceliği altında yürütülen Kayıtlı İstihdamın Yenilikçi Yöntemlerle Teşviki Operasyonu sonuçlandırılmıştır. Kayıt dışı istihdam oranı 2012 yılı Ağustos ayı itibarıyla önceki yılın aynı dönemine göre 3,5 puanlık azalışla %40,1 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu operasyonun ekonomik gelişmeler ve uygulanan etkili politikaların yanı sıra kayıtlı istihdamın artışında etkili olduğu düşünülmektedir.

İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı istihdam önceliği kapsamında Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu yürütülmeye devam edilmiştir. Operasyonun hibe bileşeni kapsamında 10 bin kadına mesleki beceri ve kişisel gelişim eğitimleri verilmiştir. Hibe kapsamında eğitim alan 10 bin kadından 3 bin 600'ü istihdam edilmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2012 yılı Ağustos döneminde istihdam edilenlerin sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 483 bin kişi artarak 25 milyon 367 bin kişiye yükselmiştir. Bu dönemde, tarım sektöründe çalışan sayısı 140 bin kişi azalırken, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 623 bin kişi artmıştır.

2012 yılı Ağustos döneminde, Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı %50,7'dir. Kadınların işgücüne katılım oranı ise %28,8'den %30,1'e yükselmiştir. Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 76 bin kişi azalarak 2 milyon 445 bin kişiye düşmüştür. İşsizlik oranı ise %0,4 puanlık azalış ile %8,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Genç işsizliği oranı geçen yılın aynı dönemine göre %1,4 azalarak, 2012 yılı Ağustos ayı itibarıyla %17,2 olarak gerçekleşmiştir. Kadın istihdamı oranı

geçen yılın aynı dönemine göre %0,3 puan artarak %26,8 ve kadın işsizlik oranı %0,4 azalarak %11,1 olarak gerçekleşmiştir.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği

Cinsiyet eşitliğinin, AB'nin üzerine inşa edildiği temel değerlerden olması nedeniyle Birlik, günümüze kadar olan süreç içinde kadın-erkek eşitliği alanında bir mevzuat çerçevesi oluşturmuş ve bu kapsamda çok sayıda direktif, strateji ve eylem planını uygulamaya koymuştur. Türkiye de bu hedeflere uyum sağlama yönünde çalışmalarını sürdürmektedir. Son yıllarda kaydedilen gelişmelerde, Türkiye'nin bu konuya verdiği önem neticesinde gerçekleştirmekte olduğu çalışmaların ve gayretin büyük etkisi olmuştur.

2011-2012 öğretim yılında ilköğretimde net okullulaşma oranı %98,67 olmuş, erkek ve kız çocukları için net okullulaşma oranı sırasıyla %98,77 ve %98,56 olarak gerçekleşmiştir. 2011-2012 öğretim ortaöğretim düzeyinde ise net okullulaşma oranı %67,37 olmuş, erkek ve kız çocukları için net okullulaşma oranı sırasıyla %68,53 ve %66,14 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, 12 yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle birlikte ortaöğretimdeki oranın sürekli artacağı değerlendirilmektedir. 2011-2012 verilerine göre yükseköğretimde kadınların okullulaşma oranı bir önceki yıla göre artış kaydetmiş %32,65'den %35,42'ye yükselmiştir. 2011-2012 öğretim yılında yükseköğretimde erkeklerin okullulaşma oranı ise % 35,59'dur. Üniversite eğitimi alan öğrencilerin %45'i kadındır.

Tablo 4 (a): Kadınların İşgücü Piyasasındaki Durumu

	İşgücü (Bin)	İstihdam Edilen Kişi (Bin)	İstihdam Oranı (%)	İşgücüne Katılım Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)	İşgücü Piyasasının Dışında Kalanlar (Bin)
2002	6.760	6.122	25,3	27,9	9,4	17.455
2003	6.555	5.891	23,9	26,6	10,1	18.098
2004	5.669	5.047	20,8	23,3	11,0	18.624
2005	5.750	5.108	20,7	23,3	11,2	18.936
2006	5.916	5.258	21,0	23,6	11,1	19.165
2007	6.016	5.356	21,0	23,6	11,0	19.464
2008	6.329	5.595	21,6	24,5	11,6	19.526
2009	6.851	5.871	22,3	26,0	14,3	19.466
2010	7.383	6.425	24,0	27,6	13,0	19.357
2011	7.859	6.973	25,6	28,8	11,3	19.414
2012 Ağustos	8.386	7.460	26,8	30,1	11,1	19.444

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri

Son yıllarda, kadın istihdamı alanında yürütülen politikalar ve projelerin etkisini göstermeye başlamasıyla birlikte, kadınların iş gücüne katılım ve istihdam oranlarında artış yaşanmıştır.

2012 yılı Ağustos ayı verilerine göre, kadın işgücü 8 milyon 386 bin iken, istihdam edilen kadınların sayısı 7 milyon 460 bin'dir. Kadınların işgücüne katılım oranı %30,1, kadın istihdam oranı %26,8 ve kadın işsizlik oranı %11,1'dir. 2011 yılı verileri ile karşılaştırılma yapıldığında, kadınların işgücüne katılım ve istihdam oranlarında artış, işsizlik oranlarında azalma olduğu görülmektedir.

2012 yılı Ağustos ayı itibarıyla, istihdam edilen kadınların %43'ü hizmet, %42,3'ü tarım, %14,5'i ise sanayi sektöründe çalışmaktadır. 1980'lerde kadınların birçoğu ücretsiz aile işçisi olarak çalışırken, son yıllardaki şehirleşme ve tarımdaki çözümler sonucunda ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların oranı yıllar içinde azalma göstermiştir. 2012 yılı Ağustos ayı için bu oran %35,9'dur. Bu oranın 2002 yılında %49,6 olduğu düşünüldüğünde, önemli bir ilerleme sağlandığı görülecektir. Uzun süredir tarım sektöründe ve ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edilen kadınlar, bugün ekonomideki büyüme ve tarımdaki çözülmeye paralel olarak, hizmet sektöründe istihdam edilmektedirler.

Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışan kadınların oranı 2002 yılında %72,5 iken, bu oran 2010 yılında %58,5'e, 2011 yılında %57,8'e, 2012 yılı Ağustos ayında ise %56,2'ye gerilemiştir.

Ülkemizin Avrupa İstihdam Stratejisine uyum amacıyla yürüttüğü faaliyetler kadın istihdamının artırılmasında itici güç oluşturmaktadır. Hazırlanan İstihdam Durum Raporunda kadınların işgücü piyasasındaki statüleri analiz edilmiş ve bu doğrultuda Ulusal İstihdam Stratejisi taslağı hazırlanmıştır.

Kadın İstihdamı Ulusal İzleme ve Koordinasyon Kurulu Mart ayında toplanmıştır. İkinci toplantının Ulusal İstihdam Stratejisinin onay sürecinden sonra yapılması planlanmaktadır.

2011 yılında yürürlüğe giren ve kadınlar için yeni istihdam olanakları sağlamaya yönelik pozitif eylemlere imkân veren 6111 sayılı Kanun ile kadın istihdamının artırılması için uygulanmaya başlanan prim teşvik sistemi devam ettirilmiştir.

Tablo 4 (b): Kadınların İşgücü Piyasasındaki Durumu

Yıl	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı		
		Erkek	Kadın	Toplam
2011	65.258	74.167	73.424	147.591
2012/01	72.264	79.964	80.078	160.042
2012/02	78.941	86.120	84.943	171.063
2012/03	84.329	92.221	90.221	182.442
2012/04	87.161	96.027	94.119	190.146
2012/05	90.331	103.088	99.360	202.448
2012/06	93.034	110.126	105.347	215.473

Kaynak: ÇSGB

Ayrıca Türkiye’de kadın girişimciliğinin desteklenmesi ve kadınların finansal kaynaklara ulaşımının kolaylaştırılması amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, sivil toplum kuruluşları, finans kuruluşları, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Bankalar Birliği ve Kredi Garanti Fonu (KGF) arasında toplantılar gerçekleştirilmiş, kadın girişimcilerin desteklenmesi için Hazine Müsteşarlığı ile çalışmalar yapılmıştır.

Bununla birlikte “Kadın Girişimcilerin Finansmana Ulaşımının Kolaylaştırılması” toplantıları sonrasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü koordinasyonunda ilgili taraflarla görüşmeler devam etmiş ve kadın girişimciliğinin desteklenmesinin önündeki temel sorun alanları ele alınmıştır. Kadın girişimcilerin işyeri açma/kurulum sürecinde finansal kaynak, danışmanlık ve girişimcilik eğitimi konularında desteğe ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Bu bağlamda hazırlık çalışmalarında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün de rol aldığı, kadın girişimcilerin karşılaştıkları temel sorun alanlarından biri olan finansal kaynak sorununun çözümü amacıyla 10 Aralık 2012 tarihinde Kredi Garanti Fonu (KGF) ve Halkbank arasında kadın girişimciliğini desteklemek amacıyla “İlk Adım Kredisi Kefalet Desteği Protokolü” imzalanmıştır.

4-6 Haziran 2012’de İstanbul’da düzenlenen Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Avrasya konulu Dünya Ekonomik Forumu’nda, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sayın Fatma Şahin başkanlığında Türkiye’nin önde gelen firma temsilcilerinin katılımıyla kurulan Türkiye Cinsiyet Eşitliği Görev Grubu, Türkiye’nin ekonomik katılım ve fırsatlar uçurumunu önümüzdeki 3 yıl içerisinde %10’a kadar azaltmak gibi önemli bir misyon üstlenmiştir. Söz konusu görev grubu çalışmalarına devam etmektedir.

İş ve aile yaşamının uyumlaştırılarak kadın istihdamının artırılmasını sağlamak amacıyla 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 4857 sayılı İş Kanunu cinsiyet eşitliği

bakış açısıyla gözden geçirilmiş, işçi ve memur kadın çalışanlar arasındaki farklılıkların ortadan kaldırılması ve ücretli doğum izni, süt ve ebeveyn izin sürelerine ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca esnek çalışma konusunda değişiklik önerileri hazırlanmıştır. Bu kapsamda 4857 sayılı İş Kanununun 3'üncü ve 14'üncü maddelerinde çağrı üzerine çalışma, evden çalışma, uzaktan çalışma gibi farklı esnek çalışma biçimlerine yer verilerek söz konusu çalışma biçimlerinin yasal çerçeveye kavuşturulması hedeflenmektedir.

İş ve aile yaşamının uyumlaştırılarak kadın istihdamının artırılmasını sağlamak amacıyla yürütülen bir diğer çalışma da çalışan kadınların çocuklarına yönelik bir çocuk bakım teşvik modeli çalışmasıdır. Çalışan kadınların çocuk bakım sorumluluğu sebebiyle iş yaşamından uzaklaşmalarının önüne geçmek amacıyla, 0-5 yaş arası çocuğu olan çalışan ya da çalışmayıp aktif olarak iş arayan kadınların çocuk bakım merkezlerinden temin edecekleri hizmetleri karşılamaları amacıyla teşvik verilmesine ilişkin pilot illerde yürütülecek projeye yönelik hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

Ayrıca kadınların çocuk bakım sorumluluğu sebebiyle iş yaşamından uzaklaşmalarının önüne geçmek amacıyla organize sanayi bölgelerinde kreş sayısının artırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda özel sektörün desteği alınarak belirlenecek 10 organize sanayi bölgesinde kreş açılması yönünde karar verilmiş olup çalışmalar devam etmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulmasıyla, engelliler, çocuklar, aileler, yoksullar ve kadınlara yönelik politika geliştiren ve hizmet sunan farklı birimlerin bir çatı altında toplanması sağlanmıştır. Bakanlık toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda gerçekleştirilecek faaliyetlerde işbirliği sağlamak amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarıyla çeşitli protokoller imzalamıştır.

6 Temmuz 2011 tarihinde kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında 10 Şubat 2012 tarihinde kadınlar, şehit yakınları ve gaziler ve özürülere yönelik girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi ve kadın istihdamının artırılmasını amaçlayan bir işbirliği protokolü imzalanmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın; kendi işini kurmak ve üretime dahil olmak amacıyla engellileri, engelli yakınlarını girişimcilik alanında eğitmek, kendi işini kurma konusunda rehberlik hizmeti sunmak, KOSGEB Girişimcilik Hibe Programından yararlandırmak ve iş ortamlarının kurulumu sonrası izleme çalışmasıyla sürdürülebilirliği teşvik etmek amaçlarına yönelik olarak imzalanan protokol kapsamında her iki Bakanlığın ortak çalışması olan; engelli vatandaşlarımızın iş gücü piyasasına dahil olmalarını sağlayarak ekonomik ve sosyal yönden güçlendirilmesini amaçlayan "Girişimci Engel Tanımaz" projesi hayata geçirilmiştir.

İŞKUR tarafından verilen mesleki danışmanlık hizmetlerinin engelli bireylere yönelik olarak yaygınlaştırılması, İş ve Meslek Danışmanlarının eğitim modülüne "engelliler" modülü eklenmesi ve tüm iş ve meslek danışmanlarına bu eğitimin verilmesinin

sağlanması konusunda mutabakata varılmıştır. Korumalı işyerlerinin desteklenmesi amacıyla yönelik mevzuat çalışmaları İŞKUR ile koordineli bir şekilde yürütülmüş ve temel prensipler üzerinde anlaşmaya varılarak düzenleme çerçeveleri oluşturulmuştur.

17 Şubat 2012 tarihinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında imzalanan bir başka protokolle, kadınların ve engelli bireylerin ekonomik hayata katılımının artırılması, iş ve aile hayatının uyumlaştırılması ve bu kapsamda kreşlerin yaygınlaştırılması, İŞKUR tarafından işsizlere yönelik olarak sunulan işgücü yetiştirme kurslarında eğitim modüllerine kadın hakları konusunun eklenmesi, mevsimlik tarım işçisi olarak çalışan kadınların yaşam ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi için çalışmalar yürütülmesi, şiddet mağduru, tahliyesine bir yıldan az kalmış, eşi ölmüş, eşi tarafından terk edilmiş, eşi cezaevinde olan veya boşanmış kadınların İŞKUR'a erişiminin sağlanması öngörülmüştür.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Türkiye Ziraat Odaları Birliği arasında Kadın Çiftçilerin Eğitimi İşbirliği Protokolü 14 Mayıs 2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokol ile kırsal alanda yaşayan ve çiftçilikle uğraşan kadınların tarımsal konular, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, kişi hak ve özgürlükleri vb. konularda eğitilmesi ve kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

5 yıllık süreyi kapsayacak Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planı (2012-2016) 2012 yılında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından, kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, üniversiteler ve finansal kuruluşlarla işbirliği içinde hazırlanmıştır. Ulusal Eylem Planı, 2008 yılında gerçekleştirilen ulusal çalıştay ve burada alınan karar üzerine düzenlenen bölgesel çalıştaylarda belirlenen, yoksulluk, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, tarımsal üretim, girişimcilik, örgütlenme, istihdam, pazarlama vb. alanlardaki sorunlara çözüm önerilerinin getirilmesi, bu çözüm önerilerinin uygulanması, kırsal alanda kadının güçlendirilmesi ve kapasitelerinin artırılması amacını taşımaktadır. 4 stratejik alan, 9 gelişme eksen ve 24 tedbirden oluşan Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planı kamuoyuyla 6 Kasım 2012 tarihinde paylaşılmıştır.

Ülkemizin toplumsal cinsiyet eşitliğinin tesis edilmesi yönünde gösterdiği çabalar AB mali araçlarıyla da desteklenmektedir. Mart 2012'de tamamlanan Çalışma Hayatında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi kapsamında, Türkiye ve AB mevzuatları toplumsal cinsiyet eşitliği açısından incelenmiş ve uyumsuz hususlar tespit edilerek raporlanmıştır. Proje kapsamında ayrıca, eğitim ve farkındalık artırma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, proje kapsamında yürütülen mevzuat çalışmalarının bir sonucu olarak 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu ile 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'na sendika ve konfederasyonların toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeterek faaliyette bulunabileceklerine dair hüküm eklenmiştir.

Ayrıca, IPA 4. Bileşeni altında 2011-2013 yıllarını kapsayan, “Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu” yürütülmektedir. Operasyon, kadınların istihdam edilebilirliklerinin artırılması, daha çok ve daha iyi işlere girişlerinin kolaylaştırılması ve işgücüne katılımlarını önleyen engellerin azaltılması amacıyla, özellikle yerel düzeyde, İŞKUR’un daha etkili kamu istihdam hizmeti sunması için desteklenmesini amaçlamaktadır. Operasyonun Hibe planı kapsamında 23.770.589 avro kadınların istihdam edilebilirliğini, kadın girişimciliğini destekleyen ve kadınların işgücü piyasasına katılımlarının önündeki kültürel ve diğer engelleri azaltmayı hedefleyen 131 hibe projesinde kullanılmıştır. Söz konusu projeler, Van, Artvin, Trabzon, Bingöl, Çorum, Kayseri, Gümüşhane, Ordu, Sivas, Samsun, Malatya, Ardahan, Hatay, Giresun, Bitlis, Tokat, Gaziantep, Rize, Elazığ, Amasya, Ankara, Mardin, Tunceli, Yozgat, Hakkari, Erzurum, Erzincan, İstanbul, Çankırı, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Diyarbakır, Bayburt ve Muş illerinde yürütülmüştür. Söz konusu projelere toplamda kayıt yaptıran kadın sayısı 10 bin civarındadır.

Önümüzdeki dönem uygulanacak bir başka proje ise, Milli Eğitim Bakanlığının faydalanıcısı olduğu, “Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Desteklenmesi” Projesidir. Proje okullarda kız ve erkek çocukları için eşitliğin ve eğitim sisteminde eşitlik ve cinsiyete duyarlı bir yaklaşımın teşvik edilmesini amaçlamaktadır.

AB Bakanlığı da, toplumsal cinsiyet eşitliği kapsamında bir pilot proje hazırlığı yapmaktadır. Projenin genel hedefi, Türkiye-AB mali işbirliği programlarında (IPA I. ve IV. bileşenler de dâhil olmak üzere) toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve politikalara yerleştirilmesi yaklaşımının dâhil edilmesidir. Proje kapsamında, Türkiye-AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) program otoritelerinin ve hazırlanan projelerin potansiyel yararlanıcısı olan kamu kurum ve kuruluşlarının personeline, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve politikalara yerleştirilmesi yaklaşımının, proje yönetiminin değişik aşamalarında uygulanmasına ilişkin eğitimler verilecektir.

Sosyal Diyalog

Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ve Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun hazırlık sürecinde özellikle Üçlü Danışma Kurulu olmak üzere sosyal diyalog mekanizmaları etkili bir şekilde kullanılmış, defalarca sosyal taraflarla teknik komite çalışmaları yapılarak sosyal diyalog mekanizması işletilmiştir.

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ile Yüksek Hakem Kurulunun yapısı değişmiştir. Uyuşmazlık konusunun tarafı olan sendikanın bağlı bulunduğu konfederasyonun farklı olması halinde, sendikanın bağlı bulunduğu konfederasyonun seçeceği bir üyenin, ikinci üyenin yerine Kurul üyesi olarak toplantıya katılması imkânı getirilmiştir. Böylece, daha fazla katılım hakkı ve diğer konfederasyonlara da

görüşmelere katılma hakkı tanınarak sosyal diyalog mekanizması olarak işleyen Yüksek Hakem Kurulunun yapısında üçlü temsile uygun olarak değişikliğe gidilmiştir.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile; kamu görevlileri sendikaları ve konfederasyonları ile kamu idareleri arasında sosyal diyalogun geliştirilmesi, kamu personel mevzuatının ve kamu yönetimi uygulamalarının değerlendirilmesi, yönetimin daha iyi işleyen bir yapıya kavuşturulması için ortak çalışmalar yürütülmesi, kamu görevlilerinin yönetime katılımının sağlanması ve kamu yönetiminin karşılaştığı sorunlara çözümler geliştirilmesi amacıyla bir Kamu Personeli Danışma Kurulu kurulmuştur. Kurul, Devlet Personel Başkanlığının bağlı olduğu Bakanın başkanlığında, en çok üyeye sahip üç konfederasyonun genel başkanı ile her bir hizmet kolunda en çok üyeye sahip kamu görevlileri sendikasının başkanı ve Devlet Personel Başkanından oluşmaktadır.

Ayrıca, ILO'nun sendikal haklara ilişkin 87 ve 98 sayılı sözleşmeleri ile uyum sağlanması amacıyla sendikaların kuruluşu, sendika üyeliği, sendika temsilcilerinin ve işçilerin korunması, sendikal faaliyetler, toplu pazarlık hakkı ve düzeyleri, toplu iş uyuşmazlıklarının çözümü gibi birçok konuda değişiklik yapılmıştır.

Avrupa Sosyal Şartı'nın adil ücret hakkını düzenleyen 4. maddesinin 1. fıkrası, örgütlenme hakkını düzenleyen 5. maddesi, toplu pazarlık hakkını düzenleyen 6. maddesinin 1, 2 ve 3. fıkralarına konulan çekincelerin kaldırılarak anılan madde ve fıkralara taraf olmasına ilişkin çalışmalar yürütülmüştür. Söz konusu çalışmaların 2013 yılında sonuçlandırılması planlanmaktadır.

Sosyal İçerme ve Koruma

657 sayılı Devlet Memurları Kanununda 13 Şubat 2011 tarihinde yapılan değişiklik ile özürlü memur alımı uygulamasında değişikliğe gidilmiştir.

Değişiklik öncesi özürlü memur alımı yapacak kamu kurum ve kuruluşlarınca yılda dört kere açılmakta olan sınavlar merkezi hale getirilmiştir. Kanunda yapılan değişikliğe bağlı olarak hazırlanan "Özürülerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları İle Yapılacak Merkezi Sınav ve Kura Usulü Hakkında Yönetmelik" 3 Ekim 2011 tarihli ve 28073 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Yönetmeliğe göre, ortaöğretim, ön lisans veya lisans düzeyinde eğitim veren kurumlardan mezun veya Özürlü Memur Seçme Sınavının (ÖMSS) yapıldığı yıl itibarıyla mezun olabilecek durumda olan özürülerin yazılı sınav ile ilkökul, ortaokul ve ilköğretim mezunları ise kura usulü ile devlet memuru olabileceklerdir. Ayrıca, ÖMSS soruları, özürülerin eğitim durumları ve özür grupları göz önünde bulundurularak hazırlanacaktır. Bu gelişmeler neticesinde Birinci ÖMSS 29 Nisan 2012 tarihinde 60 bin 367 adayın katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Kura çekimleri ise 14-25 Mayıs 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Özel olarak hazırlanan bu sınavın

sonuçlarıyla, devlette ihtiyaç duyulan engelli kadroları çok büyük bir oranda doldurulmuştur. 2012 ÖMSS sonuçlarına göre 4 bin 274 kişi, kura çekimi sonuçlarına göre ise 980 kişi tercihlerine uygun olarak kadrolara yerleştirilmiştir.

İŞKUR tarafından işe yerleştirilen özürlü sayısı bu yılın Kasım ayında geçen yılın aynı ayına göre %48 oranında artış göstermiştir. 2011 yılı Kasım ayı içerisinde işe yerleştirilen özürlü kişi sayısı 2 bin 478 iken, 2012 yılı Kasım ayında 3 bin 687 özürlü kişi işe yerleştirilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili kurumların katılımıyla, Roman vatandaşlara yönelik olarak, sağlık, konut, eğitim ve istihdam başlıklarını içeren bir strateji ve eylem planının hazırlık çalışmalarına başlanmıştır.

Ayrıca, ana faydalanıcısı Sıfır Ayrımcılık Derneği olan ve Roman topluluklarının sosyo-ekonomik ve kültürel mağduriyetlerine çözüm üretebilecek ayrıca temsil süreçlerine katkı sağlayabilecek bir Kamu-STK Diyalog Grubu'nun oluşturulmasını amaçlayan Romanlar İçin Kamu-STK Diyalog Grubu Projesi yürütülmektedir.

Proje kapsamında, ilgili kamu kurumlarının ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri bir araya gelerek Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Romanlarla ilgili yaptıkları ya da yapmayı planladıkları çalışmalar, Romanların yaşadıkları sorunların çözümünde Kamu Kurumlarının önündeki engeller, mevcut engellerin nasıl aşılabileceği, kalıcı politikaların oluşturulmasında Kamu Kurumlarının izlemesi gereken yol ve yöntemler, bu konuda STK'lardan beklenenler gibi hususlara yönelik çalışmalar yapmaktadır.

Engelli Bireylere Bireylere Yönelik Bakım Hizmetleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı kuruluşlarda engelli bireylere bakım hizmetleri verilmekte; özel bakım merkezlerinin ruhsat ve denetimi yapılmakta; bakıma muhtaç engelli bireyler özel bakım merkezlerine yerleştirilmekte; akrabaları tarafından bakımı sağlanan engelli bireylerin evde bakım hizmeti kapsamında bakımları sağlanmaktadır. Her düzeyde bakım hizmetlerinin standardının geliştirilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir.

2011 yılı Temmuz ayı itibarıyla 81 yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezinde 4 bin 644 engelli bireye yatılı bakım hizmeti verilirken, yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezi ve hizmet verilen engelli kişi sayısı artmış ve 2012 yılı Temmuz ayı itibarıyla merkez sayısı 85'e, hizmet verilen engelli kişi sayısı 4 bin 968'e ulaşmıştır.

2011 yılı Temmuz ayı itibarıyla 7 gündüzlü aile danışma ve rehabilitasyon merkezinde 444 engelli bireye gündüzlü bakım hizmeti verilirken, Haziran 2012 itibarıyla gündüzlü bakım hizmeti verilen kişi sayısı 468'e yükselmiştir.

Evde bakım hizmeti için engelli bireylerin bakım hizmetini yerine getiren yakınına aylık bir net asgari ücret tutarında ödeme gerçekleştirilmektedir. Temmuz 2011 itibarıyla 328 bin 523 engelli birey evde bakım hizmetinden yararlanmaktayken, Temmuz 2012 verilerine göre bu sayı artarak 387 bin 97'ye ulaşmıştır. 2012 Temmuz ayında evde bakım hizmetlerinin sunumu için 242 milyon 765 bin 684 TL ödenmiştir.

Özel bakım merkezlerine, sundukları bakım hizmeti karşılığında her engelli birey için aylık iki net asgari ücret tutarında ödeme gerçekleştirilmektedir. 2011'in Temmuz ayında 91 özel bakım merkezinde 5954 bakıma muhtaç engelli bireye bakım hizmeti verilmiş ve bu hizmet için Ağustos ayı başında 7.709.460 TL bakım ücreti ödenmiştir. Temmuz 2012 itibarıyla özel bakım merkezi sayısı artarak 131'e ulaşmış ve bu hizmet için 2012 Temmuz ayında 12 milyon 312 bin 523 TL bakım ücreti ödenerek 8 bin 466 engelli birey bundan faydalanmıştır.

Ulaşılabilirlik

Yüksek Planlama Kurulu'nun 25 Ekim 2010 tarihinde 2010/35 sayılı Kararı ile kabul edilerek 12 Kasım 2010 tarihli ve 27757 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Eylem Planı 31 Ocak 2012 tarihinde tamamlanmıştır. Eylem Planı kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerden bazıları şunlardır:

Kültür ve Turizm Bakanlığı 1 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilen 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile getirilen sorumluluk ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi yönündeki taahhüdün gereğinin altını çizen bir genelgeyi 27 Haziran 2011'de tarihinde yayımlamıştır.

Üniversitelerin Mimarlık, Şehir ve Bölge Planlama, Peyzaj Mimarlığı, İç Mimarlık ve Endüstriyel Tasarım bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, özürllük ve ulaşılabilirlik konularında bilgiye sahip olmaları için, 22 Eylül 2011 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul toplantısında üniversitelerde "Herkes için Tasarım" konusunun müfredata dâhil edilmesine ilişkin genelge YÖK tarafından tüm üniversitelere gönderilmiştir.

Teknik elemanlara eğitim veren üniversitelerin ilgili bölümlerinde müfredat içeriğinin ulaşılabilirliği kapsayacak şekilde değiştirilmesine yönelik olarak YÖK tarafından "Herkes İçin Tasarım Müfredat Çalıştayı" düzenlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığının 2011/56 sayı ve 19 Ekim 2011 tarihli genelgesiyle eğitim kurumlarının ulaşılabilirliklerine ilişkin bir değerlendirme yapılmış ve 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile getirilen sorumluluk ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi için alınması gereken tedbirlere yer verilmiştir.

TS 9111: Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları Standardı revize edilerek TSE Teknik Kurulunda 22 Kasım 2011 tarihinde onaylanmıştır.

TS 12576: Şehir İçi Yollar- Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemenin Tasarım Kuralları Standardının hazırlık çalışmaları kapsamında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından, 7-8 ve 27-28 Mart 2012 tarihlerinde iki çalıştay gerçekleştirilmiştir. Revize edilen standart 14 Haziran 2012 tarihinde kabul edilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından engelli bireyler ve ailelerin ulaşılabilirlik konusundaki haklarıyla ilgili bilgilendirilmesi ve toplumun sosyal ve kültürel engeller konusunda bilinçlendirilmesi amacıyla “Planlama Ölçütleri”, “Açık Alanlar” ve “Binalar” konulu broşürler basılmıştır. TRT tarafından ulaşılabilirliğin konu alındığı kısa film hazırlanmış, söz konusu film yerel kanallarda ve kapalı devre ekranlarda gösterilmesi için yerel yönetimlere iletilmiştir. PTT Genel Müdürlüğü işbirliğiyle “Herkes İçin Ulaşılabilir Türkiye” ve “Engelsiz Türkiye” konulu Anma Pulu ve İlk Gün Zarfı hazırlanmıştır.

Teknik meslek odalarının ulaşılabilirlik konusunda farkındalığının artırılması amacıyla meslek odaları temsilcilerinin katılımıyla toplantılar gerçekleştirilmiştir. İlgili bakanlıkların ve belediyelerin teknik personeline yönelik ulaşılabilirlik eğitim programları düzenlenmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yerel yönetimlere yönelik olarak düzenlemiş olduğu “İmar, Kıyı, Yapı Uygulamaları Bölgesel Seminerleri” başlıklı seminer dizilerinde engellilerin ulaşılabilirliği konulu eğitim verilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Çayırova Belediyesi işbirliği ile 26-28 Aralık 2011 tarihlerinde Yerelden Genele Engelsiz Hizmet Sempozyumu düzenlenmiştir.

Ulaşılabilirlik Bölgesel Paylaşım toplantıları 2012 yılı başından itibaren gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda, Kocaeli, Adana, Kayseri, Trabzon, Diyarbakır, İzmir, Erzurum, Antalya, Ankara, Bursa, İstanbul, Van, Samsun, Malatya ve Gaziantep olmak üzere 15 ilde toplantılar düzenlenmiştir.

Mevcut bina ve hizmetlerin ulaşılabilirlik düzeylerinin belirlenebilmesi için çeşitli kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan komisyonlar “Açık Alanlar Tespit Formu” ve “Binalar Tespit Formu”nu hazırlamıştır. Bu formlar Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün internet sayfasında 2011 yılı Aralık ayında yayımlanmıştır.

"Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Eylem Planı" çerçevesinde 13-14 Temmuz 2011 tarihlerinde "Hissedilebilir Yüzey Çalıştayı-I: Ölçüler" ve 12-13 Eylül 2012 tarihlerinde "Hissedilebilir Yüzey Çalıştayı-II: Yönelim ve Yer Seçimleri" düzenlenmiştir. Çalıştay

sonucunda hazırlanan raporlar ulusal standart yayımlanmasına katkıda bulunmak amacıyla Türk Standartları Enstitüsüne sunulmuştur.

3 Aralık 2011 tarihinde, Dünya Özürlüler Günü vesilesiyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından Ulaşılabilirlik alanında örnek uygulamalarıyla takdir toplayan kurum ve kuruluşlara Ulaşılabilirlik Kalite Teşvik Ödülü verilmiştir. Ödül alan kurum ve kuruluşlar, Ulaştırma Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Mersin Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Türkiye Belediyeler Birliği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Konya Büyükşehir Belediyesi, Bursa Valiliği, İstanbul/Beykoz Kaymakamlığı, Ankara/Keçiören Belediyesi, Ankara/Çankaya Belediyesi, İstanbul/Ümraniye Belediyesi, İstanbul/Küçükçekmece Belediyesi, Antalya/Alanya Belediyesi, Sakarya/Hendek Belediyesi, TRT Genel Müdürlüğü, Yüksek Öğretim Kurumu, Marmara Belediyeler Birliği'dir.

5378 Sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 12 Temmuz 2012 tarihinde değiştirilmiştir. Söz konusu değişiklikle kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilmesi için tanınan süre bir yıl daha uzatılmıştır.

Geçici madde 3'e eklenen bir ifadeyle, erişilebilirlik standartlarının uygulanmasının izlenmesi ve denetimi her ilde Aile ve Sosyal Politikalar, İçişleri, Çevre ve Şehircilik, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlıkları ile engelliler ile ilgili konfederasyonların temsilcilerinden oluşan komisyon tarafından yapılması öngörülmüştür. Yükümlülüklerini yerine getirmediği denetim komisyonlarınca tespit edilen umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının sahibi olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından idari para cezası uygulanacaktır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne 2012 yılında başlatılan Ulaşılabilirlik Destek Projesi (UDEP) ile farklı kentsel kullanımları içeren pilot alanlar için bilimsel ölçütlere ve TSE standartlarına uygun olarak hazırlanan projelerin 7 ilde valilikler aracılığı ile desteklenmesi, Genel Müdürlüğün teknik bilgi desteği ile illerde yapılması amaçlanan bu çalışmalarla ulaşılabilirliğin kent ve ülke geneline yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Söz konusu projeye 2013 yılında da devam edilecektir.

Engellilerle ilgili diğer faaliyetler

Engellilerin hakları ve faydalanabilecekleri hizmetlere ilişkin olarak mevcut olan bilgi rehberi 2012 yılı Ağustos ayında yaşlılara yönelik bilgilerin de dahil edilmesiyle güncellenmiş ve Özürlü ve Yaşlı Bilgi Rehberi adını almıştır. Yeni rehber 2012 yılı

Ağustos ayında Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanmıştır. Söz konusu rehberlerde, engelli ve yaşlıların hakları ve bu hakları nasıl kullanacakları, ilgili kanunlar, faydalanabilecekleri hizmetler ve bu hizmetlerden faydalanmak için gerekli koşullar konusunda bilgiler yer almaktadır.

3 Aralık 2008 Dünya Özürlüler Günü'nde TBMM tarafından 5825 sayılı Kanunla BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin onaylanması uygun bulunmuş, süreç Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu 27 Mayıs 2009 tarihli ve 2009/15137 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile devam etmiştir. Onay belgelerinin 28 Eylül 2009 tarihinde Birleşmiş Milletler 64. Genel Kurulunda Sözleşme Etkinliği kapsamında düzenlenen törende, 28 Ekim 2009 tarihinde Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme ülkemiz açısından bağlayıcılık kazanmıştır. Aynı törende ülkemiz adına Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol de imzalanmıştır. Sözleşmenin Ulusal Uygulama ve İzleme başlıklı 33 üncü maddesi gereği ilgili kurumlarca uygulanmasının teşvik edilmesinden ve uygulamanın izlenmesinden sorumlu odak kurum olan Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, farklı hedef grupların Sözleşme ve getirdiği yükümlülükler bakımından bilgilendirilmesi ve engellilere yönelik politika ve uygulamalarda Sözleşmenin esas alınmasının sağlanabilmesi amacıyla yönelik olarak “İnsan Hakları ve Özürlülük Bilgilendirme Seminerleri” başlıklı bir proje gerçekleştirmiştir. Proje kapsamında, yasama uzmanları, yargı mensupları, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katıldığı 4 farklı seminer düzenlenmiş ve Sözleşmeye ilişkin çeşitli yayınlar yapılmıştır.

Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bu kapsamda ayrıca, BM Engelli Hakları Komitesi tarafından Sözleşmenin uygulanmasında rehberlik etmek üzere hazırlanan “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme ve İhtiyari Protokolü Konusunda Parlamenterlere Yönelik El Kitabı”nın Türkçe olarak yayımlanması için Birleşmiş Milletler Yayın Kurulu ile yapılan yazışmalar sonucunda kitap İnsan Hakları Ortak Platformu ve Türkiye Belediyeler Birliği işbirliği ile yayımlanmıştır. Parlamenterlere yönelik olarak hazırlanmış olmakla birlikte, söz konusu kitabın engellilere yönelik politika oluşturma ve uygulama süreçlerinde yer alan tüm taraflara katkı sağlayacak bir referans kaynak olacağı ve Sözleşme'nin uygulanmasını etkin hale getirmede yönlendirici bir rol oynayacağı değerlendirilmektedir.

Yüksek Planlama Kurulu'nun 01 Mart 2007 tarihli kararı ile kabul edilmiş olan “Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı”nı uygulanmasına yönelik olarak bir uygulama programının hazırlanması amacıyla 11 Temmuz 2012 tarihinde bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Sonrasında “Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Uygulama Programı Taslağı” kamu kurum ve kuruluşlarıyla da paylaşılmış, ilgili tarafların görüşleri alınarak taslağa son şekli verilmiştir. Bundan sonraki süreçte taslak, Yüksek Planlama Kurulu'na sunulacaktır.

Uygulama Programının, Yüksek Planlama Kurulu tarafından kabul edilmesini takiben sorumlu kuruluşlara gönderilmesi ve 3 yıl süresince yılsonlarında kuruluşlardan gerçekleştirdikleri çalışmalara ilişkin uygulama raporları istenmesi öngörülmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı 4. Bileşeni (IPA IV) altında “Özürlülerin Toplumsal Entegrasyonunun Geliştirilmesi” Projesi yürütülmektedir.

2011 yılında 33 projeye 2 milyon TL kaynak aktarılan, engelliliğin görece yoğun olduğu Orta ve Doğu Karadeniz illerinde toplumun tüm kesimlerini engellilik ve engelliliğin önlenmesi konusunda bilinçlendirerek toplumsal bütünleşmeyi desteklemeyi amaçlayan ve alandaki sivil toplum kuruluşları ve yerel unsurlar arasında işbirliğini ön plana çıkaran ÖDES Programı kapsamında, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına 11 ilden teklif edilen 109 proje üzerinden yapılan değerlendirmeler sonucunda uygun bulunan 63 proje için Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 4 milyon TL kaynak aktarılmıştır.

Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlar

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından korunmaya muhtaç çocuk ve gençlere sunulan hizmetlerde, aileyi bir arada tutmak amaçlanmakta ve bu nedenle kurum bakımından daha ziyade, mali ve diğer sosyal hizmetlerin sunulmasına önem verilmektedir.

Bu bağlamda Temmuz 2011-Mart 2012 döneminde 17 bin 877 çocuk sosyal ve mali yardımdan faydalanmış ve 158 çocuk koruyucu aileleriyle yaşamaya başlamıştır. Mevcut durumda, 1344 çocuk yaşamlarını koruyucu aile yanında sürdürmektedir.

Mart-Temmuz 2012 döneminde ise, kurum bakımı altındaki 638 çocuk ailelerinin yanına geri dönmüştür. 4966 çocuk ise ailelerinin yanından ayrılmadan mali ve sosyal yardımlardan faydalanmıştır. Temmuz 2011-Mart 2012 döneminde 413 çocuk evlat edinilmiş olup, toplamda evlat edinilen çocuk sayısı 11 bin 758’e ulaşmıştır.

Mevzuat alanında ise, 29/5/1986 Tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 2. maddesinde yapılan değişiklikle kanunun kapsamı genişletilmiştir. Buna göre, kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olan veya bu kurumlardan aylık alan veya gelir elde edenlerden Fon Kurulunca belirlenecek ölçütlere göre, hane içindeki kişi başına düşen geliri on altı yaşından büyükler için belirlenen aylık net asgari ücretin 1/3’ünden az olan kişilerden fakir ve muhtaç durumda bulunanlar kanun kapsamına alınmıştır. 3294 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle çalışan yoksullulara sosyal yardım verilmesine imkân sağlanmıştır.

Afetlerden zarar görenler, şehit yakınları ile gaziler de, Fon Kurulu ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca belirlenecek kriter ve süreler çerçevesinde bu Kanun ile sağlanacak haklardan yararlandırılacaklardır. Aynı Kanuna eklenen ek madde ile bu kanun gereğince yapılan yardımlar ve proje destekleri ile 2022 sayılı Kanuna göre verilen yaşlılık ve özürllük yardımlarının haczedilmesi ile başkasına devir ve temlik edilmesinin önlenmesi amaçlanmıştır.

29 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6327 sayılı Kanun ile 9/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 73'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasında değişiklik yapılmıştır. Değişiklikle, 5510 sayılı Genel Sağlık Sigortası Kanununun 8'inci ve 100'üncü maddelerinin uygulanması ile genel sağlık sigortalılığında gelir testinin yapılmasına ilişkin bilgi ve belgelerin, il veya ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yapılan sosyal yardım hak sahiplerinin tespitiyle gelir testi işlemlerinin yürütülmesi amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne verilmesinin "sırrın ifşası" sayılamayacağı hükme bağlanmıştır.

Sosyal harcamaların GSYİH'ye oranı 3 katına çıkmıştır. Sosyal harcamaların GSYİH'ye oranı 2002 yılında %0,50 iken bu oran; 2011'de %1,42'ye ulaşmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yoksul birey ve ailelere yönelik diğer programlarına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 5: Sosyal Hizmet Harcamaları

Sosyal Hizmet Harcamaları	2012 Yıl Sonu Aktarılacak Kaynak Tahmini (TL)
Evde Bakım Aylığı Hizmetleri	2.946.048.000,00
ASPB Sosyal Hizmet (*)	1.888.338.300,00
Tazminat Niteliği Taşıyan Ödemeler (Vazife Malulü, Şehit Yakını, Köy Korucusu Vs)	515.000.000,00
MEB Özel Eğitim (Engelli Öğrencilere Yönelik Eğitim)	997.047.700,00
TOPLAM	6.346.434.000,00

Tablo 6: Sosyal Yardım Harcamaları

Sosyal Yardım Harcamaları	2012 Yıl Sonu Aktarılacak Kaynak Tahmini (TL)
2022 Sayılı Kanun	2.709.732.610,98
Eğitim Yardımı	708.447.489,20
Şarh Eğitim Ve Sağlık Yardımları	752.214.257,00
Genel Sağlık Sigortası Giderleri	4.331.228.711,16
Sağlık Yardımları	12.549.741,00
Barınma Yardımı Ve Sosyal Konut	229.289.707,00
Tek Seferlik Yardım	75.000.000,00
Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Düzenli Yardım Programı	330.582.500,00
Proje Destekleri	394.538.110,00
Periyodik Transferler Ve Diğer Yardımlar	941.788.807,05
SYGM Yardım Toplamı	10.485.371.933,39
VGM	36.648.767,00
MEB Bursları	304.503.618,61
Kredi Ve Yurtlar Kurumu Bursu	828.141.209,70
TKİ + TTK	697.784.000,00
SOSYAL YARDIM TOPLAMI	12.352.449.528,70

Tablo 7: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Yoksul Birey ve Ailelere Yönelik Diğer Programlarına İlişkin Bilgi

Yardım	Faydalancı Sayısı	Ödemeler-Mart 2012 (TL)	Ödemeler-Şubat 2012 (TL)	Ödemeler 2012 (TL)
Çocuk Doğum Yardımı	411	28.770,00	33.460,00	62.230,00
Kadın	411	28.770,00	33.460,00	62.230,00
Doğum Sonrası Yardımı	462	17.550,00	16.710,00	34.260,00
Kadın	462	17.550,00	16.710,00	34.260,00
Şartlı Nakit Transferi Programı Hamilelik Yardımı	6.125	273.690,00	268.620,00	542.310,00
Kadın	6.125	273.690,00	268.620,00	542.310,00
Şartlı Nakit Transferi Programı Eğitim Yardımı (İlköğretim)	1.363.537	84.436.485,00	81.411.695,00	165.848.180,00
Erkek	693.313	39.594.460,00	38.031.160,00	77.625.620,00
Kız	670.224	44.842.025,00	43.380.535,00	88.222.560,00
Şartlı Nakit Transferi Programı Eğitim Yardımı (Ortaöğretim)	208.624	19.504.600,00	19.689.565,00	39.194.165,00
Erkek	108.550	9.094.860,00	9.043.400,00	18.138.260,00
Kız	100.074	10.409.740,00	10.646.165,00	21.055.905,00
Şartlı Nakit Transferi Programı Sağlık Yardımı	264.107	30.597.420,00	32.569.830,00	63.167.250,00
Erkek	134.759	15.619.650,00	16.593.900,00	32.213.550,00
Kız	129.348	14.977.770,00	15.975.930,00	30.953.700,00

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Boğaziçi Üniversitesi işbirliğiyle yürütülen ve 2010 yılında tamamlanan “Eşi Vefat Etmiş Kadınlar İçin Nakit Sosyal Yardım Programı Geliştirilmesine Yönelik Araştırma Projesi” sonucunda, eşi vefat etmiş kadınlara düzenli nakdi sosyal yardım programı oluşturulmasını da içerecek şekilde çeşitli sosyal politika önerileri sunulmuştur. Bunun neticesinde, 2012 yılında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu kararı ile eşi vefat etmiş kadınlara yönelik düzenli nakdi yardım programı başlatılmıştır.

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü ve TOKİ işbirliği ile yoksul kişilerin barınma gereksinimlerinin karşılanması amacıyla Sosyal Konut Programı yürütülmektedir. 1+1 ve 2+1 şeklinde inşa edilen konutlara 100 TL taksitle 270 ayda sahip olunabilmektedir. Bu çerçevede 12 bin konutun yapımı tamamlanmış olup; 40 bin konut yapımı için protokol imzalanarak gerekli planlamalar yapılmıştır. 2023 yılına kadar bu kapsamda 100 bin konutun tamamlanması hedeflenmektedir. Roman vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı illerde de sosyal konut programı uygulanmakta olup, söz konusu vatandaşlarımızın barınma gereksinimleri giderilmektedir. Ayrıca Roman vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı mahalle ve beldelere özgü sosyal konut yapılabilmesi konusunda çalışmalar devam etmektedir.

Özürü, istismara uğrayan veya uğrama riski taşıyan ve desteğe gereksinimi olan kadınlara ve çocuklara yönelik psikolojik, hukuki ve ekonomik alanda danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulması ve ihtiyaç duydukları hizmet türüne ulaşmalarının sağlanması amacıyla Alo 183 isminde ücretsiz bir hat hizmet vermektedir. Söz konusu çağrı merkezi, Ocak 2012'den bu yana yenilenerek personel sayısı arttırılmıştır. 10'u uzman ve 16'sı çağrı merkezi temsilcisi olmak üzere 26 personeliyle hizmet vermektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İletişim Merkezi 11 Eylül 2012 tarihinde Gaziantep'te hizmete açılmıştır. Söz konusu merkez, geçmiş dönemde Başbakanlığın iki ayrı Genel Müdürlüğüne ait olarak hizmet veren Alo 183 (Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü) ve Alo 144 (Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü) hatlarının, Aile Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulması neticesinde bu Bakanlığın sorumluluğuna geçmesiyle yeni bir iletişim merkezi oluşturulması ihtiyacı nedeniyle kurulmuştur. Merkezin kurulmasından sonra da aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı şehit yakınları ve gazilere yönelik hizmetler Alo 183 hattından, sosyal yardımlar ve sosyal yardım projelerine yönelik hizmetler Alo 144 hattından verilmeye devam edecektir.

İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı sosyal içerme önceliği altında yürütülecek olan Türkiye'de Aktif İçermenin Desteklenmesi Operasyonunun hazırlık faaliyetleri devam etmektedir. 2013 yılının ilk çeyreğinde başlatılması beklenen Operasyonun hedef grupları engelliler, yoksullar veya yoksulluk riski altında olanlar, eski hükümlüler ve tutuklular, ülkesinde yerinden edilmiş kişiler, özel ilgi gösterilmesi gereken gruplar (Roman vatandaşlar da dâhil olmak üzere), uzun süreli işsizler, iş bulma ümidini yitirenler, dezavantajlı gruplar (uyuşturucu bağımlıları, aile içi şiddet mağdurları, çalışan çocukların ebeveynleri, geçici/mevsimlik işçiler, suça karışan çocuklar ve bunların aileleri), işveren ve çalışanlar olarak belirlenmiştir.

Fasıl 20: İşletmeler ve Sanayi Politikası

İşletmeler ve Sanayi Politikası; malların serbest dolaşımı, dış ekonomik ilişkiler, enerji, sermaye, çevre, bilim ve araştırma, devlet yardımları, rekabet, sosyal politika ve istihdam gibi diğer politika alanlarıyla kesişen bir fasıldır. Temel olarak genel politikaların belirlenerek rekabet edebilirliğin artırılabilmesi hedefine yönelik işletme politikası, sanayi politikası ve sektörlerle yönelik tedbir ve politikaların yer aldığı politikalarından oluşan yatay bir fasıldır.

2003 yılı Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesinin, yenilenmiş Lizbon Stratejisi ve 9. Kalkınma Planı göz önünde bulundurularak revize edilmesi, faslın teknik kapanış kriterini oluşturmaktadır. Bu kapsamda 2011 yılında Türkiye Sanayi Stratejisi ve Eylem Planı 2011-2014 (AB Üyeliğine Doğru) uygulamaya konmuştur.

İşletme ve Sanayi Politikası Prensiplerine ilişkin olarak, 2011 yılında kabul edilen Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi ve Eylem Planının (2011-2014) uygulaması başarılı bir şekilde devam etmektedir.

Belgenin izleme ve değerlendirmesi düzenli olarak toplanan İzleme ve Yönlendirme Komitesi, İzleme ve Değerlendirme Kurulu ve belgede yer alan sekiz girişimin grup toplantıları ile sürmektedir. İlk yılın uygulamasında eylemler bazında %85 başarı oranı elde edilmiştir.

Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu 2 Ağustos 2012 tarihinde 18. Toplantısını gerçekleştirmiştir. Kurul, YOİKK Teknik Komiteleri tarafından yürütülen çalışmaların performansının değerlendirilmesi amacıyla, 2012 yılı için hazırlanan eylem planını kamuoyuna sunmuştur.

2011 yılında yürürlüğe giren KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı 2011-2013 kapsamında yürütülen çalışmalar hız kazanmıştır. Eylem planı kapsamındaki 82 eylemden 8 eylemin uygulaması tamamlanmıştır. Türkiye, aralarında kamu kurumları/kuruluşları ve birçok sivil toplum örgütlerinin yer aldığı 32 kuruluşun iştirakiyle, girişimciliğin geliştirilmesine yönelik çalışmaları bir çatı altında toplayarak stratejiler oluşturulmasını ve uygulamaya geçirilmesini hedefleyen bir Girişimcilik Konseyi kurmuştur.

Bunun yanı sıra, Nisan 2012’de, iş kurmaya ilişkin bürokratik işlemlerin azaltılması ve yapı ruhsatları konularında kolaylaştırıcı nitelikte birçok yönetmeliği kabul etmiştir. 2012 yılı Mayıs ayında yayımlanan “Tapu Kanunu ve Kadastro Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun”, yabancı uyruklu gerçek kişiler için ülkeye dayalı müttekabiliyet esasını kaldırmıştır.

2010 yılında yürürlüğe giren Esnaf ve Sanatkârlar Değişim, Dönüşüm, Destek (3D) Strateji Belgesi ve Eylem Planı (ESDEP) kapsamındaki çalışmalar neticesinde esnaf ve sanatkârlara Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri (ESKKE) kefaletiyle

kullandırılan kredilerin tutarı 2002 yılında 153 Milyon iken, bu tutar 2012 yılı Mayıs ayının sonu itibarıyla 6,3 Milyar TL'ye çıkarılmıştır.

Bu dönem içerisinde verilen krediler yaklaşık 40 kat artmıştır. 2002 yılında faiz sübvansiyonu %20,6 iken, 2012 yılında 25 bin TL'ye kadar olan kredilerde faiz sübvansiyonu %50; 25 bin TL'yi aşan kredilerde ise 25 bin TL'nin üstünde kalan meblağ için faiz sübvansiyonu %35'tir. Esnaf ve sanatkârlara en iyi hizmeti en hızlı şekilde sunmak için, Esnaf ve Sanatkârlar Şurası Yönetmeliği 29 Haziran 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak Esnaf ve Sanatkârlar Şurası kurulmuştur.

Türk Ticaret Kanunu, yapılan değişiklikler sonucunda 1 Temmuz 2012 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlamıştır. 2003/361/AT sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletme Tanımına ilişkin Avrupa Komisyonu Tavsiye Kararı ile uyumlu olan KOBİ Tanımı ve Sınıflandırılması Hakkındaki Yönetmelik revize edilmiştir.

Başbakanlık, Avrupa Küçük İşletmeler Yasası Prensiplerini, 5 Haziran 2011 tarihinde Genelge olarak yayımlamış ve tüm kamu kurumlarının çalışmalarında bu prensiplerin dikkate alınması konusunda talimat vermiştir. Böylece Avrupa Küçük İşletmeler Yasasının Türkiye'de uygulanması daha bağlayıcı hale gelmiştir.

KOSGEB ulusal koordinasyonunda, Türkiye'de ve Balkan Ülkelerinde Küçük İşletmeler Şartının izlenmesi projesine tüm ilgili taraflar katılım sağlamıştır. Bu kapsamda gerçekleştirilen değerlendirmeye Türkiye ilk kez katılım sağlamış olup, yayımlanan raporda Türkiye'nin sağlam KOBİ politikalarının, iyi yapılandırılmış kurumlarının olduğu ve Avrupa Küçük İşletmeler yasası prensiplerinin tüm boyutları ile ele alındığı belirtilmiştir.

Avrupa KOBİ Haftası girişimciliği desteklemek üzere Avrupa Birliği tarafından başlatılmış bir inisiyatiftir. Avrupa KOBİ Haftası kapsamındaki etkinlikler, 37 ülke ile birlikte Türkiye'de 2009 yılından bu yana ulusal, bölgesel veya yerel düzeyde girişimci ya da potansiyel girişimciler için gerçekleştirilmektedir. Türkiye, Avrupa KOBİ Haftasına etkin bir şekilde katılım sağlamaktadır. 2011 yılında ülkemiz gerçekleştirilen etkinlik sayısında diğer ülkeleri geride bırakarak birinci olmuştur.

Sadece Birliğe üye ülkelerin resmi dillerinde yayımlanan Avrupa KOBİ Haftası internet sitesinin KOBİ'lerimiz ve girişimcilerimiz tarafından takibinin kolaylıkla yapılabilmesini teminen AB nezdinde gerçekleştirilen girişimler neticesinde, Avrupa KOBİ Haftası internet sitesine Türkçe seçeneği de eklenmiştir. Yıl sonu itibarıyla 37 ülkenin gerçekleştirdiği toplam 1441 etkinliktен 731 tanesi de Türkiye'de gerçekleştirilmiş olacaktır.

İşletme ve Sanayi Politikası Araçlarına ilişkin olarak, IPA 3 Bölgesel Kalkınma Bileşeni kapsamında uygulanan Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı altında Türkiye'de bölgesel gelişmişlik farkını azaltmak amacıyla ekonominin

lokomotifi olan mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin finansmana erişimini kolaylaştırmayı hedefleyen Büyüyen Anadolu'ya Kredi Kolaylıkları Projesinin uygulaması Mayıs 2010 itibariyle, G-43 Anadolu Girişim Sermayesi Fonu Projesinin uygulaması ise Ağustos 2011 itibariyle başlatılmıştır.

Büyüyen Anadolu'ya Kredi Kolaylıkları Projesi kapsamında ise, 2012 yılı üçüncü çeyreği itibari ile 4 binden fazla KOBİ'ye 320 milyon avro tutarında kredi garanti desteği sağlanmıştır. Böylece hedeflenen başarı oranının çok üzerine çıkmıştır.

2008 yılında başlatılan Küçük İşletmeler Kredi Programı-II, 49 proje ilindeki mikro ve KOBİ'lerin 50 bin avroya kadar finansmanı için 85 milyon avronun üzerindeki kullanılabilir durumdaki fon ile toplam 172 milyon avro kredi hacmi ile 16 binden fazla kredi yaratmıştır.

KOBİ'lerin finansmana erişimini kolaylaştırmak amacıyla, Kredi Garanti Fonu A.Ş.'nin sermaye yapısı iyileştirilmiş ve şube sayısı artırılmıştır.

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde sanayiciler, araştırmacılar ve üniversiteler ile buluşturarak teknolojik üretime yönelik yeni ürün ve üretim yöntemleri geliştirmeleri sağlanmaktadır.

2012 yılı Kasım ayı itibarıyla 47 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi³⁹ kurulmuştur. Bunlardan 34 tanesi halihazırda faal durumda bulunmaktadır.

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren firma sayısı 2012 yılı Kasım ayı sonu itibarıyla 2.114'e ulaşmıştır. Bunlar ağırlıklı olarak sırasıyla; yazılım, bilişim, elektronik, ileri malzeme teknolojileri başta olmak üzere; tasarım, nanoteknoloji, biyoteknoloji, otomotiv, tıp teknolojileri ve yenilenebilir enerji konularında çalışan yenilikçi firmalardır.

Bölgelerde devam eden toplam Ar-Ge proje sayısı 2012 yılı Kasım ayı sonu itibarıyla 5.397 adettir. Bu projeler, 47 Teknoloji Geliştirme Bölgesinde, 2012 yılı Kasım ayı sonu itibarıyla toplam 17.828 personele istihdam sağlamaktadır. Firmalar tarafından bu güne kadar başvurusu yapılan/tasdik edilmiş patent sayısı 322 adettir.

19 Haziran 2012 tarihli ve 28328 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanan 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı ile katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirilmesine, üretim ve istihdamın artırılmasına, uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek bölgesel ve büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımların özendirilmesine, uluslararası doğrudan yatırımların artırılmasına, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasına, kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin

³⁹ Ankara 6 adet, İstanbul 5 adet, Kocaeli 4 adet, İzmir 2 adet, Konya, Antalya, Kayseri, Trabzon, Adana, Erzurum, Mersin, Isparta, Gaziantep, Eskişehir, Bursa, Denizli, Edirne, Elazığ, Sivas, Diyarbakır, Tokat, Sakarya, Bolu, Kütahya, Samsun, Malatya, Urfa, Düzce, Çanakkale, Kahramanmaraş, Tekirdağ, Van, Çorum ve Manisa illerinde

desteklenmesine ilişkin teşvik uygulamalarının genel çerçevesi bölgeler bazında çizilmiştir.

Bu kapsamda gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, vergi indirimi, sigorta primi işveren hissesi, yatırım yeri tahsisi, faiz gelir vergisi stopajı ve sigorta primi alanlarında destekler sağlanmaktadır.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ) ile teknoloji girişim sermaye destek programlarına devam etmiştir.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlanmıştır. Böylece TÜBİTAK'ın bilimsel araştırma ile endüstriyel gelişme arasındaki boşluğu daha fazla doldurması beklenmektedir.

Türkiye, 2011 ve 2012 yıllarında Türk işletmelerine Ar-Ge ve yenilik projeleri için toplam 153 milyon avro destek sağlamıştır.

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) 2011 yılı Aralık ayında, ulusal yenilik sistemi, işletmeciler için yenilik ve Ar-Ge araçlarının geliştirilmesi, temel eğitimden başlayarak girişimci eğitiminin tüm eğitim sistemine entegre edilmesi, Ar-Ge ağırlıklı firmaların kurulmasının desteklenmesi ve ulusal patent başvurularının artırılması konularında hedefleri ve öncelikleri belirleyen 8 yeni karar yayımlamıştır.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), proje bazlı bir yaklaşım çerçevesinde, Türk KOBİ'lerini yedi farklı program altında desteklemeye devam etmiştir.

KOSGEB, faiz oranlı sübvansiyon işlemleri hariç, 2011 yılında bu programlar için toplamda yaklaşık 80 milyon avro harcamıştır. KOSGEB'in bütçesi 2012 için kayda değer oranda artırılmıştır, böylece KOSGEB daha fazla destek sağlayabilecektir.

Türkiye, KOSGEB'den faiz oranlı sübvansiyon desteği almak suretiyle Halkbank ve bazı bankalar aracılığıyla KOBİ'lere kredi programları sağlamaya devam etmiştir. Bu kredi programları kapsamında, 2011 yılında harcanan toplam portföy 8,8 milyar avrodur.

Türkiye ayrıca, AB Girişimcilik ve Yenilik Programına katılmaya devam etmiştir. Halen Avrupa İşletmeler Ağı'nın aktif bir üyesidir. Girişimcilik ve Yenilik Programı finansal araçlarından kredi garantisi sayesinde, 845 milyon avroluk kredi hacmi sağlaması beklenen 528 milyon avroluk kredi garantisi sağlamıştır.

Avrupa İşletmeler Ağı kapsamında çalışmalarını sürdüren 7 konsorsiyum, 81 ilde tüm KOBİ'ler için bilgi, uluslararasılaşma ve danışmanlık alanlarında hizmet sunmaktadır.

2011 yılı başından 2012 yılı ortasına kadar olan bir buçuk yıllık dönemde konsorsiyumlar 576 bin KOBİ'ye destek sağlamıştır. Üye ülkelerden iş ortağı bulunması hizmetinden birçok şirket faydalanmıştır. Avrupa İşletmeler Ağı konsorsiyumları sayesinde 300 teknolojik ve iş ortaklığı anlaşması imzalanmıştır.

Türkiye, 2011 yılı Avrupa İşletme Ödülünde Düzce Üniversitesi, girişimci ruhunun teşvik edilmesi alanında "Birlikte Daha Fazlasını Yapabiliriz" Projesi ile Girişimcilik Ruhunun Geliştirilmesi kategorisinde birincilik ödülünü kazanmıştır.

2012 yılı Avrupa Girişimcilik Teşvik Ödülünde de Denizli Belediyesi'nin "Engelliler Çalışıyor Projesi" projesi Sorumlu ve Kapsayıcı Girişimcilik alanında birincilik elde etmiştir.

Sektör Politikalarına ilişkin olarak, Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi, 2011-2016 altı yıllık dönemi için, ülkemizin bilgi, teknoloji ve yenilik vizyonu konusundaki öncelikleri ve ana hedefleri içeren temel strateji belgesidir.

Bu kapsamda:

- otomotiv,
- makina,
- imalat teknolojileri,
- bilgi ve iletişim teknolojileri,
- enerji,
- su,
- gıda,
- uzay ve savunma sektörleri

öncelikli sektörler olarak belirlenmiştir.

Türkiye Otomotiv Sektörü Strateji Belgesi ve Türkiye Makine Sektörü Strateji Belgesi Resmi Gazete'de yayımlanarak 2011 yılında uygulamaya girmiştir. Bunların uygulama, izleme ve değerlendirme faaliyetleri devam etmektedir.

Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı 17 Ekim 2012 tarihli ve 28444 (mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kimya, Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller, Elektrik ve Elektronik ve Seramik Sektörleri Strateji Belgelerinin hazırlıkları tamamlanmış ve 22 Ekim 2012 tarihli Yüksek Planlama Kurulu kararı ile onaylamıştır.

Türkiye Tekstil, Hazır Giyim, Deri ve Deri Ürünleri Sektörü Strateji Belgesi ile Türkiye İlaç Sektörü Strateji Belgesi hazırlık çalışmaları ise devam etmektedir. Ayrıca Geri Dönüşüm Stratejisi hazırlık çalışmaları da halen devam etmektedir.

Fasıl 21: Trans Avrupa Ağları

Enerji ağları konusunda ülkemiz, Türkiye–Yunanistan doğal gaz enterkoneksiyonu, Bakü–Tiflis–Ceyhan, Kerkük–Yumurtalık petrol boru hatları gibi büyük çaplı projeleri hayata geçirmiştir. Nabucco West, Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP), Bakü – Tiflis – Erzurum doğal gaz boru hattı, Samsun – Ceyhan petrol boru hattı gibi projeleri de gerçekleştirmek üzere gerekli çalışmaları yürütmektedir.

Bu kapsamda, Şah Deniz Faz 2 kapsamında üretilecek doğal gazı Türkiye'nin en doğusundan en batısına iletecek olan “Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattına” (TANAP) ilişkin müzakereler tamamlanmış, taraflar Türkiye'ye satılacak 6 milyar metreküp doğal gaz ile Avrupa'ya transit geçecek 10 milyar metreküp doğal gaza ilişkin koşullar üzerinde mutabık kalmışlardır.

Bu çerçevede katılımcı ülkeler, 25 Ekim 2011 tarihinde hükümetlerarası anlaşmayı ve 2011 yılı Aralık ayında ise Mutabakat Zaptını imzalamışlardır. TANAP ile Avrupa'ya doğalgaz nakli konusundaki anlaşma ise 26 Haziran 2012'de imzalanmıştır.

Beş yıl içerisinde gerçekleşmesi öngörülen proje dört aşamayı kapsamaktadır. İlk aşaması 2018 yılında sona erecektir. Hattın kapasitesi 2020 yılında 16 milyar metreküpe, 2023 yılında 23 milyar metreküpe, 2026 yılında ise 31 milyar metreküpe ulaşacaktır.

Elektrik ağlarına ilişkin olarak, Türk elektrik sisteminin Avrupa elektrik sistemi ile senkron paralel çalıştırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Deneme paralel işletme dönemi üçüncü aşamadır. 2013 yılında bitecektir. Bu aşamada Türkiye ve ENTSO-E'nin Avrupa Ana Kıta Senkron Bölgesi arasındaki elektrik ticaretini gerçekleştirebilmek için, ENTSO-E uygulamaları ve AB kurallarına uygun olarak Bulgaristan, Yunanistan ve Türkiye arasında imzalanan ortak anlaşma limitli kapasite tahsisine izin vermektedir.

Taşımacılık ağları alanında, Yeni Trans Avrupa Taşımacılık Ağları (TEN-T) kuralları uyarınca tanımlanan Türkiye'deki TEN-T Ağı, TEN-T kılavuz ilkeleri hakkındaki gözden geçirilmiş “Avrupa Komisyonu Önerisi”ne; öncelikli proje ve altyapı ile ilgili veriler ise “TENtec Bilgi Sistemi”ne dâhil edilmiştir. Söz konusu haritaların ve verilerin düzeltilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Fasıl 22: Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Bu fasılda doğrudan müktesebata uyum kriteri bulunmamakla beraber, Yapısal Araçlara (Yapısal Fonlar ve Uyum Fonu) ilişkin tüzüklerde yer verilen prensipler ve mekanizmalar doğrultusunda, Yapısal Araçların etkin bir şekilde kullanılmasını temin edecek idari ve hukuki düzenlemelerin yapılması ve fonların kullanımına yönelik mekanizmanın oluşturulması öngörülmektedir. Ayrıca bölgesel kalkınmaya yönelik çalışmalar ve bu kapsamda yapılan yatırımlar da bu fasıl altında değerlendirilmektedir. Hukuki ve kurumsal çerçeve bağlamında yürütülen çalışmalara ilişkin ilerlemeler aşağıda verilmektedir.

Kamu yönetimindeki yeniden yapılandırma kapsamında 2011 yılı son üç aylık döneminde çıkarılan kararnameler ile koordinasyon ve programlama, bütçeleme, ihale ve sözleşme yapma, uygulama, mali yönetim ve AB eş finansmanlı proje faaliyetlerinin izlenmesine yönelik olarak ilgili kurum ve kuruluşlarda gerekli hukuki altyapı oluşturulmuştur.

Ayrıca, üyelikle birlikte gündeme gelecek olan Yapısal Fonlar ve Uyum Fonuna hazırlık niteliğindeki IPA (Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı) 3. ve 4. Bileşenlerin uygulanmasına yönelik Bakanlıklar arası koordinasyonu sağlayan komitelerin belirlendiği ve uygulama birimlerinin tanımlandığı “Katılım Öncesi AB’den Sağlanacak Fonların Yönetimi”ne ilişkin Başbakanlık Genelgesi revize edilerek 18 Ekim 2011 tarih ve 28088 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

IPA 3. (Bölgesel Gelişme) ve 4. (İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi) Bileşenleri kapsamındaki 4 Operasyonel Programdan (Çevre, Ulaştırma, Bölgesel Rekabet Edebilirlik ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi) sorumlu Program Otoritesi Bakanlıklardaki finans ve ihale birimlerinin akreditasyonu⁴⁰ tamamlanmış ve tüm programlar için Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB) tarafından yürütülen ihale, sözleşme ve ödeme yapma işlerine ilişkin ilgili Bakanlıklara yetki devri sağlanmıştır.

IPA 3. ve 4. Bileşenler kapsamındaki 4 Operasyonel Programın genel koordinasyonu ile yürütülmesinden sorumlu tüm kurum ve kuruluşların bir araya geldiği resmi bir platform olan “Bölgesel Gelişme ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Komitesi” düzenli olarak toplanmaktadır. 2012 yılında üç kez bir araya gelen komitenin son toplantısı Aralık 2012’de gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu her bir Operasyonel Programa ilişkin olarak yürütülen çalışmaların, projelerin ve uygulamanın izlendiği ilgili kurumlar ile Komisyon yetkililerinin bir araya geldiği Sektörel İzleme Komitesi toplantıları ise Haziran ve Kasım aylarında olmak

⁴⁰ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 20.01.2011, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 31.01.2012, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 15.02.2012, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı 12.11.2012 tarihlerinde

üzere 2012 yılında iki kez gerçekleşmiştir. Operasyonel programların ilgili taraflarca elektronik ortamda izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik geliştirilen Entegre İzleme ve Bilgi Sistemi (IMIS) üzerinde yapılan düzeltme ve iyileştirmeler Şubat 2012’de tamamlanmış olup, halihazırda sistem tüm fonksiyonları bakımından işler durumdadır.

Operasyonel Programlar kapsamındaki projelerin tanımlanması, bunlara ilişkin dokümanların hazırlanması ve uygulanması konusundaki gelişmeler özetle şu şekildedir:

- Çevre Operasyonel Programı kapsamında atık su, içme suyu ve entegre katı atık yönetimi hizmetlerinin geliştirilmesi tedbirlerine karşılık oluşturulan toplam 940 milyon avro tutarındaki 39 altyapı projesinden, 15 tanesinin ihalesi yapılmış ve inşaat aşamasına geçilmiş durumdadır. 22 proje için de Komisyondan finansman kararı alınmıştır, geriye kalan projelerin ise hazırlık çalışmaları devam etmektedir.
- Ulaştırma Operasyonel Programı kapsamında demiryolu altyapısının güçlendirilmesi tedbirine yönelik toplam 380 milyon avro tutarındaki iki büyük altyapı projesinden; Ankara-İstanbul Hızlı Tren Hattı Köseköy-Gebze Yapım Projesi işine ait inşaat ve müşavirlik sözleşmeleri sırasıyla 14 Ekim 2011 ve 31 Ekim 2011’de imzalanmış, Irmak-Karabük-Zonguldak Demiryolu Hattı Rehabilitasyon Projesinin inşaat ve müşavirlik sözleşmeleri ise sırasıyla 14 Aralık 2011 ve 4 Ocak 2012 tarihlerinde imzalanarak uygulamaya başlanmıştır. Operasyonel programın liman altyapısının geliştirilmesi tedbirine karşılık olarak geliştirilen 361 milyon avro tutarındaki Filyos Liman İnşaatı Projesine ilişkin revize Büyük Proje Başvuru Formu çalışmaları devam etmektedir.
- Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı kapsamında Türkiye’nin ekonomik gelişmişlik seviyesi düşük 43 ilinde (12 Bölge) uygulanmak üzere, iş ortamının iyileştirilmesi ile işletme kapasitelerinin artırılması ve girişimciliğin teşvik edilmesine yönelik olarak dört proje paketi halinde tanımlanmış olan ve toplam bütçesi 575 milyon avro tutarındaki 66 adet projeden 41 tanesinin Proje Tanımlama Dokümanları Komisyon tarafından onaylanmış bulunmaktadır. Projelerin çoğu inşaat, müşavirlik, satın alma ve teknik yardım bileşenlerini içermekte olup, bu bağlamda 2012 sonu itibarıyla 26 bileşenin ihale ilanları yayımlanmış ve bir kısmının sözleşmeleri imzalanmıştır. 2012 sonu itibarıyla imzalanan 24 sözleşmenin 6 tanesi inşaat, 4 tanesi müşavirlik, 5’i teknik yardım, 2 tanesi hibe, 2’si çerçeve sözleşme ve 5 tanesi mal alımıdır. Söz konusu sözleşmelere ait toplam bütçe 87,7 milyon avrodur.
- İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında istihdam, eğitim, hayat boyu öğrenme ve sosyal içerme tedbirlerine yönelik, yaklaşık 76 milyon avro tutarındaki 5 hibe programı altında 431 proje 2012 yılı sonu

itibarıyla tamamlanmıştır. 2012 yılı ikinci yarısında ise 20 milyon avro tutarındaki “Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi” ile 16 milyon avro tutarındaki “Özellikle Kız Çocuklarının Okullaşma Oranlarının Artırılması” hibe programlarına ilişkin teklif çağruları yapılmıştır.

Operasyonel programlara ilişkin “ara değerlendirme raporları”, Ekonomik ve Sosyal Uyum Politikası Alanında Kapasite Geliştirme Projesi (Faz II) ve Operasyonel Programlar kendi teknik yardım bileşenleri kapsamında Aralık 2011 ve Ocak 2012 tarihlerinde hazırlanmıştır. Ara değerlendirme raporları, uygulamaya yönelik ilk bulguları ortaya koymuş ve Operasyonel Programların 2012-2013 dönemine yönelik revizyon çalışmalarına girdi teşkil etmiştir.

Bölgesel kalkınmanın temel aktörleri niteliğindeki 26 İBBS Düzey II Bölgesinde kurulmuş olan Kalkınma Ajansları kendi bölgelerine yönelik hazırladıkları bölge planları çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmüşler ve 2013 sonrası için bölgesel düzeyde sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve altyapıların dağılımını belirleyecek yeni dönem bölge planı hazırlıklarına da 2012 yılı itibarıyla başlamışlardır.

Ayrıca, Kalkınma Ajansları yatırım destek ofisleri tüm illerde kurulmuş ve istihdam edilen 200 personelle teşkilatlanmasını tamamlayarak, yatırım destek ve tanıtım alanında yerli ve yabancı yatırımcılara yatırım öncesi ve sonrası destekler vermeye başlamıştır.

Kalkınma Ajanslarına 2012 yılı için genel bütçeden 450 milyon TL ödenek tahsisatı yapılmış olup, bunun 417.2 milyon TL’si transfer edilmiştir. 2013 yılı için öngörülen merkezi bütçe katkısı ise 473 milyon TL’dir. 2012 yılında çıkılan mali destek programları kapsamında değerlendirme süreci sonuçlanan 2 teklif çağrısına ilişkin 79 projeye 44.7 milyon TL hibe desteği sağlanmıştır. 2012 yılında çıkılan diğer teklif çağrılarında ilişkin proje başvuru süreçleri devam etmektedir.

Düzey II Bölgelerindeki ticaret hacmini artırmak, daha fazla ve nitelikli yabancı yatırımı çekmek ve yatırım ortamının güçlenmesini sağlamak amacıyla Kalkınma Ajansları ile Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) arasında işbirliği kurmaya yönelik çerçeve protokol, Kalkınma Bakanlığı ile DEİK arasında 19 Temmuz 2012 tarihinde imzalanmıştır. Bunun yanı sıra DEİK ile Kalkınma Ajansları arasında alt protokoller imzalanmakta olup işbirliği alanları ve faaliyetler detaylandırılmaktadır.

Türkiye’nin bölgesel kalkınmasına yönelik plan ve stratejiler için genel bir çerçeve ve kılavuz niteliğindeki “Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi”ne yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Bölgesel kalkınma alanında, ulusal düzeyde genel politikaları ve öncelikleri tayin etmek ve uygulanmasını ve izlenmesini koordine etmek üzere, teknik çalışmaları yürütmek için “Bölgesel Gelişme Komitesi” ile bu politikalara ilişkin karar organı olarak

“Bölgesel Gelişme Yüksek Kurulu” 8 Haziran 2011 tarih ve 27958 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 641 No’lu KHK kapsamında kurulmuştur. Başbakan’ın başkanlık ettiği Bölgesel Gelişme Yüksek Kurulunu oluşturan Bakanların belirlendiği Başbakanlık Genelgesi de 3 Mart 2012 tarih ve 28222 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamındaki yatırımların hızlandırılarak tamamlanmasını amaçlayan ve 4 gelişme eksenini üzerinden uygulamanın gerçekleştiği GAP Eylem Planı (2008-2012) kapsamında yürütülen proje ve faaliyetlerin büyük bir bölümü gerçekleşmiş, özellikle sulama alanında gelişmeler sağlanmış, ulaştırma ağları iyileştirilmiş enerji yatırımları tamamlanma aşamasına gelmiş ve KOBİ’lere sağlanan kredi miktarları artırılmıştır.

Gerçekleştirilen yatırımlar ile eğitim ve sağlık göstergeleri ülke ortalamasına yaklaşmıştır. 2012 yılında GAP Bölgesindeki yatırımlara tahsis edilen kaynak yaklaşık 4,26 milyar TL olup bunun 3,68 milyar TL’si GAP Eylem Planı yatırımları için ayrılmıştır. GAP Eylem Planının 2012 yılı sonunda tamamlanacak olup, yenilikçi, sürdürülebilir, ekonomik ve toplumsal gelişmeyi hızlandırıcı, istihdam artırıcı yeni proje ve programları içeren Revize Eylem Planı (2013-2017) hazırlık çalışmaları sürdürülmektedir.

Ayrıca, bölgelerindeki kamu yatırımlarını yerinde koordine etmek ve bu kapsamda sorumlu oldukları bölge içindeki kamu kurum ve kuruluşları ile yakın işbirliği sağlamak üzere Doğu Anadolu Projesi, Konya Ovası Projesi ve Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma İdareleri 8 Haziran 2011 itibarıyla kurulmuştur. Söz konusu idareler, 2012 yılı itibarıyla bölgelerindeki yatırımlara ilişkin Eylem Planı hazırlık çalışmalarına başlamışlardır.

19 Haziran 2012 tarih ve 28328 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”ın yürürlüğe konulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı ile yeni teşvik sistemi yürürlüğe girmiştir. Yeni sistem kapsamında tasarrufların katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirilmesine, üretim ve istihdamın artırılmasına, uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek bölgesel ve büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımların özendirilmesine, uluslararası doğrudan yatırımların artırılmasına, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasına, kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi hedeflenmiştir. Yeni sistem kapsamında kalkınma ajansları da teşvik belgesi düzenlemeye yardımcı olmak ve belge kapatma işlemlerini gerçekleştirmenin yanında belge kapsamında öngörülen yatırımların gerçekleşmesini izlemekle yetkili kılınmış başta yatırım destek ofisleri kanalıyla bu alandaki faaliyetlerine başlamıştır.

İdari Kapasite Çalışmaları

Bu alandaki ilerlemeler genel olarak üyelikle birlikte kullanılması gündeme gelecek fonların yürütülmesi için kurulan yapı kapsamında merkezde ve yereldeki kapasite oluşturma ve geliştirme çalışmalarını içermektedir. Bu bağlamda merkezdeki temel yapıyı IPA (Katılım Öncesi Mali Araç) 3. ve 4. Bileşenlerin uygulamasında yer alan kurum ve kuruluşlar, yerelde ise bölgesel ve yerel düzeyde fonların kullanılmasında rol oynayan aktörler (kamu, özel sektör ve sivil toplum) oluşturmaktadır.

Merkezdeki yapılanma kapsamında özellikle operasyonel programların yürütülmesinden sorumlu Program Otoritesi Bakanlıklarda oluşturulan IPA birimlerindeki idari kapasite ve personel sayıları son olarak Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının finans ve ihale biriminin 12 Kasım 2012 tarihinde akredite olmasıyla gereken seviyeye ulaşmıştır. Oluşturulan kapasitenin sürekliliğini teminen, IPA birimlerinde çalışan personeli de kapsayan kamudaki uzmanların özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik Kararname (666 No'lu KHK) 2 Kasım 2011 tarih ve 28103 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

IPA uygulama sürecinde rol alan kurumların kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik teknik yardım projeleri uygulanmaktadır. IPA sisteminin etkili, verimli, şeffaf ve hesap verebilir bir biçimde işlemlerini sağlamak ve AB'nin Uyum Politikasına yönelik hazırlıklara katkıda bulunmak amacıyla uygulanan Ekonomik ve Sosyal Uyum Politikasında Kapasitenin Geliştirilmesi Projesi (Faz II) kapsamında 2012 yılı içerisinde planlama ve programlama, proje hazırlama, uygulama ve izlemeye yönelik toplam 1990 adam-gün eğitim verilmiştir.

Katılım öncesi ve üyelik döneminde AB fonlarının yerelde kullanımında rol alacak temel aktörlerden olan kalkınma ajanslarının kurulmasıyla nitelikli personelin bölgelerde istihdam edilmesi sağlanmıştır. Bugün itibarıyla kalkınma ajanslarında 24 Genel Sekreter, 762 uzman personel, 156 destek personeli ve 12 iç denetçi olmak üzere toplam 954 personel istihdam edilmektedir.

Kalkınma ajanslarının AB ile mali işbirliği kapsamında sağlanacak fonların kullanımındaki etkinliği artırılması amacıyla, ajansların kurumsal kapasiteleri geliştirilmesine yönelik faaliyetler yürütülmektedir.

Fasıl 23: Yargı ve Temel Haklar

Müzakere sürecinin ilk aşaması olan tarama toplantılarının tamamlandığı 2006 yılından bu yana altı yıl geçmesine rağmen, 23. Fasıl tarama sonu raporu AB Konseyi tarafından halen onaylanmamış ve Türkiye'ye açılış kriterleri bildirilmemiştir. Halihazırda Güney Kıbrıs Rum Yönetimi 23. Fasılın açılışını tek taraflı bir kararla engellemektedir. Çeşitli AB raporlarında ve platformlarda 23. Fasıl kapsamında Türkiye'ye yönelik eleştirilerde bulunulması müzakere sürecinin gidişatı açısından değerlendirildiğinde dayanaktan yoksundur.

Bu fasılın müzakerelerinin siyasi mülahazalarla AB tarafından engellenmesine rağmen bu alanda Türkiye kapsamlı reformlar gerçekleştirmeye devam etmektedir.

Bu kapsamda:

- Yargı hizmetlerinin etkinleştirilmesi amacıyla Yargı Reformu Stratejisi 2009 yılında hazırlanmış, Aralık 2011'de güncelleme çalışmalarına başlanmıştır.
- İfade özgürlüğü ve basın özgürlüğü alanında da önemli bir mesafe kaydedilmesine vesile olan 3. Yargı Reformu Paketinin yürürlüğe girmesini takiben bu alandaki özgürlükleri daha da genişletecek olan 4. Yargı Reformu Paketinin çalışmalarına devam edilmiştir.
- 2008 yılında 5737 sayılı yeni Vakıflar Kanununun yürürlüğe girmesiyle, cemaat vakıfları ile ilgili mevzuat güncellenmiş ve bu alanda mevcut sorunların giderilmesine yönelik bir yaklaşım hâkim kılınmıştır.
- Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi ve Eylem Planı 2010 yılından itibaren uygulanmaktadır.
- İnsan Hakları İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı çalışmaları Adalet Bakanlığı koordinasyonunda ve ilgili kurumların da katılımıyla sürmektedir.
- İnsan Hakları alanında kurumsallaşmaya ilişkin yakın dönemde önemli ilerlemeler sağlanmış, Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu ve Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu yürürlüğe girmiştir.
- İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü'ne (OPCAT) 27 Eylül 2011 tarihi itibarıyla taraf olunmuştur. OPCAT kapsamında öngörülen bağımsız ulusal izleme mekanizması işlevinin Türkiye İnsan Hakları Kurumu tarafından üstlenilmesi öngörülmektedir.

Ayrıntılar için bkz. Siyasi Kriterler

Kişisel verilerin korunması 2010 yılı Anayasa değişikliği ile Anayasal güvenceye kavuşmuştur. Bu kapsamda, Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanmakta olan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı 2012 yılı Haziran ayında Başbakanlığa iletilmiş olup, ilgili tüm kurumların katkısıyla çalışmalar sürdürülmektedir.

Amacı Komisyon ile kritik öneme sahip alanlardaki mevcut işbirliği mekanizmalarının güçlendirilmesi ve böylece katılım sürecimizi kilitleyen siyasi engellerin ortadan kalkması halinde, kısa sürede mümkün olan en çok faslın açılması olan **Pozitif Gündemin** açılış toplantısı ve **23. Faslın ilk çalışma grubu** toplantısı 17 Mayıs 2012 tarihinde yapılmıştır. Söz konusu çalışma grubu toplantısının ikincisi ise 23 Kasım 2012 tarihinde Brüksel’de gerçekleştirilmiştir. 23. Fasl kapsamında kaydedilen gelişmeler özellikle Pozitif Gündem süreci çerçevesinde Komisyon tarafından kaydedilmiştir.

Fasıl 24: Adalet, Özgürlük ve Güvenlik

Müzakere sürecinin ilk aşaması olan tarama toplantılarının tamamlandığı 2006 yılından bu yana altı yıl geçmesine rağmen, 24. Fasıl tarama sonu raporu AB Konseyi tarafından halen onaylanmamış ve Türkiye'ye açılış kriterleri bildirilmemiştir. Halihazırda Güney Kıbrıs Rum Yönetimi 24. Fasılın açılışını tek taraflı bir kararla engellemektedir. Bu fasılın müzakerelerinin siyasi mülahazalarla AB tarafından engellenmesine rağmen bu alanda Türkiye kapsamlı reformlar gerçekleştirmeye devam etmektedir.

Çeşitli AB raporlarında ve platformlarda 24. Fasıl kapsamında Türkiye'ye yönelik eleştirilerde bulunulması müzakere sürecinin gidişatı açısından değerlendirildiğinde dayanaktan yoksundur.

Göç ve sınır yönetimi, vize politikası, polis işbirliği, terörle ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele gibi alanlarda Türkiye ve AB arasındaki işbirliği düzeyinin artırılmasının her iki tarafın da yararına olacağı AB tarafından da kabul görmektedir. Bu fasıldaki siyasi blokaj, her iki tarafın da arzu ettiği ileri işbirliğinin gerçekleştirilmesinin önündeki en büyük engeldir.

Bu Fasıldaki öncelikli alanlar kapsamında:

- İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı 2005 yılında uygulamaya konulmuştur.
- Türkiye ile AB arasında Geri Kabul Anlaşması müzakereleri tamamlanmış ve Geri Kabul Anlaşması 21 Haziran 2012 tarihinde paraflanmıştır.
- Entegre Sınır Yönetimi Yol Haritasına ilişkin çalışmalar AB ile işbirliği içinde sürdürülmektedir.
- 2010-2015 yıllarını kapsayan Organize Suçlarla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ile 2010-2012 yıllarını kapsayan Organize Suçlarla Mücadele Eylem Planı Temmuz 2010 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, 2013-2015 yıllarını kapsayacak Organize Suçlarla Mücadele Eylem Planı çalışmaları ise ilgili tüm tarafların katılımı ile devam etmektedir.

Komisyon ile kilit öneme sahip alanlardaki mevcut işbirliği mekanizmalarının güçlendirilmesi ve böylece Türkiye'nin AB'ye katılım sürecini bloke eden siyasi engellerin ortadan kalkması halinde, kısa sürede mümkün olan en çok fasılın açılması amacıyla oluşturulan Pozitif Gündem kapsamında **24. Fasıl çalışma grubu** kurulması kararlaştırılmıştır. Ancak 24. Fasıl çalışma grubu toplantısı henüz gerçekleştirilememiştir. Ayrıca, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Genişleme Stratejisi raporunda, Yargı ve Temel Haklar ile Adalet, Özgürlük ve Güvenlik gibi müzakere fasıllarının, aday ülkeye gerekli reform sicilini oluşturması için yeterli zamanın tanınması bakımından, mümkün olduğunca erken bir aşamada ele alınması

gerektiği ifadesi yer almasına rağmen 24. Fasılda müzakerelerin başlaması konusunda Avrupa Birliği'nin adım atmaması güven sorununa neden olmaktadır.

Göç yönetimi alanında, Türkiye uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat kapsamında yükümlülüklerini yerine getirmekte ve düzensiz göçle mücadele çabalarını kararlılıkla sürdürmektedir.

Geçtiğimiz 10 yılda yaşanan hızlı ekonomik büyüme ve sosyal gelişme neticesinde Türkiye, düzensiz göçe kaynaklık eden bir ülke olma durumundan tamamen çıkarak, gittikçe artan bir şekilde hedef ülke haline gelmiştir. Türkiye'ye yasal ve yasadışı yollardan giren yabancıların ve uluslararası koruma talep edenlerin sayısı her geçen gün artmaktadır.

Öte yandan, zamanında Avrupa'ya yerleşmiş Türk vatandaşları, Türkiye daha müreffeh ve demokratik hale geldikçe anayurtlarına geri dönmektedir. Ayrıca, başta Almanlar, İngilizler ve Hollandalılar olmak üzere birçok AB üye ülke vatandaşı da Türkiye'nin sunduğu imkânlardan yararlanmayı seçerek Türkiye'ye yerleşmektedir.

Bu gelişmeler, göç yönetimi alanında mevcut kapasitenin artırılması, düzensiz göçle mücadele ve sınır yönetimi gibi alanlarda daha etkin olma çabalarının yoğunlaştırılması gereğini ortaya çıkarmıştır. Bu çerçevede göç yönetimine daha bütüncül bir yaklaşımı sağlamak hedefiyle 2008 yılında İçişleri Bakanlığı bünyesinde Sınır Yönetimi Bürosu ve İltica ve Göç Bürosu kurulmuş, göç ve sınır yönetimi Türkiye için önemli politika alanları haline gelmiştir.

İçişleri Bakanlığı kapsamlı göç ve iltica politikası ve mevzuatı oluşturma çalışmalarını sürdürmektedir. Göç yönetimi politikasının en önemli ayaklarından biri olan ve bu alanda kapsamlı bir dönüşüme katkı sağlayacak olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun Tasarısı ulusal ve uluslararası tüm paydaşların etkin işbirliği ile katılımcı bir süreçle hazırlanmıştır. Tasarı, 27 Haziran 2012 tarihinde TBMM İçişleri Komisyonunda kabul edilerek TBMM Genel Kuruluna sevk edilmiştir. Düzenli ve düzensiz göçün yönetilmesiyle ilgili hususların yanında, uluslararası koruma alanını ve Türkiye'deki vatansızların durumunu ayrıntılı olarak düzenleyen bu Tasarının yasalaşması, göç yönetimi alanında ihtiyaç duyulan kapsamlı mevzuat ve güçlü kurumsal altyapının kurulmasını sağlayacak olması nedeniyle son derece önemlidir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun Tasarısının yasalaşmasıyla birlikte iltica ve göçe ilişkin iş ve işlemler, İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulacak sivil ihtisas kurumu olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilecektir. Böylece, dünyadaki örneklerine uygun olarak, siyasi iradenin yönlendirdiği, stratejilerin geliştirildiği, insan haklarıyla güvenlik dengesinin sağlanabildiği kurumsal bir yapılanmaya geçilmiş olacaktır. Ayrıca, söz konusu Genel Müdürlüğün koordinasyonunda, Türkiye'nin uzun ve kısa dönemli göç politika ve stratejilerinin, konuyla ilgili tüm kurumların üst düzeyde temsil edileceği Göç Politikaları Kurulu

tarafından belirlenmesine imkân tanınacaktır. Tasarıda öngörülen hususlara ilişkin kapsamlı bir Eylem Planı, Avrupa Birliği fonlarının da desteğiyle İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanmaktadır.

Türkiye, mevzuatta yapılan değişiklikler ve güvenlik güçlerinin kararlı çalışmalarıyla düzensiz göçe karşı etkili bir mücadele yürütmektedir. 2012 yılı içerisinde yakalanan düzensiz göçmen sayısı 1 Ocak - 1 Temmuz 2012 tarihleri arasında 14.559'dur. Son 5 yılda 4.949 göçmen kaçakçısı yakalanmıştır. Ayrıca, son 17 yılda - 241.454 kişisi son 5 yılda olmak üzere - toplam 873.576 düzensiz göçmen yakalanmıştır. Bu veriler Türkiye'nin düzensiz göçe karşı etkin bir mücadele sürdürmekte olduğunu teyit etmektedir.

Türkiye bulunduğu coğrafya itibarıyla aynı anda hem köklü dönüşümler yaşayan ülkelere hem de Avrupa Birliği ülkelerine komşuluk yapmaktadır. Ülkelerin bireysel çabalarıyla çözüm bulunmasının mümkün olmadığı herkes tarafından kabul edildiği düzensiz göçle mücadele alanında işbirliğinin artırılması ve külfet paylaşımı önemli bir gerekliliktir. Burada, özellikle Schengen alanı ülkelerinin sadece kendi sınırlarını korumak yerine AB ile katılım müzakereleri yürüten Türkiye ile sınırların korunması alanında işbirliğine istekli olmaları önem taşımaktadır.

Türkiye'nin düzensiz göçmenlerin barındırılmasına yönelik mevcut kapasitesi 2.176 kişidir. Buna ek olarak 6 kabul ve 1 geri gönderme merkezinin yapım çalışmaları devam etmektedir. Türkiye, düzensiz göçle mücadele alanında fiziki altyapısını güçlendirmek için de önemli adımlar atmaktadır. Bu merkezlere ek olarak ülke kaynaklarıyla Aydın ilinde 400 kişilik yeni bir geri gönderme merkezi yapılmaktadır. Ayrıca Bitlis ili Tatvan ilçesinde 400 kişi kapasiteli geri gönderme merkezi açılma aşamasına gelmiş, Van'da 400, Edirne'de de 656 kişi kapasiteli merkezlerin yapımı tamamlanmıştır.

Geri gönderme prosedürleri ve geri gönderme merkezlerindeki asgari yaşam standartları, bu merkezlerin denetimi, insan kaynakları ve mali kaynaklar, düzensiz göçmenlere sağlanacak sağlık, psiko-sosyal ve adli hizmetler ile fiziki koşullar, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun Tasarısında detaylı olarak düzenlenmekte olup, söz konusu Tasarının yakın gelecekte yasalaşması ile bu alanda ciddi ilerleme kaydedilmesi beklenmektedir.

Göç konusunda Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı sorunlardan en günceli de uluslararası hukuk çerçevesinde geçici koruma sağlanan Suriyelilerin durumudur. Türkiye, açık kapı politikası uygulayarak ülkesini terk eden her Suriyeliyi din, mezhep ve etnik durumuna bakmaksızın kabul etmektedir. Ayrıca, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu uhdesinde oluşturulan Türkiye'de Bulunan Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasadışı Göçmenlerin Sorunlarının İncelenmesi Amacıyla Kurulan Alt Komisyon, Hatay'da geçici koruma sağlanan Suriyeliler hakkında iki kez inceleme yapmış ve rapor yayımlamıştır.

11 Aralık 2012 tarihi itibarıyla barındırılan Suriyelilerin sayısı 147 bine ulaşmıştır. Suriyelilerin iâşe ve ibate masrafları da dahil olmak 1,2 milyar TL üzerinde harcama yapılmış olup, bu meblağ her geçen gün artmaktadır. Bu uluslararası yükümlülüğün gereği sadece Türkiye'den beklenmemeli, söz konusu sorunla mücadelede uluslararası camia Suriye halkına ve Türkiye'ye destek vermelidir.

Türkiye insan ticareti suçuyla uluslararası insan hakları standartlarında etkin ve etkili bir şekilde mücadele etmek için de önemli adımlar atmaktadır. Hâlihazırda, insan ticareti suçunun adli boyutu Türk Ceza Kanununda düzenlenmekteyse de, insan ticareti suçunun her şekliyle önlenmesi ve mağdurlara yönelik koruma tedbirlerine ilişkin yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle İçişleri Bakanlığı koordinasyonunda İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurlarının Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı üzerinde uluslararası ve ulusal aktörlerin dâhil olduğu şeffaf ve katılımcı bir çalışma sürdürülmektedir. Taslakla, insan ticaretinin önlenmesi ve insan ticareti mağdurlarına sağlanan desteğin, uluslararası hukukun öngördüğü standartlar çerçevesinde verilmesi amaçlanmaktadır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısı ve İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurlarının Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağının yasalaşması ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin son zamanlarda göç ve iltica alanında Türkiye ile ilgili aldığı kararlarda belirtilen hususlarda da düzenleme yapılmış olacaktır.

Türkiye düzensiz göçün engellenebilmesi amacıyla, kaynak ülkelerle Geri Kabul Anlaşmaları yapılmasına da önem atfetmektedir. Bugüne kadar, Suriye, Kırgızistan, Romanya, Ukrayna, Pakistan, Yemen, Nijerya, Rusya, Yunanistan, Bosna Hersek ve Moldova ile Geri Kabul Anlaşması imzalanmıştır.

Sırbistan, Karadağ ve Belarus ile müzakereler tamamlanmıştır.

Vize konusunda, AB'ye aday tüm ülkeler arasında Schengen vizesi uygulanan tek ülke Türkiye'dir. Türk vatandaşlarına yönelik vize muafiyeti talebi AB yetkililerine her platformda ifade edilmeye devam edilmektedir.

Türk vatandaşlarına vize muafiyeti tanınmasıyla sonuçlanacak sürecin başlatılması hedefi doğrultusunda Mart 2010'da yeniden başlatılan Geri Kabul Anlaşması müzakereleri Ocak 2011'de "dengeli ve uygulanabilir" bir metin üzerinde varılan mutabakatla tamamlanmış ve Avrupa Birliği Konseyi'nin Avrupa Komisyonu'na vize muafiyeti görüşmelerine başlanması için yetki vermesi üzerine 21 Haziran 2012 tarihinde Geri Kabul Anlaşması paraflanmıştır.

Buna ek olarak Geri Kabul Anlaşması'na ilişkin Türkiye'nin tutumunun,

- Komisyonun vize muafiyetine ilişkin vereceği yol haritasının Türkiye tarafından kabul edilmesi halinde Geri Kabul Anlaşması'nın imzalanması,

- Türk vatandaşlarına Schengen vizesi muafiyeti ile Geri Kabul Anlaşması'nın eş zamanlı olarak yürürlüğe girmesi şeklinde olduğu açıklıkla ortaya konulmuştur.

AB Konseyinin tüm Türk vatandaşlarına yönelik vize muafiyeti sürecini başlatma yönünde karar alması ve bu sürecin yürütülmesi konusunda Avrupa Komisyonunu yetkilendirmesi önemli bir adımdır. Geri Kabul Anlaşması'nın Türkiye tarafından imzalanması AB'nin uygulanabilir bir yol haritası sunmasına bağlıdır.

Türkiye'nin hedefi, tüm Türk vatandaşlarının Schengen üyesi ülkelere vizesiz girişini sağlayacak olan vize muafiyetidir. İlgili kurumlar ve toplumun her kesimiyle işbirliği içerisinde ve milli menfaatler doğrultusunda Türk vatandaşlarının bu önemli sorununu çözmek için her türlü gayret gösterilmektedir.

Entegre Sınır Yönetimi alanında, sınır yönetiminin yeniden yapılandırılmasına yönelik düzenlemelerin temelini oluşturacak Sınır Muhafaza Teşkilatı Kanun Tasarısı Taslağına ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir.

AB müktesebatıyla uyumlu olarak oluşturulacak entegre sınır yönetimi sisteminin kurulmasına yönelik çalışmalar, şeffaflık, hesap verebilirlik ve etkinlik gibi bazı temel ilkeler gözetilerek yürütülmektedir. Ayrıca kurum içi, kurumlar arası, uluslararası işbirliği ve koordinasyon ile bu alanda uzmanlaşmış profesyonel bir teşkilatın varlığı bu konunun ele alınmasında gözetilen diğer ilkeler arasında yer almaktadır.

Entegre Sınır Yönetimi Yol Haritasına yönelik çalışmalar, İçişleri Bakanlığı koordinatörlüğünde Avrupa Komisyonunun da mevcut görüşleri çerçevesinde devam etmektedir.

Entegre Sınır Yönetimi Koordinasyon Kurulu ve Entegre Sınır Yönetimi Görev Gücü, ilgili kurumların temsilcilerinin katılımıyla 2012 yılında da düzenli olarak toplanmaya devam etmiştir.

Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi dahilinde, 2008 yılında Sınır Güvenliği Anabilim Dalı kurulmuş ve söz konusu Anabilim Dalı 20 Haziran 2012 tarihinde ilk mezunlarını vermiştir.

Ayrıca, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) çerçevesinde İçişleri Bakanlığının koordinatörlüğünde yürütülen "Entegre Sınır Yönetimi Aşama I", "Entegre Sınır Yönetimi Aşama II" ve "Sınır Polisinin Eğitimi" projeleri 2012 yılı içerisinde tamamlanmıştır. Entegre Sınır Yönetimi Aşama II Projesi eşleştirme bileşeni kapsamında Türkiye'nin entegre sınır yönetimi için özel olarak tasarlanmış bir risk yönetim modeli kurulmasına yönelik tavsiyeler hazırlanmış, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sağlık Bakanlığının risk yönetim kapasiteleri artırılmıştır. Hâlihazırda sınır yönetimi alanında görev yapan kurumlar arasında işbirliği ve bilgi paylaşımını güçlendirmek için çalışmalar devam etmektedir.

İleride AB'nin dış sınırlarını oluşturacak Türkiye'nin sınır yönetimi alanında daha fazla kaynağa ihtiyaç duyacağı dikkate alınarak, özellikle kara sınırlarında daha kapsamlı yatırımlar yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda, İçişleri Bakanlığı Sınır Yönetimi Bürosu tarafından, tüm kara sınırlarının güvenliğinin teknolojik araçlar marifetiyle sağlanmasını öngören bir fizibilite raporu hazırlanmış ve yatırım programına alınmak üzere Kalkınma Bakanlığına sunulmuştur.

Mayın temizliği alanında devam eden çalışmalar, 2003 tarihinde onaylanan Ottawa Sözleşmesi kapsamında Türkiye'nin yükümlülüklerini yerine getirmesi açısından son derece önemlidir.

Suriye Sınırı Mayın Temizleme faaliyetleri devam etmektedir. Mayın temizliğine paralel olarak Suriye sınır hattı boyunca, Sınır Fiziki Güvenlik Sisteminin tesis edilmesine yönelik çalışmalar da sürdürülmektedir.

Milli Mayın Faaliyet Otoritesi ve Mayın Faaliyet Merkezi Kurulmasına İlişkin Kanun Tasarısı Taslağı üzerinde çalışmalar sürdürülmektedir.

Mayınlı alanların mayından arındırılmasına yönelik teknik çalışmalar hızlı bir şekilde devam etmekte olup, IPA 2012 programlaması kapsamında da Türkiye'nin "Doğu Sınırlarının Mayından Arındırılarak Sınır Gözetleme Kapasitesinin Artırılması ve Sosyoekonomik Gelişmenin Sağlanması Aşama II" projesi hazırlanmıştır. Söz konusu projenin hedefi, AB'nin entegre sınır yönetimi politikalarına ve stratejilerine uygun olarak Türkiye'nin doğu sınırlarının düzensiz göç ile her türlü sınır-aşan suçun önlenmesine katkı sağlamak amacıyla mayınlardan temizlenmesi ve temizlenen bölgenin modern teknolojik ekipmanların kullanımı vasıtasıyla sınır güvenliğinin artırılmasıdır.

28 Mayıs 2012 tarihinde Dışişleri Bakanlığı ile AB Üyesi Ülkelerin Dış Sınırlarında Operasyonel İşbirliği'nin Yönetiminden Sorumlu Avrupa Ajansı (Frontex) arasında işbirliğine yönelik Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. İşbirliği, sınır yönetimi alanında risk analizi, eğitim ve araştırma, en iyi uygulamaların paylaşılması konularını kapsayacaktır. Amaçlanan işbirliğinin yukarıda sayılan alanların her birinde yetkin birimlerde oluşturulacak temas noktaları sayesinde uygulanması planlanmaktadır.

Cezai ve Hukuki konularda adli işbirliği konusunda, Çocukların korunması ile ilgili olarak, 2003 tarihli Çocuklarla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi kabul edilmiş ve 2012 yılında yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi, Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi, Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve Hükümlülerin Nakline Dair Sözleşmeye Ek Protokolün onaylanması sürecine başlanmıştır.

Uluslararası adli yardımlaşmada işbirliğine zemin oluşturmak üzere 2011 yılından bu yana Brezilya, İspanya, Kosova, Belarus, Birleşik Arap Emirlikleri, Ürdün, Kırgızistan ve Türkmenistan ile ikili anlaşmalar imzalanmıştır. Ayrıca, bu alanda taraflar arasında video konferans sisteminin kullanımına başlanmıştır. Tüm adli yardımlaşma faaliyetlerinin hızını ve etkinliğini artırmak amacıyla elektronik ortamda yürütülmesi için çalışmalara başlanmıştır.

Adli Yardımlaşma Kanunu hazırlanması ve ulusal irtibat savcısı/hâkimi sistemi kurulması, Avrupa Konseyi Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardımlaşma Sözleşmesine Ek İkinci Protokol ve Suçluların İadesine Dair Sözleşmeye Ek Protokole taraf olunması amacıyla değerlendirme yapılmasını da içeren AB ve Avrupa Konseyi desteği ile yürütülen “Ceza Adalet Sisteminin Etkinliğinin Artırılması” projesine başlanmıştır.

Türkiye-Eurojust işbirliğinin güçlendirilmesi amacıyla ortaklık anlaşması imzalanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Türkiye, Eurojust ve Avrupa Adli Yargı Ağı'nın (European Judicial Network - EJM) düzenli olarak gerçekleştirdiği işbirliği toplantılarına etkin bir katılım sağlamaktadır. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hazırlıkları tamamlanma aşamasına gelmiştir.

Suç gelirlerinin takibi ve tespit işlemlerinin sınıraşan suçlarla uluslararası mücadeleyi, kolaylaştırmak üzere merkezi "Suç Gelirleri Geri Alım Merkezi" kurulması yönünde idari ve adli yapılanma çalışmalarına başlanmıştır.

Sınıraşan örgütlü suç ve terörle mücadelede uluslararası hukukî girişimlerin artırılması amacıyla çalışmalara başlanmıştır.

Polis işbirliği ve örgütlü suçlarla mücadeleyle ilgili olarak, Türkiye tarafından 10 Kasım 2010 tarihinde imzalanan Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi⁴¹ onaylanmak üzere 3 Eylül 2012 tarihi itibarıyla TBMM'ye sevk edilmiştir.

Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) personelinin yurtdışında ve uluslararası örgütlerde geçici olarak görevlendirilmesine ilişkin yönetmelik 7 Ocak 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Polis Akademisinin öncülüğünde, 2 Temmuz 2012 tarihinde Uluslararası Polis Akademileri Birliği (International Association of Police Academies-INTERPA) kurulmuştur. Türkiye, hâlihazırda bu Birliğin 2 yıllık dönem başkanlığını yürütmektedir.

Europol ile Operasyonel İşbirliği Anlaşmasını yürürlüğe koymak amacıyla, Türkiye Cumhuriyeti ile Europol arasında işbirliğini güçlendirmek için bir Yol Haritası hazırlanmıştır.

⁴¹Siber Suç Sözleşmesinin uygulama sürecine hazırlık mahiyetinde “Balkan Ülkeleri ve Türkiye’de Siber Suça Karşı Kapasitenin Güçlendirilmesi Projesi” etkin bir şekilde yürütülmektedir.

2011 yılından bu yana, Türkiye, Fransa, Sırbistan, Moritanya, Türkmenistan, Libya, Tunus, İtalya, Gürcistan ve Kongo ile kapsamlı ikili güvenlik işbirliği anlaşmaları akdetmiştir.

2012 yılı Eylül ayında Bosna Hersek, Hırvatistan, Karadağ, Makedonya, Sırbistan ile imzalanan Ortak Bildiri çerçevesinde Balkan ülkeleri ile yapılan işbirliğinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde 2011 yılında Bilişim Suçlarıyla Mücadele Daire Başkanlığının kurulmasını takiben, Şubat 2012’de il düzeyinde bağlı birimler oluşturulmuştur.

Tanık Koruma Sisteminin ülke çapında bütünlüğünü sağlamak amacıyla, 73 ilde Tanık Koruma Birimi kurulmuştur.

Türkiye ve Europol arasında 4 Nisan 2012 tarihinde, bilgi paylaşımını hızlandırmak ve kolaylaştırmak amacıyla Güvenli Bilgi Değişimi Ağı Uygulamasına (Secure Information Exchange Network Application-SIENA) doğrudan bağlanmamızı sağlayacak işbirliği anlaşması imzalanmıştır.

2010-2015 yıllarını kapsayan Organize Suçlarla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ile 2010-2012 yılları arasında kapsayan Organize Suçlarla Mücadele Ulusal Eylem Planı, başarılı bir şekilde uygulanmaya devam etmektedir. Ayrıca, 2013-2015 yıllarını kapsayacak ikinci Organize Suçlarla Mücadele Eylem Planı çalışmaları ise ilgili tüm tarafların katılımı ile devam etmektedir. Bu çerçevede, organize suçlarla mücadelede önleyici tedbirlere, etkili soruşturma kapasitesine, suç örgütlerinin tüm unsurlarıyla tespitine, risk analizine, kurumlar arası koordinasyona, uluslararası operasyonel işbirliğine ve suçun mali boyutuyla mücadeleye özel bir önem atfedilecektir.

Terörle mücadele kapsamında, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün gözetilmesi ve korunması amacıyla çalışmalar titiz bir tutum içinde yürütülmektedir. Terörizmle mücadele politikasında insan haklarının da gözetildiği hassas bir denge muhafaza edilirken, Avrupa Birliği’nden de bu yönde destek beklenmektedir.

Terörizmin önlenmesi için gerekli uluslararası işbirliğini daha etkin kılmak amacıyla, önemli kanun tasarıları TBMM’de ele alınmaktadır.

Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı TBMM gündeminde yer almaktadır.

Nükleer Terörizmin Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun 2 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

23 Şubat 2011 tarihinde onaylanması uygun bulunan Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi 13 Ocak 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Terör örgütlerinin özellikle Avrupa ülkelerinde değişik adlarla yaptığı yayın faaliyetleri başta olmak üzere propaganda çalışmalarının engellenmesi konusunda çabalarımız kararlılıkla sürmektedir.

Türkiye, terörle mücadele konusunda AB ile olan diyalogunu etkili bir şekilde yürütmektedir.

Türkiye, ABD ile birlikte Terörizmle Mücadele Küresel Forumunun (Global Counter-terrorism Forum - GCTF) eş başkanlığını yürütmektedir. Aynı zamanda, Türkiye ve AB, GCTF kapsamında oluşturulan Afrika Boynuzu Çalışma Grubunun eş başkanlığını üstlenmiştir.

Ayrıca, terörizmin finansmanı ile mücadelede, Türkiye'nin yasal mevzuatındaki eksikliklerinin giderilmesi amacıyla yapılan Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı TBMM Adalet Komisyonunda ele alınmaktadır.

Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK), Avustralya ve Finlandiya ile kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadelede istihbarat değişimine ilişkin mutabakat zaptı imzalamıştır. Kara paranın aklanması ile mücadele kapsamında MASAK'ın koordinasyonunda Gümrük ve Ticaret Bakanlığının da katkılarıyla bir Eylem Planı hazırlanmıştır. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi gerekli tedbirleri almaya başlamıştır.

PKK'nın 2002 yılından beri AB terör örgütleri listesinde bulunması terörle mücadelede işbirliğimiz açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, PKK'yla işbirliği yapan örgütlere de aynı listede yer verilmesi önümüzdeki dönemde de işbirliğimizin sürmesi ve terörle etkin mücadele yapılabilmesi açısından gereklidir. PKK, uyuşturucu ve insan kaçakçılığında elde ettiği gelirlerle terör faaliyetlerini finanse etmeye devam etmektedir ve bu haliyle PKK terörü sadece Türkiye'nin meselesi değil uluslararası camianın da bir sorunudur.

Uyuşturucu alanında işbirliği konusunda, Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezinin (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction - EMCDDA) çalışmalarına Türkiye Cumhuriyeti'nin katılımı ile ilgili olarak Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti arasında yapılan Uluslararası Anlaşma 30 Ekim 2007 tarihinde taraflarca imzalanmış olup, onaylanmasına ilişkin Kanun 12 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Anlaşmanın TBMM tarafından uygun bulunması ile birlikte Türkiye, bir AB Kurumu olan EMCDDA'nın çalışmalarına tam olarak katılabilme olanağını elde etmiştir.

Ayrıca, EMCDDA'nın Türkiye Ulusal Temas Noktası görevini yürüten Türkiye Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) koordinasyonunda, 2011 yılı verileri kullanılarak hazırlanan "Türkiye Ulusal Uyuşturucu Raporu 2012" 24 Aralık 2012 tarihinde yayımlanmıştır.⁴²

Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesinin (2006-2012) uygulanmasına yönelik İkinci Ulusal Eylem Planının (2010-2012) ara değerlendirmesi Şubat 2012'de yapılmıştır.

Gümrük İşbirliği alanında, 8 Mart 2011 tarihinde, kaçakçılıkla mücadele alanında işbirliğinin genel ilkelerini tespit etmek; bu kapsamda tarafların yükümlülüklerini ve kaçakçılığı önleme, izleme ve araştırma konusunda işbirliğinin geliştirilmesine yönelik alınacak tedbirler ile yürütülecek çalışmaları belirlemek üzere, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı arasında Kaçakçılıkla Mücadele Alanında İşbirliği Protokolü imzalanmıştır.

8 Haziran 2011 tarihinde yürürlüğe giren 640 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı kurulmuştur. Yeni kurumsallaşma çerçevesinde taşradaki gümrük ve gümrük muhafaza birimleri birleştirilmiştir. Bakanlığın kaçakçılıkla mücadele ve istihbarat birimlerinin sayısı 18'den 29'a yükseltilmiştir.

Her bölge müdürlüğünde, yerel gümrük birimleri arasında risk analizi ve profil çıkarmaya ilişkin olarak koordinasyon ve işbirliğini mümkün kılacak bir risk analizi birimi kurulmuştur.

Avro sahteciliğine yönelik tedbirler için (*Bkz. Fası 32 - Mali Kontrol*)

Sonuç olarak, 2006 yılından itibaren Avrupa Birliği 24. Faslın müzakerelere açılmasına yönelik hiçbir adım atmamış, buna karşın Türkiye altı yılı aşkın bir süredir göç ve sınır yönetimi, vize politikası, polis işbirliği, organize suçlarla mücadele gibi çok kapsamlı alanlarda tüm kamu kurumlarının etkin işbirliği ile önemli reformları hayata geçirmiştir.

⁴²TUBİM 2006 yılından bu yana AB üye ülkeleri ile aynı doğrultuda her yıl "Türkiye Uyuşturucu Raporu" hazırlanmaktadır.

Fasıl 25: Bilim ve Araştırma

Bilim ve Araştırma Faslı müzakerelerin geçici olarak kapatıldığı tek fasıldır. Bu fasılda müktesebata uyum kriteri bulunmamaktadır. AB, aday ülkelerden, Avrupa Araştırma Alanı ile altyapılarını bütünleştirmelerini ve araştırma ve teknolojik yenilik alanında düzenlenmekte olan AB Programlarına katılım kapasitelerini arttırmalarını beklemektedir.

Avrupa Araştırma Alanı

Türkiye, Avrupa Araştırma Alanı konusunda, ulusal araştırma ve yenilik kapasitesini daha fazla güçlendirmek amacıyla bir takım önemli tedbirler almış ve konuyla ilgili ulusal stratejilerini güncellemiştir.

Türkiye Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK), 7 Ağustos 2012 tarihindeki toplantısını 2023 hedeflerine ulaşmada eğitim ve insan kaynaklarının rolü kapsamında gerçekleştirmiş ve bu amaca yönelik 8 yeni eylemi, Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisine eklemiştir.

Araştırma ve Yenilik Politikası

Türkiye, 2012 yılında araştırma ve yenilik kapasitesini güçlendirmeyi sürdürmüş, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının kurulmasını ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ile Türkiye Bilimler Akademisine ilişkin (TÜBA) değişiklikleri, 2012 itibarıyla tamamlamıştır.

Çerçeve Programlar

AB Yedinci Çerçeve Programına (7. ÇP) katılım düzeyi, sunulan ve başarılı bulunan projeler bakımından artış göstermiştir. Türkiye, özellikle Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Bilgi Tabanlı Biyo-Ekonomi (gıda, tarım ve biyoteknoloji alanı), Taşımacılık ve Güvenlik gibi tematik alanlarda başarılıdır; KOBİ'lerin 7. ÇP'ye katılımı ve Marie Curie Eylemlerine katılım bakımından oldukça iyi bir durumdadır. Ayrıca, etkin iletişim ağına sahip Ulusal Temas Noktaları Ağı ile gelişmiş bir idari kapasiteye sahiptir.

Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) I. Bileşeninden finanse edilmekte olan "TR080217 referans numaralı Türkiye'nin 7. Çerçeve Programına Proje Geliştirme Kapasitesinin Artırılması" projesinin uygulanmasına devam edilmektedir. 24 Mayıs 2011 tarihinde uygulanmaya başlayan proje kapsamında, 2012 sonu itibarıyla:

- 63 araştırmacıya destek sağlanmış,
- 5 ağ oluşturma faaliyeti gerçekleştirilmiş,
- 10 internet tabanlı eğitim modülünün oluşturulmasına yönelik faaliyetler yürütülmüş, iletişim stratejisi oluşturulmuş,
- 50 bilgi çoğaltıcısı eğitilmiş,

- 2 bilgi tazeleme eğitimi verilmiş,
- 420 kişiye eğitim sağlanmış,
- Fikri mülkiyet hakları konusunda 11 projeye danışmanlık hizmeti sağlanmış
- 2 uluslararası eşleştirme etkinliği gerçekleştirilmiştir.

635 sayılı “Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında Kanun Hükmünde Kararname”de 4 Temmuz 2012 tarihinde yapılan değişiklikle, başta bilim ve teknoloji alanında gelişmiş ülkeler olmak üzere, yabancı ülkelere Bilim Müşavirleri atanması yolunda yasal altyapı temin edilmiştir.

Türkiye, “Yenilikçilik Birliği” çerçevesinde bazı Ortak Programlama Girişimlerine katılmaktadır. Türkiye, “Stratejik Enerji Teknolojisi Planında” ortak ülke olarak yer almakta ve aktif ve sağlıklı yaşlanma, su ve sürdürülebilir tarım konularında Avrupa Yenilikçilik Ortaklığına aktif katılım sağlamaktadır.

Ortak Araştırma Merkezi (OAM) ile etkin işbirliği, Türk araştırmacıların OAM’nin çalıştaylarına, üst düzey toplantılarına, OAM projelerine ve ağlarına katılmaları ve OAM kurumlarında görevlendirilmeleri suretiyle devam etmiştir. Türkiye ile OAM arasında 5 Temmuz 2007’de imzalanan İşbirliği Mutabakat Zaptından bu yana, TÜBİTAK toplam 30 Türk araştırmacıyı, OAM kurumlarında çalışmak üzere desteklemiştir. Söz konusu Mutabakat Zaptı 23 Ekim 2012 tarihinde, 2012 Kasım ayının başından itibaren geçerli olmak üzere beş yıllık bir süre için yenilenmiştir.

2011 yılını kapsayan TÜİK Ar-Ge faaliyetleri araştırmasına göre, GSYİH’deki genel Ar-Ge payı 2010’daki %0,84 seviyesinden %0,86 seviyesine çıkmış; özel sektörün bu harcama içinde sahip olduğu Ar-Ge harcamaları oranı da %43,2’ye ulaşmıştır.

2011 yılında tam zamanlı araştırmacıların sayısı %12,5 artarak, 2010 yılındaki 64 bin rakamından 72 bine ulaşmıştır.

TÜBİTAK ayrıca, özel sektör tarafından yürütülen araştırma, teknolojik gelişme ve yenilik projelerinin finansmanı, teknolojik girişimciliğin finansmanı ve eş-finansman destekli Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşım Programı dâhil, yeni destek programları da başlatmıştır. 7. ÇP kapsamında da kısmen desteklenen yeni bir burs programı, yerli/yabancı uyruklu tüm deneyimli araştırmacıların hareketliliğini artırmayı amaçlamaktadır.

Sağlanan destekler sonucunda, TÜBİTAK’ın risk sermayesi fonları sağlamasına yönelik altyapının oluşturulması için faaliyetlere başlanmıştır. Bu yenilik, özellikle yenilikçi fikirleri olduğu halde finansman desteği bulmakta sorun yaşayan başlangıç aşamasındaki firmaların desteklenmesine yönelik önemli bir adımdır.

Ar-Ge projelerini desteklemek üzere kurulan EUREKA ağı, bugün 42 üyesiyle bu alandaki en geniş platformlardan birini teşkil etmektedir. Bilim ve araştırma alanındaki

uygulama kapasitesinin artmasının bir sonucu olarak Türkiye, 2012 yılında, EUREKA ağının başkanlığını devralmıştır. TÜBİTAK dönem başkanlığı sekretaryasını yürütmektedir.

12-13 Temmuz 2012 tarihlerinde, yurtdışındaki Türk bilim insanlarının organize edilmelerine yönelik faaliyetlerin ilki olan Yurtdışı Türk Bilim İnsanları Kurultayı gerçekleştirilmiştir. İstanbul'da gerçekleştirilen konferansa yurt içi ve yurtdışından 200'e yakın kişi katılmıştır. Buna paralel olarak da 2012 yılı Aralık ayı içinde, TÜBİTAK "Yurtdışındaki Türk Araştırmacılar" katalogunu yayımlamıştır.

Fasıl 26: Eğitim ve Kültür

Eğitim

Dinamik bir genç nüfusa sahip olan Türkiye, eğitim alanında gerek altyapı, gerekse de kapasite geliştirmeye yönelik önemli adımlar atmaya devam etmektedir.

Her ne kadar bu alanda müktesebata uyum kriteri bulunmasa da, Türkiye bu fasla ilişkin AB 2020 Stratejisi ve Eğitim Öğretim 2020 çalışma programı kapsamındaki hedeflere yönelik önemli adımlar atmakta ve AB düzeyinde yürütülen çalışmalara aktif olarak katılmaktadır.

Türkiye, eğitim sisteminin niteliğini artırmak için, 11 Nisan 2012 tarihli 28261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile zorunlu eğitim süresini 8 yıldan 12 yıla çıkarmıştır. Bu süre 4 yıl ilkokul, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise olmak üzere kademeli bir yapıyı kapsamaktadır.

2011-2012 eğitim yılında, okul öncesi eğitimin idari olarak teşvik edilmesi amacıyla 81 ilin 71’ine genişletilmesinin ardından, 2011-2012 eğitim yılı için 4-5 yaş arası öğrencilerdeki okul öncesi eğitimde okullulaşma %43,1’den %44’e yükselmiştir. Okul öncesi eğitimdeki öğrencilerin sayısı %5,6 ve öğretmenlerin sayısı ise %15,6 oranında artmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı, bu çerçevede kamu kurum ve kuruluşlarının, belediyelerin ve STK’ların kapasitesini arttırmayı ve dezavantajlı çocuklar ve aileleri için nitelikli gündüz bakım ve okul öncesi eğitim hizmetleri oluşturmayı amaçlayan, 16,8 milyon avro bütçeli TR080106 referans numaralı Okul Öncesi Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi’nin çalışmalarına devam etmektedir.

İlköğretimde okullulaşma oranı yaklaşık %99’a ulaşmıştır. Orta-öğretimde ise, oranı %67,4’e yükselmiş ve cinsiyetler arası dengesizlik %2,5 azalmıştır. 2010-2011 öğretim yılında ilköğretimde kız çocuklarının okullulaşma oranı %98,22 iken 2011-2012 öğretim yılında %98,56’ya çıkmıştır.

Yine 2010-2011 öğretim yılında ortaöğretimde kız çocuklarının okullulaşma oranı %63,86 iken 2011-2012 öğretim yılında %66,14’e çıkmıştır.

Eğitime erişim imkânlarının artırılmasına yönelik olarak ilköğretim öğrencileri için uygulanmakta olan taşınmalı sistem, özellikle kız çocuklarının ortaöğretime devam edebilmelerinin sağlanması amacıyla ortaöğretimde de uygulanmaya başlanmıştır.

Ders kitapları ve eğitim materyallerinde cinsiyet ayrımcılığı içeren öğelerin bulunmamasına dikkat edilmekte olup, toplumsal cinsiyet eşitliği öğretim programlarında hassasiyet gösterilen önemli konulardan biri olarak yer almaktadır.

Uygulamaya konulan e-okul ve e-kayıt sistemi ile zorunlu eğitim çağında olup, okula kayıt edilmeyen veya okula devam etmeyen çocukların okullulaştırılması için gerekli stratejiler belirlenmektedir.

Bu kapsamda, adrese dayalı nüfus kayıt sistemi ile okula kayıt olmayan tüm çocuklar tespit edilmekte, okullarımızda oluşturulan komisyonlarca ev ziyaretlerinde bulunularak ikna yoluyla okula kazandırma çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca, mevsimlik gezici ve geçici tarım işçiliği nedeniyle okulöncesi ve ilköğretime devam edemeyen çocukların okula erişimlerinin sağlanması için, gezici okul, sosyal destek merkezleri, çadır okul gibi tedbirler alınması planlanmaktadır.

Bakanlık, ilköğretim okullarındaki devamsızlığın işlevsel olarak tanımlanması ve her öğrencinin devamsızlık türüne uygun önleyici eylemler geliştirilebilmesi amacıyla Aşamalı Devamsızlık Yönetim Modelini (ADEY), 2011/47 sayılı Bakanlık Genelgesiyle 2011-2012 eğitim yılından itibaren uygulamaya koymuştur. Bu kapsamda ilköğretim kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlere verilen eğitimler 2012 yılı Mart ayı itibarıyla tamamlanmıştır.

Çocukların yaşamlarındaki risklerin gerçekleşmesine neden olan olumsuz koşulların taranmasını ve tarama sonucunun etkin olarak değerlendirilmesini içeren “Uyarı Modeli”ne yönelik pilot uygulama çalışmaları Bursa ilinde devam etmektedir. Aynı zamanda, pilot uygulamanın ülke geneline yaygınlaştırma çalışmaları da devam etmektedir.

Temel eğitimde okul terk oranlarının düşürülmesi ve devamsızlığın önlenmesine ilişkin IPA kapsamında 3,2 milyon avro kaynak temin edilen, 12 ilde uygulanacak olan İlköğretimde Devam Oranlarının Artırılması Projesi’nin hazırlık çalışmaları sürmektedir.

2011 Nisan ayında yurt genelinde uygulaması başlatılan ve eğitim sürecinde bir iç kontrol mekanizması oluşturmayı amaçlayan İlköğretim Kurumları Standartları (İKS) ile okullarda çocuğa yönelik her türlü hizmete ilişkin veriler, e-okul destekli yazılım aracılığı ile il ve ilçe merkezlerinde toplanmaktadır. Bakanlık bu veriler üzerinden analiz ve değerlendirmeler yapmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı yürütmekte olduğu “Yaşam Becerileri Programı” ile 10-19 yaş grubu içerisinde yer alan çocuk ve gençlerin iletişim, kendini ifade etme, uzlaşma, stresle baş etme, kendi haklarının farkında olma ve geleceğini planlayabilme becerilerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı, akrandan akrana eğitimi esas almakta olan program kapsamında bugüne kadar 230 akran eğitimcisi, 115 akran eğitimci danışmanı yetiştirmiştir. Bu çerçevede yaklaşık 9449 çocuk ve ergene eğitim verilmiştir.

6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında ilköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokula dönüştürülmesi dikkate alınarak haftalık ders çizelgesinde düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre ilkokulda ilk defa oyun ve fiziki etkinlikler dersi uygulamaya konulmuştur. Ortaokuldaki haftalık ders saatleri artırılarak gelişmiş ülkelerle eşdeğer hale getirilmiştir. Ayrıca ortaokuldaki seçmeli derslerin saatleri ve çeşitleri artırılarak öğrencilere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ders seçme imkânı verilerek eğitim sistemi daha esnek bir yapıya kavuşturulmuştur.

27 Kasım 2012 tarihli ve 28480 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Öğrencilerinin Kılık ve Kıyafetlerine Dair Yönetmelik ile Millî Eğitim Bakanlığı kendisine bağlı resmî ve özel okul öncesi ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin kılık ve kıyafetlerine dair usul ve esaslar yeniden düzenlemiştir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya geçecek olan kılık kıyafet serbestliğinin çocuklara daha fazla güven getireceği düşünülmektedir.

9 Şubat 2012 tarihli ve 28199 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği ile Bakanlık, eğitim kampüslerinde yer alan okullar dahil, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve eğitim kurumlarında okul-aile birliklerinin kuruluşu, işleyişi, birlik organlarının oluşturulması, seçim şekilleri; sosyal ve kültürel etkinlikler ile kampanya ve kurslardan sağlanan maddi katkılar, bağışların kabulü, harcanması ve denetlenmesiyle kantin ve benzeri yerlerin işlettilmesi veya işletilmesinden sağlanan gelirlerin dağıtım yerleri, oranları, harcanması ve denetlenmesine dair usul ve esaslarda değişiklikler yapmıştır. Yeni düzenleme, velilerin okulla ilgili kararlarda bizzat yer alması ve çocuğunu devlet okuluna gönderen ailelerin imkânlarını zorlayarak okul için fazladan ödeme yapmasının önüne geçmeyi amaçlamaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitime erişimlerinin artırılması amacıyla resmi ve özel eğitim okullarına/kurumlarına devam eden öğrenciler okul ve kurumlara ücretsiz taşınmakta, bu öğrencilere ücretsiz öğle yemeği imkânı sunulmakta, ders kitapları ve yardımcı araç gereçlerin bir kısmı ücretsiz olarak temin edilmektedir. Özel eğitimde kullanılan eğitim materyalleri ve standartlarını belirleme çalışmaları tamamlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı görsel destek ile hazırlanan Türk İşaret Dili Sözlüğünü hem basılı hem de ağ ortamında kullanıcıların hizmetine sunmuştur.

Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı 4. Bileşen kapsamında 2011 yılında uygulamaya konulan TR08H2.01 referans numaralı “Özellikle Kız Çocuklarının Okullulaşma Oranının Artırılması Operasyonu” ilk ve ortaöğretim düzeyinde kız çocuklarının okullulaşma oranlarının artırılması, okul terk oranlarının düşürülmesi, mesleki beceri ve yeterliliklerin artırılması ve ailelerin bilinçlendirilmesini hedeflemektedir. Proje kapsamında 10 milyon avro tutarında hibe faaliyeti yürütülerek 700 başvurudan 89 proje desteklenmiştir. Bu çerçevede aileler, öğretmenler ve sosyal taraflar dâhil yaklaşık 10 bin kişiye çeşitli eğitimler verilmiş; 7000 aile ile ikna çalışmaları kapsamında birebir mülakatlar yapılmış; ve 8.800 kız çocuğunun yeniden kayıt yaptırması sağlanmıştır. Proje dahilinde toplumsal farkındalığın artırılması adına 3 adet kamu spotu oluşturulmuş ve bu filmler 2012 yılının başlarından itibaren ulusal kanallarda yayımlanmaya başlamıştır.

Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı 1. Bileşen kapsamında desteklenen TR0801.05 referans numaralı “Özel Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi” ile dezavantajlı öğrencilerin eğitime erişiminin iyileştirilmesi ve ailelerin eğitim sürecine etkin katılımı hedeflenmektedir. Proje özel eğitim öğretmenlerine rehberlik etmesi amacıyla “Okul Öncesi Eğitimde Özel Eğitim ve Kaynaştırma Kılavuzu” hazırlanmasını amaçlamaktadır. Bu proje ile engelsiz okul modeli geliştirme çalışmaları halen devam etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi 15 milyon avro olan TR07H2.01 referans numaralı “Türkiye’de Hayatboyu Öğrenmenin Geliştirilmesi Operasyonu”na ilişkin faaliyetler sürdürmektedir. Bu operasyon ile hayat boyu öğrenme perspektifinde politikalar geliştirilmesi, Hayatboyu Öğrenme Koordinasyon Kanun Taslağı hazırlanması, öğrenme fırsatlarına erişimi kolaylaştıracak Hayatboyu Rehberlik Sistemini içeren ulusal web portalı oluşturulması ve kurulacak Hayatboyu Öğrenme Koordinasyon Merkezleri aracılığıyla bireylerin öğrenme fırsatlarına erişimleri ve istihdam edilebilirliklerinin artırılması hedeflenmektedir.

Mesleki Eğitim

Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı kapsamında desteklenen TR07H2.02 referans numaralı “Türkiye’de Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi Operasyonu I Hibe Programı” Mayıs 2012’de uygulamaya konmuştur. Program ile mesleki ve teknik eğitimin içeriğini geliştirmek ve kalitesini arttırmak amaçlanmakta olup, mesleki ve teknik eğitimde Kalite Strateji Belgesi dokümanı hazırlıkları başlamıştır.

Mesleki ve teknik eğitimde 2004 yılından günümüze kadar 62 meslek alanında 226 dalda 7644 öğrenme materyali (modül) hazırlanmış olup, modüllerin ulusal düzeyde tanınan sertifikaların dayanağı olması yönünde mevzuat çalışmaları devam etmektedir.

15 Temmuz 2011'den bu yana 336 adet modüler sertifika programı hazırlanmıştır, bu programlarından erişimleri mümkündür. Sertifika Programları, ülke genelinde 979 Halk Eğitim Merkezinde uygulanmaya başlamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmen adaylarının hizmet öncesi öğretmenlik niteliklerinin geliştirilmesi ve hizmet içinde hayat boyu öğrenme anlayışı çerçevesinde çalışmalar yapmaktadır. Bu kapsamda YÖK ile işbirliği yaparak açık öğretim ve uzaktan eğitim yoluyla öğretmen yetiştiren eğitim programları yürütülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Nisan ayında tamamlanan Orta Öğretim Projesi ile internet tabanlı performans yönetimi sistemini oluşturmuştur. Rehberlik amaçlı Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi (MBS) kurulmuş ve 42.300 öğretmen ve yöneticiye hizmet içi eğitim verilmiştir.

Milli Eğitim ve Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlıkları ile TÜBİTAK arasında 25 Ocak 2012 tarihinde Girişimciliğin Geliştirilmesi İşbirliği Projesinin işbirliği protokolü imzalanmıştır. Protokol, girişimcilik kavramının eğitim sistemine entegre edilerek bu kültüre sahip bireylerin yetiştirilmesini hedeflemektedir. Ayrıca 14 Mart 2012 tarihinde de Eğitimde İşbirliği Protokolü imzalanmıştır. Bu protokolle öğrencilere okuma sevgisi aşılacak amacıyla çeşitli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ile fen ve matematik gibi alanlarda Ar-Ge çalışmaları yapılarak eğitim niteliğinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Yeterlilikler, Kalite Güvence ve Akreditasyon

Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından çalışmaları koordine edilen Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (UYÇ) Hazırlama Komisyonu Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili genel müdürlükleri ve YÖK'ten iki üst düzey üyenin katılımı ile genişletilmiştir. Türkiye'nin ulusal yeterlilik çerçevesi olan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin (TYÇ) hazırlanması için yeni bir yaklaşım getirilmiştir. Komisyon tarafından gözden geçirilecek ve geliştirilecek ön çalışmanın hazırlanması için ulusal ve uluslararası uzmanlardan oluşan yeni bir çalışma grubu kurulmuştur.

Mesleki Yeterlilik Kurumunca yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşları 53 mesleki alanda ulusal yeterliliklere dayalı ölçme, değerlendirme ve belgelendirme faaliyetlerini yürütmektedir. Toplamda 5116 adet MYK tarafından onaylanmış Mesleki Yeterlilik Belgesi on meslek alanı için oluşturulmuştur. Bugüne kadar 253 yeterlilik hazırlanmış ve 103'ü 2012 yılı içinde olmak üzere 153 ulusal yeterlilik MYK Yönetim Kurulu tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

IPA kaynağı ile finanse edilen TR0702.13 referans numaralı "Türkiye'de Mesleki Yeterlilik Kurumunun ve Ulusal Yeterlilik Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi"nin (UYEP) faaliyetleri sürdürülmektedir. Bu kapsamda Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) hazırlık çalışmaları önemli aşama kat etmiştir. TYÇ taslak istişare belgesinin istişare aşamaları tamamlanmak üzere olup nihai TYÇ belgesi 2013 yılı başında onaya

sunulacak ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile referanslama çalışmaları tamamlanacaktır.

MYK Europass farkındalık oluşturma faaliyetleri kapsamında bilgilendirme günleri ve seminerler gerçekleştirmiştir, eğitim ve istihdam fuarlarına katılım sağlamıştır.

Yükseköğretim

Yükseköğretim alanında, 2012 yılında 6 yeni üniversitenin kurulmasıyla birlikte Türkiye'deki üniversitelerin toplam sayısı 168'e ulaşmıştır. Türkiye, Bolonya süreci tavsiyelerini uygulama bakımından ileri bir aşamadadır. Uzaktan eğitim yoluyla da lisans ve yüksek lisans programlarının uygulanmasına Yükseköğretim Kurulu (YÖK) onay vermiştir.

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler çerçevesine yönelik çalışmalar büyük ölçüde tamamlanmış, Çerçevenin uygulanmasına yönelik tüm aktörlerin rollerini tanımlayan yönetmelik taslağı hazırlanmış ve onay aşamasına gelmiştir. Kasım 2012 itibariyle YÖK'ün yeniden yapılandırılmasına yönelik kanun taslağı hazırlanmış ve kamuoyunun görüşüne sunulmuştur.

Birlik Programları

Eğitim ve kültür alanındaki Birlik Programlarına (Hayatboyu Öğrenme, Gençlik Programı ve Kültür Programı) etkin katılımın sağlanması söz konusu fasılda AB ile uyumun önemli göstergelerden biri olarak ele alınmaktadır.

Türkiye, eğitim ve gençlik alanındaki Avrupa Birliği programları olan Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programları'nı 2012 yılında da etkin ve başarılı bir şekilde yürütmüştür. Avrupa Komisyonu ile yürütülen müzakereler sonucunda bu programları ülkemizde yürüten ve Avrupa Birliği Bakanlığı'nın ilgili kuruluşu olan Ulusal Ajans'ın (Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı) bütçesi %40 oranında artırılarak bütçe büyüklüğü bakımından 33 Avrupa ülkesi arasında üçüncü sıraya yükselmesi sağlanmıştır. Bu artış, alt programlar olan Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius, Grundtvig ve Gençlik Programı alt eylemleri kapsamında yararlanıcı sayısının ilgili yıl hedeflerinin de üzerine çıkmasını sağlamıştır. Bu kapsamda, bir önceki yıl 43 bin olan yararlanıcı sayısının çok üzerinde bir gelişme kaydedilerek 2012 yılında her yaşta 61 bin vatandaşımızın eğitim, öğretim ve gençlik faaliyetleri gerçekleştirmek üzere program üyesi Avrupa ülkelerinde bir hafta ile bir yıl arasında değişen sürelerle hareketlilik yapmalarını sağlayacak hibe tahsisatları yapılmıştır. Bu kapsamda yaklaşık 3500 projeye 107 milyon avro hibe sağlanmıştır. Ülkemizin eğitim ve gençlik sektörünün programlara olan yoğun ilgisi devam etmiş, 15.000'in üzerinde hibe başvurusu alınmıştır. Programları ülkemiz genelinde daha fazla tanınır hale getirmek ve yararlanıcı kitlesini olabildiğince yaygınlaştırmak amacıyla Ulusal Ajans

tarafından 81 ilimizde bilgilendirme toplantıları yapılmış, başta yeniden tasarlanan internet sitesi ve sosyal medya olmak üzere tüm iletişim araçları etkin şekilde kullanılmıştır. Bu süreçte, Avrupa Birliği Bakanlığı'nın çalışmalarıyla da etkin bir sinerji yakalanmış, bizzat Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış himayelerinde ve teşrifleriyle çok sayıda tanıtım, bilgilendirme ve yaygınlaştırma faaliyeti gerçekleştirilmiştir.

Türkiye kültür alanındaki Birlik programlarından olan 2007-2013 Avrupa Kültür Programına katılım sağlamaya devam etmektedir. Kültür Bakanlığına bağlı Kültürel İrtibat Noktası, söz konusu programın tanıtılması ve yaygınlaştırılması yönünde ülke genelinde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda operasyonel bütçeden ayrı olarak -ulusal imkânların kullanılması suretiyle- İstanbul'da yaklaşık 1 milyon TL değerinde bir tanıtım kampanyası düzenlemiştir.

Gençlik

Gençlik ve Spor Bakanlığı, gençlik alanını destekleyici tedbir ve mekanizmaların oluşturulması ve ulusal gençlik politikasının geliştirilmesi yönündeki çalışmalarına devam etmektedir. Bu çerçevede, ikisi yurtdışında (Girne ve Köln) olmak üzere toplamda 8 bin gencin katılım sağladığı 17 gençlik çalıştay ve 14-18 Mayıs 2012'de de 15 bin genç katılımcı ile II. Gençlik Şûrası gerçekleştirilmiştir. Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi, 17 gençlik çalıştay ve II. Gençlik Şurasında alınan kararların yanısıra akademisyenler, siyasi parti temsilcileri, sivil toplum kuruluşları, gençlikle ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve özellikle gençlerin görüş ve önerileri alınarak demokratik ve katılımcı bir yöntemle hazırlanmıştır. Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi, 15 Kasım 2012 tarihinde Bakanlar Kurulunun onayına sunulmak üzere Başbakanlığa iletilmiştir.

2012 yılında ayrıca, gençlik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları, gençlik grupları, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, liseler ve üniversiteler tarafından hazırlanan gençlik projelerini desteklemek üzere Gençlik Projeleri Destek Programı oluşturulmuştur. Kaynağı genel bütçeden sağlanan Gençlik Projeleri Destek Programının birinci çağrı döneminde 120 projeye 10 milyon 500 bin TL, programın 2. çağrı döneminde ise Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ve Doğu Anadolu Projesi (DAP) kapsamındaki illerde kurulu 16 üniversitenin spor yoluyla sosyal uyumu amaçlayan projelerine de 7 milyon 500 bin TL kaynak sağlanmıştır.

Gençlik ve Spor Bakanlığının 2012 yılında yürüttüğü en kapsamlı projeler olan Seyyah, Gençlik Treni ve Lider Gençlik Kamplarına yaklaşık 100 bin genç katılmıştır.

Kültür

26 Mart 2012 tarihinde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile bir İşbirliği Protokolü imzalamıştır. Söz konusu Protokol ile engelliler, savaş gazileri ve şehit yakınlarının sosyal ve kültürel yaşama katılımına ilişkin sosyal destek hizmetlerinin güçlendirilmesini hedeflemektedir. Ayrıca, yaşlılık veya sağlık sorunları nedeniyle işgücü dışında olan ve sosyal güvencesi olmayan sanatçılar, sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanabileceklerdir.

1 Haziran 2012 tarihinde, Avrupa Komisyonu ve Europa Nostra tarafından ortaklaşa verilen Avrupa Birliği Kültürel Miras Ödülü kapsamında Türkiye 2 projesiyle (Milet İlyas Bey Külliyesi ve Alliano Girişimi) ödül almaya hak kazanmıştır.

UNESCO Kültürel Miras Komitesi Çatalhöyük Neolitik Yerleşim Alanını 2012 yılında Dünya Kültürel Miras Listesine dâhil etmiştir.

Kültürel Çeşitliliğin Korunması ve Teşvik Edilmesine İlişkin UNESCO Sözleşmesinin Türkiye tarafından onaylanması için resmi prosedür başlatılmıştır. Sözleşme, TBMM gündeminde yer almaktadır.

Fasıl 27. Çevre

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Müzakereye açılmış olan Çevre Faslı kapsamında çalışmalar kapanış kriterlerinin karşılanması yönünde devam etmektedir.

Yatay mevzuat konusunda Çevresel Sorumluluk ve INSPIRE direktiflerinin iç hukuka aktarılması çalışmaları IPA 2011 programlamasında yer alan “Yatay Sektörde Kapasite Artırımı Projesi” kapsamında devam etmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) sürecinin günümüz koşullarına uyarlanması ve ÇED sürecinin elektronik ortamda gerçekleştirilebilmesine yönelik ÇED Yönetmeliği revizyon çalışmaları kapsamında hazırlanan yönetmelik taslağını kurumların görüşlerine açmıştır.

Akkuyu nükleer santrali için ilgili firma ÇED sürecine yönelik olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığına başvuruda bulunmuştur. Bu kapsamda ÇED raporu hazırlama süreci devam etmektedir. Dışişleri Bakanlığı, Çevre Faslı Müzakere Pozisyon Belgesinde yer alan sınıraşan işbirliği konusunda hazırlanan “ÇED İkili Anlaşması” Taslağını değerlendirmektedir. Ayrıca, Stratejik Çevresel Değerlendirme Direktifinin ulusal mevzuata aktarılması çalışmaları sürmektedir.

Hava Kalitesi konusunda çalışmalar AB fonları tarafından desteklenen projeler kapsamında devam etmektedir. 2007 Türkiye-AB Mali İşbirliği Programında yer alan TR0702.07 referans numaralı “Marmara Bölgesinde Hava Kalitesi Alanında Kurumsal Yapılandırma Projesi” çerçevesinde; İstanbul ilinde Marmara Temiz Hava Merkezi kurulmuş, Marmara Bölgesinde yer alan 11 ilde 39 adet hava kalitesi ölçüm istasyonunun kurulumu tamamlanmıştır. Ayrıca, Marmara Temiz Hava Merkezinde bölgesel laboratuvar (kalibrasyon ve analitik) kurulması çalışmaları tamamlanmıştır. Bu laboratuvarlarda ölçüm ağına bağlı istasyonların kalibrasyonu ve ağır metal analizleri ile diğer hava kalitesi analizleri gerçekleştirilecektir. Diğer taraftan, 2008/50/AT sayılı Avrupa İçin Daha Temiz Hava ve Dış Ortam Hava Kalitesine İlişkin Direktifin uyumlaştırılmasına yönelik yönetmelik taslağı hazırlık çalışmaları sürmektedir.

2008 Türkiye-AB Mali İşbirliği Programında yer alan TR0802.03 referans numaralı “Emisyon Kontrolünün İyileştirilmesi Projesi” ile Ulusal Emisyon Tavanları Direktifinin ulusal mevzuata aktarma ve uygulama hazırlık çalışmaları devam etmektedir. Ulusal Emisyon Tavanları Koordinasyon Kurulu ve çalışma gruplarının oluşturulmasına yönelik olarak kurum ve kuruluşların görüşleri çerçevesinde hazırlanan 2012/22 sayılı Hava Emisyonları Koordinasyon Kurulu Genelgesi 15 Aralık 2012 tarihli ve 28498 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

2009 Türkiye-AB Mali İşbirliği Programında yer alan TR2009/0327.01 referans numaralı “Endüstriyel Uçucu Organik Bileşik Emisyonlarının Kontrolü Projesi” kapsamında konu ile ilgili üç Direktifin uyumlaştırılması ve uygulanması çalışmaları devam etmektedir. Söz konusu direktifler;

- 94/63/AT Petrolün Depolanması İle Terminallerden Servis İstasyonlarına Dağıtılmasından Kaynaklanan Uçucu Organik Bileşik Emisyonlarının Kontrolüne İlişkin Direktif,
- 2004/42/AT Belirli Boya ve Cilalardaki ve Araç Tesviye Ürünlerindeki Organik Çözücülere Bağlı Olarak Uçucu Organik Bileşenlerin Emisyon Sınırlamalarına İlişkin Direktif,
- 99/13/AT Belirli Faaliyetlerde ve Tesislerde Organik Çözücülerin Kullanımı Nedeniyle Uçucu Organik Bileşenlerin Emisyonlarının Sınırlanmasına İlişkin Direktiftir.

Atık Yönetimi mevzuat uyumununun yüksek olduğu çevre alt başlıklarından birisidir.

Atık elektrikli ve elektronik ekipmanlara ilişkin 2002/96/AT sayılı Direktifin uyumlaştırılmasının sağlanması amacıyla “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği” 22 Mayıs 2012 tarihli ve 28300 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Yönetmelik ile elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılması, elektrikli ve elektronik eşyaların ithalatının kontrol altına alınması, atık elektrikli ve elektronik eşyaların ayrı toplanması için bir sistemin oluşturulması ve işlenmesine yönelik bir izin sisteminin kurulması, piyasaya sürülen her yeni elektrikli ve elektronik eşya için yeniden kullanım ve işleme bilgilerinin sağlanması ve etkili bir denetim ile gözetim sisteminin kurulması hedeflenmektedir. Toplama ve geri dönüşüm hedeflerinin 2018 itibarıyla gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Ayrıca, söz konusu direktife yönelik Düzenleyici Etki Analizi 2012 yılında hazırlanmıştır.

Kasım 2010 yılında uygulamasına başlanılan TR0802.05 referans numaralı “Maden Atıklarının Yönetimi Projesi” kapsamında, 2006/21/AT sayılı Direktifin ulusal mevzuata aktarılması, idari kapasitenin güçlendirilmesi ve kapalı, aktif ve terk edilmiş maden sahalarının envanterinin hazırlanması için metodoloji oluşturulması ve envanterin hazırlanması çalışmaları devam etmektedir.

Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğinde geri kazanım hedefleri 2020 yılına kadar yıl bazında detaylı olarak verilmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, belediyeler tarafından hazırlanan ve ambalaj atıklarının nasıl, ne zaman ve ne şekilde toplanacağını belirten Ambalaj Atıkları Yönetim Planlarını onaylamakta olup, 2012 yılı itibarıyla onaylı Ambalaj Atıkları Yönetim Planı olan belediye sayısı 260’tır. Yönetmelik kapsamında yetkilendirme, belgelendirme ve plan hazırlama usul ve esasları Çevre ve

Şehircilik Bakanlığınca yayımlanmıştır. Ambalaj atıklarına ilişkin elektronik yazılım programı belediyelerin kullanımına açılmıştır. Bunun yanı sıra, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ulusal Geri Dönüşüm Stratejisi ve Eylem Planı (2013-2016) hazırlıklarına ilişkin koordinasyon çalışmalarına devam etmekte olup söz konusu Taslak metni ikinci kez kurum görüşlerine açmıştır.

2012 yılı **su kalitesi** alanında önemli gelişmelerin yaşandığı bir yıl olmuştur. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Çevre Faslı kapanış kriterinden biri olan Çerçeve Su Kanununa ilişkin önemli bir gelişme olarak Su Kanunu Taslağını hazırlamış ve geniş katılımlı danışma sürecini tamamlamıştır.

2000/60/AT sayılı Su Çerçeve Direktifine uyum kapsamında önemli çalışmalar tamamlanmıştır. Yüzeysel sular ve yeraltı sularının bütüncül bir yaklaşımla yalnızca kimyasal değil, fiziksel ve ekolojik kalite ile miktar açısından da korunmasını ve su havzaları yönetim planlarının hazırlanmasını amaçlayan “Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik” 17 Ekim 2012 tarihli ve 28444 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Ayrıca, yüzeysel sular ile kıyı ve geçiş sularının biyolojik, kimyasal, fiziko-kimyasal ve hidromorfolojik kalitelerinin belirlenmesi, sınıflandırılması, su kalitesinin ve miktarının izlenmesi, bu suların kullanım maksatlarının sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde koruma ve kullanma dengesi de gözetilerek ortaya konulması ve iyi su durumuna ulaşılmasını amaçlayan “Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği” 30 Kasım 2012 tarihli ve 28483 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yukarıda belirtilen iki yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile su kaynaklarının, idari sınırlar ölçeğinde değil, suyun doğal döngüsünü baz alarak havza ölçeğinde yönetilmesi sağlanacaktır. Bunun yanında, katılımcı bir yaklaşımla hazırlanacak olan Nehir Havza Yönetim Planları ile havza sularının kimyasal, ekolojik ve miktarsal kalitesi sistemli bir şekilde izlenecek, “iyi su durumu”na ulaşmak için hazırlanacak “tedbirler programı” uygulanmaya başlayacaktır.

İyi durumda olan yeraltı sularının mevcut durumunun korunması, yeraltı sularının kirlenmesinin ve bozulmasının önlenmesi ve bu suların iyileştirilmesi amacıyla, 2006/118/AT Sayılı Yeraltı Suları Direktifine uyum için hazırlanan, “Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik” 07 Nisan 2012 tarihli ve 28257 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Balık yaşamını desteklemeye yönelik koruma ve iyileştirme gerektiren tatlı suların kalitesi hakkındaki 2006/44/AT sayılı Direktife uyum kapsamında “Balık Yaşamının Desteklenmesi Amacıyla Koruma veya İyileştirme İhtiyacı Bulunan Tatlı Suların Kalitesi Hakkındaki Yönetmelik Taslağı” hazırlanmıştır.

91/676/AET sayılı Nitrat Direktifine uyum amacıyla hazırlanan ve 18 Şubat 2004 tarihinde yürürlüğe giren ulusal mevzuatımız “Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği”nin revizyonu için teknik çalışmalar sürmektedir.

AB fonları desteği ile 2010 yılında başlatılan TR0702.06 referans numaralı “Nitrat Direktifinin Uygulanması Projesi” Teknik Yardım Bileşeni 17 Aralık 2012 tarihinde tamamlanmıştır. Proje kapsamında, AB Nitrat Direktifi ile uyumlu olarak yüzey ve yeraltı suları ile topraktaki tarımsal kaynaklı nitrat kirliliğinin azaltılması için izleme ağı sistemleri kurularak nitrat kirliliğinin etkili bir şekilde izlenmesi, kirliliğe maruz kalabilecek alanların belirlenmesi, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının kurumsal ve teknik kapasitesinin güçlendirilmesi ve çiftçilerin konu ile ilgili farkındalığının artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmüş olup, konuyla ilgisi olan diğer Bakanlıklara da bilgi aktarımı sağlanmıştır.

AB fonları tarafından desteklenen TR2009/0327.02 referans numaralı “Su Kalitesi İzleme Kapasitesinin Geliştirilmesi” Projesi 8 Eylül 2011 tarihinde uygulanmaya başlamıştır. Proje kapsamında su kütlelerinin kalitesinin izlenmesine ilişkin Su Çerçeve Direktifi hükümlerinin Türkiye’de uygulanması konusunda yasal ve kurumsal boşluk analizi yapılması, ilgili kurumların teknik kapasitesinin, su kütlelerinin tanımlanması, izleme ve analiz istasyonlarının belirlenmesi, izleme metotları konularında güçlendirilmesi ve ekolojik, kimyasal ve fiziksel parametrelerin pilot havzalarda izlenmesi konusunda çalışmaları devam etmektedir. Bu pilot projenin yanında Türkiye’nin 25 havzasında ulusal izleme ağının oluşturulması ve izlemelerin Su Çerçeve Direktifine uygun olarak başlatılması için gerekli yatırım ulusal bütçemiz kapsamında onaylanmıştır. İlk olarak 5 pilot havzada başlatılacak çalışma 25 havza için tamamlanacaktır.

2007/60/AT sayılı Taşkın Direktifi ile ilgili olarak IPA 2010 yılı Programlaması kapsamında AB fonlarından desteklenen TR2010.0327.05 referans numaralı “Taşkın Direktifi kapsamında Kapasitenin Geliştirilmesi” projesi başlatılmış olup, katılımcı bir yaklaşımla çalışmalar devam etmektedir.

Kentsel Atıksu Arıtımı direktifi kapsamında yatırımların artmasıyla birlikte Türkiye genelinde atık su arıtımı kapasitesi önemli düzeyde artış göstermiştir. Ayrıca, ulusal kaynaklardan finanse edilen, 25 havzada hassas alanların belirlenmesine ilişkin çalışmalar başlamıştır.

Yeni yüzme suyu Direktifinin (2006/7/AT) uyumlaştırılarak ulusal mevzuata aktarılması ve bu yeni direktif doğrultusunda Sağlık Bakanlığının yüzme suyu izleme sisteminin güçlendirilmesi çalışmalarını içeren ve IPA 2010 Programlaması altında (TR2010/0327.01) finanse edilen, Yüzme Suyunun İzlenmesinde Uyum Projesi, 2012 yılı Aralık ayında başlamıştır.

İçme Sularında Halk Sağlığının Korunması için Acil Durum Yönetimi ve Risk Analizi Kısa Süreli Eşleştirme Projesi, AB fonlarından (SEI-2009) finanse edilmektedir. Projenin amacı, içme suyu alanında risk değerlendirmesinin, erken uyarı ve acil durum yönetiminin AB içme suyu mevzuatı doğrultusunda gerçekleştirilmesi için Sağlık Bakanlığının kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesini sağlamaktır.

2005 yılında yayımlanan “İçme Suyu Elde Edilen veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik” uygulamada görülen aksaklıkların giderilmesi amacıyla revize edilerek, 29 Haziran 2012 tarihli ve 28338 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

98/83/AT sayılı AB mevzuatına uyumlu olarak hazırlanarak, 2005 yılında yayımlanmış olan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’i değiştiren İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Taslağı hazırlanmıştır.

Endüstriyel kirliliğin yoğun olduğu Ergene, Küçük menderes, Gediz ve Bakırçay nehirlerinde Su Çerçeve Direktifinin ve ulusal mevzuatımızın gereklerini yerine getirecek mevsimsel izleme programı çalışmaları başlamıştır.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı, **Doğa koruma** alanında Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planını 29 Temmuz 2008 tarihinde onaylamıştır. Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi’nin diğer yükümlülüklerle uyum içinde uygulanabilmesinde ve biyolojik çeşitlilik kaybının yol açtığı problemlerin çözümünde yararlanılabilecek bir rehber niteliğindedir. Strateji ve Eylem Planı’nın uygulama mekanizmasının oluşturulması amacıyla teknik çalışma komiteleri kurulmuştur. Bakanlık, 79/409/AET sayılı Yabani Kuşların Korunmasına ilişkin Direktif ile 92/43/AET sayılı Yabani Flora, Fauna ve Doğal Yaşam Ortamlarının Korunmasına ilişkin Direktife yönelik Düzenleyici Etki Analizlerini 2012 yılında hazırlamıştır.

Ayrıca, “Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Yönetmelik” 19 Temmuz 2012 tarihli ve 28358 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. TBMM Çevre Komisyonu “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı”nı 2012 yılı Haziran ayında kabul etmiştir. Tasarı’nın 2013 yılı içerisinde yasalaşması beklenmektedir. Söz konusu tasarının AB müktesebatına uyumlu bir şekilde yasalaşması ile Çevre Faslı dördüncü teknik kapanış kriterinin sağlanması konusunda önemli bir gelişme kaydedilecektir. Ayrıca, Kanun’un yasalaşmasından sonra uygulamaya konulması gereken ikincil mevzuat çalışmaları da başlatılmış, Coğrafi Bilgi Sistemi tabanlı envanter çalışmaları ile korunan alanların kapsamlı bir analizi yapılmıştır. Korunan alanların tespitine yönelik kriterler geliştirilmiş ve ulusal ölçekte biyolojik çeşitlilik envanteri çalışmalarına başlanmıştır.

Bunun yanında, IPA 2011 Programlamasında yer alan TR 2011/0627.01 referans numaralı “Natura 2000 Gerekliklerinin Uygulanması için Ulusal Doğa Koruma

Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi” Natura 2000 alanlarının belirlenmesine önemli katkı sağlayacaktır.

Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES) kapsamında Orman ve Su İşleri Bakanlığınca hazırlanan TR2009/0327.05 referans numaralı “Türkiye’de CITES Uygulamalarında Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi” konulu proje başlamıştır. Proje ile CITES uygulamaları alanında kurumsal ve teknik kapasitenin artırılması sağlanacaktır.

Türkiye’deki Kuş Hareketliliğinin tespiti amacıyla bir çalışma başlatılmıştır. Bu çalışma ile kuş göç yollarının sayısal haritaları elde edilecek ve risk alanları belirlenecektir.

Endüstriyel Kirlenmenin Kontrolü ve Risk Yönetimi konusunda 2008 Türkiye-AB Mali İşbirliği Programında yer alan TR0802.04 referans numaralı “Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrol Projesi” kapsamında, çevrenin bir bütün olarak korunmasını teminen hava, su ve toprak kirliliğine yönelik sanayi kaynaklı emisyonları önlemek veya önlenemediği durumlarda azaltmak ve atık oluşumunu en aza indirmek için entegre kirlilik önleme ve kontrol sistemi oluşturmak amacıyla Entegre Çevre İzni Yönetmeliği Taslağı hazırlanarak kurumların görüşüne açılmıştır.

Öte yandan, petrol kirliliğinin iyileştirilmesi konusunda “6346 Sayılı 1971 Petrol Kirliliği Zararının Tazmini İçin Bir Uluslararası Fonun Kurulması ile İlgili Uluslararası Sözleşmeyi Değiştiren 1992 Protokolünün Tazminat Limitleri Değişikliklerine Dair Karara Katılmamızın Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun” 12 Temmuz 2012 tarihli ve 28351 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Ayrıca, 96/82/AT sayılı Tehlikeli Maddeler İçeren Büyük Kazaların Kontrolüne İlişkin Direktif (Seveso II) ile 2000/76/AT sayılı Atık Yakmaya İlişkin Direktife yönelik hazırlanan Düzenleyici Etki Analizleri 2012 yılında tamamlanmıştır. Entegre izin sisteminin kurulması ile ilgili çalışmalar devam etmektedir. Bunun yanında, sanayiler için internet tabanlı izin sistemi oluşturulmuştur.

Kimyasallar konusunda “Biyosidal Ürünler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” 21 Aralık 2011 tarihli ve 28149 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. IPA 2008 Programlamasında yer alan, REACH Tüzüğü’nün uygulanması ve Türkiye’deki kimyasalların yönetim kapasitesinin güçlendirilmesi projesi kapsamında REACH ve CLP Tüzüklerinin Türk mevzuatına aktarılması çalışmaları devam etmektedir. 86/609/AET sayılı Direktifi tadil eden 2010/63/AT sayılı Bilimsel Amaçlarla Kullanılan Hayvanların Korunmasına İlişkin Direktifin uyumlaştırılması kapsamında “Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik” 13 Aralık 2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Gürültü konusundaki mevzuat uyumu ileri düzeydedir. Türkiye-AB Mali İşbirliği 2009 Programında yer alan TR2009/0327.03 referans numaralı “Çevresel Gürültü Direktifinin Uygulama Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi” ile gürültü haritalarının hazırlanması ve eylem planları konusunda kapasitenin artırılması hedeflenmektedir.

Türkiye **iklim değişikliği** alanındaki uluslararası müzakerelere “ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar” ilkesi çerçevesinde ve kendi imkan ve kabiliyetleri doğrultusunda katılım sağlamaya devam etmektedir. 28 Kasım-11 Aralık 2011 tarihleri arasında Durban’da düzenlenen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nin (BMİDÇS) 17. Taraflar Konferansında (COP17) ve ardından 26 Kasım-7 Aralık 2012 tarihleri arasında Doha’da düzenlenen 18. Taraflar Konferansında Türkiye’nin diğer EK-1 Ülkelerinden farklı özel koşullara sahip olduğu bir kez daha teyit edilmiştir. Ayrıca, Doha’da ülkemize emisyon azaltımı, iklim değişikliğine uyum, teknoloji geliştirilmesi ve transferi, kapasite geliştirme ve finansman alanlarında sağlanacak desteğin modalitelerinin belirlenmesine ilişkin yol haritası kabul edilmiştir.

2011-2023 yıllarını kapsayan Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı 2011 yılı Temmuz ayında yürürlüğe girmiştir. Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı kapsamında, enerji, binalar, sanayi, ulaştırma, atık, tarım, arazi kullanımı ve ormancılık sektörlerinde iklim değişikliğinin etkileriyle mücadeleyle yönelik hedef ve amaçlar belirlenmiştir.

“Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik” 25 Nisan 2012 tarih ve 28274 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Yönetmelik ile sera gazlarının önemli bir kısmını teşkil eden elektrik ve buhar üretimi, çimento, demir çelik, seramik, kireç, kağıt ve cam üretimi gibi karbondioksit yoğun tesislerden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının tesis seviyesinde izlenmesi, doğrulanması ve raporlanmasına dair usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Ayrıca, Yönetmeliğin uygulanmasını sağlamak üzere hazırlanan "Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ" taslağı ile “Sera Gazı Emisyonlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Yetkilendirilmesi Hakkında Tebliğ" taslağı ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerine açılmıştır.

İklim değişikliğine uyum kapsamında su kaynakları yönetimi, tarım ve gıda güvenliği, ekosistem hizmetleri, biyolojik çeşitlilik ve ormancılık, doğal afet risk yönetimi ve insan sağlığı konularının ele alındığı Türkiye’nin ilk Ulusal İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanmış olup, 2012 yılı Mart ayında yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

İklim değişikliğinin etkileri ve iklim değişikliğine uyum konusunda farkındalığın geliştirilmesine yönelik faaliyetler sürdürülmektedir. Bu kapsamda, Türkiye’nin kentsel, kırsal ve kıyı alanlarındaki iklim değişikliği risklerinin yönetimi için ulusal ve bölgesel kapasite geliştirilmesi ve eğitimin yaygınlaştırılması yoluyla iklim değişikliğinin etkileri ve uyum konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla “İklim Değişikliğinin Etkileri ve

İklim Değişikliklerine Uyum Konularında Farkındalık Geliştirme” Projesi Eylül 2012 tarihinde başlatılmıştır.

Ayrıca, 13 Nisan 2012 tarihinde Katılım Öncesi Bölgesel Çevre Ağı (RENA) kapsamında iklim değişikliğine ilişkin Türkiye-AB işbirliği konusunda üst düzey katılımın sağlandığı başarılı bir konferans gerçekleştirilmiştir.

Türkiye, **IPA III-Çevre Operasyonel Programı (ÇOP)** kapsamında bugüne kadar toplam 940 milyon avro yatırım değerine sahip 39 altyapı projesi için IPA başvurusu yapmıştır. Avrupa Komisyonu yapılan başvurular içerisinde bütçesi yaklaşık olarak 556 milyon avro olan 22 projenin Finansman Kararını almıştır. Bu kapsamda 13 projenin teknik uygulama aşaması başlamıştır. Bu süre içerisinde ÇOP, 2012-2013 yıllarını içerecek şekilde uzatılmış ve bütçesi 803 milyon avroya ulaşmıştır. ÇOP kapsamında önümüzdeki yeni IPA döneminde finanse edilmek üzere projelerin yatırım paketi hazırlıklarına hız verilmiş, toplam 37 çevre altyapı projesinin hazırlık çalışmalarına başlanmıştır.

İdari Kapasite Çalışmaları

Su yönetimi ile ilgili Bakanlıkların üst düzey temsilcilerini bir araya getirerek, Türkiye’de su kaynaklarının bütüncül ve işbirliği içerisinde yönetilmesine olanak sağlayacak bir yapı olması itibarıyla Su Yönetimi Koordinasyon Kurulunun kurulması önem arz etmektedir.

2011 yılında başlayan kurumsal yeniden yapılanma sürecini takiben Su Kalitesi Yönetimi Koordinasyon Kurulu’nun adı, 20 Mart 2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Genelge ile “Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu” olarak değiştirilmiştir. Kurul, su kaynaklarının bütüncül havza yönetimi anlayışı çerçevesinde korunması için gereken tedbirleri belirlemek, etkili bir su yönetimi için sektörler arası koordinasyonu, işbirliğini ve su yatırımlarının hızlandırılmasını sağlamak, ulusal ve uluslararası belgelerde yer alan hedeflerin gerçekleştirilmesi için strateji, plan ve politika geliştirmek, havza planlarında kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilmesi gereken hususların uygulanmasını değerlendirmek, üst düzeyde koordinasyonu ve işbirliğini sağlamaktan sorumlu bulunmaktadır. Ayrıca havzalarda havza yönetim planlarının hazırlanması maksadıyla havza heyetlerinin katılımcı bir yaklaşımla oluşturulmasına ilişkin tebliğ çalışmaları devam etmektedir. Böylelikle havzada yer alan paydaşların temsil edildiği bir heyetle katılımcılık ve karar verme süreci etkin olarak yürütülebilecektir.

Su yönetimi açısından diğer bir önemli gelişme de su ile ilgili geleceğe yönelik yapılacak çalışmaların yönlendirilmesinden ve sürdürülebilir su politikalarının geliştirilmesi için bilimsel araştırmalar yapılmasından sorumlu olan “Türkiye Su

Enstitüsü'nün, Orman Su İşleri Bakanlığına bağlı olarak, 02 Kasım 2011 tarihli ve 28103 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kararname ile kurulmuş olmasıdır.

Uluslararası Havza Organizasyonları Ağı Avrupa Grubunun (Europe-INBO) yıllık toplantısı Avrupa Su Çerçeve Direktifinin uygulanması başlığı altında, Türkiye'nin ev sahipliğinde, 17-19 Ekim 2012 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilmiş olup Europe-INBO'nun 2012-2013 dönem başkanlığı Türkiye Su Enstitüsü'ne verilmiştir.

Ayrıca, doğa koruma alanında kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi çalışmaları kapsamında Orman ve Su İşleri Bakanlığında Merkezde 4 yeni Daire Başkanlığı kurulmuş, taşra teşkilatı yeniden yapılandırılmıştır. Bu kapsamda 15 Bölge Müdürlüğü, 81 İl Müdürlüğü ve 105 Şeflik ile 10 Milli Park Müdürlüğü oluşturulmuştur.

Fasıl 28: Tüketicinin ve Sağlığın Korunması

Tüketicinin ve Sağlığın Korunması Faslı kapsamındaki mevzuat uyumu ileri seviyededir.

Fasıl, “Pozitif Gündem” kapsamında ele alınan müktesebat başlıklarından biridir. Bu kapsamda oluşturulan Tüketicinin ve Sağlığın Korunması Faslı Çalışma Grubu ilk toplantısını 4 Ekim 2012 tarihinde Brüksel’de yapmıştır. Söz konusu toplantıda, fasla ilişkin 5 adet teknik kapanış kriteri değerlendirilmek suretiyle sonuç odaklı bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, Türkiye’nin tütünle mücadele konusundaki kararlı tutum ve politikaları sayesinde tütünle ilgili kapanış kriterinin karşılandığı kayıt altına alınmıştır.

Bu fasıl altında, tüketicinin güvenliği ve ekonomik çıkarlarının korunması ile halk sağlığı alanında düzenlemeler yer almaktadır.

Tüketicinin korunması

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Ürün güvenliğine ilişkin olarak, 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Çerçeve Kanunun değiştirilmesine ve güncellenmesine yönelik çalışmalar, AB’nin Genel Ürün Güvenliği mevzuatı ile ilgili hâlihazırda yürüttüğü değişiklik çalışmaları da takip edilerek sürdürülmektedir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan “Tüketici Ürünlerinin Güvenlik Risklerinin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ” 20 Nisan 2012 tarihli ve 282270 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Ocak 2013’te yürürlüğe girecek olan Tebliğ önümüzdeki dönemde düzenlenmemiş alanda yer alan riskli tüketici ürünlerinin denetimine ağırlık verilecektir.

İlaveten, “Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği” de 19 Temmuz 2012 tarihli ve 28358 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının, “Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği”, 2 Ekim 2012 tarihli ve 28429 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Anılan Bakanlık, 2012 yılı başında, piyasa gözetimi ve denetimi usul ve esasları, eylem planları ve Bakanlığın önceliklerini içeren “Piyasa Gözetimi ve Denetimi Uygulama Kılavuzu”nu yayımlamıştır. Bu kılavuz ile denetçilerin uygulamalarının standartlaştırılması, aynı ilkelerle denetimlerin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Tüketicinin ekonomik çıkarlarının korunması ile ilgili olarak, tüketici mevzuatının güncellenmesi çalışmaları kapsamında AB müktesebatıyla da uyum gözetilerek hazırlanan “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı” ilgili kesimlerin görüşlerine açılmıştır. Kanun ve ikincil mevzuatın değiştirilmesi ile birlikte bu fasılın

kapanış kriterlerinden birinin daha karşılanması konusunda önemli bir adım atılması hedeflenmektedir.

Diğer taraftan, havayolu ile seyahat eden yolcuların sahip olduğu haklar ile bu hakların geçerli olduğu durumların düzenlendiği “Havayolu ile Seyahat Eden Yolcuların Haklarına Dair Yönetmelik”, 3 Aralık 2011 tarihli ve 28131 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 1 Ocak 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

İdari Kapasite Çalışmaları

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2012 yılı başında, piyasa gözetimi ve denetimi usul ve esaslarını, eylem planlarını ve Bakanlığın önceliklerini içeren “Piyasa Gözetimi ve Denetimi Uygulama Kılavuzu”nu hazırlamıştır. Bu kılavuz ile denetçilerin uygulamalarının yeknesaklaştırılması, aynı ilkelerle denetim gerçekleştirmeleri hedeflenmektedir.

Ürün güvenliği alanında Türkiye’de piyasa gözetimi ve denetimi kurumlarının sektörel piyasa gözetimi ve denetimi programlarını içeren “Türkiye’nin 2012 Yılı Ulusal Piyasa Gözetimi ve Denetimi Programı” hazırlanmış ve 2012 yılı Şubat ayında Avrupa Komisyonuna iletilmiştir.

“2011 Yılı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Raporu” Ekonomi Bakanlığı tarafından Temmuz 2012’de yayımlanmıştır. Söz konusu Rapor, piyasa gözetimi faaliyetlerinin verimliliğinin iyileşmeye devam ettiğini ortaya koymaktadır.

“Ulusal Piyasa Gözetimi ve Denetimi Strateji Belgesi” 2012-2014 yılları için güncellenerek Piyasa Gözetimi, Denetimi ve Ürün Güvenliği Değerlendirme Kurulunun 4 Temmuz 2012 tarihinde gerçekleştirilen ilk toplantısında kabul edilmiştir. Avrupa Komisyonuna da iletilen yeni belge, yasal çerçevenin revizyonu ve iyileştirilmesi, idari ve teknik altyapının güçlendirilmesi, uygulamanın güçlendirilmesi, uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve paydaşlar ile iletişimin iyileştirilmesini amaçlamaktadır.

Türk piyasa gözetimi ve denetimi kurumları, AB üyesi ülkelerin bu alandaki uygulamalarını ve deneyimlerini paylaşmak üzere, Avrupa Ürün Güvenliği Forumu (PROSAFE) tarafından koordine edilen bazı projelerde gözlemci olarak yer almaya devam etmiştir.

Ekonomi Bakanlığı tarafından yürütülen, “Ulusal Piyasa Gözetimi ve Denetimi Veri Tabanı” ve Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen, “Ulusal Kaza-Yaralanma Veri Tabanı” için teknik çalışmalar tamamlanmıştır. Bu veri tabanları şu an pilot aşamadır.

Ulusal Kaza-Yaralanma Veri Tabanının ülke çapında 15 hastanede uygulamaya geçirilebilmesi için 2012 yılı Haziran ayında Türkiye Halk Sağlığı Kurumu tarafından

bu hastanelerin acil servislerinde çalışan 56 personele eğitim verilmiştir. Ayrıca, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu gözlemci olarak Avrupa’da Yaralanmaların İzlenmesi için Ortak Eylem Projesi (JAMIE Project) toplantılarına katılım sağlamayı sürdürmüştür.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2012 yılında, piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesini teminen 329 denetçi adayına teknik ve yasal eğitim vermiştir.

Kozmetik ürün arz eden üreticiler ve denetimle görevli personel için hazırlanan, “Kozmetik Ürünlerde Güvenlik Değerlendirmesi Kılavuzu”, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından 2012 yılında hazırlanmıştır.

Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından yürütülen piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetleri için Temmuz ayında 250 denetçi kadrosu ihdas edilmiştir. “Sağlık Bakanlığı Ürün Denetmenlerinin Atanma, Yetiştirilme, Görev, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” taslağı hazırlanmış olup bu konudaki çalışmalar devam etmektedir.

Tüketicinin korunması alanında 2012 yılı IPA I. Bileşen altında ESEI programı kapsamında “Tüketicinin Korunmasında İleri Düzeyde Uyum” başlıklı bir proje hazırlanmıştır. Proje, AB mevzuatına uyum düzeyini arttırmayı ve Hakem Heyetleri ile Tüketici Mahkemeleri dahil olmak üzere uygulayıcı kurumların idari kapasitesinin geliştirilmesini hedeflemektedir. Ayrıca proje sivil toplum kuruluşlarına yönelik faaliyetlerin de gerçekleştirilmesi için faaliyetler öngörmektedir.

Halk Sağlığı

Halk Sağlığı alanında müktesebata uyum ileri düzeydedir. Müktesebat uyumu için yapılan ileri düzey çalışmalar ile idari kapasitenin geliştirilmesine de yol açmaktadır.

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Sağlık Bakanlığı, 2 Kasım 2011 tarihinde “Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”nin (2 Kasım 2011 tarihli ve 28103 sayılı mükerrer Resmi Gazete) yayımlanmasıyla daha etkin bir yapıya kavuşmuştur.

Söz konusu KHK ile merkez birimlerin yapı ve görevlerinin yeniden düzenlenmesinin yanı sıra Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu ve Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu’nun (THSK) kurulması, Sağlıkta Dönüşüm Programı kapsamında önemli bir adım olmuştur. Bunun yanı sıra Ulusal Kanser Enstitüsü de

THSK altında oluşturulmuştur. Böylelikle hem THSK'nın hem de Ulusal Kanser Enstitüsü'nün kurulması konusunda Ulusal Programda yer alan idari kapasite yükümlülükleri yerine getirilmiştir.

Tütün alanında yapılan çalışmalar Tüketicinin ve Sağlığın Korunması Faslındaki ilerlemenin somut bir örneğini teşkil etmektedir. Avrupa Komisyonu, Türkiye'nin bu alanda yürüttüğü başarılı çalışmalar sonucunda ilgili kapanış kriterinin karşılandığını teyit etmiştir.

“Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerin Satışına ve Sunumuna İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”te yapılan değişiklik (30 Ekim 2011 tarihli ve 28100 sayılı Resmi Gazete) tütün mamullerinin işyeri dışından görülmeyecek şekilde konumlandırılmasını zorunlu hale getirmiştir.

Kaçak yollarla denetimsiz olarak yurda sokulan ve toplum sağlığını tehdit eden tütün ve tütün mamulleri ile mücadele etmek üzere hazırlanan “Tütün ve Tütün Mamulleri Kaçakçılığı ile Mücadele Eylem Planı (2011-2013)”, (2011/18 sayılı) Başbakanlık Genelgesi olarak 27 Ekim 2011 tarihli ve 28097 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Türkiye, tütün mamullerinin zararlarından korunma yönünde Avrupa Birliği mevzuatından daha ileri seviyede adımlar atmaya 2012 yılında da devam etmiştir.

“4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun”da yapılan değişiklikler⁴³ tütün ihtiva etmeyen nargile gibi ürünlerin 18 yaşından küçük gençlere satışını, tütün mamulleri markalarının diğer ürünlerde kullanımını, diğer ürünlerin marka ve işaretlerinin tütün ürünlerinde kullanımını, tütün paketlerinde eksik ve yanlış bilgilerin verilmesini yasaklamaktadır.

Söz konusu Kanun değişikliğinin uygulanmasına yönelik olarak, 2012 yılı Kasım ayında yapılan değişiklikle⁴⁴ 7055 No’lu Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurulu Kararı 20 Kasım 2012 tarihli ve 28473 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

“Organ ve Doku Nakli Hizmetleri Yönetmeliği” 1 Şubat 2012 tarih ve 28191 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Faslın kapanış kriterleri arasında yer alan, doku ve hücre alanındaki mevzuat uyumu ve idari kapasitenin güçlendirilmesi yükümlülüğü çerçevesinde IPA 1. Bileşeni 2009 programlaması kapsamında TR2009/0328.02 referans numaralı “İnsan Doku ve Hücrelerinde Uyum Projesi” kabul edilmiştir. Söz konusu proje, insanlarda uygulanacak insan doku ve hücrelerinin ve bunlardan elde edilen ürünlerin bağışlama, tedarik etme,

⁴³ 12 Temmuz 2012 tarihli ve 28351 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Kanun 6354 nolu Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Karamame ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Karamamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

⁴⁴ 22 Kasım 2012 tarihli ve 28475 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Tütün Mamullerinin Zararlarından Korumaya Yönelik Üretim Şekline, Etiketlenmesine ve Denetlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

etiketleme, kayıt altına alma, izleme, test etme, işleme ve bunlardan elde edilen ürünleri; paketleme, işlevlerini koruyacak şekilde depolamaya hazırlama, depolama ve dağıtım aşamalarının tamamında AB standartlarına ulaşmada önemli katkı sağlayacaktır.

Yine IPA 1. Bileşeni 2009 programlamasında yer alan TR2009/0328.01 referans numaralı “Organ Bağışında Uyum Projesi”, Türkiye’de özellikle kadavradan organ bağışının arttırılmasına odaklanılarak halk sağlığı alanında AB müktesebatının uyumlaştırılması ve uygulanmasına katkı sağlama amacı taşımaktadır. Böylelikle tıbbi tedavilerde organ bağışı ve nakli için kalite ve güvenlik standartları karşılanmış olacaktır.

Doku, hücre ve organ alanında AB standartlarına uygun olarak revize edilmiş olan “Doku Tipleme Laboratuvarları Yönergesi” 31Aralık 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. “Kompozit Doku Nakli İndikasyon Listesi ve Kompozit Doku Nakli Donör İçerme ve Dışlama Listesi” ise 18 Kasım 2011 tarihinde yayımlanmıştır.

İdari Kapasite Çalışmaları

Dünya Sağlık Örgütü, Avrupa Bölgesinde Türkiye’yi *tütün* mevzuatı açısından üçüncü, Dünya çapında ise altıncı ülke olarak sıralamaktadır. Sağlık Bakanlığı sigara bırakma konusunda 2011 yılından itibaren ücretsiz danışmanlık hizmeti sağlamaktadır.

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumunun, tütün mamullerine ilişkin kurumsal veri tabanının oluşturulması yönündeki çalışmaları da devam etmiştir.

Bulaşıcı hastalıklar ile ilgili olarak “Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”nin yayımlanmasıyla Türkiye Halk Sağlığı Kurumu altında bulaşıcı hastalıklardan sorumlu bir Başkan Yardımcılığı oluşturularak bu alandaki tüm birimler tek bir yapı altında bir araya getirilmiştir. Bunun yanı sıra Erken Uyarı-Yanıt ve Saha Epidemiyolojisi Daire Başkanlığı kurularak bu alanda idari kapasite geliştirilmiştir.

Erken uyarı ve yanıt sistemi konusunda yürütülen çalışmalar ileri düzeydedir. Konuyla ilgili olan tüm paydaşlar, sempozyum ve toplantılarla bilgilendirilmiştir. Sağlık Bakanlığı, 2012 yılı Haziran ayından itibaren “olay bazlı sürveyans çalışmaları” başlatmıştır. Eğitilmiş personelin niteliklerini artırmak üzere gerçekleştirilen ileri düzey Saha Epidemiyolojisi Eğitimlerini tamamlamıştır. Sektörler Arası İşbirliği Protokollerini hazırlamıştır.

Erken uyarı ve yanıt sistemi alanındaki ilgili kurum/kuruluşlarla çalışma toplantıları ayda bir gerçekleştirilmeye devam edilmiştir. Amacı, Türkiye’nin Uluslararası Sağlık Tüzüğü (UST 2005) ve AB’nin bulaşıcı hastalıklarla ilgili müktesebatına uygun olarak halk sağlığı risklerini ve sağlık olaylarını bulmak, değerlendirmek, rapor etmek ve

cevap vermek üzere bir erken uyarı ve yanıt sistemi (EUYS) oluşturmak olan “Türkiye’de Bulaşıcı Hastalıkların Epidemiyolojik Sürveyansı ve Kontrolü Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında EUYS için 7/24 telefon uygulamasına geçilmiş, olay bazlı sürveyans başlatılmış ve personel eğitimleri sürdürülmüştür.

HIV/AIDS bildirimlerinin arttırılmasına yönelik sektör içi kapasite değerlendirme çalışmaları başlamıştır.

Kan ve kan bileşenleri alanında Kan Tedarik Sisteminin Güçlendirilmesi (TR0802.15)başlıklı IPA Projesi uygulanmaya başlamıştır. Proje halihazırda başarılı bir şekilde yürümektedir.

Ayrıca, IPA 1. Bileşeni 2010 yılı programlaması kapsamında finanse edilmekte olan TR2010/0328.01 referans numaralı “Geleceğin Kan Bağışçılarının Kazanımı Projesi” ile düzenli olarak gönüllü ve karşılıksız vericilerden en güvenilir kanın tedarik edilmesi, böylelikle en güvenli kanın temininde yaşanan sorunların önlenmesi ve toplum sağlığının iyileştirilmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Ulusal Sağlık Veri Sözlüğü’nün ikinci versiyonu Mart 2012 tarihinde yayımlanmıştır. Bu yeni versiyonla aile hekimliği bilgi sistemi ile ikinci ve üçüncü basamak sağlık kuruluşları tarafından kullanılan elektronik sağlık bilgi sistemlerinin entegrasyonu sağlanmıştır.

Ruh Sağlığına ilişkin olarak 2011 yılı Ağustos ayında Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı (2011-2023) yayımlanması ile bu alanda önemli bir adım atılmıştır.

Eylem Planı ruh sağlığı hizmetlerinin yeniden organizasyonuna yönelik eylemler içermektedir. Toplum temelli ruh sağlığı hizmetleri sunulmasına ilişkin çalışmaların Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülmesine devam edilmiştir.

Sağlık Bakanlığı, bu kapsamda, 48 ilde 55 Toplum Temelli Ruh Sağlığı Merkezi kurmuştur. Gezici ekipler 4023 hastayı ziyaret etmiş ve 2012 yılı Haziran ayına kadar ise 4675 hastanın kaydını yapmışlardır. Genel hastanelerde psikiyatri hizmetlerinin açılması yönünde de çalışmalar başlatmıştır.

Beslenme ve obeziteyle ilgili olarak Dünya Sağlık Örgütü, “Sağlık İçin Hareket Et” günü çerçevesinde Sağlık Bakanlığı kapsamlı faaliyetler gerçekleştirmiştir. Bakanlık, Aile hekimleri aracılığıyla obeziteyle mücadele ve fiziksel aktivitenin teşviki için adımsayar dağıtmaktadır.

Ayrıca, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının işbirliğiyle ekmekteki tuz oranı düşürülmüştür.

Fasıl 29: Gümrük Birliği

Gümrük Birliği Faslı, Ek Protokolün tam olarak uygulanması şartına bağlı olarak askıya alınan fasıllardan biridir. Ek Protokol konusu, 11 Aralık 2006 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyinde alınan karar doğrultusunda sekiz fasıl için açılış kriteri, tüm fasıllar için ise kapanış kriteri niteliği taşımaktadır.

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

AB ile uyum düzeyi yüksek olan gümrük mevzuatına ilişkin önemli ilerleme kaydedilmiştir. Bakanlar Kurulu, 10 Eylül 2012 tarihinde Türkiye'nin Ortak Transit Rejimine İlişkin Sözleşme'ye ve Eşya Ticaretindeki İşlemlerin Basitleştirilmesine İlişkin Sözleşme'ye beyanda bulunmak suretiyle katılmasını kararlaştırmış ve söz konusu sözleşmelere katılıma ilişkin resmi katılım beyanları, AB Konseyi Genel Sekreterliğine 25 Ekim 2012 tarihinde tevdi edilmiştir.

Ayrıca Türkiye, varış öncesi ve çıkış öncesi beyana ilişkin mevzuatını, AB ile uyumlu hale getirerek 1 Ocak 2012 tarihi itibarıyla uygulamaya koymuştur. Yeni düzenleme, AB mevzuatına uyumlu olarak yasal ticaretin kolaylaştırılması, yasadışı ticaretin önlenmesi, işlemlerin hızlandırılması ile etkinliğinin artırılması, kamu, çevre, bitki sağlığı ve güvenliğinin korunması ile terörle ve terörün finansmanı ile mücadele konularını amaçlamaktadır. Bir taşıtın gümrük bölgesine varışından önce verilen giriş özet beyanının kullanıma girmesi ile birlikte risk analizinin daha etkin bir şekilde yapılması hedeflenmiştir.

Kağıtsız gümrük ortamına geçiş ile ilgili olarak “tek pencere” sistemi için mevzuat çalışmaları tamamlanmıştır.

28 Aralık 2011 tarihli ve 28156 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile gümrük beyannamelerinin ekli belgelerinin sayısı azaltılmıştır. Bu değişiklik ile dış ticaret operasyonlarında maliyetleri artıran ve zaman kaybına neden olan faktörlerin ortadan kaldırılması için mevzuat gözden geçirilmiştir.

İdari Kapasite Çalışmaları

İdari kapasite alanında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Türkiye-AB mali işbirliği programı çerçevesinde Fasıl kapsamında 2012 yılında toplam tutarı 10 milyon avronun üzerinde olan 4 adet proje başarıyla yürütülmüştür. AB, Gümrükler alanında yürütülen projeleri her dönemde iyi uygulama örneği olarak göstermektedir.

Bu kapsamda, Gümrük İdaresi, 21 Şubat 2012 tarihinde, yerel risk analizi ve geribildirim toplama kapasitesinin iyileştirilmesi için Bölge Müdürlükleri altında yerel risk analiz birimleri oluşturmuştur. “Türk Gümrük İdaresinin Modernizasyonu VI-Risk

Yönetimi” projesi (referans numarası: TR 09 IB FI 03) çerçevesinde, Kurum, Türk Gümrük İdaresinin Risk Yönetimi Sistemine ilişkin Boşluk ve İhtiyaç Analizi ve Eylem Planı’nı hazırlamıştır. Ayrıca, Türk Gümrük İdaresi Risk Analizi Birimi görevlileri ile operasyon görevlileri için risk analizi üzerine eğitim programlarını başlatmıştır.

Varış öncesi ve ayrılış öncesi beyannamelerinin 1 Ocak 2012 tarihi itibarıyla elektronik olarak açılmasından dolayı, Eşleştirme Projesi faaliyetlerinin desteği ile risk analizinin uygulanması için çalışmalar devam etmektedir.

Giriş Özet Beyannamelerinin kullanıma girişi ile risk analizlerinin daha etkin gerçekleştirilebilmesine yönelik olarak, eşyanın varışından önce özet beyanname üzerinde risk analizi için gerekli altyapı etkin bir şekilde kurulmuştur.

Türk Gümrük İdaresi, Risk Yönetimi Projesi’nin tamamlanması ile birlikte risk analizi kapasitesinin iyileştirilmesi ve genişletilen basitleştirilmiş usullerin bir sonucu olarak fiziksel kontrol oranının %15 oranında azaltılmasını hedeflemektedir. 2011 yılına göre, 2012 yılında ithalat işlemleri için fiziksel denetimde %20 oranında, ihracat işlemleri için ise %25 oranında azalma kaydedilmiştir.

Kamu hizmetlerinin kalitesinin artırılması, insan kaynaklarının etkin yönetimi, insan kaynakları planlaması, seçme ve yerleştirme sistemi ile performans ve kariyer aşamaları yönetimi için modern bir personel politikası benimsenmiştir.

Yerel gümrük idarelerinin gümrük işlemlerini kalifiye uzman personel marifetiyle yerine getirebilmesi için önemli adımlar atılmıştır. Türk Gümrük İdaresi artan iş yükünü karşılamak, niteliksel ve nicel kapasitesini artırmak için çalışmalarını sürdürmektedir. 2012 Ocak ayında 12 AB Uzman Yardımcısı ile 46 Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısını işe almıştır. Geçen yıl atanan 2015 personele ek olarak, 1500 yeni personelin daha atanmasını planlamaktadır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, mensubu 60 Gümrük Muhafaza Memuruna yönelik olarak Avrupa Birliği Bakanlığında iki günlük eğitim düzenlemiştir. Eğitimlerde, temel AB konularının yanı sıra, muhafaza memurlarını doğrudan ilgilendiren hususlara yer verilmiştir.

2 Ocak 2012 tarihi itibarıyla, NTCS, transit işlemler için tüm gümrük ofislerinde uygulamaya girmiştir. Ortak İletişim Ağı (CCN)/Ortak Sistem Ara Yüzü (CSI) bağlantısı da uygulamanın AB düzeyinde etkin olarak kullanımına yönelik uygunluk testlerini gerçekleştirecek şekilde sağlanmıştır. Ayrıca, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Türk Gümrük İdaresi tarafından geliştirilen BT Stratejisini onaylamıştır.

Fasıl 30: Dış İlişkiler

Dış İlişkiler Faslı, Ek Protokolün tam olarak uygulanması şartına bağlı olarak askıya alınan fasıllardan biridir. Ek Protokol konusu, 11 Aralık 2006 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyinde alınan karar doğrultusunda sekiz fasıl için açılış kriteri, tüm fasıllar için ise kapanış kriteri niteliği taşımaktadır.

Türkiye'nin AB ortak ticaret politikasına uyumu ileri düzeydedir.

Türkiye, Ortak Ticaret Politikasına uyum çerçevesinde, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ve G-20 toplantıları kapsamında, AB ile koordinasyon sağlamak ve AB'ye paralel politikalar yürütmektedir. Ayrıca, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) nezdinde Birlik ile yeterli seviyede koordinasyon sağlamaktadır.

Bugüne kadar, AB üyelikleri nedeniyle Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) feshedilen 10 adet Merkezi ve Doğu Avrupa ülkesi hariç, 19 ülke ile STA imzalanmıştır.

Son olarak Türkiye, Güney Kore ile STA müzakerelerini tamamlayarak 1 Ağustos 2012'de imzalamıştır. Söz konusu STA ile son dönemde imzalanan Lübnan ve Moritus Anlaşmalarının taraflarca iç onay süreci devam etmektedir.

Halihazırda 14 ülke/ülke grubu ile STA müzakereleri devam etmekte olup, 12 ülke/ülke grubu ile STA müzakerelerine başlanması yönünde girişimde bulunulmuştur.⁴⁵

Gümrük Birliği kapsamındaki mallara ilişkin olarak AB ile kümülasyon sağlamak için Bosna-Hersek ve Hırvatistan ile imzalanan serbest ticaret anlaşmalarının menşe protokollerinde yapılan değişiklikler sırasıyla 14 Aralık 2011 ve 1 Mayıs 2012 tarihlerinde yürürlüğe girmiştir.

Pan Avrupa Akdeniz Tercihli Menşe Kurallarına İlişkin Bölgesel Sözleşme 4 Kasım 2011 tarihinde imzalanmış ve onay işlemleri için 23 Kasım 2012 tarihinde Başbakanlık'a sevk edilmiştir.

AB'nin az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere tek taraflı olarak kullandığı ve bu ülkelere yapılan ithalatın daha düşük vergilerle ithal edilmesi yoluyla ülkelerin ihracatının teşvik edilmesini amaçlayan Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) sonuçları itibarıyla üstlenilmiştir.

Kalkınma politikası ve insani yardım konusunda Türkiye, önemli ilerlemeler kaydetmiştir.

⁴⁵ Ukrayna, Kolombiya, Ekvator, Malezya, Kosova, Moldova, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Gana, Kamerun, Seyşeller, Körfez İşbirliği Konseyi, Libya, MERCOSUR ve Faroe Adaları ve STA müzakerelerine başlanması yönünde girişimde bulunulan Kanada, Japonya, Hindistan, Endonezya, Vietnam, diğer ASEAN ülkeleri, Peru, Orta Amerika Topluluğu, diğer Afrika Karayip Pasifik Ülkeleri, Cezayir, Meksika ve Güney Afrika Cumhuriyeti

Türkiye'nin resmi kalkınma yardımları 2011 yılında büyük bir artış göstermiş ve 2010 yılına oranla %31,6'lık bir artışla 1,273 milyar dolara ulaşmıştır.

Buna paralel olarak yardım götürülen ülke sayısı 100'ü geçmiştir. En az gelişmiş ülkelere yapılan yardımlar 279,8 milyon dolar olup, gerçekleştirilen resmi kalkınma yardımlarının %46,6'sı Güney ve Orta Asya, %23,87'si Orta Doğu, %22'si ise Afrika ülkelerine yapılmıştır.

2011 yılında resmi kalkınma yardımlarından en çok yararlanan ülkeler sırasıyla, Pakistan, Suriye, Afganistan ve Somali olmuştur.

Türkiye, resmi kalkınma yardımlarını, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) vasıtasıyla yürütmektedir. TİKA Program ve Koordinasyon Ofisi sayısı son dönemde artmış ve 25 ülkede 28'e çıkmıştır.

Diğer yandan Türkiye'de ve dünyada yaşanan felaketselere yönelik insani yardımlar devam etmiştir.

Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD), 2011 ve 2012 yılında, Somali'de yaşanan açlıkla mücadele için bölgeye 23 bin ton gıda ve ilaç ile insani yardım malzemesi göndermiştir. Yaralı ve refakatçilerine ilişkin tedavi ve konaklama giderleri hariç bölgeye yapılan toplam insani yardım miktarı 94,5 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Başbakanlık, AFAD ve Diyanet İşleri Başkanlığı koordinasyonunda Güneydoğu Asya'da bulunan Myanmar'da yaşanan iç çatışma nedeniyle ülkenin Arakan bölgesinde barınma, açlık, susuzluk sorunları yaşayan insanlara gerekli yardım ve desteği sağlamak amacıyla, toplanan 93,6 milyon TL, bölgeye insani yardım malzemesi olarak göndermiştir.

Van'da yaşanan deprem felaketi sonrası acil yardım ödenekleri dahil olmak üzere, bölgeye gönderilen insani yardım miktarı 3,673 milyar TL olmuştur. Tamamlanacak olan ilave konutlar ile gerçekleştirilecek proje ve yatırımların maliyetleri de hesaplandığında toplam tutarın 5,5 milyar TL'ye ulaşması beklenmektedir.

Avrupa Birliği de, Van'daki depremde evsiz kalanlara barınma sağlayacak geçici konut ünitesi yapımında kullanılmak üzere Kızılay'a 10 milyon TL bağışta bulunmuştur.

Suriye'den Türkiye'ye gelen Suriye vatandaşları için, Hatay'da 5, Şanlıurfa'da 2, Gaziantep'te 3, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Adıyaman'da 1 olmak üzere toplam 13 çadır kent ile Kilis'te 12 bin kişilik 1 adet konteyner kent ve 1 Geçici Kabul Merkezi kurulmuştur.

Fasıl 31: Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası

Türk dış politikası, bugün dünya düzeninde önemli değişimlerin yaşandığı bir coğrafyada, Türkiye ve dünyada barış ve refah üzerine kurulu, istikrarlı, işbirliğine dayalı ve beşeri kalkınmayı sağlayacak bir ortamın yaratılmasını amaçlamaktadır.

Küreselleşme, yarattığı birçok fırsatın yanı sıra klasik güvenlik sorunları ile terörizm, kitle imha silahlarının yayılma tehlikesi, sınır ötesi suç şebekelerinin faaliyetleri ve düzensiz göç gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Türkiye'nin birçok açıdan merkezinde bulunduğu Afro-Avrasya coğrafyası da fırsat ve risklerin en yoğun etkileşim içinde bulunduğu alan konumundadır.

Türk dış politikası geleneksel olarak, başta komşuları olmak üzere, tüm ülkelerle iyi ilişkiler ve işbirliği çerçevesinde ülke güvenliğinin sağlanmasını, ülke çıkarlarının korunmasını, kalkınma ve refah için dış kaynakların kullanılmasını, Türkiye'nin çağdaş ve modern bir ülke olabilmesi için gerekli dış bağlantıların sağlanmasını hedef edinmiştir.

Türkiye'nin uluslararası alandaki aktif ve dinamik tutumunun en temel dayanağı, Türk dış politikasının ilkeli ve vizyoner karakteridir. Bu çerçevede Türk dış politikası çıkarlarıyla değerlerini bütünleştirebilen, konulara bütünlükçü ve ön alıcı yaklaşımlar geliştirebilen, uluslararası işbirliği ve etkin çok taraflılığı öncelikli bir hedef olarak gören gerçekçi ve sistematik bir nitelik taşımaktadır.

Türk dış politikasının son on yıldır sürekli genişleyen dış politika ufukları Türkiye'nin küresel ölçekteki tüm gelişmeleri izlemesini ve artan imkânları ölçüsünde katkıda bulunmasını gerekli kılmaktadır. Türkiye'nin 2012 yılındaki dış politika gündemi, küresel ekonomik krizin başta Avrupa ülkeleri olmak üzere geniş bir coğrafyada hissedilen olumsuz etkileri, Kuzey Afrika ve Orta Doğu'da gerçekleşmekte olan tarihi dönüşümün fırsatlarla belirsizlikleri ve AB'ye üyelik sürecini de kapsayan çok geniş bir yelpazeyi içermiştir. Bu çerçevede Türkiye, Afrika'dan Asya-Pasifik bölgesine, Latin Amerika'dan Okyanusya'ya kadar geniş bir coğrafyada ilişkilerini geliştirmiş, bölgesel ve uluslararası tüm çok taraflı platformlarda artan oranda etkinlik göstermiş ve buna paralel olarak birçok konuda küresel girişimlere öncülük etmiştir.

Türkiye ile AB arasındaki düzenli siyasi diyalog, Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Körfez'deki gelişmeler, Orta Doğu Barış süreci, Batı Balkanlar, Afganistan/Pakistan, Rusya ve Güney Kafkasya ile terörle mücadele ve silahsızlanma konuları da dâhil olmak üzere, her iki tarafı da ilgilendiren uluslararası konuları kapsamaktadır. Söz konusu bölgesel ve küresel konulara dair düzenli olarak yapılan görüşmelerin yanı sıra AB'nin uluslararası güvenliğe katkı bağlamında yürüttüğü sekiz operasyon ve misyona Türkiye de iştirak etmiştir. Hâlihazırda Bosna-Hersek ve Kosova'da iki misyona Türkiye'nin katkısı devam etmektedir.

Türkiye ve Avrupa Birliği dış politika alanında aynı hedef ve değerleri paylaşmaktadır. Türkiye, AB'nin dış politikasının oluşumuna, uygulanmasına, inandırıcılığına ve etkili olmasına katkı sağlayacak durumdadır. AB ile siyasi ve stratejik işbirliğini geliştirmek amacıyla 23 Mart ve 7 Haziran 2012 tarihlerinde Bakanlar düzeyinde Türkiye-AB Siyasi Diyalog Toplantıları gerçekleştirilmiştir.

31. Fasıl tarama toplantısının tamamlandığı 6 Ekim 2006 tarihinden bu yana tarama sonu raporu, AB Konseyi tarafından halen onaylanmamış ve tarafımıza ileilmemiştir.

Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasında ikili ve bölgesel konularda 2012 yılında da karşılıklı ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Irak'tan Arap-İsrail ihtilafının çözümüne, Afganistan'ın yeniden imarından Güney Kafkasya'nın istikrarına ve terörle mücadeleden enerji güvenliğine kadar pek çok konuda görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Öte yandan, iki ülke ilişkilerinin ekonomik, ticari ve yatırım boyutlarının, siyasi, askeri ve güvenlik ilişkileri ile orantılı bir düzeye çıkarılabilmesi hedefine yönelik çalışmalar da sürdürülmektedir. Nitekim Ekonomik ve Ticari Stratejik İşbirliği Çerçevesi (ETSİÇ) İkinci Bakanlar Toplantısı, 26 Haziran 2012'de Türkiye'de düzenlenmiştir.

Türkiye-Rusya arasında karşılıklı gerçekleştirilen üst düzey ziyaretler çerçevesinde hem siyasi diyalogun geliştirilmesi hem de ilişkilerin kapsamlı olarak ele alınması sağlanmıştır. Bu çerçevede, 25 Ocak 2012 tarihinde Moskova'da gerçekleştirilen Ortak Stratejik Planlama Grubu toplantısı, Sayın Başbakanın 18 Temmuz 2012 tarihinde gerçekleştirdiği çalışma ziyareti ve 3 Aralık'ta Sayın Başbakan ile Rusya Federasyonu Devlet Başkanı başkanlıklarında İstanbul'da gerçekleştirilen Üst Düzey İşbirliği Konseyi toplantısında ikili ilişkiler ile gündemdeki bölgesel ve uluslararası konular değerlendirilmiştir.

Balkanlarda istikrar anlamında olumlu yönde sağlanan birçok ilerlemeye rağmen bölgedeki kırılma yapı devam etmektedir. Tarihi ve kültürel bağlarının yanı sıra Batı pazarlarına açılan kapı konumu nedeniyle de Balkanların istikrarı Türkiye'nin öncelikleri arasında yer almaktadır.

Nitekim Bosna-Hersek'te 2012 Mayıs ayından beri süren siyasi krizin giderilmesi ve ülkenin Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmesi için gerekli reformları yapması yönünde Türkiye'nin yapıcı katkıları olmuştur. Bosna Hersek'te 7 Ekim 2012 tarihinde düzenlenen yerel seçimlerin huzur ve sükûnet ortamı içinde ve uluslararası normlara uygun şekilde gerçekleşmesine de katkı sağlanmıştır.

Öte yandan, 2008 yılında bağımsızlığını kazanan Kosova'yı tanıyan ülke sayısının 94'e ulaşması memnuniyetle karşılanmıştır. Buna paralel olarak Sırbistan ile Kosova arasında, AB'nin kolaylaştırıcılığında başlatılan Belgrad-Priştine diyalog sürecine de Türkiye destek vermiştir.

Ayrıca, bölgede reformların sürdürülmesi açısından önemli bir teşvik unsuru olan bölge ülkelerinin Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme perspektifini Türkiye güçlü bir şekilde desteklemektedir. Bu bağlamda, bölge ülkelerinin yıl içinde AB ile ilişkilerinde kat ettikleri önemli mesafe memnuniyetle karşılanmıştır.

Balkanlarda bölgesel işbirliğine verdiği önceliği de muhafaza eden Türkiye, bölgenin ortak iradesini ve özgün sesini yansıtan tek Balkan işbirliği forumu olması hasebiyle ayrı bir önemi haiz Güney Doğu Avrupa Ülkeleri (GDAÜ) İşbirliği Süreci'nin günümüz şartlarına uygun bir şekilde güçlendirilmesi amacıyla, üye ülkeler arasında GDAÜ'nün geleceğine dair bir tartışmanın başlatılmasına öncülük etmiştir. Ayrıca, GDAÜ'nün operasyonel kolu olan Bölgesel İşbirliği Konseyi'nin çalışmalarına da katkıda bulunmaya devam etmiştir.

Tabiatıyla tüm Balkan ülkeleriyle ikili ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla yıl boyunca yoğun çaba sarfedilmiştir. Geçtiğimiz yıl, ikili ve çok taraflı ziyaretler bakımından yoğun bir yıl olmuştur. Söz konusu, dönemde Balkan ülkeleriyle Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakan düzeyinde karşılıklı pek çok ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'nin Afganistan ve Pakistan'la bölgesel işbirliğinin güçlendirilmesi, güven ve ortak çalışma ortamının artırılmasına yönelik olarak 2007 yılında başlayan Türkiye-Afganistan-Pakistan Üçlü Zirvesi 11-12 Aralık 2012 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Türkiye, köklü siyasi, ekonomik ve kültürel bağları bulunan Afganistan'da kalıcı barış ve istikrarın tesisine yönelik gayretleri desteklemekte ve Afganistan'ın bağımsızlığını, egemenliğini, toprak bütünlüğünü ve ulusal birliğini kendi başına koruyacak seviyeye erişmesine yardımcı olunması çabalarına katkı sağlamaktadır.

Türkiye, Afganistan'da güvenlik ve istikrarın sağlanması amacıyla faaliyet gösteren NATO Uluslararası Güvenlik Yardım Kuvvetine (International Security Assistance Force – ISAF) yaptığı katkıların yanı sıra, ülkenin yeniden imarına, sosyo-ekonomik kalkınmasına, bilhassa başta kız çocukları için olmak üzere eğitimin ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına büyük önem atfetmektedir. Bu çerçevede, 20-21 Mayıs 2012 tarihlerinde Şikago'da düzenlenen NATO Zirvesi'nde 2014 yılından sonraki üç yıl için Afgan Milli Güvenlik Güçleri'nin idamesine 2015-2017 yıllarında 60 milyon ABD doları yardım sağlanacağı açıklanmıştır.

Ayrıca, 8 Temmuz 2012 tarihinde düzenlenen ve uluslararası toplumun Afganistan'ın kalkınmasına yönelik olarak toplamda 16 milyar ABD doları üzerinde yardım vadettiği Afganistan Hakkında Tokyo Konferansı'nda Türkiye de 2015-2017 döneminde proje temelli olarak 150 milyon ABD doları tutarında katkı yapmayı taahhüt etmiştir.

Türkiye, bölgedeki barış ve istikrarın korunması kapsamında Pakistan’da demokrasinin pekişmesini, Pakistan’ın terör ve aşırı akımlara karşı mücadelesini ve kalkınma gayretlerini sürdürmesine önem atfetmektedir.

Bu çerçevede, Türkiye-Pakistan Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi İkinci Toplantısı 20-22 Mayıs 2012 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, iki ülke arasındaki ticari, ekonomik ve siyasi ilişkilerin düzeyi ile ilişkilerin mevcut potansiyelini yansıtacak bir seviyeye getirilmesine yönelik hedefler ele alınmıştır.

Türkiye, ortak tarih, dil ve kültürel değerlere sahip olduğu **Orta Asya’da** demokrasinin yerleşmesi, istikrar, refah ve güvenliğin tesisi için etkin rol oynamaya devam etmektedir. Bu çerçevede, Türkiye, bölge ülkeleri ile ortaklık anlaşmaları ve Üst Düzey Stratejik İşbirliği Konseyi mekanizması vasıtasıyla ilişkilerini geliştirmektedir.

Türkiye, başta Kırgızistan olmak üzere bölge ülkelerinde demokrasinin, istikrarın, ekonomik yeterliliğin ve uluslararası sistemle tam entegrasyonun sağlanmasına yardımcı olmak için çalışmaya devam etmektedir. Türkiye’nin, Asya’da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı dönem başkanlığı üye ülkelerin kararıyla Haziran 2014 tarihine kadar devam edecektir.

Türkiye ve AB arasında Orta Asya’ya yönelik görüşmeler, 2012 yılında da devam etmiştir. AB’nin Orta Asya’da icra ettiği faaliyetlerin, bölgeye yönelik genel stratejisini tamamlayıcı nitelikte olduğu değerlendirilmektedir.

Ekonomik ve siyasi açılardan uluslararası alanda önemli bir ağırlık merkezi haline gelen **Doğu Asya ve Pasifik** bölgesindeki ülkeler ve örgütlerle ilişkilerin geliştirilmesi Türk dış politikasının öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır.

Türkiye, bölgedeki siyasi, güvenlik, ekonomik ve kültürel işbirliği girişimlerine etkin bir şekilde katkı sağlamakta, Asya’nın artan ağırlığına uygun şekilde bölgesel işbirliği örgütleriyle kurumsal diyalog mekanizmaları tesis edilmesine önem vermektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti, Endonezya ve Güney Kore ile ilişkiler 2012 yılı içerisinde Birleşmiş Milletler ve G-20 çerçevesinde daha da derinleşmiştir.

Türkiye, aynı zamanda, bölgenin bir diğer önemli örgütü olan Pasifik Adaları Forumu’nun (PAF) Kalkınma Ortağıdır. Son olarak 2012 Temmuz ayında Suva/Fiji’de düzenlenen PAF Diyalog Ortakları Toplantısı’na katılım sağlanarak, Pasifik ülke temsilcileri ile temaslarda bulunulmuştur.

Ayrıca, Türkiye, Haziran 2012 ayında önemli bir bölgesel örgüt olan Şangay İşbirliği Örgütü’nün Diyalog Ortağı olmuştur. Söz konusu statü, Türkiye’nin çok boyutlu dış politikasının güçlendirilmesine, örgüt içindeki gelişmelerin izlenmesine ve bölgesel işbirliğini ilgilendiren konularda Türkiye’nin görüşlerinin üye ülkelere aktarılmasına imkân verecektir.

Güneydoğu Asya’da 55 milyonluk nüfusa ve zengin doğal kaynaklara sahip olan ve 2010 yılından bu yana demokratikleşme sürecine hız vererek dünyaya açılım politikası izlemeye başlayan Myanmar ile ilişkilerde de son dönemde gelişmeler yaşanmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’nin Naypidav Büyükelçiliği 2012 Mart ayında faaliyete geçmiştir.

Öte yandan, Myanmar’ın Arakan bölgesinde 2012 Haziran ayında yaşanan ve Ekim ayında tekrar eden Rohingya Müslümanlarının büyük ölçüde etkilendiği olaylar Türkiye tarafından yakından takip edilmiştir. Bu çerçevede, 8-10 Ağustos 2012 tarihlerinde Arakan bölgesini de kapsayacak şekilde Myanmar’a bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Türkiye, Rohingya Müslümanlarının içinde bulunduğu olumsuz koşulları hem ikili düzeyde, hem BM ve İslam İşbirliği Teşkilatı gibi çeşitli uluslararası platformlarda takip etmekte ve insani yardımda bulunmaktadır.

Türkiye, **Orta Doğu’da** yapıcı ve önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. Türkiye’nin Orta Doğu ile tarihi, sosyal ve kültürel bağlarının AB’nin ortak dış ve güvenlik politikasına olumlu yönde etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Türkiye, bölgede kalıcı barış ve istikrarın tesisi amacıyla elinden gelen her türlü katkıyı yapmaktadır.

Bu çerçevede, Kuzey Afrika ve Orta Doğu’da 2011 yılında başlayan ve uluslararası çevrelerde “Arap Baharı/Arap Uyanışı” olarak adlandırılan tarihi dönüşüm sürecinin, Arap halk hareketlerinin amaçlarına uygun şekilde başarıya ulaşmasının sadece bölge ve bölge ülkeleri bakımından değil, küresel barış ve güvenlik için de önem arz ettiği değerlendirilmektedir.

Türkiye, Suriye’de yaşanan gelişmelerin **Lübnan’a** muhtemel olumsuz etkilerinin önlenmesi ve bu ülkenin iç istikrarını hedef alan teşebbüslere mani olunması amacıyla, Lübnan’ın farklı kesimlerinden çeşitli lider ve kanaat önderleriyle temaslarını yoğun biçimde devam ettirmektedir.

Öte yandan, Türkiye’nin 1701 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararıyla güçlendirilen BM Lübnan Geçici Kuvvetine (UN Interim Force in Lebanon - UNIFIL) askeri katkısı ile Lübnan’ın yeniden imarına destek amacıyla yapılan katkılar 2012 yılında da devam etmiştir. Bu çerçevede, Lübnan’ın çeşitli bölgelerinde halkın ihtiyaç duyduğu okullar ve sağlık merkezleri inşa edilmekte olup, acil yardım faaliyetleri ve uluslararası konferanslarda taahhüt edilen yardım miktarlarıyla birlikte, Türkiye’nin Lübnan’a sağladığı yardımların toplamı 55 milyon ABD dolarına ulaşmıştır.

Suriye’de 2011 yılı Mart ayından itibaren devam eden ve çok sayıda insanın hayatını kaybetmesine neden olan olaylar, Türkiye-Suriye ikili ilişkileri ile Orta Doğu coğrafyasının gündemini yeniden belirlemiştir. Türkiye, Suriye’nin toprak bütünlüğünün ve birliğinin korunması ve Suriye halkının meşru taleplerinin

karşılmasına yönelik demokratik reform ve dönüşüm sürecinin barışçıl bir şekilde sonuçlandırılmasını desteklemektedir.

Öte yandan, 11 Aralık 2012 tarihi itibarıyla Suriye'deki olaylar nedeniyle Türkiye tarafından uluslararası hukuk çerçevesinde geçici koruma sağlanan Suriyelilerin sayısı 147 bine ulaşmıştır. Türkiye, Suriyelilerin iase ve ibate masrafları da dâhil olmak üzere 1,2 milyar TL üzerinde harcama yapmış olup, bu meblağ her geçen gün artmaktadır.

Suriye Silahlı Kuvvetlerince 22 Haziran 2012 tarihinde Lazkiye'nin 13 mil açığında, Doğu Akdeniz'in uluslararası hava sahasında Türkiye'nin RF-4 tipi bir askeri uçağı vurulmuş ve bunun sonucunda iki pilot şehit olmuştur. Ayrıca, Esad rejimine bağlı unsurların muhalif gruplara karşı sınırımıza yakın bölgelerde yürüttüğü askeri operasyonlar sırasında, Türkiye topraklarına top/havan mermileri isabet etmiş, 3 Ekim 2012 tarihinde Akçakale ilçe merkezine düşen bir top mermisi nedeniyle kadın ve çocuk beş vatandaş hayatını kaybetmiştir.

Uluslararası hukukun, Türkiye'nin kara sınırını ve ulusal güvenliğini açık bir ihlalini teşkil eden bu eylemler neticesinde, TBMM tarafından Hükümete Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi için bir yıl süreyle izin verilmiştir.

Bunun yanı sıra, Suriye'de devam eden krizin Türkiye'nin ulusal güvenliğine teşkil ettiği tehdit ve riskler karşısında, 21 Kasım 2012 tarihinde yapılan resmi talebe cevaben, NATO Dışışleri Bakanları seviyesinde 4 Aralık 2012 tarihinde Türk halkı ve topraklarını savunmak ve sınırındaki krizin yatıştırılmasına katkıda bulunmak amacıyla Türkiye'nin ulusal hava savunmasının takviyesi konusunda mutabık kalmıştır.

Ayrıca, Suriye'deki krizin bütün bölgeyi etkisi altına alabilecek daha büyük bir çatışma ortamına yol açması ihtimalinin önlenmesi amacıyla, uluslararası hukuka aykırı şekilde sivil uçaklarla Suriye'ye askeri malzeme sevkiyatı yapıldığının tespit edilmesi üzerine, 14 Ekim 2012 tarihi itibarıyla Türk hava sahası Suriye uyruklu sivil uçaklara kapatılmıştır.

Orta Doğu Barış Süreci kapsamında Türkiye, bağımsız, kendi ayakları üzerinde durabilen ve Doğu Kudüs'ü başkenti yapmış bir Filistin Devleti'nin, BM Kararları ile uyumlu şekilde barış ve güvenlik içinde İsrail devleti ile birlikte yan yana yaşamasını sağlayacak iki devlet vizyonu temelinde İsrail-Filistin ihtilaflarının çözümüne yönelik her türlü çabayı desteklemektedir.

Bununla birlikte, Türkiye, Orta Doğu Barış Süreci'nin, uluslararası toplumun tepkilerini umursamadan yasadışı yerleşim faaliyetlerini sürdüren İsrail tarafının uzlaşmaz ve uluslararası hukuka aykırı politikalarıyla engellenmesini endişe ile izlemektedir. Bu nedenle Türkiye, İsrail'in işgal altındaki Filistin topraklarında yeni yerleşimler kurmaya devam etmesini iki-devletli çözüm vizyonunu tehlikeye atacak eylemler olarak algılayarak bunlara karşı durmaya devam edecektir.

29 Kasım 2012 tarihinde düzenlenen Birleşmiş Milletler Genel Kurulu oturumunda yapılan oylamada Filistin BM’de “üye olmayan gözlemci devlet” statüsü kazanmıştır. Müzakerelerin ancak iki tarafın da eşit düzlemde yer alarak faydalı sonuçlar vereceği gerçeğinden hareketle, Türkiye, Filistin’in UNESCO üyeliği sürecinde olduğu gibi, Filistin’in BM tarafından tam uluslararası tanınma sağlanmasına yönelik girişimini desteklemektedir.

Türkiye, ayrıca ikili yardım programı ve Filistin’deki ekonomik ve insani durumu iyileştirmeye yönelik uluslararası çabaları destekleyecek şekilde, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ve Türk Kızılayı vasıtasıyla su, eğitim, teknik yardım, kültürel mirasın korunması gibi konularda çok çeşitli projeler yürütmektedir.

Irak’ta güvenlik ve istikrarın tesisi ile Irak’ın toprak bütünlüğünün korunması, iç barışın sağlanması, komşularıyla ve uluslararası toplumla bütünleşerek bölge açısından güvenlik ve refah üretebilen bir devlet haline gelmesi özellikle Orta Doğu’nun halen içinden geçmekte olduğu tarihi dönüşüm ve reform süreçleri ışığında büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, Irak’ın istikrarlı bir yapıya kavuşturulması Türk dış politikasının öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır.

Irak’ın bağımsızlığını kazandığı 1930’lardan itibaren yürütülen ikili ilişkiler, 2012 yılında Irak Kürt Bölgesel Yönetimi de dâhil olmak üzere gelişmeye devam etmiştir.

Türkiye, tarihi, kültürel ve insani bağlarının bulunduğu **Güney Kafkasya’da** barışın sağlanması ve istikrar sağlanması için önemli diplomatik adımlarda bulunmaktadır.

Bölge halkının çıkarlarına hizmet edecek ortak bir refah alanı oluşturulması çerçevesinde ikili işbirliği projelerinin yanı sıra, “Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı-BTC”, “Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı-BTE” ve “Trans-Anadolu Doğalgaz Boru Hattı-TANAP” gibi bölgesel işbirliği ve kalkınma projeleri de geliştirilmektedir.

Bu bağlamda, “Demir İpek Yolu” olarak da adlandırılan “Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Hattı’nın-BTK” en kısa sürede tamamlanması ve faaliyete geçmesi yönünde çalışmalar Azerbaycan ve Gürcistan ile işbirliği içinde devam etmektedir.

Ermenistan’la ilişkilerin normalleşmesi süreci de Türkiye tarafından Güney Kafkasya’da işbirliği ortamının artacağı ve bölgenin istikrarına katkı sağlayacağı perspektifi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Türkiye, 10 Ekim 2009 tarihinde Zürih’te imzalanan protokolleri de her iki tarafın ortak çaba ve siyasi kararlılığının bir sonucu olarak görmektedir.

Gelinen bu aşamada Türkiye, normalleşme sürecinin ileriye taşınması yönündeki siyasi iradesini muhafaza etmektedir. Bununla birlikte bu süreç, Kafkasya’da kapsamlı barışa

yönelik somut adımlar atılması halinde kalıcı ve sürdürülebilir bir nitelik kazanabilecektir.

Bu nedenle bölgede kalıcı barış ve istikrar ortamının yaratılması için Türkiye-Ermenistan ilişkilerindeki normalleşmenin yeterli olmayacağı, bu çabalara paralel olarak, Yukarı Karabağ sorununun çözümü için de somut adımların atılmasının gerektiği değerlendirilmektedir.

Türkiye, Yukarı Karabağ sorununun çözümüne yönelik müzakerelere ivme kazandırılabilmesi için yaratıcı fikirler üzerinde çalışmakta; sürdürülemez durumdaki statükonun barış ve istikrar yönünde değiştirilmesi amacıyla Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Minsk Grubu ve eş-başkanlar başta olmak üzere ilgili taraflar nezdinde girişimler sürdürmektedir.

Türkiye-Gürcistan ilişkileri, Gürcistan'ın bağımsızlığını kazanmasından itibaren Gürcistan'a verilen destek ve yardımlar çerçevesinde dostluk ve işbirliği temelinde gelişmektedir.

Komşuluk ilişkilerinin bir göstergesi olarak iki ülke vatandaşları, turistik amaçlı seyahatlerinde karşılıklı olarak 90 güne kadar vize muafiyetinden istifade etmekte, Batum Havalimanı Türkiye ve Gürcistan tarafından ortak kullanılmakta, gümrük kapılarının “tek pencere” modelinde ortak işletilmesine ve yeni sınır kapılarının faaliyete geçmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

İki ülke arasındaki temaslar ve ziyaret trafiği yıl boyunca her düzeyde yoğun bir şekilde devam etmiştir. Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan Dışişleri Bakanları Üçlü Toplantısının ilki 8 Haziran 2012 tarihinde Trabzon'da yapılmıştır.

Gürcistan'ın toprak bütünlüğünün korunması ve Abhazya ile Güney Osetya ihtilaflarına Gürcistan'ın uluslararası tanınmış sınırları içerisinde çözüm bulunmasına yönelik politika kararlılıkla sürdürülmektedir.

Ahıska Türklerinin Gürcistan'daki ata topraklarına dönüşleri konusu da ikili temaslarda gündeme getirilmeye devam etmektedir. Geri dönecek Ahıska Türklerinin kesin sayısının belirlenmesini takiben, dönüş sonrasında gerek Gürcistan'a dönecek Ahıska Türklerinin, gerek dönecekleri bölgede hâlihazırda yaşayan halkın istifade edebileceği kapsamlı projeler geliştirilmesine yönelik gayret gösterilmektedir.

Türkiye, köklü insani, kültürel ve tarihi bağlara sahip olduğu **Azerbaycan** ile karşılıklı yardımlaşma ile ortak çıkarların korunması yönünde çalışmalar yürütmektedir.

Bu kapsamda, Türkiye ile Azerbaycan Arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) ilk toplantısı 25 Ekim 2011'de İzmir'de, YDSK'nın ikinci toplantısı 11 Eylül 2012 tarihinde her iki ülkeden çok sayıda Bakan'ın katılımıyla Gebele'de

gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, iki ülke arasındaki işbirliğini bütün veçheleriyle ele alan önemli bir siyasi diyalog mekanizması kurulmuştur.

Azerbaycan ile ekonomik ilişkilerin ana hedefleri arasında, ikili ticaret hacminin artırılmasının yanı sıra, Azerbaycan ekonomisine katkı sağlayacak şekilde Azerbaycan'daki yatırımların artırılması, Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Projesinin planlandığı şekilde tamamlanması, iki ülke arasında karayolu taşımacılığında geçiş belgesi uygulamasından “kotasız taşımacılığa” geçilmesi ve kara sınır kapılarının ortak kullanıma açılması da yer almaktadır.

Türkiye, Güney Kafkasya'da sürmekte olan ihtilafların bölgede barış ve istikrarın önündeki en önemli engel olduğunu değerlendirmektedir. Türkiye, Ağustos 2008'de patlak veren olayların ardından bölgesel sorunların doğru şekilde ele alınabilmesini teminen **Kafkasya İstikrar ve İşbirliği Platformu** girişiminin hayata geçirilmesi yönünde çaba sarfetmektedir. Bu çerçevede, siyasi sorunlarla birlikte ekonomik ilişkiler, ticaret, enerji, ulaşım, iletişim konuları da ele alınabilecektir.

Türkiye, BM, Avrupa Konseyi (AK) ve AGİT gibi uluslararası örgütler ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) gibi bölgesel örgütler vasıtasıyla da yakın eşgüdüm ve işbirliği içerisinde.

2011 yılında Türkiye- **Ukrayna** arasında kurulan “Yüksek Düzeyli Stratejik Konsey”in, stratejik ortaklık ilişkisini somutlaştıracak projelerin hayata geçirilmesinde başlıca yönlendirici mekanizma olarak işlev görmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu Konsey'in ikinci toplantısı, 12-14 Eylül 2012 tarihlerinde Ukrayna'ya gerçekleştirilmiştir. Toplantı çerçevesinde, ulaştırma ve girişimcilik alanlarında ilişkilerin gelişimine hizmet eden çeşitli belgeler imzalanmıştır.

Türkiye, **Afrika** kıtası ile yüzyıllar öncesine dayanan tarihi ve kültürel bağlar çerçevesinde siyasi ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinin yanı sıra sağlık, eğitim ve tarım gibi alanlarda kıtanın gelişme ve kalkınmasına da katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. 2012 yılı içerisinde karşılıklı olarak gerçekleştirilen birçok üst düzey ziyaret vasıtasıyla ilişkiler derinleştirilmiştir.

Kuzey Afrika'daki gelişmelerle ilgili olarak, Türkiye Mısır'da rejim değişikliğini ve Tunus'taki halkın taleplerini desteklemiştir.

Türkiye, Libya'ya yönelik NATO komutasındaki operasyonlara destek vermiştir. Ancak, AB'nin Libya'ya yönelik yaptırımları doğrultusunda hareket etmemiş olup, Libya'ya insani yardımda bulunmaktadır.

Türkiye, 2005 yılından itibaren Afrika Birliği'ne gözlemci statüsünde katılım sağlamaktadır. Ayrıca, Afrika Birliği 2008 yılında Türkiye'yi Afrika'nın stratejik ortağı olarak kabul ederek, Türkiye ile olan ilişkilerini geliştirme iradesi sergilemiştir. Bu

çerçevede, hükümetlerarası işbirliği, ticaret ve yatırım, tarım, tarımsal ürünlerin ticareti, kırsal kalkınma, su kaynaklarının yönetimi, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler, sağlık, barış ve güvenlik, altyapı, enerji, ulaşım ve telekomünikasyon, kültür, turizm ve eğitim, medya, enformasyon ve iletişim teknolojisi ile çevre öncelikli işbirliği alanları olarak belirlenmiştir.

Bunun yanı sıra, Afrika'da Türk Büyükelçiliklerinin açılması çalışmaları da kararlılıkla sürdürülmektedir. Kıtada, Mayıs 2009'da 7'si Sahranın Güneyinde olmak üzere toplam 12 Türk Büyükelçiliği mevcutken, 2011 yılı sonunda Büyükelçiliklerinin sayısı 27'ye yükselmiş, 2012 yılında ise Niamey (Nijer), Windhoek (Namibya), Ugudugu (Burkina Faso) ve Libreville (Gabon) Büyükelçiliklerinin açılmasıyla bu sayı 31'e ulaşmıştır. Ayrıca, Encemime (Çad), Konakri (Gine) ve Cibuti'ye Büyükelçi ataması yapılarak agreman talebinde bulunulmuştur.

Türkiye'nin kıta sorunlarının çözümüne katkıda bulunulması yönündeki çalışmaları, 2012 yılı içinde artarak devam etmiştir. II. İstanbul Somali Konferansı, 31 Mayıs-1 Haziran 2012 tarihlerinde BM ile işbirliği içerisinde İstanbul'da düzenlenmiştir.

Bu çerçevede Türkiye, 2012 yılında da Somali konusundaki aktif ve ön alıcı rolünü devam ettirmiş, insani yardım faaliyetlerinin yanı sıra güvenlik sektörü, yeniden imar ve kalkınma alanlarında da çeşitli projeleri uygulamaya başlamıştır.

Öte yandan, 9-10 Mayıs 2012 tarihlerinde Ankara'da "Türkiye-Afrika Medya Forumu" ve 30 Mayıs-2 Haziran 2012 tarihlerinde İzmir'de Afrika ülkeleri Ulaştırma Bakanları ve sivil havacılık yetkililerinin katılımıyla Afrika Sivil Havacılık Konferansı tertiplenmiştir.

Türkiye'nin Afrika'ya açılım politikası çerçevesinde 2012 yılı içerisinde AB ve ABD, İspanya, İngiltere, İsveç, Norveç, İtalya ile Afrika konulu siyasi istişareler düzenlenmiştir.

Türkiye, **kitle imha silahlarının** ve bunların fırlatma vasıtalarının yayılmasını gittikçe büyüyen bir tehdit olarak değerlendirmektedir.

Türkiye, kitle imha silahlarını ve bunları ulaştırma araçlarını geliştirme, tedarik etme, üretme, sahip olma, transfer veya kullanma çabası içinde bulunan devlet-dışı aktörlere hiçbir şekilde destek veya yardım sağlamamakta ve kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesine yönelik tüm uluslararası çabaları desteklemektedir.

Türkiye, BM Güvenlik Konseyinin nükleer, kimyasal ve biyolojik silahlar ile bunların fırlatma vasıtalarının yayılmasının önlenmesine ilişkin 1540 sayılı Kararı çerçevesinde BM bünyesinde oluşturulan Grubun çalışmalarına katılım sağlamaktadır. Ayrıca, BM Yaptırımlar Komitesi ile ortak çalışmalar çerçevesinde İran'a yönelik BM yaptırımlarını başarılı bir şekilde uygulamaktadır.

İran ile P5+1 arasındaki görüşme süreci Türkiye'nin kolaylaştırıcı girişimlerinin sonucunda yaklaşık bir buçuk yıllık aradan sonra 14 Nisan 2012'de İstanbul'da yapılan bir toplantıyla yeniden başlamıştır. Bu çerçevede, 23-24 Mayıs 2012 tarihlerinde Bağdat'ta, 18-19 Haziran 2012 tarihlerinde Moskova'da toplantılar gerçekleştirilmiştir. Taraflar bilahare, Temmuz ve Eylül aylarında çeşitli düzeylerde İstanbul'da yeniden bir araya gelmişlerdir.

Öte yandan, Türkiye, 2011 yılı Nisan ayında İstanbul'da gerçekleştirilen Küresel Terörle Mücadele Forumunun ikinci hazırlık konferansı ile 15-17 Kasım 2011 tarihlerinde “Nükleer Denemelerin Kapsamlı Yasaklanması Anlaşması” kapsamında İstanbul'da gerçekleştirilen “Küresel ve Bölgesel Güvenliğin Sağlanmasında Nükleer Denemelerin Rolü” konulu çalışmaya ev sahipliği yapmıştır.

Türkiye, Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması (NPT) çerçevesindeki hedefleri desteklemektedir. Türkiye, 28 Mayıs 2010 tarihinde Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması 2010 Gözden Geçirme Konferansı sonucunda kurulan Nükleer Yayılmanın Önlenmesi ve Silahsızlanma Girişiminin (NPDI) de bir üyesi olup grubun faaliyetlerine aktif katkı sağlamaktadır. NPDI dördüncü Bakanlar Toplantısı 15-16 Haziran 2012 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.

Ortak dış ve güvenlik politikası (ODGP) kapsamında, Türkiye, Soğuk Savaş yıllarında Avrupa'daki barış ve istikrarın korunmasına katkıda bulunan Avrupalı bir müttefik olarak, İttifak içindeki Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliğini de (AGSK) güçlendireceği anlayışıyla AB içinde geliştirilen Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının (AGSP) ve AB Lizbon Antlaşmasının 2009 yılında onaylanmasıyla birlikte AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının (OGSP) gelişimini desteklemektedir.

Türkiye, OGSP'ye sadece AB'ye aday ülke olması nedeniyle değil, bölgesel ve uluslararası barış ve istikrara katma değeri olacak her girişimi desteklemek yönündeki genel yaklaşımı çerçevesinde ve çok yönlü dış politikasının gereği olarak katkıda bulunmaktadır. Türkiye bu desteğini, sözlü beyanların ötesinde AB'nin savunma ve güvenlik alanındaki faaliyetlerine, misyon ve hareketlerine kapsamlı katkıda bulunmak suretiyle fiiliyata da yansıtılmaktadır.

Bu çerçevede, Türkiye, Bosna-Hersek'te AB'nin Berlin (+) düzenlemeleri temelinde “Althea” hareketine, Kosova'daki EULEX misyonuna katılım sağlamaktadır.

Öte yandan, Türkiye NATO ile AB arasındaki stratejik işbirliğini de desteklemektedir. Türkiye, Avrupa güvenliği ve savunması hakkında her iki örgüt arasındaki stratejik ortaklık tesisinin mevcut risk ve tehditlere karşı ortak mücadelenin daha etkin bir şekilde yürütülmesini sağlayacağını değerlendirmektedir.

Türkiye'nin katkıları AB üyesi olmayan Avrupalı müttefiklerin AGSP'ye katılımını düzenleyen “AGSP: AB Üyesi Olmayan Avrupalı Müttefiklerin Müdahil Olmaları

Hakkındaki Nice Hükümlerinin Uygulaması” başlıklı Nice Uygulama Belgesi ile iki teşkilat arasındaki işbirliğinin çerçevesini oluşturan NATO’nun 13 Aralık 2002 tarihli Kararı ile 16 Aralık 2002 tarihli NATO-AB Ortak Bildirisi temelinde yapılmaktadır.

Türkiye, AB üyesi olmayan Avrupalı müttefiklerin OGSP’ye katılımını düzenleyen Nice Uygulama Belgesi’nin hükümlerinin hayata geçirilmesi ve bu müttefiklerin katkıda buldukları AB misyon ve hareketlerinin karar alma süreçlerine daha etkin şekilde dahil edilmeleri hususunda AB’ye sorumluluk düştüğünü değerlendirmektedir.

Ancak, Nice Uygulama Belgesinde kayıtlı hükümler bugüne değin tam anlamıyla uygulamaya geçirilememiştir. AB üyesi bazı ülkelerin tutumları neticesinde, Türkiye’nin Avrupa Savunma Ajansı ile işbirliği ve AB ile bilgi güvenliğine dair bir anlaşma imzalanması gibi OGSP’ye daha fazla dâhil olma yönündeki çabaları engellenmektedir. Türkiye, bu konudaki beklentilerini sık sık ve her düzeyde gerek müttefiklerine, gerek AB üyesi ülkelere iletmektedir.

Tüm bu zorluklara rağmen, Türkiye, 2003 yılından beri OGSP’ye AB operasyon ve misyonlarına personel, askeri malzeme ve imkânları ile katkı sağlamaya devam etmektedir. Türkiye’nin katkıları, OGSP’ye ve AB-NATO işbirliğine verdiği destek ve bağlılığın önemli bir göstergesidir.

Fasıl 32: Mali Kontrol

Müktesebata Uyum Kapsamındaki Düzenlemeler

Bu fasıl altında yapılan hazırlıklar ileri düzeyde bulunmaktadır. 2012 yılında başta Avro'nun sahteciliğe karşı korunması olmak üzere, Mali Kontrol alanında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Fasıl, Pozitif Gündem kapsamında ele alınmakta olup, Çalışma Grubu toplantılarına hazırlık amacıyla, Avrupa Birliği Bakanlığı, Başbakanlık Teftiş Kurulu, Adalet Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının katılımıyla Türk Ceza Kanunu'nun, AB Mali Çıkarlarının Korunmasına Dair Konvansiyon (PIF) ve Protokollerine uyum durumunu gösteren detaylı çalışmalar yapılmıştır. Kamu İç Mali Kontrol (KİMK) sistemi ile ilgili olarak Pozitif Gündem kapsamında KİMK Politika Belgesi güncellenerek teknik düzeyde yeni bir KİMK Politika Belgesi taslağı hazırlanmıştır. Diğer taraftan, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol (KMYK) Kanununda değişiklik çalışmaları yürütülmüştür.

Ayrıca, Avro'nun sahteciliğe karşı korunması alanında 5 Temmuz 2012 tarihli ve 28344 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "6352 Sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun"un 102. Maddesi ile 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'na 43/B Maddesi eklenerek, sahte paraları dolaşımdan çekmeyen tüzel kişilere bildirim yükümlülüğü getirilmiştir.

Bu gelişmeler neticesinde ilk Çalışma Grubu toplantısı 20 Haziran 2012 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilmiş ve toplantı sonrasında somut çıktılar elde edilmiştir. Bahse konu ilerlemeler neticesinde Komisyon, AB Bakanlığına ilettiği resmi mektupla, Türkiye'nin Mali Kontrol Fasılının "Türk Ceza Kanununun PIF Konvansiyonu ve protokolleri ile uyumuna ilişkin kapanış kriteri" ile "Avronun sahteciliğe karşı korunması için gerekli önlemleri ortaya koyan 1338/2001 sayılı Konsey Tüzüğü'ne yasal ve idari uyumun sağlanması kapanış kriterini" karşıladığını belirtmiştir.

Kamu İç Mali Kontrol (KİMK) alanında, "Kamu İç Denetçi Sertifikasının Derecelendirilmesine İlişkin Esas ve Usuller ile İlgili Maliye Bakanlığı İç Denetim Koordinasyon Kurulu Kararı" 17 Şubat 2012 tarihli ve 28207 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. TR0702.09 referans numaralı "Türkiye'de Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında "Kamu İç Kontrol Rehberi" Taslağı hazırlanarak internet sitesinde yayımlanmış ve kamuoyu ile paylaşılmıştır. Paydaşlarla düzenlenen toplantılarda taslak rehber incelenmiş ve görüş ve öneriler derlenmiştir. Öte yandan Merkezi Uyumlaştırma Birimi El Kitabı hazırlık çalışmaları devam etmektedir. **Dış denetim** alanında, 2010 yılında yürürlüğe giren 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun ardından Sayıştayın denetim kapasitesini güçlendirmeyi amaçlayan ikincil düzenlemeler hemen hemen tamamlanmıştır. Performans Denetim Rehberi hazırlayan Sayıştay, "Düzenlilik Denetimi El Kitabı"ni onaylamış ve

“Performans Denetimi ve Performans Göstergelerinin Denetimi”ne ilişkin el kitapları hazırlamıştır. Ayrıca Sayıştay, Denetim Geliştirme ve Eğitim Merkezini kurmuştur. Kurum, “Düzenlilik Denetimi El Kitabı” çerçevesinde ilk denetim raporlarını hazırlamış olup performans denetiminin 2012 yılı sonu itibarıyla başlamasını planlamıştır.

İdari Kapasite Çalışmaları

13-14 Aralık 2011 tarihlerinde Avrupa Birliği Bakanlığı ev sahipliğinde Sayıştay Başkanlığı, Maliye Bakanlığı ve İç Denetim Koordinasyon Kurulu Başkanlığının da katkılarıyla Avrupa Birliği Bakanlığı ve OECD - SIGMA tarafından ortaklaşa olarak “Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Kamu Sektöründe İç Denetim ve Dış Denetim İşbirliği Konferansı” düzenlenmiştir. Konferansta, farklı üye devlet uygulamalarından örneklerle birlikte, iç ve dış denetim arasında işbirliği ve koordinasyon çeşitli açılardan ele alınmıştır.

Kamu İç Mali Kontrol alanında İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından düzenlenen üç aylık eğitim programını başarıyla tamamlayan 99 iç denetçi adayı Mayıs 2012’de sertifikalarını almıştır. 665 iç denetçi 24 Mart - 8 Nisan 2012 tarihleri arasında “İç Denetim Kalite Güvence ve Geliştirme Programı” ile “Etkin İletişim Kurma” konularında eğitim almıştır. Ayrıca, Haziran 2012’de iç denetçi adaylarına yönelik “Dış Değerlendirme Uzmanlığı Eğitim Programı” programı düzenlenmiştir. İdari kapasitenin güçlendirilmesi amacıyla Maliye Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen sınavlar sonucunda alımı yapılan yaklaşık 800 Mali Hizmetler Uzman ve Uzman Yardımcısının eğitimleri tamamlanarak kamu idarelerinin kadrolarına yerleştirilmiştir.

Yöneticiler ve kamu kurumlarında çalışan personel için mali yönetim ve kontrol alanında eğitimler sürdürülmektedir. Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50 binin üzerindeki belediyelerin Strateji Geliştirme Birimleri ile Mali Hizmetler Birimleri yöneticilerine yönelik olarak 202 kişinin katılımıyla 2012 yılı Nisan ayında toplam üç toplantı gerçekleştirilmiştir. Mayıs 2012’de ise, 256 kişinin katılımıyla kamu idareleri ve üniversitelerin Strateji Geliştirme Birimleri yöneticilerine yönelik iki toplantı gerçekleştirilmiştir. 2007 yılı Aralık ayında Kamu İç Kontrol Standartları yayımlanmış ve kamu idarelerinden bu standartlara uyuma yönelik Eylem Planları hazırlamaları istenmiştir. Hali hazırda mahalli idareler dahil 2675 idare, iç kontrol standartlarına uyum eylem planlarını hazırlayarak Maliye Bakanlığına göndermiştir.

Türkiye’de iç kontrole ilişkin iyi uygulamaların geliştirilmesi amacıyla mali yönetim ve kontrol sisteminin uygulanmasını ve Mali Yönetim ve Kontrol Merkezi Uyumlaştırma Birimi ile Strateji Geliştirme Birimlerinin idari kapasitesini geliştirmeyi hedefleyen TR0702.09 referans numaralı “Türkiye’de Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Sisteminin Güçlendirilmesi” projesi tamamlanmıştır. Proje kapsamında mevcut mali yönetim ve iç kontrol sistemi AB beklentileri ve uluslararası uygulamalar çerçevesinde değerlendirilerek bir boşluk analizi raporu hazırlanmış, bu rapor esas alınarak bir eylem

planı hazırlanmış ve internet sitesinde yayımlanmıştır. Diğer taraftan kamu kurumlarının mali karar alma ve performans yönetimi alanında gerekli idari kapasiteyi oluşturmasını destekleyen TR0802.06 referans numaralı “Kamu Maliyesinde Karar Alma ve Performans Yönetimi” projesi başarıyla sürdürülmektedir.

İç denetim alanında Dünya Bankası ile “Kamuda İç Denetim Fonksiyonunun Güçlendirilmesi Projesi”ne ilişkin uluslararası bir anlaşma imzalanmış olup, söz konusu anlaşma 20 Temmuz 2012 tarihli ve 28359 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Dış denetim alanında, raporlama konusunda uluslararası standartların uygulamaya konulmasına yönelik Dünya Bankası ve AB projeleri ile denetim kapasitesini geliştirmeyi amaçlayan faaliyetler devam etmektedir.

AB mali çıkarlarının korunması alanında, Yolsuzlukla Mücadele Koordinasyon Birimi (AFCOS), Avrupa Dolandırıcılıkla Mücadele Bürosu (OLAF) ile koordinasyon halinde ve etkin bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir. 29-30 Mayıs 2012 tarihlerinde AFCOS’un idari kapasitesini geliştirmek ve AFCOS Ağındaki kurumları AB mali çıkarlarının korunması konusunda bilgilendirmek amacıyla Ankara’da 175 katılımcıyla AB tarafından finanse edilen TAIEX (Teknik Yardım ve Değişim Programı) kapsamında bir çalıştay gerçekleştirilmiştir.

Avronun sahteciliğe karşı korunması alanında, Ulusal Merkez Ofis (NCO) olarak görevlendirilen İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Interpol, Europol, Sirene Daire Başkanlığı, Europol ile koordineli bir şekilde çalışmalarını yürütmektedir. NCO, Türkiye ile Europol arasındaki işbirliğini güçlendirmek ve NCO ile Europol arasında imzalanan anlaşmanın işleyişinde çıkabilecek sorunları çözümlenmesi amacıyla bir Yol Haritası hazırlanmıştır.

Türkiye ayrıca, 6 Haziran 2012 tarihinde Hollanda Polis Teşkilatı tarafından düzenlenen ve madeni Avro’ların üretimi ve dağıtımını konu alan toplantıya katılım sağlamıştır.

Fasıl 33: Mali ve Bütçesel Hükümler

Bu fasıl altında, AB bütçesine sağlanacak fonlar için gerekli mali kaynaklara (öz kaynaklar) ilişkin kurallar, öz kaynaklara ilişkin katkıların doğru hesaplanması, tahsilâtı, ödenmesi ve denetiminin temini ile öz kaynaklara ilişkin kurallara uyum amacıyla AB'ye raporlamanın yapılabilmesi için gerekli idari kapasitenin oluşturulması gibi konular değerlendirilmektedir. Bu alandaki müktesebat, üyelikle birlikte doğrudan uygulanmaya başlanacaktır.

Fransa, 26 Haziran 2007 tarihinde yapılan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde, doğrudan tam üyelikle bağlantılı olduğu gerekçesi ile bu fasılın müzakerelerini durdurmuştur.

Mali ve Bütçesel Hükümler konusundaki hazırlıklar henüz erken aşamada olmakla birlikte, tarım, gümrük, vergilendirme, istatistik ve mali kontrol gibi bu sistemin uygulaması ile bağlantılı olan politika alanlarında temel ilke ve kurumlar Türkiye'de hâlihazırda mevcut bulunmaktadır. Geleneksel öz kaynaklar konusunda ise, Türkiye'nin gümrük mevzuatı AB müktesebatı ile büyük ölçüde uyumludur. Üyelik tarihinin belirginlik kazanmasıyla gerekli düzenlemelerin hızla yapılıp müktesebata uyum sağlanması mümkündür.

4 - Mali İşbirliği Kapsamında Yürütülen Çalışmalar

Türkiye – Avrupa Birliği ilişkilerinin bir boyutu da mali işbirliğidir. Müzakere sürecinin gidişatından ya da siyasi blokajlardan etkilenmeksizin, belirli kurallar çerçevesinde işleyen ve süreklilik arz eden bir alandır.

Avrupa Birliği Bakanlığı, Türkiye'nin Ulusal Yardım Koordinatörü (NIPAC) sorumluluklarını layıkıyla yerine getirmek için tüm paydaşlarla birlikte azami gayreti göstermektedir. Bakanlığımız, Avrupa Birliğinin Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) kapsamında sağlanan hibelerin, ülkemizde en etkin şekilde kullanılması için raporlama döneminde de çalışmalarını sürdürmüştür. Bu kapsamda, 2012 yılına ilişkin Kısım 1-A Finansman Anlaşması 19 Aralık 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Avrupa Parlamentosu Bütçe Komitesi üyelerinden oluşan dokuz kişilik heyet düzenli olarak aday ve potansiyel aday ülkeler nezdinde mali yardımların kullanımına ilişkin denetim yapmakta olup, söz konusu heyet 3 Mayıs 2012 tarihinde AB Bakanlığını ziyaret etmiştir. Komite, Türkiye'de AB fonlarıyla ilgili iyi ve etkin bir uygulama gördüğünü, aynı zamanda çok yüksek bir fon hazmetme kapasitesinin mevcut olduğunu belirtmiştir.

AB Bakanlığı, 2002-2008 döneminde uygulanan en etkin 100 projeyi (yaklaşık 900 milyon avro) seçerek, kamuoyuna tanıtmak amacıyla bir kitap çalışması yürütmüştür. 2012 yılı Aralık ayında tamamlanan kitap, gerek kamu kuruluşlarımızın gerekse meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarının yararlanabileceği güvenilir bir kaynak olarak kullanıma sunulmuştur.

Öte yandan, Türkiye-AB Mali İşbirliği kapsamında “kadın hakları”na verilen özel önemi vurgulamak amacıyla “kadın hakları” konusunda hazırlanan projeleri tanıtan ayrı bir çalışma daha yapılarak TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna takdim edilmiştir.

Rapora konu dönem, mali işbirliği bakımından sektörel politika alanlarında somut yatırımların başlatılmasıyla özellikle IPA III. Bileşen faaliyetlerinin kayda değer artış gösterdiği bir süreci işaret etmektedir. Nitekim, Kasım 2011'de 153 milyon avro bütçeli, Ankara-İstanbul Hızlı Tren Hattı Köseköy-Gebze Kesimi projesi ve Ocak 2012'de 227 milyon avro bütçeli Irmak-Karabük-Zonguldak Demiryolu Hattının Rehabilitasyonu ve Sinyalizasyonu projesi ile 67 milyon avro bütçeli Diyarbakır Atıksu Arıtma Tesisi Projesi gibi büyük altyapı projelerinin uygulaması başlatılmıştır.

Ayrıca,

- Askeri Hakim ve Savcıların İnsan Hakları Konularında Eğitimleri,
- Pilot Çiftlik Muhasebe Veri Ağının Genişletilmesi ve Sürdürülebilirliğinin temini,

- Türkiye’de Model Cezaevi Uygulamalarının Yaygınlaştırılması ve Cezaevi Reformunun Desteklenmesi,
- Türkiye’de Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Sisteminin Güçlendirilmesi,
- Organize Suçlarla Mücadelede Türk Polisi ve Jandarmasının Soruşturma Kapasitesinin Güçlendirilmesi,
- Kayıtlı İstihdamı Teşvik,
- Türkiye’de Kimyasal ve İyonlaştırıcı Radyasyon Metrolojisinin İyileştirilmesi,
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının İstatistiki Kapasitesinin Güçlendirilmesi için Veri Toplama ve Teknik Yardım,
- IPARD Kapsamındaki Çevre ve Kırsal Alan Tedbirlerinin Uygulanması için Hazırlık,
- IPARD için Yayın/Danışma Hizmetlerinin Kurumsal Kapasitesinin Geliştirilmesi,
- Çalışma Hayatında Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi,
- Türkiye’de İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Koşullarının İyileştirilmesi,
- Milli Eğitim Bakanlığı’nın İstatistik Kapasitesinin Güçlendirilmesi,
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın İstatistik Kapasitesinin Güçlendirilmesi,
- İş Sağlığı ve Güvenliği Merkez Müdürlüğü (İSGÜM) Bölge Laboratuvarlarının Güçlendirilmesi,
- Gelir İdaresi Başkanlığı’nda Kalite Yönetimine Giriş,
- Kamu Hesaplarında Veri Kalitesinin İyileştirilmesi,
- Sınır Polisinin Eğitimi,
- Etkin Katılım İçin Sivil Toplumun Gelişimi,
- Türkiye ve Avrupa Birliği Sivil Toplum Diyalogu II,

Projeleri 2012 yılı içinde tamamlanmıştır.

- Mehmetçik İçin Yurttaşlık Eğitimi,
- Entegre Sınır Yönetimi Eylem Planı,
- Etkili ve Profesyonel bir Adalet Akademisine Doğru,
- Türk Ceza Adalet Sisteminin Etkinliğinin Geliştirilmesi,
- Türkiye’de Denizcilik Eğitimi ve Öğretiminin Geliştirilmesi,
- Taşkın Direktifinin Uygulanması için Kapasitenin Geliştirilmesi,
- Kan Tedarik Sisteminin Güçlendirilmesi,
- Türkiye’nin Adli Tıp Kapasitesinin Güçlendirilmesi,
- Gemi Kaynaklı Emisyonların Kontrolü,
- Ticari Araçların Ağırlık ve Boyut Kontrolü,
- Türkiye’de Kamu Sektöründe Etiğin Güçlendirilmesi,
- İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi - Faz II,

- Türk Gümrük İdaresinin Modernizasyonu - Faz VI,
- Türkiye’de Sivil Toplumun Gelişimini ve Sivil Toplum-Kamu Sektörü İşbirliğini Güçlendirme,
- AB – Türkiye Odalar Forumu – II (ETCF-II),

Projeleri ise 2012 yılı içinde uygulamaya geçmiştir.

2010-2011-2012 Yılları Programlama Sürecinde Mevcut Durum

AB ile mali işbirliği kapsamında 2012 yılı boyunca toplam 856 milyon avro fonun programlanması tamamlanmış ve 2013 yılı için 903 milyon avroluk fonun programlama çalışmalarına başlanmıştır.

Katılım Öncesi Yardım Aracı Birinci Bileşeni “Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma” (Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA- I) 2010 yılı programlama çalışmaları 2011 yılı içinde sona ermiştir. 2010 yılı ulusal programının ilk kısmının Finansman Anlaşması 29 Aralık 2010 tarihinde, ikinci kısma ait Finansman Anlaşması 19 Eylül 2011 tarihinde ve son bölüm olan üçüncü kısma ait Finansman Anlaşması ise 5 Eylül 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 2010 yılı Ulusal Programının tamamı 346 milyon avroluk (128 milyon avrosu ulusal katkı) 33 projeden oluşmaktadır.

2011 yılı programlama süreci 2010 yılının üçüncü çeyreğinde başlamıştır. Program, 2010 yılında başlatılmakla beraber ufak değişiklikler nedeniyle 2011 yılına ertelenen projelerden oluşan Birinci Paket ve yeni projelerden oluşan İkinci Paket olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Toplam 129 milyon avro bütçeli 9 projeden oluşan ilk kısma ait Finansman Anlaşması, 26 Aralık 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Birinci kısma ait hazırlıklar devam ederken, 2011 yılı ikinci kısım için teklifi çağrısına çıkılarak proje teklifleri toplanmıştır.

Avrupa Birliği Bakanlığı, 2011 yılı ikinci kısma ait proje geliştirme faaliyetlerini, 2011 yılı boyunca ve 2012 yılının ilk yarısında potansiyel yararlanıcıların aktif katılımlarının sağlandığı çeşitli çalışma grubu toplantılarıyla sürdürmüştür. 17 proje içeren, toplam 234 milyon avro bütçeli IPA I. Bileşeni 2011 yılı Ulusal Programına ilişkin 2. Kısım Finansman Anlaşması 25 Aralık 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yukarıda bahsedilen 2010 ve 2011 programlama yıllarına paralel olarak 2012 yılı programlama sürecine de 2010 yılı Haziran ayında başlanmıştır. Avrupa Komisyonu ile yürütülen yoğun müzakereler ve kapsamlı değerlendirmeler neticesinde, 2012 programlaması altında yer alması uygun görülen ve Dünya Bankası ile ortak yönetim usul ve esasları çerçevesinde yürütülecek olan “Enerji Sektör Programı” projesi dahil 14 proje belirlenmiştir. Toplam 359 milyon avro bütçeli 13 projeden oluşan IPA I. Bileşeni

2012 yılı Ulusal Programına ilişkin Kısım 1-A Finansman Anlaşması 19 Aralık 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Benzer şekilde, 13 adet projenin sözleşme son tarihlerinin uzatılmasına dair toplam 279 milyon avro bütçeli IPA I. Bileşeni 2009 yılı Ulusal Programı Finansman Anlaşmasına 2 No’lu Ek 23 Ekim 2012 tarihinde imzalanmış olup 2013 yılı ilk çeyreği itibarıyla yürürlüğe girecektir.

Diğer taraftan, uygulama sürelerinin 2 yıl uzatılması ve 2012 ile 2013 tahsisatlarının dahil edilmesi amacıyla IPA III. Bileşen (Bölgesel Kalkınma) Operasyonel Programlarına ait Finansman Anlaşmaları 2012 yılı içerisinde yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, çok yıllık “Çevre”, “Bölgesel Rekabet Edebilirlik” ve “Ulaştırma” Operasyonel Programlarına ait Finansman Anlaşmalarını Değiştiren Anlaşmalar (2007-2013), 30 Kasım 2012 tarihinde imzalanmıştır.

Onay işlemleri devam eden ve 2012 yılı sonuna kadar yürürlüğe girmesi öngörülen bahse konu anlaşmalar ile Çevre Operasyonel Programı altında yer alan “su temini ve atık su arıtımı hizmetlerinin iyileştirilmesi”, “entegre katı atık yönetimi” ve “teknik yardım” öncelikleri için ilave 289 milyon avro fon tahsisatı yapılacaktır. Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı kapsamında, “iş ortamının iyileştirilmesi”, “girişimcilik kapasitesinin artırılması ve girişimciliğin teşvik edilmesi”, “teknik yardım” önceliklerine ise ilave 180 milyon avro tutarında fon aktarılacaktır. Ulaştırma Operasyonel Programının öncelikleri olan “demiryolu altyapısının iyileştirilmesi”, “liman altyapısının geliştirilmesi” ve “teknik yardım” alanlarına ise ilave 253 milyon avro kaynak tahsisatı gerçekleştirilecektir.

2011 yılı içerisinde IPA IV. Bileşeni (İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi) altında yer alan çok yıllık “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi” Operasyonel Programına ait Finansman Anlaşmasını Değiştiren ve 2007-2011 yıllarına yönelik tahsisatı içeren Anlaşma 23 Aralık 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Anlaşma 2012 yılında, uygulama süresinin ilave 2 yıl uzatılması ve kapsamına 2012-2013 tahsisatının yansıtılması suretiyle tekrar düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, 2007-2013 yıllarına yönelik, çok yıllık İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programına ait Finansman Anlaşmasını Değiştiren Anlaşma 3 Aralık 2012 tarihinde imzalanmıştır. 2012 yılı sonu itibarıyla yürürlüğe girmesi beklenen Anlaşma ile 2012 ve 2013 yılları için sırasıyla 83 milyon avro ve 91 milyon avro tutarlarında fon tahsisatı yapılacaktır.

Avrupa Birliği tarafından 2007-2010 yılları için Türkiye’ye tahsis edilen ve IPARD (Instrument for Pre-accession for Rural Development) yardımı olarak da anılan Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA)’nın V. Bileşeninin 2007-2010 döneminde kullanımına ilişkin esasları içeren Çok Yıllı Finansman Anlaşması (MAFA)” 24 Kasım 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Anlaşmayı 2011 yılı tahsisatını kapsayacak şekilde değiştiren Anlaşma ise, Bakanlar Kurulunca onaylanmasını takiben 19 Aralık

2012 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Böylece, 2011 yılı tahsisatı çerçevesinde 172 milyon avro tutarındaki fon ülkemiz kullanımına açılacaktır.

IPA-1 Programlamasında Sektörel Yaklaşımın Benimsenmesi

2011 yılının ikinci yarısı ve 2012 yılı, geleneksel proje yaklaşımının terk edilerek sektör anlayışına geçişin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde Ulusal IPA Koordinatörü sıfatıyla Avrupa Birliği Bakanlığı, tüm mali işbirliği aktörleri ve yararlanıcı kurumlarla yakın işbirliği içinde öncü rolünü korumuştur.

AB Bakanlığı, söz konusu yeni stratejik sektör yaklaşımı doğrultusunda, IPA'nın I. Bileşeni kapsamında 2012, 2013 ve daha sonraki programlama dönemlerinde kaynakların kullanılacağı öncelik ve proje alanlarının belirlenmesi amacıyla 2011 yılının ikinci yarısında 2011-2013 Çok Yıllı Programlama Belgesi'nde (MIPD) yer alan çeşitli sektörler için tüm paydaşların katıldığı çalışma grubu toplantıları vasıtasıyla Sektör Uyum Stratejilerinin hazırlanmasını temin etmiştir.

Bakanlık, sektör yaklaşımı doğrultusunda ayrıca, 2013 programlama yılı faaliyetleri kapsamında proje fişleri yerine Sektör Tanımlama Fişlerinin hazırlanması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte çalışmıştır. 2013, IPA'nın 2014-2020 yıllarını kapsayacak ikinci dönemine doğru bir hazırlık ve geçiş yılı olarak değerlendirildiğinden sektör fişi uygulaması yalnızca aşağıdaki dört sektörde hayata geçirilmiştir:

1. Yargı ve Temel Haklar
2. Göç Yönetimi ve Sınırlar
3. Enerji
4. Tarım ve Kırsal Kalkınma

Sektör Uyum Stratejilerinin devamı niteliğinde olan Sektör Tanımlama Fişlerinde, ilgili sektörde projelendirilebilecek alanların tespiti sağlanmıştır. Sektör Tanımlama Fişleriyle aynı zamanda sektör performansının değerlendirilmesini sağlayacak araçların hayata geçirilmesi imkanı da elde edilmiştir.

Sektörel yaklaşımın uygulamasına 2012 yılında başlanmasıyla birlikte 2011-2013 dönemi için hazırlanan Çok Yıllı Endikatif Planlama Belgesinde yer alan öncelikli sektörlerle uyumlu biçimde “Sektörel İzleme Alt Komiteleri” de yapılandırılmıştır. Bu yeni anlayış doğrultusunda, bütüncül bir yaklaşımla, mali işbirliği ve müzakere süreci arasındaki ilişki de dikkatle izlenmekte ve birbirleriyle irtibatlandırılmaktadır. İlgili sektör altında finansmanı gerçekleştirilen projelerin, fasıllara katkıları da göz önünde bulundurulmak suretiyle Mayıs ve Kasım 2012 aylarında sektörel izleme alt komite toplantıları düzenlenmiştir.

Katılım Öncesi Yardım Enstrümanı (IPA) II. Dönemi (2014-2020)

IPA'nın 2014-2020 yıllarını kapsayan ikinci dönemine ilişkin hazırlıklar 2011 ve 2012 yılları boyunca artarak devam etmiştir.

Türkiye bu sürece, Merkezi Olmayan Uygulama Sisteminde (Decentralised Implementation System - DIS) yer alan kurumların yıllar içinde edindiği deneyimler ışığında somut bir takım öneriler sunmak suretiyle katkıda bulunmuştur. Avrupa Komisyonu, IPA II Tüzük Taslağını Aralık 2011'de kamuoyu ile paylaşmıştır. Söz konusu taslak daha sonra AB Bakanlığı tarafından titizlikle tahlil edilmiş ve mali işbirliği aktörleri ile geniş katılımlı bir danışma süreci başlatmıştır.

Bu süreçte hem bilgi paylaşımı odaklı geniş katılımlı toplantılar hem de ulusal politikamızın belirlenmesi amacını güden üst düzey toplantılar gerçekleştirmiştir. İstişare sürecinin sonunda ikinci döneme dair önerilerimizi içeren bir rapor 2012 yılı Ağustos ayında Avrupa Komisyonuna iletilmiştir. Söz konusu rapor, hem IPA'nın temel esaslarına ilişkin hususlarda somut önerileri hem de 2007'den bu yana uygulamada karşılaşılan birtakım sorunları içerecek şekilde hazırlanmıştır. Rapor sonrası Avrupa Komisyonu, yeni dönem tasarlanırken mali yardımların en büyük yararlanıcısı olan Türkiye'nin görüş ve önerilerinin dikkate alınacağını belirtmiştir. Taslak tüzüğe ilişkin tartışma halen devam etmekte olup bazı önemli noktaların IPA Uygulama Tüzüğü ile belirlenmesi beklenmektedir.

AKREDİTASYON

IPA I – Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma

2011 yılı boyunca, ulusal ya da AB denetim makamları tarafından belirlenen kriterlere uyum yönünde büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu doğrultuda, Avrupa Birliği Bakanlığının insan kaynağı artırılarak kurumsal kapasitesi güçlendirilmiştir. Ulusal IPA Koordinatörü Sekreteryası görevini üstlenen Mali İşbirliği Başkanlığına iş yükü analizi sonuçları doğrultusunda gerekli personel takviyesi yapılmıştır.

Bunun sonucunda, izleme ve değerlendirme kapasite ile kalitesinde artış sağlanmıştır. İzleme ve değerlendirme faaliyetlerinin daha etkin yürütülmesini teminen Avrupa Birliği Bakanlığı, Merkezi Finans ve İhale Birimi, AB Türkiye Delegasyonu ve diğer Program Otoritelerinden temsilcilerin yer aldığı çalışma grupları tarafından izleme sisteminin tahlil edilmesine yönelik ayrıntılı bir çalışma başlatmıştır. IPA İzleme Komitesi, söz konusu çalışmanın sonucu olarak ortaya çıkan önerileri uygun bulmuştur.

Merkezi Olmayan Yapılanmaya dair görev ve sorumluluk paylaşımı çerçevesinde Bakanlığımıza atılı Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma Bileşeni (IPA I) altında fiilen uygulanmakta olan projelerin izlenmesi görevi;

- Yargı ve Temel Haklar (32 proje)
- İçişleri/Suç, Entegre Sınır Yönetimi/Göç ve Gümrük (17 proje)
- Kamu Yönetimi Reformu (13 proje),
- Sivil Toplum ve Kültürel Miras (14 proje),
- Özel Sektör Gelişimi (13 proje)
- Çevre ve İklim Değişikliği (22 proje)
- Ulaştırma (7 proje)
- Enerji (3 proje),
- Sosyal Kalkınma (13 proje)
- Tarım ve Kırsal Kalkınma (9 proje)

alt sektörleri itibariyle toplam 143 projeye yönelik olarak yerinde inceleme, izleme komitelerine iştirak ve raporlama suretiyle Bakanlığımız uzmanlarınca yerine getirilmiştir.

Bakanlık, 2011 yılından itibaren “*Sonuç Odaklı İzleme-ROM*” projesinin hayata geçirilmesiyle birlikte, proje düzeyinde belirlenen hedeflere ulaşılmasını daha kapsamlı bir şekilde sorgulayan ve uygulama kapsamında yer alan projeleri derecelendirmek suretiyle ortaya çıkabilecek sorunları erkenden tespit edebilen daha fonksiyonel bir izleme yapısını uygulamaya koymuştur. Yeni izleme yaklaşımı kapsamında dönemler halinde I. Bileşen altında yer alan 79 proje sonuç odaklı izlemeye tabi tutulmuş ve elde edilen raporlar faydalanıcı kurumun da dahil olduğu ilgili tüm kurum/kuruluşlarla paylaşılmıştır. Projeye Bakanlık, mevcut projeleri fiilen izlemekle kalmamış, aynı zamanda özellikle fonların uluslararası standartlarda izlenmesini teminen kapasite oluşturulmasına da katkıda bulunmuştur.

Bakanlık, proje değerlendirme fonksiyonu için bağımsız bir birim teşkil ederek bu konudaki kapasitesini etkin bir şekilde arttırmış ve değerlendirme faaliyetlerinin sürekliliğini güvence altına almıştır. Söz konusu birim, bir yandan Avrupa Komisyonu ve Bakanlığın başlattığı değerlendirme projelerini yürütürken diğer yandan daha önce tamamlanmış değerlendirme projelerinin çıktısı olan tavsiyeler doğrultusunda kaydedilen gelişmeleri düzenli olarak Komisyona iletmiştir.

Avrupa Komisyonu değerlendirmelerinde, Yıllık Uygulama Raporu, Sektörel Uygulama Raporları gibi Bakanlık tarafından hazırlanan raporların genel kalite seviyesindeki artışa dikkat çekmektedir.

Bakanlık, artan kapasitesine paralel olarak ilgili bakanlıklara ve talep olması durumunda bölgesel kalkınma ajansları gibi diğer kurumlara yönelik mali işbirliği konulu eğitim programları düzenlemiş ve bu çerçevede mali işbirliği ile Proje Döngüsü Yönetimi konularında yaklaşık 200 görevlinin güncel eğitim almasını sağlamıştır. Bakanlık, AB fonlarının kullanıcısı olma potansiyeli taşıyan bütün kamu kurumlarının yararına Proje Döngüsü Yönetimi de dahil olmak üzere kapsamlı bir kurumsal mali işbirliği eğitimi

programı hazırlanması için Bakanlığın Eğitim Stratejisi doğrultusunda şartname yazımını başlatmıştır.

Sınır Ötesi İşbirliği (IPA II)

Avrupa Birliği Bakanlığı, Ulusal Otorite yetkilerini devralmasını takiben Ulusal Yetkilendirme Görevlisi (National Authorisation Officer- NAO) tarafından 2011 yılı Ocak ayında akredite edilmiştir. Avrupa Komisyonu ile yapılan müzakereler neticesinde akreditasyona ilişkin tüm eksikler tamamlanarak yetki devri süreci tamamlanmıştır.

2014-2020 yıllarını kapsayacak ikinci dönemde Ulusal Otorite olarak AB Bakanlığı vizyonu, Sınır Ötesi İşbirliği Programları alanında mevcut faaliyetlerin sürdürülmesi yanı sıra Avrupa Komisyonu ile yeni işbirliği alanlarının araştırılması olarak bildirilmiştir.

Bulgaristan-Türkiye IPA Sınır Ötesi İşbirliği Programı'nın 2007-2013 dönemi için toplam bütçesi 32 milyon avro olup bunun 27 milyon avrosu AB katkısı, 4.8 milyon avrosu ise her iki ülkenin ulusal eş finansmanıdır.

- Programın Yönetim Makamı olan Bulgaristan Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık Bakanlığı, Programın Birinci Teklif Çağrısı kapsamında uygulanmaya başlanan 47 proje için yararlanıcılarla 9 milyon avro tutarında sözleşme imzalamıştır. Bunların 8 tanesinin uygulama süresi 2012 yılının Aralık ayı itibarıyla devam etmektedir. 8 Eylül 2011'de yayımlanan İkinci Teklif Çağrısı duyurusu ile seçilen projelerin sözleşmelerinin bir kısmı 31 Aralık 2012 itibarıyla imzalanmış olacaktır.

Bakanlık bu Programda Ulusal Otorite olarak tanımlanan görevlerin yanı sıra, Edirne'de bulunan Ortak Teknik Sekretarya Ofisinin işleyişi ve bir takım iş ve işlemler için görevlendirilmesinden de sorumludur.

Avrupa Birliği Bakanlığı:

- 7-8 Eylül 2011 ve 1 Aralık 2011 tarihlerinde Program bünyesinde proje yararlanıcıları tarafından yapılan harcamaların doğruluğunu onaylamaktan sorumlu olan ve seçilip görevlendirilen İlk Seviye Kontrolörlerine harcama kurallarına ilişkin eğitim vermiştir. 20-21 Mart 2012 tarihlerinde Avrupa Bölgesel İşbirliği çerçevesinde faaliyet göstererek Avrupa Birliği programlarına hizmet sağlayan *INTERACT* tarafından düzenlenen İlk Seviye Kontrolörlüğü eğitimine ise kontrolörlerle birlikte katılım sağlamıştır.
- 5 Ekim 2011 tarihinde Bulgaristan-Türkiye IPA Sınır Ötesi İşbirliği Programı Birinci Teklif Verme Çağrısı kapsamında uygulanan "*Edirne ve Elhovo'da Dinlenme, Spor, Turizm Alanları ve Olanakları Yaratma*" başlıklı proje açılış töreninde temsil edilmiştir.

- 11 Ekim 2011 tarihinde Bulgaristan-Türkiye IPA Sınır Ötesi İşbirliği Programı İkinci Teklif Verme Çağrısı kapsamında program alanında Bilgilendirme Günü, 13 Ekim 2011 tarihinde ise Ortaklık Forumu düzenlemiştir. Böylece program alanındaki potansiyel yararlanıcıların Programa ilişkin bilgi edinmesini sağlamıştır.
- 21-22 Aralık 2011 tarihlerinde Edirne’de Programın Birinci Teklif Verme Çağrısına yönelik olarak proje uygulama eğitimi, İkinci Teklif Çağrısına yönelik olarak ise proje hazırlama eğitimi vermiştir. Böylece proje uygulayan yararlanıcıların çeşitli sorunlarına çözümler geliştirilmiş, potansiyel yararlanıcıların da daha sağlıklı ve kabul imkanı yüksek proje teklifi sunabilmeleri için aydınlanmaları sağlanmıştır. 29-30 Mart 2012 tarihlerinde Program kapsamında uygulanan projelerin harcama kontrollerinin yapılması için proje sahası ziyaretleri gerçekleştirmiş, bu sayede harcamaları onaylayan İlk Seviye Kontrolörlerinin çalışmalarını denetlemiştir.
- 8 Eylül 2011’de duyurulan İkinci Teklif Çağrısının ardından Ocak–Haziran ayları boyunca proje tekliflerinin değerlendirme aşamasına katılım sağlanmıştır. Proje tekliflerinin değerlendirmesinde görev alan ve Bakanlığımız tarafından seçilip atanan Bağımsız Değerlendiricilere 4-9 Nisan 2012 tarihlerinde eğitim vermiştir.
- Projelerin idari ve teknik değerlendirmesinin tamamlanmasının ardından “Bulgaristan- Türkiye IPA Sınır Ötesi İşbirliği Programı Ortak İzleme Komitesi Toplantısı” 13 Temmuz 2012 tarihinde Kırklareli’nde gerçekleştirilerek sözleşmeye bağlanacak projeleri seçmiştir.
- İkinci Teklif Çağrısı kapsamında sunulup Ortak İzleme Komitesi tarafından kabul edilen projelere yönelik olarak Edirne, Kırklareli, Burgaz, Yambol ve Hasköy illerinde sözleşme öncesi arazi ziyaretleri ve bütçe görüşmeleri gerçekleştirmiştir.

Ayrıca:

- 4 Eylül 2012 tarihinde *Sırbistan Avrupa Entegrasyon Ofisi Sınır Ötesi İşbirliği Birimi* temsilcilerinden oluşan bir heyet ile Sınır Ötesi İşbirliği programları hakkında bilgi ve tecrübe aktarımı yapılarak fikir alışverişinde bulunulmuştur.
- 21 Eylül Avrupa İşbirliği Günü Edirne’de kutlanmıştır. Bir dizi etkinliğin gerçekleştirildiği kutlamalarda, proje yararlanıcılarının katılımına açık fotoğraf yarışmasında dereceye girenlerin ödülleri takdim edilmiş ve yarışmaya katılan tüm fotoğrafları kapsayan bir fotoğraf sergisinin açılışı Kapıkule Gümrük Sahasında yapılmıştır.

- 9-17 Ekim 2012 tarihlerinde, Birinci Teklif Verme Çağrısı kapsamındaki projelerin nihai izleme ziyaretleri gerçekleştirilmiş, uygulama süresi biten projelerin Program kurallarına uygun yürütülüp yürütülmediği, faaliyetlerinin başvuru paketinde belirtildiği gibi yerine getirilip getirilmediği incelenmiş, eksiklikleri hakkında yararlanıcılar bilgilendirilmiştir.
- 22 Kasım 2012 tarihinde Edirne Valiliği Avrupa Birliği Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu toplantısına katılım sağlanarak Bulgaristan – Türkiye IPA Sınır Ötesi İşbirliği Programına ilişkin bilgi verilmiş, bu sayede bölgedeki farkındalığın artırılmasına katkı sağlanmıştır.

Avrupa Birliği Bakanlığı, Ulusal Otorite olarak, ENPI Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı kapsamında projelerin uygulanması ve izlenmesi çalışmalarını sürdürmüştür.

ENPI Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programının 2007-2013 dönemindeki toplam bütçesi yaklaşık 38 milyon avro olup bu tutarın yaklaşık 28 milyon avrosu ENPI fonlarından, 7 milyon avrosu ise IPA fonlarından karşılanmaktadır. Ayrıca, Yararlanıcı ülkelere 3 milyon avro tutarında eş finansman sağlanmaktadır. Programda bugün itibariyle iki teklif çağrısına çıkmış olup ilk teklif çağrısında 19 proje seçilirken bunlardan 9'u Türk ortaklı projelerdir. İkinci teklif çağrısı duyurusu 30 Ocak 2011 tarihinde yayımlanmış, projeler seçilmiş ancak henüz sözleşmeler imzalanmamıştır.

Program kapsamında, Ulusal Otorite olarak eş başkanlık görev ve sorumlulukları yerine getirildiğinden, 2012 yılı Mayıs ve Haziran aylarında sıralı olarak Bükreş'te düzenlenen ENPI Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı Ortak İzleme Komitesi toplantılarına katılım sağlanmıştır.

Ulusal Otoritenin idari kapasitesinin artırılması ve iyileştirilmesi yükümlülüğü doğrultusunda; 29-30 Mayıs 2012 tarihinde Selanik'te INTERACT tarafından düzenlenen IPA Sınır Ötesi İşbirliği Programlarında Proje Yönetimi ve Risk Analizi Eğitimine iştirak edilmiştir.

ENPI Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı Birinci Teklif Verme Çağrısı altında yürütülen projelerin uygulanması konusunda; Ulusal Otorite olarak, Bakanlık 2012 yılı içinde:

- 28-29 Aralık 2011 tarihlerinde İstanbul'da “*Karadeniz Havzası'nda Çevre Koruma ve Sürdürülebilir Kalkınma için Endüstriyel Ortak Yaşam Ağı*”,
- 21-22 Şubat 2012 tarihlerinde Trabzon'da “*Karadeniz Ticaret Ağı*”,
- 29-30 Mart 2012 tarihlerinde İstanbul'da “*Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Yönetimi, Ortak Yüksek Lisans Programı*”,

- 14-15 Haziran 2012 tarihlerinde Edirne’de “*Karadeniz’de Kültürel Canlılık Programı: Karadeniz Havzasında Yaratıcı Hedef Yönetimine Yönelik Ortak Kültürel Özellikler için Örnek Model*”,
- 5-6 Eylül 2012 tarihlerinde Trabzon’da “*Karadeniz Balıkçılığının Sürdürülebilir Yönetimini Destekleyecek Bölgesel Kapasitenin Güçlendirilmesi*”,
- 10-11 Ekim 2012 tarihlerinde İstanbul’da “*Karadeniz Deprem Güvenliği Ağı*”,
- 26-27 Kasım 2012 tarihlerinde İstanbul’da “*Ege'den Karadeniz'e Doğu Deniz Yollarında Ortaçağ Limanları*”

projelerine izleme ziyaretleri gerçekleştirmiştir.

Ulusal Otorite yükümlülükleri arasında yer aldığından, mal ve hizmet alım masrafları ile kontrolör ve değerlendirici giderleri dahil olmak üzere sair harcamaların yönetimi Bakanlığımızca yürütülmüştür.

Bölgesel Kalkınma ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi (IPA-III ve IV)

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesindeki ihale birimlerinin akreditasyonuna yönelik faaliyetler özellikle 2011 yılında hız kazanmıştır. Komisyon nezdinde gerekli girişimlerde bulunmak suretiyle Bakanlığımız akreditasyon sürecinde kurumlara siyasi ve teknik destek sağlamıştır. İlk olarak 20 Ocak 2011’de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesindeki ihale birimi için yetki devri kararı alınmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ardından, 31 Ocak 2012’de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 15 Şubat 2012’de Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve son olarak 12 Kasım 2012’de Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına bağlı ihale birimlerine yönetim yetkisinin devrine dair kararlar yürürlüğe girmiştir.

Böylece, anılan birimler, İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi, Bölgesel Rekabet Edebilirlik ve Ulaştırma Operasyonel Programları kapsamındaki satın alma ve ihale işlemlerini yerine getirmeye başlamışlardır.

İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi, Çevre ve Ulaştırma Operasyonel Programları ile ilgili 2012 yılı için oluşan fon kaybı riski, Ulusal IPA Koordinatörü ile beraber başta Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, diğer DIS aktörleri ve Program Otoritesi Bakanlıklar olmak üzere ilgili tüm tarafların yoğun çabalarıyla sonuçlanan ilave avansın önünün açılması neticesinde bertaraf edilmiştir.

Kırsal Kalkınma (IPA-V)

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) merkez teşkilatıyla birlikte 17 İl Koordinatörlüğü (İK) ile Yönetim Otoritesi, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi Destek Ofisi ve Denetim Otoritesi için 29 Ağustos 2011 tarihli Avrupa Komisyonu Kararı ile Programın 101 - Et Üreten Tarımsal İşletmeler, 103- Et ve Et Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ve 302- Yerel Ürünler ve Mikro İşletmelerin Geliştirilmesi tedbirleri bağlamında yetki devri kararı alınmıştır.

Bilahare, Avrupa Komisyonunun 2 Mart 2012 tarihli kararı ile TKDK Erzurum, Ordu ve Van İl Koordinatörlükleri için aynı tedbirler bağlamında yetki devri kararı alınmıştır. Böylece, Programın ilk aşamasına ait yetki devri süreci tamamlanarak uygulama safhasına geçilmiştir. Öte yandan, uygulama devam ederken, başvuru sayısının artırılması amacıyla her bir ilk aşama tedbirinin (101,103,302) yine ilk aşama dahilinde olan tüm illerde uygulanması kararı alınmıştır. Bu kapsamda 20 il arasında yer alan 9 il için ek yetki devri kararı alınması gereği oluşmuş ve buna ilişkin Komisyon Kararı 17 Ekim 2012 tarihinde yayımlanmıştır. Komisyonun bahse konu kararı ile kapsam dahilindeki illerde de her üç tedbir için çağrıya çıkılması mümkün kılınmıştır.

Avrupa Komisyonu tarafından ikinci aşama yetki devri çalışmaları kapsamında örnekleme ile seçilen 9 İl Koordinatörlüğü (İK)'nin denetimine yönelik 7. IPARD Yetki Devri Misyonu, 12-23 Kasım 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bunlardan 5 İK Komisyon tarafından Yetki Devri için uygun olarak değerlendirilmiştir. Kalan 17 İK'nın denetimi henüz gerçekleştirilmemiştir. Bu çalışmalara ek olarak, ilk aşama tedbirleri bağlamında ilave 22 il koordinatörlüğü için yetki devri kararı alınmasının yanı sıra Teknik Destek Tedbirinin akreditasyonu da paket dahilindedir.

Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ulusal akreditasyon görevini tamamlayarak yetki devri kararı talebine ilişkin yazısını 28 Eylül 2012 tarihinde Komisyona iletmiştir. Geline aşama itibarıyla Komisyon'un ilgili birimlerince yerinde denetim faaliyetleri sürdürülmekte olup, tamamlandığında yetki devri kararının alınması mümkün olabilecektir. İkinci aşama yetki devrinin Komisyon tarafından uzatılmaması ve doğrulama denetimlerinin ivedilikle tamamlanması için Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ofisinin girişimleri ile Tarım ve Kırsal Kalkınmaya Destekleme Kurumu ve Yönetim Otoritesi ile birlikte Komisyon nezdinde görüşmelerde bulunulmuş ve 2013 yılı için bir eylem planı oluşturulmuştur.

Kırsal Kalkınma Bileşeni kapsamında, bugüne kadar 8 münferit başvuru çağrı ilanına çıkmıştır. 8. Başvuru Çağrısı kapsamında başvurular 17 Aralık 2012 – 15 Ocak 2013 tarihleri arasında alınmaktadır.

İlk 6 Başvuru Çağrısı kapsamında imzalanan 298 sözleşme içerisinde feshi gerçekleşen projeler dışında kalan 269 sözleşme için imzalanan toplam destek tutarı 86

milyon avro olup; bunun 64.5 milyon avroluk kısmı AB, 21.5 milyon avroluk kısmı ise Türkiye katkısından oluşmaktadır.

5- AB Bakanlığı Tarafından Yürütülen Projeler

Avrupa Birliği Bakanlığı, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) tam üyelikle sonuçlandırılacak bir müzakere sürecinde üstlenmiş olduğu misyonun gereği olarak, çeşitli alan ve temalarda, toplumun tüm kesimlerinin dahil edildiği projeler hazırlamakta ve uygulamaktadır.

Bu projelerin finansmanında; AB'den sağlanan fonların yanı sıra ulusal bütçe imkanları da etkin şekilde devreye sokulmakta ve diğer donör kaynaklardan elde edilebilen finansman imkanlarından da faydalanılmaktadır.

Bu kapsamda:

- “Yürütülmekte olan müzakere sürecinde gerçekleştirilen yasal ve idari reformların tam olarak hayata geçirilmesi ve titizlikle takibi; kamuoyu nezdinde AB'ye üyelik sürecimizin daha sağlıklı anlaşılabilmesi ve algılanabilmesi; AB mali kaynaklarının kamu kurumları, sivil toplum örgütleri, özel kuruluşlar ve kişiler tarafından verimli kullanılabilmesi” konularında **yerel yönetimlerimize,**
- “Kamu ve sivil toplum işbirliği etkinliğinin artırılması, AB ve Türkiye arasında diyalogun geliştirilmesi, AB'nin Türkiye'de daha geniş kitlelere anlatılması ve Türkiye'nin Avrupa'da daha etkin tanıtılması” için **sivil toplum kuruluşlarımıza,**
- “Müktesebat uyum ve uygulama yükümlülüğü çalışmalarına yönelik kısa dönemli teknik destek ihtiyaçlarının karşılanması” amacıyla **kamu kurumlarımıza,**
- “AB müktesebatı konusunda ihtiyaç duyulan bilgi sahibi ve donanımlı personel yetiştirilmesine katkı sağlanabilmesi” için **üniversite öğretim üyeleri ve öğrencilerine, kamu kurumu temsilcilerine ve özel sektör çalışanlarına,**

yönelik olarak, Bakanlık, aşağıda belirtilen başlıklar altında pek çok proje geliştirmiş ve geliştirmeye devam etmektedir.

PROJELER

Sivil toplum aracılığıyla Türkiye ve AB vatandaşları arasında işbirliği ve diyalogun geliştirilmesi, müzakereleri tamamlayıcı nitelik taşımaktadır. Bu kapsamda, Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından 2005 yılından bu yana farklı başlıklarda devam eden sivil toplum destekleri, 2008 yılında uygulanmaya başlanan “**AB ve Türkiye arasındaki Sivil Toplum Diyalogunun Geliştirilmesi Projesi**” ile hız kazanmıştır. Proje, AB'de Türkiye'nin ve Türkiye'de AB'nin daha iyi anlaşılması ve bilgi paylaşımının sağlanması, AB ve Türkiye sivil toplumu arasında deneyim paylaşımı ve ilişkilerin güçlendirilmesini hedeflemiştir.

Avrupa Birliği Bakanlığı 2012 yılına kadar çeşitli aşamalarıyla yürüttüğü projenin ilk bölümünde, sivil toplumun temsilinde önemli bir role sahip olan **belediyeler, üniversiteler, meslek örgütleri ve gençlik girişimleri** tarafından uygulanan projelere toplam 19,5 milyon avro hibe desteği sağlamıştır.

Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları (STK) sadece bu ilk aşama kapsamında, AB üyesi veya AB'ye aday 21 farklı ülkeden toplam 153 sivil toplum temsilciliğiyle ortaklık kurmuştur. Çevreden gıda güvenliğine, eğitimden sanayiye kadar birçok farklı alanda yürütülen projeler ile Türkiye ve Avrupa'da toplam 2 milyondan fazla kişiye ulaşılmıştır.

AB ve Türkiye Arasında Sivil Toplum Diyalogu II

AB ve Türkiye arasındaki sivil toplum diyaloguna ivme kazandıran bu girişimin devamı, 2010-2012 yılları arasında uygulamaya konan "AB ve Türkiye Arasında Sivil Toplum Diyalogu II" projesi ile gelmiştir. "**Tarım ve Balıkçılık**", "**Kültür ve Sanat**" ve "**Mikro Hibe**" olmak üzere üç bileşenden oluşan proje çerçevesinde sivil topluma yaklaşık 5,3 milyon avro hibe desteği sağlamıştır.

Programın "**Kültür ve Sanat**" bileşeni ile amaç; Avrupa Birliği ve aday ülkeler ile kültürel alanda işbirliği oluşturmak, bu alanda faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri arasında kurulan ortaklıkları desteklemek ve sürdürülebilir işbirliği ve diyalog ortamını geliştirmektir.

Bu hedefler doğrultusunda STK'lar tarafından geliştirilen ve 2012 yılı Ekim ayı itibarıyla tamamlanmış olan projelere toplam 2,3 milyon avro finansman desteği verilmiştir.

"**Tarım ve Balıkçılık**" bileşeni ile ise, tarım, gıda güvenliği, veterinerlik, bitki sağlığı ve balıkçılık alanında faaliyet gösteren STK'lar aracılığıyla AB politika ve uygulamaları konusunda daha fazla bilgi sahibi olunması ve üye ülkeler ile Türkiye arasında iletişim ve karşılıklı deneyim paylaşımının güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu bileşen altında Bakanlık, toplam 2,8 milyon avro hibe desteği sağlamıştır. Tarım ve Balıkçılık projeleri de diğer bileşende olduğu gibi 2012 yılı Ekim ayı sonunda başarıyla tamamlanmıştır.

Gerçekleştirilen çalışma ziyareti, sergi, seminer, sahne performansları gibi çeşitli etkinlikler vasıtasıyla proje, 2012 yılı sonu itibarıyla AB üyesi ülkeler ve Türkiye'de yaklaşık 850 bin kişiye ulaşmıştır.

Program kapsamında uygulanan projelerle, sadece bu yıl içinde, AB üye ülkeleri ve Türkiye'de faaliyet gösteren 174 STK 95 ortaklık kurmuştur.

Program kapsamında büyük çaplı tematik projelere ek olarak, “Mikro Hibe” bileşeni ile yerel STK’ların küçük bütçeli projeleri de desteklenmiştir. Diyalog sürecindeki 56 yerel STK’ya 280 bin avro finansman sağlanmıştır. 2012 yılında tamamlanan değerlendirmelerin sonucuna göre, bu bileşen çerçevesinde STK’lar düzenledikleri etkinlikler aracılığıyla iki binin üzerinde kişiye ulaşmışlardır.

Avrupa Birliği Bakanlığı, Sivil Toplum Diyalogu-II kapsamında elde edilen sonuçları geniş kitlelere duyurmak amacıyla, sivil toplum projeleri ve etkinliklerini konu alan ve basında geniş biçimde yer bulan “Fotoğraflarla Diyalog” adlı sergiyi 2012 yılının ilk yarısında, Ankara Esenboğa ve İstanbul Atatürk Havaalanları ile Brüksel’de Avrupa Komisyonu merkez binası olan Berlaymont’ta sergilemiştir.

Sergi aracılığı ile diyalogun başarısı ve etkisi yurtiçinde ve yurtdışında yaklaşık 3,5 milyon kişi ile paylaşılmıştır.

AB ve Türkiye Arasında Sivil Toplum Diyalogu III

Sivil Toplum Diyalogu projesinin üçüncü aşaması, Türkiye’nin siyasi reformlar bağlamındaki ilerleyişi için önemli konular olan “*Siyasi Kriterler*” ve “*Medya*” alanlarında devam etmektedir.

Projenin hazırlık çalışmaları 2012 yılı Aralık ayı itibarıyla tamamlanmıştır. 2013 yılı başında duyurulması planlanan hibe programı, bu alanlarda en az 100 sivil toplum diyalogu projesine toplam 9,3 milyon avro finansman sağlayacaktır.

Bu desteğin 6 milyon avrosu Siyasi Kriterler alanında, 3 milyon avrosu Medya alanında, 300 bin avrosu ise yerel STK’ların Mikro Hibe bileşeni projeleri için kullanılacaktır.

Avrupa Birliği Bakanlığı, STK’lara büyük çapta destek sağlayacak olan bu hibe programının tüm Türkiye’de etkin şekilde duyurulması için düzenlenecek olan iletişim faaliyetleri ve bilgilendirme günlerinin hazırlıklarını, 2012 yılı son çeyreğinde tamamlamıştır.

“Siyasi Kriterler” hibe programı altında, insan hakları, ayrımcılıkla mücadele, demokrasi ve hukukun üstünlüğü konularında, Türkiye’deki siyasi kriterlere yönelik mevzuat ve uygulamaların hem uluslararası hem AB düzeyine taşınması desteklenmiş olacaktır.

Kamuoyu oluşturulması ve şekillendirilmesi bakımından en etkili araç olan medya, AB hakkında kamuoyunun bilinçlendirilmesi konusunda da önemli bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda geliştirilen “Medya” bileşeni ile medya sektöründe yer alan kuruluşlar AB konusundaki mesleki birikimlerini önemli ölçüde artıracak ve AB üye ülkelerindeki medya kuruluşları ile kalıcı bir diyalog geliştirecektir.

AB ve Türkiye Arasında Sivil Toplum Diyaloğu IV

Son taslağı Komisyon'a iletilen Sivil Toplum Diyaloğu IV projesi de, 2012 yılında şekillenmeye devam etmiş; ön hazırlık çalışmalarının bir kısmı tamamlanmıştır. Projenin tasarımında öngörülen amaçlar, müktesebat başlıklarında (enerji, çevre, tarım ve balıkçılık vb.) yürütülecek sivil toplum diyaloğu projeleri ile hem bu başlıklardaki ilerlemelerin sivil toplum katkısıyla da pratiğe dökülmesi, hem de Türkiye ve AB sivil toplumları arasında güçlü bağların kurulması ve işbirliğinin oluşturulması olmuştur. Proje "**AB Müktesebatı**" konuları ile "**Mikro Hibe**" bileşeni altındaki projelere yaklaşık 11 milyon avro hibe desteği sağlamayı öngörmektedir.

AVRUPA BİRLİĞİ'NE ENTEGRASYON SÜRECİNİ DESTEKLEME FAALİYETLERİ PROJESİ (SEI)

Avrupa Birliğine Entegrasyon Sürecini Destekleme Faaliyetleri Projesi (SEI), Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında finanse edilen projelerin kalitelerinin artırılması, kamu kurum ve kuruluşlarının proje hazırlama ve uygulama kapasitelerinin geliştirilmesi, AB müktesebatının üstlenilmesi çalışmalarının desteklenmesi ve bu çalışmalar kapsamında söz konusu kurum ve kuruluşların idari ve insan kaynakları kapasitelerinin güçlendirilmesi hedeflerine yönelik olarak ilerlemektedir.

2012 yılı kapsamında SEI Programı altında Bakanlıklarımız tarafından geliştirilen 25'den fazla projeye yaklaşık 3,9 Milyon avro finansman desteği sağlanmıştır. Ayrıca, SEI projesinin etkinliğini artırmak için Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından yürütülen bir teknik yardım projesi 2012 yılı içerisinde tamamlanmıştır. Bu proje kapsamında, yararlanıcı kamu kurum ve kuruluşlarına SEI başvurularında yol gösterici olması amacıyla "**SEI Rehberi**", "**İş Tanımı Hazırlama Rehberi**" ve "**Örnek SEI Uygulamaları**" başlıklı 3 adet rehber doküman hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra değerlendirme sürecini daha etkin hale getirmek ve hızlandırmak amacıyla "**SEI-Online Başvuru Sistemi**" oluşturulmuş ve 2012 yılı ilk çeyreği itibarıyla kullanıcıların erişimine sunulmuştur.

YEREL YÖNETİMLERİN AB SÜRECİNDE KURUMSAL KAPASİTELERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

"Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması" Projesi

Müzakere sürecinde gerçekleştirilen yasal ve idari reformların tam olarak hayata geçirilmesi, kamuoyu nezdinde AB'ye üyelik sürecimizin daha sağlıklı anlaşılabilmesi ve AB mali kaynaklarının kullanılması konusunda Valiliklerin daha etkin hale gelmeleri amacıyla 2010 yılında Avrupa Birliği Bakanlığı "Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesi"ni uygulamaya koymuştur.

Proje, 2012 yılı Aralık ayı itibarıyla yaklaşık üç yıllık bir faaliyet dönemini geride bırakmıştır.

Proje, **İçişleri Bakanlığı** ile sağlanan mutabakat sonucunda **26 Ocak 2010 tarihinde** başlamış; yereldeki AB yapılanması konusunda büyük ilerleme kaydedilmesini sağlamıştır. 2012 yılında da söz konusu projenin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi çalışmaları devam etmiştir.

Proje kapsamında her ilde bir vali yardımcısı “**İl AB Daimi Temas Noktası**” olarak belirlenmiş ve Daimi Temas Noktası’nın koordinasyonunda ildeki kamu ve sivil toplum temsilcilerinden oluşan “**Avrupa Birliğine Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulları**” (AB UDYK) oluşturulmuştur.

Üç ayda bir toplanan bu kurulda; ilçe kaymakamları, ilgili il müdürleri, il özel idaresi genel sekreteri, büyükşehir belediyesi genel sekreter veya yardımcısı, diğer il belediye başkanlıklarından belediye başkan yardımcısı, üniversitelerin rektör yardımcısı, ticaret, sanayi ve ziraat odalarının temsilcileri ve ildeki aktif STK’lardan birer temsilci yer almıştır. 81 ilde yapılan AB UDYK toplantılarının sayısı, 2012 yılı Aralık ayı itibarıyla, 630’un üzerine çıkmıştır. Bu toplantılardan 11’ine bizzat Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Sayın Egemen BAĞIŞ; 4’üne Avrupa Birliği Bakan Yardımcısı, 38’ine ilgili Avrupa Birliği Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı katılım sağlamıştır.

Proje başlangıcından itibaren yerelde geliştirilen bir diğer birim “**Valilik AB Birimleri**”dir. 2012 yılı Aralık ayına kadar, Valilik AB Birimleri tarafından düzenlenen eğitimler ve bilgilendirmeler çerçevesinde on binlerce kişinin AB ile ilgili konularda temel ve doğru bilgiler alması, yerelde dört binin üstünde projeye destek olunması ve 9 Mayıs Avrupa Gününün illerimizde de kutlanması sağlanmıştır.

Bütün bu çalışmalar sonucunda, illerde İl AB Daimi Temas Noktası, AB UDYK ve Valilik AB Biriminden oluşan üç ayaklı bir AB yapılanması işler hale gelmiştir. Bakanlık bu yapılanmayı finansal ve aynı desteklerle 2012 yılında da geliştirmiştir.

Bakanlık, 2011 yılında tasarlanmış bir hibe programı olan “**İllerimiz AB’ye Hazırlanıyor Programı**”nın ilk aşamasını, desteklenen 25 ilin proje hedeflerine başarıyla ulaşmasıyla 2012 yılı Haziran ayında tamamlamıştır.

Avrupa Birliği Bakanlığı bütçesinden toplam 1.250.000 TL ayrılmış bu programın başarısı üzerine, hiç zaman kaybedilmeden söz konusu hedeflere diğer illerde de ulaşılması için programın ikinci aşaması uygulamaya konmuştur.

2012 yılı başlarında duyurulan “**İllerimiz AB’ye Hazırlanıyor Programı –II**” kapsamında, Avrupa Birliği Bakanlığı bütçesinden ayrılmış olan 1 milyon TL’lik bütçe iki bileşen altında kullanılmıştır.

“**AB Faaliyetlerine Destek**” bileşeni kapsamında, 2012 yılı ilk çeyreğinde gerçekleştirilen başvuru değerlendirmeleri sonucunda, 13 ilin projesi destek almaya hak kazanmıştır. Projelerin uygulaması 2012 yılı Mayıs ayında başlamıştır.

Bölgesel işbirliği ve tema bazında AB çalışmalarına ivme kazandırmayı amaçlayan “**Bölgesel Projelere Destek**” bileşeni altında ise, 7 koordinatör ilin öncülüğünde toplam 26 ilde; gıda güvenliği, tüketici hakları, çevre, kültürel miras, kamu-sivil toplum işbirliği, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ile Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik Programları başlıkları altında bölgesel projeler geliştirilmiştir.

Bütçe ve illerdeki insan kaynakları imkânları doğrultusunda bölgesel projeler, 2012 yılı Aralık ayı itibarıyla aşamalı olarak uygulanmaya başlamıştır.

“**Valiliklerde AB İşleri İçin Kapasite Oluşturulması**” Projesi

SEI mali kaynağından finanse edilen “Valiliklerde AB İşleri İçin Kapasite Oluşturulması Projesi”, 1.950.000 avro tutarında Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı desteğini kapsamaktadır.

Projenin hazırlık çalışmaları kapsamında, 20 Haziran 2012 tarihinde, projede yer alan 20 pilot ilin İl AB Daimi Temas Noktası vali yardımcılarının ve AB birimi temsilcilerinin katıldığı bir istişare toplantısı gerçekleştirilmiştir.

2012 yılı sonbahar aylarında hazırlıklarının tamamlanması sonrasında uygulama süreci **2012 yılı Aralık ayında** başlayan proje ile, yereldeki AB yapılanmasının teknik ve idari kapasitesinin artırılması ve valiliklerin AB’ye üyelik sürecinde ilde önder kuruluşlar haline gelmesi hedeflenmektedir.

İki yıl sürecek olan proje kapsamındaki temel faaliyetler arasında Eğitim İhtiyacı Analizi, AB uzmanlığı eğitim programı, proje hazırlama eğitimleri, eğiticilerin eğitimi programı, AB politikaları konusunda kapasite artırma faaliyetleri, Brüksel çalışma ziyareti ve şehir eşleştirme programı **yer almaktadır.**

“**Belediyelerimiz AB’ye Hazırlanıyor**” Projesi

AB müktesebatının önemli bir bölümü belediyelerin yetki alanına girmektedir. Bu sebeple belediyelerin AB ile ilgili konularda yeterli bilgi ve kapasiteye sahip olması, müktesebatın doğru uygulanabilmesi açısından önem arz etmektedir.

Bu doğrultuda 2011 yılı başında Avrupa Birliği Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği ile “Belediyelerimiz AB’ye Hazırlanıyor Projesi”ni geliştirmiştir. Proje, 2012 yılında çeşitli etkinlikler ve yeni ortaklıklarla devam etmiştir.

2012 yılı Mart ayında İstanbul'da Beylikdüzü Belediyesi ev sahipliğinde, "Beylikdüzü AB Yolunda" konferansı düzenlenmiş ve "Avrupa Birliği Mali Yardımları Kapsamında Sağlanan Destekler" isimli kitapçık yayımlanmıştır.

Yine aynı dönemde, Beyoğlu Belediyesi Hayatboyu Öğrenme Programları konulu bir bilgilendirme toplantısı yapmıştır.

Proje, AB müktesebatı ve mali yardımlar konularında bilgilendirme toplantıları, konferanslar ve çalışma ziyaretleri gibi faaliyetler aracılığıyla belediyelerin AB ile ilgili konulardaki kapasitelerini artırmaya devam etmektedir.

"Ankara AB'ye Hazırlanıyor" Projesi

Avrupa Birliği Bakanlığı, kültürel, sosyo-ekonomik ve demografik açıdan arz ettikleri önem dikkate alınarak, AB süreci konusunda farkındalığı artırmak ve AB müktesebatına uyum sürecinin yerel ayağını güçlendirmek amacıyla bu süreçte lokomotif iller olarak değerlendirilen İstanbul ve Ankara için 2012 yılında da farklı projeler geliştirmiştir.

Söz konusu iki projeden ilki olan "Ankara AB'ye Hazırlanıyor" projesi **27 Mart 2012**'de Avrupa Birliği Bakanlığı, Ankara Valiliği ve Ankara Büyükşehir Belediyesi arasında imzalanan bir protokolle yürürlüğe girmiştir.

2012 yılı içerisinde gerçekleştirilen etkinlikler kapsamında Birlik Programlarına yönelik olarak 500'ün üzerinde yerel yönetim, STK ve özel sektör temsilcisinin katılım sağladığı dört farklı eğitim gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, 9 Mayıs 2012'de Ankara'da yapılan proje fuarı AB hibeleri konusunda farkındalığın artırılmasına katkıda bulunmuştur.

2012 yılında hazırlıkları tamamlanmış olan diğer proje faaliyetleri, önümüzdeki dönemde çeşitli AB müktesebat başlıklarına yönelik seminerler, proje sergileri ve proje yarışması ile devam edecektir.

"İstanbul AB'ye Hazırlanıyor" Projesi

İstanbul ilinde AB ile ilgili konularda farkındalığı artırmak ve yerel yönetimlerin Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinde aktif rol oynamasını sağlamak amacıyla **26 Nisan 2012** tarihinde Avrupa Birliği Bakanlığı, İstanbul Valiliği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Türkiye Belediyeler Birliği arasında imzalanan protokol ile "İstanbul AB'ye Hazırlanıyor" projesinin uygulamasına başlanmıştır.

Proje kapsamında bugüne kadar, farkındalık ve kapasite artırma aktivitelerinin yanı sıra İstanbul'un 39 ilçesinde AB ile ilgili çalışmaların yürütülmesine destek olmak amacıyla Bakanlık tarafından her bir ilçeden sorumlu bir uzman/uzman yardımcısı

görevlendirilmiştir. Ayrıca İstanbul ilçelerinin AB yerel yönetimleri ile birlikte AB müktesebatının yereldeki uygulamalarına yönelik olarak ortak projeler geliştirecekleri ve kalıcı işbirlikleri kurabilecekleri “Şehir Eşleştirme Programı Teklif Çağrısı” 7 Kasım 2012 tarihinde duyurulmuştur. 22 Kasım 2012 tarihinde program tanıtım toplantısı gerçekleşmiştir. Teklif çağrısı sonucunda, AB ülkelerinden seçilecek yerel yönetimler ile İstanbul’da pilot olarak seçilen ilçeler arasında eşleştirme yapılarak ortak çalışmalar yürütülmesi sağlanacaktır.

Proje kapsamında 2012 yılı içerisinde hazırlıkları yapılan ve ileriki dönemde gerçekleştirilecek faaliyetler arasında “Avrupa Birliği Üyelik Süreci ve Proje Hazırlama Eğitimleri”, “Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler Sempozyumu”, proje yarışması ve proje sergileri yer almaktadır.

“İl Özel İdareleri AB’ye Hazırlanıyor” Projesi

AB’ye uyum kapsamında yerel yönetimler için yapılan çalışmalardan bir diğeri, Avrupa Birliği Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Vilayetler Hizmet Birliği’nin işbirliğiyle yürütülen “İl Özel İdareleri AB’ye Hazırlanıyor” projesidir.

Proje, valilik AB birimlerinin ve il özel idarelerinin işbirliği içinde AB ile ilgili konularda farkındalık kazanmaları ve idari kapasitelerini güçlendirmeleri amacıyla **28 Kasım 2011** tarihinde imzalanan protokol ile uygulamaya geçmiştir.

Projenin fiili olarak uygulamaya geçtiği 2012 yılı içerisinde toplam 120 il özel idaresi ve valilik personeline Türkiye’ye sağlanan AB mali yardımları ile ilgili olarak proje hazırlama eğitimleri verilmiştir; Vilayetler Hizmet Birliği encümeni ve üyelerini kapsayan heyet, Brüksel’e düzenlenen iki farklı çalışma ziyareti ile AB kurumlarını ziyaret etmiştir.

Proje ortakları ayrıca, Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi tarafından hazırlanmış olan “Avrupa’da Yerel ve Bölgesel Yönetim Yapıları ve Yetkileri” isimli kitaptan yararlanarak AB ülkelerindeki yerel yönetimlere ilişkin bilgilerin yer aldığı bir yayının baskısını tamamlamıştır.

Projenin uygulanmasıyla birlikte, il özel idarelerinin görev alanlarına giren AB ile ilgili konularda farkındalıkları ve kurumsal kapasiteleri artmakta ve Vilayetler Hizmet Birliği’nin AB üyesi ülkelerdeki muadil kuruluşlar ile gerçekleştireceği ortak projelerin temelleri atılmaktadır.

Böylece kamu yapılanması içerisinde önemli yere sahip olan il özel idareleri ve onların ulusal düzeydeki temsilcisi olan Vilayetler Hizmet Birliği, AB’ye üyelik sürecimize daha etkin bir şekilde dahil edilmektedir.

“AB Müktesebatının Yerelde Uygulanması” Projesi

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından desteklenen, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Türkiye Belediyeler Birliği ve Türkiye Vilayetler Hizmet Birliği’yle işbirliği içerisinde sürdürülmesi planlanan 1.200.000 TL bütçeli bu yatırım projesinin ön hazırlık çalışmaları **2012 yılı içinde** tamamlanmıştır.

Proje, yerelde uygulama alanı bulunan fasıllarla ilgili bir mevcut durum çalışması yapılarak merkezi ve yerel düzeyde faaliyet gösteren aktörlerin yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi ve pilot il ve ilçelerde yapılacak saha çalışmaları ile yereldeki uygulama kapasitesini güçlendirecek bir metodoloji geliştirilmesini hedeflemektedir.

Avukatlar için Yargı ve Temel Haklar Projesi

Avukatların Yargı ve Temel Haklar faslına ilişkin olarak farkındalıklarının artırılmasını amaçlayan, Avrupa Birliği Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Türkiye Barolar Birliği’nin işbirliğiyle yürütülen proje, 2012 yılında İngiltere’nin Ankara Büyükelçiliği tarafından desteklenmeye hak kazanmıştır.

Eylül 2012’de projenin uygulama takviminin başlamasının hemen ardından proje internet sitesi hizmete girmiştir. Proje kapsamında yer alan ilk eğitim semineri, **2012 yılı Kasım ayında**, Konya Barosuna kayıtlı 71 avukatın katılımıyla Konya’da yapılmıştır. Proje faaliyetleri arasında yer alan, Yargı ve Temel Haklar faslına yönelik ayrıntılı bilgilerin yer alacağı el kitabının hazırlık çalışmaları tamamlanmıştır.

Proje, Yargı ve Temel Haklar faslına yönelik çalışmalara ilk defa savunma makamı olan avukatların da dahil edilmesi bağlamında önem taşımaktadır. Eğitimler, Türkiye genelinde yaklaşık 350 avukata Avrupa Birliği hukuku ile AB reform süreci kapsamında yargı alanında gerçekleştirilen gelişmelere ilişkin bilgi aktarımını hedeflemektedir.

“İL BASIN MÜDÜRLERİ VE İL TİCARET ODALARINDAKİ BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER SORUMLULARININ AB KONULARINDA FARKINDALIKLARININ ARTIRILMASI” PROJESİ

“İl Basın Müdürleri ve İl Ticaret Odalarındaki Basın ve Halkla İlişkiler Sorumlularının AB Konularında Farkındalıklarının Artırılması” konulu MATRA fonu projesi gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında 119 katılımcı Avrupa Birliği ve medya-iletişim konularında eğitimlere katılım sağlamıştır. Ayrıca 24 katılımcı Barselona’da bulunan Avrupa Kamu Yönetimi Enstitüsüne ve muhtelif kurum ve kuruluşlara gerçekleştirilen çalışma ziyaretine iştirak etmiştir. Söz konusu proje Avrupa Birliği katılım sürecinde gerçekleştirilen çalışmaların ve yapılan reformların yerele taşınması ve doğru ve eksiksiz duyurulması açısından önemli bir faaliyet olmuştur.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI KOORDİNASYONUNDA YÜRÜTÜLEN BURS PROGRAMLARI

Jean Monnet Burs Programı

Jean Monnet Burs Programı Türkiye'nin en uzun soluklu projelerinden biridir. Türkiye'nin AB'ye tam üyelik hedefi çerçevesinde, AB alanında uzmanlaşmış personel sayısının artırılması ve müktesebatın etkin uygulanabilirliği için gerekli idari kapasitenin oluşturulması amacıyla 20 yılı aşkın süredir yürütülmektedir.

AB üyesi ülkelerde üniversite veya üniversiteye eş diğer araştırma kurumlarında, AB müktesebatına ilişkin konularda yüksek lisans eğitimi veya araştırma programlarına katılma imkanı sağlayan Jean Monnet Burs Programı, aynı zamanda Türkiye ve AB arasındaki sivil toplum diyalogunun vazgeçilmez bir parçasıdır.

AB'ye katılım sürecinde özellikle kamu kurumlarının idari kapasitesinin artırılması açısından büyük önem taşıyan Jean Monnet Burs Programı kapsamında kamu kurumlarına her akademik yılda %60 kontenjan ayrılırken, bu oran üniversiteler için %30, özel sektör için %10'dur.

Burs programının başlangıcından 2012 yılı sonuna kadar, kamu çalışanlarından üniversite öğrencilerine ve akademik/idari personeline, özel sektör çalışanlarından STK çalışanlarına yaklaşık 1400 bursiyer AB üyesi ülkelerde AB ile ilgili konularda eğitim alma fırsatı yakalamıştır.

Burs programının Türkiye genelinde daha etkin duyurulması amacıyla yürütülen çalışmalar sonucunda **2011-2012 akademik yılı** burslarına başvurularda %55 artış gerçekleşmiştir. Burs almaya hak kazanan 100 bursiyer, 10 farklı AB üyesi ülkede, 56 farklı eğitim kurumunda, 14 farklı müktesebat başlığında eğitimlerini başarıyla tamamlayarak 2012 yılında Türkiye'ye geri dönmüştür.

2012-2013 akademik yılı için de, Jean Monnet Burs Programına başvuruların ve başvuru kalitesinin artırılması amacıyla yoğun ve çeşitlendirilmiş tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda, 13 ilde (Adana, Ankara, Bolu, Edirne, Elazığ, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, İstanbul, Konya, Malatya, Samsun) 17 bilgilendirme toplantısı düzenlenerek 1500 potansiyel bursiyere ulaşılmıştır.

Bakanlık, kamu kurumlarının eğitim ve personel dairesi başkanlıklarında görevli kamu personelinin katılım sağladığı bir diğer bilgilendirme toplantısını Ankara'da düzenlemiştir. İstanbul'da ise özel sektör ve STK'lar için ayrı bir bilgilendirme toplantısı gerçekleştirmiştir.

Söz konusu tanıtım faaliyetleri neticesinde 2012-2013 akademik yılı başvurularında önceki yıla nazaran %10 artış yaşanmıştır.

Jean Monnet Burs Programı tarihinde %60'lık kamu kurumu kotası ilk defa doldurularak burs almaya hak kazanan 100 bursiyerden 60'ı kamu çalışanı olmuştur. 2012 yılı Eylül ayı itibarıyla 100 bursiyer, 10 farklı AB üyesi ülkede, 40 farklı eğitim kurumunda, 27 farklı müktesebat başlığında eğitimlerine başlamıştır.

Bu akademik yıldaki bir diğer memnuniyet verici gelişme, Ankara ve İstanbul dışındaki illerden (Adana, Çankırı, İzmir, Kocaeli, Mardin, Şanlıurfa) burs almaya hak kazanan bursiyer sayısındaki artıştır.

2012 yılı içinde gerçekleştirilen diğer çalışmalar sonucunda, **2013-2014 akademik yılı** kapsamında burs alacak kişi sayısı 100'den 130'a çıkarılmıştır.

Bakanlık, programın tanıtımının Türkiye geneline yayılması için büyük çaba harcamıştır. 11 farklı ilde (Ankara, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Isparta, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Mersin, Şanlıurfa), 24 kurum/kuruluş/üniversitede, 26 bilgilendirme günü gerçekleştirmiştir.

Jean Monnet Burs Programı istatistikleri incelendiğinde, bursiyerlerin cinsiyet dağılımı açısından programın çok dengeli olduğu görülmektedir. 2008-2009, 2009-2010, 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013 akademik yılında bursiyerlerin sırasıyla %63, %56, %61, %51 ve %51'i kadındır.

Jean Monnet Burs Programı, 2012 yılında da **artırılan bursiyer sayısı** ve **kamu sektöründen bursa gösterilen ilginin her geçen yıl artması** bağlamında ülkemizin en seçkin burs programı olmaya devam etmiştir.

AVRUPA KOLEJİ YÜKSEK LİSANS BURS PROGRAMI

Avrupa Birliği Bakanlığı koordinasyonunda yürütülen “Avrupa Koleji Yüksek Lisans Burs Programı”, Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış'ın girişimleriyle ilk kez 2010-2011 akademik yılında başlatılmıştır. Program Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylık sürecinde, gerek kamuda gerek özel sektörde ihtiyaç duyulan, donanımlı AB uzmanları ve geleceğin Türk Avrokratlarını yetiştirmeyi hedeflemektedir. Özel sektör temsilcilerinin ve sivil toplum kuruluşlarının destekleriyle program kapsamında, 2010-2011 akademik yılı için 14 adet, 2011-2012 akademik yılı için 17 adet, 2012-2013 akademik yılı için ise 22 adet burs sağlanmıştır.

Program kapsamında burs verilen öğrenciler Avrupa Koleji'nde (Brugge veya Natolin kampüsleri) bir yıllık yüksek lisans programlarından birinde öğrenim görmeye hak kazanmaktadırlar. Önümüzdeki dönemde program dâhilinde burs ve başvuru sayısının artırılması hedeflenmektedir. Başvuru sayısının artırılması amacıyla 2012 yılında

İstanbul, İzmir ve Ankara’da toplam 17 üniversitede bilgilendirme toplantıları düzenlenerek potansiyel bursiyerlere ulaşılmıştır.

6- Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABİS) Kapsamında Gerçekleştirilen Etkinlikler

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) katılım süreci, sadece teknik bir süreç olmayıp siyasi, sosyal ve kültürel alanları da içermesi nedeniyle, kamuoyu desteğinin en yüksek düzeyde sağlanmasını gerektirmektedir.

Bu nedenle, AB Bakanlığı tarafından, Türkiye'yi AB'ye ve AB'yi Türkiye'ye anlatmak üzere Ocak 2010 itibarıyla **Türkiye'nin Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABİS)** uygulamaya konulmuştur.

ABİS, Türkiye'nin üyeliğine desteğin en düşük olduğu ülkeler başta olmak üzere, Avrupa kamuoyuna yönelik "**AB'ye Yönelik İletişim Stratejisi (ABYİS)**" ve Türkiye'nin katılım sürecine yönelik heyecanı iç kamuoyunda canlandırarak, toplumdaki tüm grupların katılımını hedefleyen "**Türkiye'ye Yönelik İletişim Stratejisi (TÜYİS)**" olmak üzere iki yönlü işlemektedir. Bu çerçevede temel hedef, Türk vatandaşlarına Avrupa Birliğini ve müzakere sürecini anlatırken, Avrupa Birliği kamuoyuna ise Türkiye'yi en doğru şekilde anlatmak ve karşılıklı olarak bilgilendirmektir.

Söz konusu iletişim stratejileri çerçevesinde, taraflar arasındaki eksik ve yanlış bilgilerin önüne geçmek ve önyargıları doğru bilgilerle değiştirerek diyalogu artırmak üzere Türk ve Avrupa kamuoyuna yönelik sözlü ve yazılı çok sayıda iletişim etkinliği, bilgilendirme ve görünürlük çalışması yürütülmüştür. Bu kapsamda, AB Bakanlığı tarafından, Ekim 2011-Aralık 2012 döneminde, festivallerden yarışmalara, toplantılardan konferanslara çok sayıda etkinlik gerçekleştirilmiş ve/veya desteklenmiştir. Bu etkinlikler, AB Bakanlığı internet sitesi, ABİS internet sayfası, basın açıklamaları, makale ve röportajlar gibi farklı kanallar aracılığı ile toplumun farklı kesimlerine ulaştırılmıştır.

ABİS Çerçevesinde, Raporlama Döneminde Gerçekleştirilen Bazı Çalışmalar

Veri Tabanı Oluşturulması ve Güncellenmesi: AB Bakanlığı tarafından veri tabanı oluşturularak Türk ve AB kamuoyuna AB süreci ile AB Bakanlığının yürüttüğü faaliyetler hakkında düzenli ve sürekli bilgi akışı sağlanmış ayrıca Türk ve Avrupa medyasında yer alan makale ve röportajların çevirileri iletilmiştir.

Parlamento üyeleri, turizm ve tanıtma ile ticaret müşavirleri, valilikler, AB Daimi Temas Noktaları, ABİS Danışma ve Yönlendirme Kurulu üyeleri, çarpan etkisi yaratan ülkemizdeki ve Avrupa'daki STK'lar, Kalkınma Ajansları, akademik çevreler, AB Bilgi ve Dokümantasyon Merkezleri, Avrupa Koleji ve Jean Monnet bursiyerleri, özel sektör temsilcileri, AB iletişim gönüllüleri, Türkiye'de yerleşik yabancı medya mensupları,

yerel/bölgesel ve ulusal medya mensupları, Türkiye’de bulunan AB üye devletleri büyükelçiliklerinden oluşan Bakanlığımız veri tabanı düzenli olarak güncellenmektedir.

Bu kapsamda, Avrupa Birliği ülkelerindeki köşe yazarları, Brüksel, Fransa ve Almanya’da görev yapan yerel medya mensupları, AB ülkelerindeki basın müşavirlikleri, Türkiye’de bulunan ulusal gazete, televizyon, ajansların genel yayın yönetmenleri ve Avrupa Komisyonu üyelerinin basın sözcüleri listeleri veri tabanına eklenmiştir.

İç ve Dış Kamuoyuna Yönelik Bilgilendirmeler: Üniversiteler ile kamu, STK, düşünce kuruluşlarının bilgi taleplerinin yanıtlandırılması ve düzenledikleri etkinlikler için bilgi, iletişim ağı ve konuşmacı desteği sağlanmasının yanı sıra ülkemizi ve AB Bakanlığını ziyaret eden **41 yerli ve yabancı heyete** “Türkiye-AB İlişkileri”, “Türkiye’nin AB Müzakere Süreci” ve “AB İletişim Stratejisi” hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

Yayın Çalışmaları: “Avrupa’nın Geleceğinde Anahtar Türkiye” broşürü, Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, Danca, İspanyolca, İtalyanca ve Macarca olarak hazırlanarak dağıtılmıştır. Letonca baskı hazırlıkları ise devam etmektedir. Anahtar Türkiye broşürünün, Türk Hava Yolları ve AnadoluJet’in iç ve dış hat uçuşlarında da yaygın olarak dağıtımını sağlanarak farklı kitlelere ulaşılmıştır.

AB sürecinin Türkiye’ye kazandıracaklarına ilişkin hazırlanan “100 Konuda AB’nin Günlük Hayatımıza Etkileri”, “AB Üyesi Bir Türkiye” ve AB Türkiye Delegasyonu ile işbirliği içinde hazırlanan “AB-Türkiye Kadınlar için Birlikte” gibi kitapçıkların Türkiye çapında yaygın dağıtımını da gerçekleştirilmiştir.

“Türk Yerel Medyası AB Yolunda II” projesi kapsamında bilgilendirme seminerlerinde yerel medya mensuplarına dağıtılmak üzere 12 adet rehber hazırlanmıştır. Bu rehberler, “Avrupa Birliği Bakanlığı”, “AB’ye Genel Bakış”, “Türkiye-AB İlişkileri”, “Siyasi Reformlar-I”, “Siyasi Reformlar-II”, “Avrupa Birliği ve Medya”, “Türkiye-AB Katılım Müzakereleri”, “Katılım Sürecinde Müzakere Fasılları”, “Türkiye-AB Mali İşbirliği”, “AB Programları”, “Temel AB Terimleri”, “Avrupa Birliği’ne Erişim” başlıklarından oluşmaktadır.

Makale ve Röportajlar: Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Sayın Egemen Bağış, ABİS kapsamında, The Guardian, Europolitics ve Der Standard gibi yabancı gazetelerde ve ulusal basında Türkiye’nin AB üyelik sürecinde kazanımları ve Avrupa Birliği’ndeki gelişmeler üzerine makale ve köşe yazıları yazmıştır. Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Sayın Egemen Bağış makaleleri ayrıca internet gazetesi olan EUobserver ve Alman dergisi olan Migazin’de de yayımlanmıştır. Bakanlığın katkılarıyla, ulusal ve yabancı basında yaklaşık **26 adet makale** yayımlanmıştır. Ayrıca Sayın Egemen Bağış Espansione, Der Standard, Kurier ve Chicago Tribune’nün de aralarında bulunduğu önemli gazete ve dergilere röportajlar vermiştir.

9 Mayıs Avrupa Günü Kapsamında Gerçekleştirilen Etkinlikler: ABİS kapsamında Türk ve AB özel günleri kapsamında görünürlük çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bunlardan en kapsamlısını, 9 Mayıs Avrupa Günü çerçevesinde gerçekleştirilen etkinlikler oluşturmaktadır. 2010 yılından beri Ankara’da büyük bir şenlikle kutlanan 9 Mayıs Avrupa Günü etkinliklerinin en geniş katılımlı organizasyonu, 9 Mayıs 2012’de gerçekleştirilmiştir.

AB ülkeleri büyükelçilikleri, valiliklerimiz, STK’lar, AB projeleri, özel sektör temsilcileri ve çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra halkın geniş katılım gösterdiği şenlikte 133 stant kurulmuştur. Şenliğe, AB kurumlarından İtalya, Portekiz, Belçika, Lüksemburg, Hollanda, Birleşik Krallık, Fransa, Romanya, Macaristan, Yunanistan, İrlanda, Avusturya, Almanya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Danimarka, İsveç, Finlandiya, Estonya, Litvanya, Bulgaristan ve Hırvatistan gibi AB ülkeleri Büyükelçilikleri, AB Bilgi Ağı ve AB Türkiye Delegasyonu katılım sağlamıştır. Üç binin üzerinde ziyaretçiye ulaşılan şenlikte, çocuklara yönelik çevre ve sanat atölye etkinliklerine de yer verilmiştir. Sabahın erken saatlerinden başlayan şenlik, konserler ve muhteşem bir su gösterisi ile son bulmuştur.

GSM operatörleri ve açık hava reklam şirketleriyle yapılan işbirlikleri ile 9 Mayıs Avrupa Günü mesajları kamuoyu ile paylaşılmıştır. Şenlik kapsamında Ankara sokakları Türk ve AB bayrakları ve AB Bakanlığı logoları ile donatılmıştır. Gençlik Parkı’nın içi ise Türkiye’de gerçekleştirilen AB reformlarını ve Türkiye’nin AB üyeliğinin yararlarını anlatan sloganlarla süslenmiştir. 9 Mayıs Avrupa Günü temalı Milli Piyango biletlerinin yanı sıra Türkiye’nin dört bir tarafında havaalanları, alışveriş merkezleri ve kent meydanlarındaki elektronik ilan panoları aracılığıyla halka AB reformları anlatılarak müzakere süreci ve Avrupa Günü hakkında farkındalık yaratılmıştır. 9 Mayıs’ı takip eden hafta sonu oynanan 1. Lig Futbol müsabakalarında ise takımlar sahaya “9 Mayıs Avrupa Günü” pankartları ile çıkmıştır.

Ayrıca, 9 Mayıs Avrupa Günü nedeniyle Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Sayın Egemen Bağış ile Avrupa Komisyonunun Genişleme ve Komşuluk Politikasından Sorumlu üyesi Sayın Ştefan Füle, Zaman Gazetesinde yayınlanan ortak makalelerinde, “Birlikte Daha Güçlüyüz” mesajı vermiştir.

Spot Filmler: AB Bakanlığı tarafından, Türkiye ile Avrupa’nın ortak geleceğine ilişkin “ortak bir bilinç” geliştirilmesi amacıyla “Yeni Bir Avrupa Birlikte Mümkün” başlıklı TV ve radyo spotları ile Avrupa Komisyonu Genişleme Genel Müdürlüğü ile işbirliğiyle genişleme sürecine ilişkin “Saklı Hazineler” (Hidden Treasures) başlıklı spot film hazırlanmıştır. Bu spot filmler, 17 ulusal televizyon kanalında yayınlanmıştır. Ayrıca bu spot filmlere ilişkin hazırlanan ilan sayfaları ulusal gazetelerde yer almıştır.

Ayrıca Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ile işbirliği içerisinde ulusal ve yerel televizyon kanallarında yayınlanmak üzere “AB ve Türkiye Birlikte Çalışıyor” başlıklı kamu spotları hazırlanmıştır. Ulusal kanallarda gösterilen spot filmlerde Türkiye’nin

AB üyeliği hedefi doğrultusunda Türkiye-AB mali işbirliği ve Türk vatandaşlarının kazanımları anlatılmıştır.

Yabancı Gazeteci Heyetlerinin Ülkemizde Ağırlanması: AB Bakanlığı, Avrupa ülkeleri kamuoyundaki önyargı ve eksik bilgilerden kaynaklanan tanıtım sorununu aşmak amacıyla, AB ülkelerinden medya mensuplarını, Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ile işbirliği halinde ülkemizde ağırlamaya ve Türkiye'nin AB müzakere sürecine ilişkin bilgilendirmeye devam etmektedir.

Bu çerçevede, Avrupa Birliği Dönem Başkanı Polonya'dan medya mensupları, 21-27 Ağustos 2011 tarihleri arasında Ankara, Van ve İstanbul'da, Avrupa Birliği Konseyi Dönem Başkanı Danimarka ile Avrupa Birliği üyesi Avusturya'dan medya mensupları ise 8-14 Nisan 2012 tarihleri arasında İstanbul, Gaziantep ve Ankara'da Bakanlar, üst düzey yöneticiler ve medya mensuplarıyla bir dizi temasta bulunmuştur. Gazeteciler, ziyaret çerçevesinde çeşitli üniversite ve STK'ları ziyaret etme imkanı da bulmuştur.

Söz konusu ziyaretler ile Türkiye'nin Avrupa Birliği politikaları ve Avrupa Birliği katılım sürecinde siyasal, ekonomik, kültürel alanlarda kaydettiği gelişmelerin Avrupa kamuoyuna daha sağlıklı ve etkin bir şekilde aktarılması hedeflenmektedir.

Ayrıca Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ile işbirliği içerisinde Türkiye'de temaslarda bulunan AB üye ülkelerinden medya mensupları, Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Sayın Egemen Bağış tarafından 28 Mart 2012 tarihinde kabul edilmiştir.

Türk Yerel Medyası AB Yolunda Projesi: Proje, Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış'ın "AB Süreci Yerelde Başlar" söyleminden hareketle, AB üyelik sürecinin yerel düzeyde daha iyi anlaşılması, kamuoyunun AB ile ilgili konularda doğru bilgilendirilebilmesi kapsamında hayata geçirilmiştir. "Türk Yerel Medyası AB Yolunda" projesi ile, AB Bakanlığı ile yerel medya arasındaki mevcut iletişim ağının daha da güçlendirilmesi, yerel medyanın, Türkiye'nin AB'ye katılım sürecini daha yakından takip edebilmesi ve sürece dâhil olması amaçlanmıştır.

Kamuoyunun gündemini oluşturmada önemli role sahip olan yerel medya mensuplarının ve ulusal medya kuruluşlarının yereldeki temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilen proje kapsamında 10 ilde (İstanbul, Ankara, Erzurum, Elazığ, Sivas, Ordu, Şanlıurfa, İzmir, Muğla ve Mersin) bilgilendirme seminerleri düzenlenmiştir. 250 yerel medya mensubuna ulaşılmaya çalışılan projede, 10 bölgesel bilgilendirme semineri itibarıyla 814 başvuru alınmış ve 500 yerel medya mensubuna ulaşılmıştır. Bilgilendirme seminerlerinde, katılımcılar, AB ve kurumları, Türkiye'nin AB müzakere süreci, mali destek fırsatlarının yanı sıra medyaya yönelik AB programları ve fonlar hakkında bilgilendirilmiştir.

Seminerlerin tamamlanmasının ardından, kura ile belirlenen 10 yerel medya mensubu ile Brüksel ve Londra'ya çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ziyareti ile

Türk yerel medyasının AB yerel medyası ile buluşması, AB kurumlarını ziyaret etmesi ve yerel medya mensuplarının Avrupalı meslektaşlarıyla deneyimlerini paylaşmasına olanak sağlamıştır.

Yerel medya mensuplarının artan ilgisi, bilgilendirme seminerlerine yapılan başvurular ve Sayın Bakanımızın talimatları doğrultusunda projenin devam ettirilmesinin yararlı olacağı değerlendirilmiştir. “Türk Yerel Medyası AB Yolunda” projesinin ikinci etabı, Ocak-Haziran 2013 tarihleri arasında yürütülecek ve 7 farklı ilde daha bilgilendirme seminerleri düzenlenecektir. Projenin sonunda kura ile belirlenecek yerel medya mensupları ile Brüksel ve Londra’ya bir çalışma ziyareti daha düzenlenecektir.

Kültür, Sanat ve Spor Etkinlikleri: Kültürel ve sanatsal faaliyetlerin toplumlar arasındaki birleştirici gücünden yararlanmak üzere ABİS kapsamında, “Tek Tanrı’ya Müzik Konseri”nden Türk sinemasının Avrupa’da tanıtılmasına yönelik “Türkiye: Tamamlayıcı Yıldız” film gösterimlerine kadar birçok farklı kültürel ve sanatsal etkinlik düzenlenmiş veya desteklenmiştir. Sportif etkinlikler bağlamında ise “İstanbul 2012 Spor Başkenti” çerçevesinde, Mayıs 2012’de İstanbul’da Boğaziçi Köprüsü’nde düzenlenen “Kıtalararası Kuzey Yürüyüşü” gibi birçok farklı etkinliğe destek verilmiştir. Benzer şekilde, “International Herald Tribune Sports Business Summit Konferansı”ndan 9 Mayıs Avrupa Günü kapsamında bir sivil toplum girişimi olarak AB Bakanlığı tarafından desteklenen “Dostluk ve Barış Rallisi”ne, “Jumping Antwerpen 2012 Uluslararası Binicilik Yarışmaları”ndan Antalya’da düzenlenen “Avrupa Bayanlar Golf Turnuvası”na kadar birçok spor etkinliğine destek verilmiştir.

Parlamentolar Arası Değişim ve Diyalog Projesi: Türkiye-AB Mali İşbirliği kapsamında yürütülen ve yararlanıcısı Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) olan Parlamentolar Arası Değişim ve Diyalog projesinin ana hedefi, gerek TBMM milletvekilleri ile Avrupa Parlamentosu ve AB Üyesi Ülkelerin parlamenterleri arasındaki gerekse bu parlamentolarda temsil edilen siyasi partiler arasındaki diyalogu geliştirerek, TBMM’nin AB üyelik müzakereleri sürecine ilişkin rolünü azami seviyeye çıkarmaktır.

Proje kapsamında, tematik sempozyumlar, diyalog forumları, uluslararası yaz kampları, çalışma ziyaretleri ve yayın çalışmaları gerçekleştirilerek Türkiye ile AB arasındaki bilgi ve anlayışın geliştirilmesine katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. AB Bakanlığı projeyi izlemekte ve proje kapsamında gerçekleştirilen etkinliklere teknik destek sağlamaktadır.

AB Yolunda Genç İletişimciler Yarışması: AB Bakanı ve Başmüzakereci Sayın Egemen Bağış’ın himayelerinde düzenlenen “AB Yolunda Genç İletişimciler Yarışması” ile Avrupa Birliği, iletişim ve gençlik temaları bir araya getirilerek gençlerin AB ve Türkiye-AB ilişkileri hakkında bilgilendirilirken yaratıcılıklarını AB alanında harekete geçirmeleri sağlanmıştır.

İlki 2010-2011 akademik yılında İstanbul ili sınırları içerisinde bir pilot proje olarak uygulanan yarışma, 2011-2012 akademik yılında Türkiye genelindeki üniversitelerde gerçekleştirilmiştir. 45 üniversiteden 200 eserin gönderildiği yarışmanın Nihai Jüri değerlendirmeleri sonucu 4 kategoride ödül almaya hak kazanan ilk 3 eser belirlenmiştir. Yarışma ödülü olarak birinci olan eser sahipleri Brüksel ve Kopenhag, ikinci olan eser sahipleri Brüksel gezisi ile ödüllendirilmiştir. Üçüncü olan eser sahipleri ise dizüstü bilgisayar almaya hak kazanmışlardır. Yarışma kapsamında 13 üniversitede Türkiye'nin AB'ye katılım sürecine ilişkin bilgilendirme sunumları gerçekleştirilmiştir.

Bu yıl üçüncüsü yine Türkiye çapında düzenlenen yarışma, TV, Açık Hava Reklamı ve Basılı Materyal, Radyo, İnternet ve Sosyal Medya Uygulamaları, Haber Dosyası ve Halkla İlişkiler Kampanyası kategorilerinden oluşmaktadır ve öğrenciler iki ana temada eser hazırlayacaktır. Bunlar, Türkiye'nin üyeliğinin AB'ye kazandıracakları ile Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinde kadın ve çevre konularıdır.

Yarışmada birincilik ödülü kazananlar Brüksel ve 2013 Ocak-Haziran AB Dönem Başkanlığı'nı yürütecek İrlanda'nın başkenti Dublin gezisi, ikincilik ödülü kazananlar ise Brüksel gezisi ile ödüllendirilecek; üçüncü olacak eser sahiplerine ise dizüstü bilgisayar verilecektir. Yarışma kapsamında üniversitelerde Türkiye'nin AB Katılım Süreci, Türkiye'nin Avrupa Birliği İletişim Stratejisi ve yarışma kuralları ile ilgili Bilgilendirme Toplantıları devam etmektedir.

AB Yolunda Genç İletişimciler Yarışması ile geleceğin iletişim ve medya profesyonelleri olacak gençlerimizin Avrupa Birliği konusundaki duyarlılıkları artırılırken, bu alandaki yaratıcılıkları da teşvik edilmektedir.

Sivil Toplumla Diyalog: ABİS kapsamında, sivil toplumla diyalog kurularak, kamuoyunun farklı kesimlerine ulaşmak amacıyla, hem Türkiye hem de Avrupa ülkelerinde “çarpan” etkisi yapacak kurumlar olan üniversiteler, sivil toplum, düşünce ve meslek kuruluşları, iş çevreleri ile işbirliği sağlanmaktadır. ABİS kapsamında Avrupalı düşünce kuruluşlarının Türkiye'de düzenledikleri etkinliklerden, yurt dışındaki konferanslara konuşmacı gönderilmesi ya da yabancı akademisyenlerin Türkiye'ye gelmesinin sağlanmasına kadar pek çok etkinliğe destek verilmektedir.

AB Bakanlığı tarafından düzenlenen, toplumun tüm kesimlerinin AB'ye katılım sürecinde aktif rol almasını sağlamak amacıyla, Türkiye'nin önde gelen sivil toplum kuruluşlarının katkı sağladığı sivil toplumla diyalog toplantılarının beşincisi 14 Şubat 2012 tarihinde Sayın Egemen Bağış'ın himayelerinde farklı inanç gruplarına mensup Türk vatandaşlarına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, farklı inanç gruplarına mensup vatandaşların sorunlarının yanı sıra bu sorunların çözümüne yönelik olarak STK tarafından dile getirilen fikir ve öneriler tartışılmıştır. Türkiye'nin AB üyelik sürecine ilişkin bazı konular da fikir alışverişini yapılarak değerlendirilmiştir.

Beşincisi düzenlenen “Benim Avrupam (My Europe)” projesi Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Sayın Viviane Reding hâmilliğinde 6 Eylül 2011 tarihinde, 29 Avrupa ülkesinde yürütülmek üzere başlatılan bir atölye çalışmaları dizisidir. Projenin Türkiye ulusal hâmisi Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Sayın Egemen Bağış’tır. Projenin Türkiye’deki atölye çalışması, 17-18 Mayıs 2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Strazburg merkezli ve Türk kökenli bir sivil toplum kuruluşu olan COJEP International tarafından 10-11 Mayıs 2012 tarihleri arasında İstanbul Ticaret Üniversitesi işbirliğinde “1. Avrupa Demokrasilerinin Geleceği ve Müslüman Toplulukları Forumu” gerçekleştirilmiştir. Forum, AB Bakanlığı tarafından, ABİS kapsamında desteklenmiştir.

AB Bakanlığı ve “İstanbul Kültür Üniversitesi’ne bağlı Global Political Trends Center (GPoT) işbirliğinde “Danimarka’nın 2002 ve 2012 AB Dönem Başkanlıkları Arasında Türkiye’de Neler Değişti?” adlı konferans Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış ve Danimarka’nın AB Bakanı Nicolai Wammen’in katılımlarıyla 31 Mayıs 2012 tarihinde İstanbul Kültür Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiştir.

Harvard Üniversitesi Kokkalis Programı çerçevesinde her sene haziran ayı içinde dünyanın belirli bölgelerinde gerçekleştirilen “Harvard Yönetici Eğitimi” programı, bu sene “Public Leaders in Southeast Europe” başlığı ile 3-7 Haziran 2012 tarihleri arasında AB Bakanlığı desteği ile İstanbul Özyeğin Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiştir.

Çocuklara Yönelik Etkinlikler: AB Bakanlığı tarafından, 2012 yılında da geleneksel gölge tiyatrosundan esinlenen ve çocuklara AB ve değerlerinin anlatıldığı “Karagöz’ün AB Dersi” başlıklı oyunun gösterimlerine devam edilmiştir.